

PĒTĪJUMS

“LATVIJAS JAUNIEŠU IESAISTE UZŅĒMĒJDARBĪBĀ”

PĒTĪJUMA GALA ZIŅOJUMS

Pasūtītājs:

Izglītības un zinātnes
ministrija

Izglītības un zinātnes ministrija

Vaļņu iela 2
Rīga, LV-1050
Latvija

Īstenotājs:

SIA “Excolo Latvia”

Matīsa iela 11A
Jūrmala, LV-2008
Latvija

Rīga, 2016

SATURS

SATURS.....	2
1. IEVADS.....	3
2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA.....	4
2.1. Pētījuma darba uzdevumi	4
2.2. Pētījuma koncepcija un izpildes aktivitātes	4
2.3. Pētījuma metodes	5
2.4. Pētījuma mērķa grupas	6
2.5. Pētījuma darba grupa.....	6
3. JAUNIEŠI UZŅĒMĒJDARBĪBĀ – KONTEKSTS UN KONCEPTS	7
3.1. Tēmas aktualitātes pamatojums	7
Jauniešu nodarbinātība un bezdarbs	7
Demogrāfiskā slodze	7
Neaktīvie jaunieši un NEETs.....	8
Tautsaimniecības struktūras izmaiņas	8
Eiropas Savienības jaunatnes politika.....	9
Kompleksu risinājumu būtiskums	9
3.2. Jauniešu uzņēmējdarbības koncepts.....	9
Jauniešu uzņēmējdarbības definēšana	9
Jauniešu uzņēmējdarbības determinanti un veicinātāji.....	11
Jauniešu uzņēmējdarbības analīzes struktūra.....	12
4. LATVIJAS JAUNIEŠU IESAISTE UZŅĒMĒJDARBĪBĀ - RAKSTUROJUMS.....	15
4.1. Jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā Latvijā – statistika, pētījumu dati, viedokļi.....	15
Jauniešu īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā.....	15
Jauniešu – uzņēmēju īpatsvars.....	15
Jauniešu bezdarbs.....	16
Jaunieši, kas nemācās un nestrādā (NEETs)	17
Nodarbinātības alternatīvas.....	17
Uzņēmējdarbības kultūra.....	18
Uzņēmējdarbības vide	21
Sociālais kapitāls.....	22
4.2. Jauniešiem nepieciešamais un pieejamais uzņēmējdarbības atbalsts	24
Specifiska atbalsta nepieciešamība jauniešiem.....	24
Nepieciešamais un pieejamais atbalsts.....	26
4.3. Ārvalstu pieredze jauniešu uzņēmējdarbības atbalstā	32
Iespēju sniegšana	34
Izglītošana uzņēmējdarbībā	36
Start-up atbalsts	41
4.4. Jauniešu uzņēmējdarbības pieredzes stāsti	44
5. ANALĪTISKS KOPSAVILKUMS	60
5.1. Jauniešu uzņēmējdarbība Latvijā – situācijas raksturojums	60
5.2. Ieteikumi jauniešu uzņēmējdarbības attīstībai	67
6. PIELIKUMS.....	71
6.1. Apkopojums par atbalsta rīkiem jauniešu uzņēmējdarbībai Latvijā	71
Valsts sniegtais atbalsts	71
Eiropas Savienības fondu sniegtais atbalsts	71
Biznesa akseleratori	75
Augstskolu organizēti biznesa konkursi jauniešiem.....	80
Citi biznesa ideju konkursi.....	80
Citi atbalsta instrumenti	82
Pašvaldību atbalsts.....	83
6.2. Anotācija.....	120

1. IEVADS

Eiropas Savienības Padome dalībvalstu prezidentūru ietvaros jauniešu nodarbinātību regulāri definē kā vienu no tematiskajām prioritātēm, uzsverot jauniešu aktīvu sociālo iekļaušanu, jaunatnes darba nozīmi nodarbinātības veicināšanā, kā arī pāreju no izglītošanās darba tirgū. Īpaši tiek akcentētas arī jauniešu prakses iespējas, nodarbinātības un karjeras konsultāciju pieejamība un formālās un neformālās izglītības sinerģija. Eiropas Savienības (turpmāk – ES) valstīs kopumā pēdējo desmit gadu laikā ekonomiski aktīvo 15 līdz 30 gadus veco jauniešu īpatsvars sarucis no 66% līdz aptuveni 62%. 25–29 gadus veco jauniešu ekonomiskā aktivitāte nav būtiski mainījusies, kamēr 15–24 gadus veco jauniešu aktivitāte ir nedaudz samazinājusies.

Vairākās valstīs izstrādātas arī atsevišķas stratēģijas uzņēmējdarbības izglītības ieviešanā un attīstībā. Būtiska ir pašvaldību loma jauniešu nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanā, jo pašvaldības rada uzņēmējdarbībai nepieciešamo infrastruktūru ("Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda" 2014-2020.g. plānošanas periodā tiek plānoti gandrīz 280 milj. EUR pašvaldību uzņēmējdarbības infrastruktūrai), sniedz atbalstu uzņēmējdarbības uzsācējiem ar nelieliem grantiem, meklē un piedāvā piemērotas telpas uzņēmējiem, piedalās uzņēmējdarbības partneru atrašanas procesā, nodrošina prakses vietas, strādā ar skolēniem un jauniešiem, organizējot tiem biznesa ideju konkursus, sniedzot iespēju veidot mācību uzņēmumus u.tml.

Lai apzinātu esošo situāciju un iespējamus attīstības scenārijus jauniešu uzņēmējdarbības aktivitātē un sekmēšanā Latvijā, tika izstrādāts un īstenots pētījums "Latvijas jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā", kura mērķis ir sniegt plašāku ieskatu aktuālajā situācijā par jauniešu attieksmēm un interesēm, iesaisti un pastāvošiem riskiem uzņēmējdarbības jomā. Dotajā ziņojumā apkopota pētījuma ietvaros iegūtā informācija, dati un to analīze.

2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

2.1. Pētījuma darba uzdevumi

Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas iepirkuma nr. IZM 2016/20 tehniskās specifikācijas noteikumiem, dotā pētījuma uzdevumi bija:

- 1) apzināt pastāvošos atbalsta instrumentus (valsts īstenotus un uz privātām iniciatīvām balstītus) jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai nacionālā un vietējā mērogā un sagatavot pārskatu par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā Latvijā;
- 2) sadarbībā ar jauniešiem un ekspertiem uzņēmējdarbības jomā (ekonomists, darba tirgus speciālists u.tml.) izvērtēt esošos atbalsta instrumentus jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai nacionālā un vietējā mērogā (konkrētu gadījumu izpēte);
- 3) apzināt ārvalstu pieredzi par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā;
- 4) izstrādāt priekšlikumus sadarbības mehānismam starp valsts pārvaldi, privāto sektoru un pašvaldību jauniešu uzņēmējdarbības attīstības iespējām Latvijā, ņemot vērā arī jauniešu diasporas iespējas iesaistīties uzņēmējdarbībā.

2.2. Pētījuma koncepcija un izpildes aktivitātes

Lai nodrošinātu kvalitatīvu informācijas ieguvu, pētījumā tika izmantotas gan kvantitatīvās, gan kvalitatīvās datu ieguves metodes. Kvantitatīvās datu ieguves metodes ļāva novērtēt uzstādīto problēmu skaitliskos apjomus un iegūt statistiski pamatotu un izmantojamu informāciju, savukārt kvalitatīvās datu ieguves metodes - padziļināti analizēt un interpretēt pētījuma tēmas. Sekojoši pētījuma rezultāts ir gan statistisks (skaitlisks), gan arī aprakstošs un analītisks situācijas raksturojums.

Pētījumā tika izmantoti ne tikai primārie (pētījuma gaitā iegūtie), bet arī sekundārie dati (agrāk veikto pētījumu datu analīze, statistikas datu apkopojumi, dokumentu analīze), kas ļāva veidot plašāku skatījumu par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā, iekļaujot ne tikai ierobežoti statistisku informāciju, bet arī situāciju kopumā raksturojošus aprakstus, analizējot gan sociālos, gan ekonomiskos, gan arī citus pētījuma problēmas aspektus.

Pētījuma uzdevumu izpilde tika īstenota šādos loģiski secīgos vai paralēlos soļos:

<i>Darba uzdevums tehniskajā specifikācijā</i>	<i>Darba uzdevuma izpildes aktivitātes</i>
Apzināt pastāvošos atbalsta instrumentus (valsts īstenotus un uz privātām iniciatīvām balstītus) jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai nacionālā un vietējā mērogā un sagatavot pārskatu par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā Latvijā	<ol style="list-style-type: none">(1) Pastāvošo atbalsta instrumentu saraksta sagatavošana.(2) Īsu aprakstu sagatavošana par katru atbalsta instrumentu.(3) Kopsavilkuma sagatavošana par pieejamajiem atbalsta instrumentiem un to vispārīgs raksturojums.(4) Paralēli konkrētu atbalsta instrumentu informācijas apkopošanai tika īstenota datu sekundārā analīze par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā Latvijā – apkopotu datu informācija, kas raksturo jauniešu uzņēmējdarbību kopumā, Latvijas un citu valstu atšķirības un līdzīgo, kā arī konkrētus datus un informāciju par jauniešu vajadzībām

	attiecībā uz uzņēmējdarbības uzsākšanu un/vai attīstīšanu.
Sadarbībā ar jauniešiem un ekspertiem uzņēmējdarbības jomā (ekonomists, darba tirgus speciālists u.tml.) izvērtēt esošos atbalsta instrumentus jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai nacionālā un vietējā mērogā (konkrētu gadījumu izpēte)	<ol style="list-style-type: none"> (1) Esošo atbalsta instrumentu novērtējuma instrumentārija (aptaujas anketas un interviju jautājumu) izstrāde. (2) Interviju un kvantitatīvas aptaujas īstenošana. (3) Interviju materiāla/ satura apstrāde – interviju atšifrēšana, satura kodēšana un analīze. (4) Papildus tika īstenota arī ekspertu darba grupas diskusija. (5) Kopsavilkuma sagatavošana par atbalsta instrumentu vērtējumu un ieteikumiem to pilnveidošanā.
Apzināt ārvalstu pieredzi par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā	<ol style="list-style-type: none"> (1) Informācijas un datu apkopošana par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā citās valstīs. Primāri informācija tika apkopota par ES dalībvalstīm, to papildinot ar vēl citu valstu pieredzi, ja tā būtiski atšķiras no ES valstu raksturojumiem un pieredzes. (2) Informācijas apkopošana tika īstenota divos aspektos – esošās situācijas raksturojums par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā dažādās valstīs un atbalsta instrumentu pieejamība un sekmīgums. (3) Kopsavilkuma sagatavošana par jauniešu iesaistes uzņēmējdarbībā pieredzi citās valstīs, identificējot potenciāli adaptējamu un pārņemamu pieredzi, kā arī kritiskos aspektus, ko ņemt vērā, izstrādājot atbalsta rīkus Latvijā.
Izstrādāt priekšlikumus sadarbības mehānismam starp valsts pārvaldi, privāto sektoru un pašvaldību jauniešu uzņēmējdarbības attīstības iespējām Latvijā, ņemot vērā arī jauniešu diasporas iespējas iesaistīties uzņēmējdarbībā	<ol style="list-style-type: none"> (1) Viedokļu apkopošana no visām iepriekš īstenotajām aktivitātēm par iesakāmajām un nepieciešamajām aktivitātēm jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanā un attīstīšanā. Tika apkopoti kā ekspertu, tā arī pašu jauniešu viedokļi un ieteikumi. (2) Darba grupas organizēšana un īstenošana, lai pētījuma ekspertu un pasūtītāja pārstāvju diskusijā izvērtētu dažādu ieteikumu un priekšlikumu nepieciešamību iekļaut gala rekomendācijās. (3) Gala rekomendāciju izstrāde, priekšlikumu definēšana un pamatojuma sagatavošana pētījuma noslēguma ziņojumā.

2.3. Pētījuma metodes

Informācijas un datu ieguvei tika izmantotas šādas metodes:

- 1) Kvantitatīva anketēšana, izmantojot elektroniski programmētu aptaujas anketu, kura tika izsūtīta uz mērķa grupu e-pastiem (izsūtīšana sadarbībā ar atbalsta instrumentu koordinātoriem).
- 2) Individuālās padziļinātās intervijas ar jauniešiem.
- 3) Pašvaldību apzināšana/aptauja par to īstenotajiem jauniešu uzņēmējdarbības atbalsta rīkiem.
- 4) Ekspertu padziļinātās intervijas.
- 5) Atbalsta instrumentu koordinātoru padziļinātās intervijas (tai skaitā pašvaldību pārstāvju).
- 6) Dokumentu analīze.
- 7) Statistikas datu sekundārā analīze.
- 8) Iepriekš veiktu pētījumu un datu apkopojumu datu sekundārā analīze.
- 9) Ārvalstu pieredzes pārskats.

2.4. Pētījuma mērķa grupas

Izmantojot norādītās pētnieciskās metodes, tika apzinātas šādas mērķa grupas:

- 1) Jaunieši, kuri ir izmantojuši konkrētus atbalsta instrumentus. Jauniešu vecuma grupa dotā pētījuma ietvaros iekļauj ne tikai jauniešus pēc Jaunatnes likuma definīcijas vecumā no 13 līdz 25 gadiem, bet arī vecuma grupu līdz 35 gadiem, pieņemot, ka atbalsta instrumenta izmantošanas brīdī konkrētā respondenta vecums bijis atbilstošs Jaunatnes likuma definīcijai, bet šobrīd ir virs definētās vecuma robežas. Kopumā tika intervēti 20 jaunieši. Informācijas reprezentativitātes nodrošināšanai jaunieši tika atlasīti dažādās sociāli demogrāfiskajās grupās, kā arī ar dažādu pieredzi uzņēmējdarbības īstenošanā (iesācēji, pieredzējuši, uzņēmējdarbību jau pametuši u.tml.). Kvantitatīvajā aptaujā tika apzināts 164 respondentu viedoklis. Kā papildu kvantitatīvo datu avots tika izmantota Swedbank īstenotas jauniešu aptaujas dati par attieksmēm un vērtējumiem par uzņēmējdarbību (kopā 5888 respondenti).
- 2) Atbalsta instrumentu koordinatori. Kopumā tika īstenotas 7 padziļinātās intervijas ar nacionāla līmeņa un pašvaldību līmeņa atbalsta instrumentu koordinatoriem.
- 3) Visas Latvijas pašvaldības.
- 4) Uzņēmējdarbības, nodarbinātības un ekonomikas eksperti darba grupas diskusijā un individuālās intervijās (kopā 10 eksperti).

2.5. Pētījuma darba grupa

Pētījuma projekta vadītājs:	Gints Klāsons
Eksperts uzņēmējdarbības un ekonomikas jautājumos:	Uldis Spuriņš
Padziļināto interviju īstenošana:	Anna Embrekte, Anna Selecka
Ekspertu darba grupas diskusijas un interviju īstenošana:	Maija Spuriņa

3. JAUNIEŠI UZŅĒMĒJDARBĪBĀ – KONTEKSTS UN KONCEPTS

3.1. Tēmas aktualitātes pamatojums

Jauniešu nodarbinātība un bezdarbs

Jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā ir Eiropas Savienības līmeņa politikas dienaskārtībā kopš ekonomiskās krīzes perioda, kad daudzās dalībvalstīs tieši jaunieši bija tā iedzīvotāju grupa, kas visizteiktāk izjuta darba tirgus sašaurināšanos un attiecīgi bezdarba krasu palielināšanos (dažās valstīs (Spānija, Grieķija) jauniešu bezdarba līmenim pat pārsniedzot 40%). Lai gan pēdējos trīs gados situācija kopumā ir uzlabojusies, jauniešu vidū bezdarba rādītāji joprojām ir izteikti augstāki kā visā populācijā - ja ES kopumā vidējais bezdarba rādītājs 2015. gadā (saskaņā ar EUROSTAT datiem) bija 9,8%, tad jauniešu līdz 25 gadu vecumam vidū - 22,4%. Pie tam - atsevišķās ES dalībvalstīs jauniešu bezdarbs joprojām ir izteikti augsts, piemēram, Grieķijā 49,8%, Spānijā 48,3%, Horvātijā 43,0%, Itālijā 40,3%.¹ Nepieciešamība rast risinājumus jauniešu bezdarba mazināšanai un jauniešu integrācijai sabiedrības sociāli ekonomiskajos procesos ir būtiskākais arguments jauniešu uzņēmējdarbības kā ES politikas prioritātes definēšanai. Tādēļ jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā jāuztver un jāanalizē tikai kā viens no risinājumu kompleksa elementiem. Tā kā dotā pētījuma tēma ir tieši jauniešu uzņēmējdarbība un nevis jauniešu bezdarba risināšanas tematika, tad šajā ziņojumā jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā tiek apzināta un analizēta kā atsevišķa tēma, to neizvērsot citos, plašākos kontekstos. Tai pat laikā jāatzīst un jāapzinās, ka jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā noteikti nav un nevar būt vienīgais jauniešu bezdarba risināšanas rīks, īpaši valstīs, kur jauniešu bezdarba līmenis ir izteikti augsts. Kā teorētiskie, tā praktiskie pētījumi uzsver, ka uzņēmējdarbību nevar "iemācīties", tā vairāk saistīta ar iedzimtām spējām, kultūras un sociālo vidi, rakstura iezīmēm un vērtībām. Tādēļ tikai noteikta, un neliela, daļa jauniešu var būt un būs ieinteresēti un spējīgi īstenot sekmīgu uzņēmējdarbību.

Neskatoties uz to, ka ne visi jaunieši, kuri potenciāli uzsāks uzņēmējdarbību, būs sekmīgi, arī neveiksmīgi uzņēmējdarbības mēģinājumi tiek saistīti ar būtiskiem ieguvumiem jauniešu turpmākā profesionālajā un personīgajā izaugsmē. Jaunu prasmju, iemaņu apguve, sociālā kapitāla attīstīšana, zināšanu papildināšana, jaunu kontaktu ieguve jauniešiem būs noderīga arī jebkurā citā darbības jomā, pat, ja tie neturpinās uzņēmējdarbības īstenošanu.

Demogrāfiskā slodze

Kā norādīts Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas ziņojumā "Ieguldām jauniešos: Latvija"², Latvijas situācijā jauniešu nodarbinātības krīzi pastiprina izteikti negatīvās demogrāfiskās tendences - kopš 2002. gada Latvijā 15-29 gadīgo jauniešu īpatsvars samazinājies par 23%. Tam par iemeslu ir kā dzimstības samazināšanās, tā arī augstie emigrācijas rādītāji. Pie tam - šādas

¹ EUROSTAT (2016). *Youth unemployment trends*: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment_trends

² ESAO (2015). *Ieguldām jauniešos: Latvija*.

demogrāfiskās tendences un problēmas saglabāsies arī turpmākajos gados un ilgtermiņā. Dzimstības situācijas uzlabošanās kopējo sociālo demogrāfisko un sociāli ekonomisko situāciju Latvijā var uzlabot tikai izteiktā ilgtermiņā. Vidēja termiņa pozitīvus risinājumus spētu nodrošināt tikai neto migrācijas straujš pieaugums. Tas, savukārt, par būtisku jautājumu dienaskārtībā uztur no valsts izbraukušo jauniešu re-emigrāciju, kā arī latviešu diasporu ārvalstīs attālinātu intgerāciju Latvijas sociāli ekonomiskajā dzīvē. Arī dotā pētījuma ietvaros šī tēma tika pastarpināti apzināta un analizēta, runājot par emigrācijā esošo jauniešu iespējamu aktivizēšanu uzņēmējdarbības īstenošanai Latvijā vai sadarbībā ar Latvijā dzīvojošajiem uzņēmējdarbības partneriem.

Neaktīvie jaunieši un NEETs

Būtiska tēma ES dienaskārtībā ir jaunieši, kuri nav iesaistīti ne nodarbinātībā, ne izglītībā, ne apmācībās (tā sauktie NEET). Latvijā tādu ir 15% 15-29 gadīgo vecuma grupā jeb aptuveni 63 000 jauniešu. Šo jauniešu grupu var uzskatīt par visproblemātiskāko, jo tie ir lielā mērā izolēti no sabiedrības sociāli ekonomiskās vides un attīstības. Tāpat kā ilgstošs bezdarbs, arī ilgstoša izolētība no izglītības un/vai sociālajām aktivitātēm rada būtiskus riskus šo jauniešu pilnvērtīgai socializācijai un integrācijai sabiedrībā. Arī attiecībā uz šiem jauniešiem iesaiste uzņēmējdarbībā tiek akcentēts kā viens no socializācijas risinājumiem. Tādēļ arī ES iniciatīva "Jauniešu garantija" kā vienu no aktivitātēm paredz tieši jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanu.

Tautsaimniecības struktūras izmaiņas

Kā norādīts pētījumā "Nākotnē stratēģiski pieprasītākās prasmes Latvijā", "Jaunu prasmju veidošanās nākotnē būs saistīta ar tehnoloģiju attīstību un pielietojumu, „zaļās ekonomika” sektoriem, darbaspēka elastību un mobilitāti, vadību un organizāciju, komunikāciju, savstarpējo saskarsmi, spēju darboties starptautiskajā tirgū, daudznacionālā, daudz kultūru vidē, jaunu (t.sk. Āzijas valstu) valodu apguvi.”³. Pēdējo 20 gadu laikā Latvijas tautsaimniecības struktūra ir būtiski mainījusies, un arī turpmākajos gados tā paredzami piedzīvos būtiskas izmaiņas. Atsevišķas nozares tautsaimniecībā sašaurināsies (kā lauksaimniecība), citas – attīstīsies (kā apstrādes rūpniecība, komercpakalpojumi). Tas iezīmē arī būtiskas pārmaiņas (pārmaiņu nepieciešamību) kā izglītībā, tā darba tirgū, īpaši akcentējot tieši jauniešu lomu šo pārmaiņu īstenošanā. Savukārt sekmīga adaptācija šīm pārmaiņām lielā mērā saistīta ar dažādu jaunu iemaņu un prasmju apguvi, mūžizglītības izteikti lielu lomu konkurētspējas saglabāšanā ilgtermiņā. Ja senāk par būtiskākajām pamatprasmēm tika uzskatītas lasītprasme, rakstītprasme un rēķināšanas prasmes, tad pēdējā desmitgadē par tādām noteiktas astoņas pamatprasmes: saziņa dzimtajā valodā, saziņa svešvalodās, matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās, digitālā prasme, mācīšanās mācīties, sociālās un pilsoniskās prasmes, pašiniciatīva un uzņēmējdarbība, kultūras izpratne un izpausme. Sekojoši – arī tautsaimniecības struktūras izmaiņas un to determinētais pamatprasmju definējums pamato uzņēmējdarbības prasmju īpašo lomu.

³ SIA „Projektu un kvalitātes vadība” (2013). *Pētījums „Nākotnē stratēģiski pieprasītākās prasmes Latvijā”.*

Eiropas Savienības jaunatnes politika

Visi minētie aspekti kā būtiski vidējā termiņa jaunatnes lietu attīstības kontekstā tiek aktualizēti arī Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģijā 2010-18 (*EU Youth Strategy 2010-18*), kur nodarbinātība un uzņēmējdarbība ir viena no astoņām aktivitāšu jomām jauniešu labklājības nodrošināšanai.⁴ 2015. gadā sagatavotais Ziņojums par jaunatni (*Youth report*)⁵, kurā sniegts izvērtējums par Jaunatnes stratēģijas īstenošanas progresu, jauniešu uzņēmējdarbību akcentē kā nodarbinātības sekmēšanas, tā jaunatnes inovācijspēju veicināšanas aspektā. Bez tam – īpaša uzmanība tiek pievērsta sociālās uzņēmējdarbības konceptam un mācību uzņēmumu nozīmei.

Kompleksu risinājumu būtiskums

Balstoties iepriekš minētajos apsvērumos, ES līmenī īstentās dažādas aktivitātes jauniešu uzņēmējdarbības atbalstam. Tai pat laikā īpaši jāuzsver, ka izšķiroša šī atbalsta sekmīgumam ir dažādo aktivitāšu kontekstuāla īstenošana. Kā norādīts pētījumā "Jaunatnes nodarbinātība un darba nākotne"⁶, jauniešu uzņēmējdarbības popularizēšana ir efektīva tikai tad, ja komunikatīvas aktivitātes tiek kombinētas ar praktisku un reālu jauniešu uzņēmējdarbības atbalstu – atvieglotiem uzņēmējdarbības uzsākšanas nosacījumiem, minimizētu birokrātiju, plaši pieejamām konsultācijām, uzņēmējdarbības pozitīvu tēlu sabiedrībā u.tml. Pretējā gadījumā lielākā daļa aktivizēto jauniešu visdrīzāk savā uzņēmējdarbībā nebūs sekmīgi, jo to konkurētspēja būs daudz vājāka kā tirgū jau esošajiem.

9

3.2. Jauniešu uzņēmējdarbības koncepts

Jauniešu uzņēmējdarbības definēšana

Pastāv daudzas un ļoti dažādas definīcijas jauniešu uzņēmējdarbībai. Pirmkārt, pastāv dažādas izpratnes par to, kā definēt uzņēmējdarbību kā tādu. Otrkārt, pastāv dažādas izpratnes, kā visprecīzāk definēt tieši jauniešu uzņēmējdarbību. Un, treškārt, pastāv arī dažādas pieejas, kā tieši definēt jauniešu mērķa grupu. Katrā valstī un dažkārt pat reģionā mēdz būt atšķirīgas tradīcijas jauniešu mērķa grupas definēšanā un uzņēmējdarbības koncepta izpratnē, tādēļ vienotas pieejas jauniešu uzņēmējdarbības definēšanā nav arī ES līmenī. Bez tam uzņēmējdarbību iespējams analizēt dažādu zinātnisko novirzienu kontekstā – ekonomika, psiholoģija, socioloģija, antropoloģija u.c.⁷

ES politisko iniciatīvu kontekstā uzņēmējdarbība tiek definēta samērā plaši kā "spēja idejas pārvērst darbos". Uz uzņēmējdarbību gan var paskatīties arī šaurāk, kā uz institucionalizācijas procesu – sava uzņēmuma izveidi vai pašnodarbinātā statusa iegūšanu. Piemēram, uzņēmējdarbības globālā monitoringa pētījumu ietvaros uzņēmējdarbība tiek definēta kā "jebkurš mēģinājums vienatnē, komandā vai ar jau eksistējoša uzņēmuma palīdzību uzsākt jaunu biznesu vai pasākumu – kļūt par

⁴ Pantea, M.C. (2014). *EU-CoE youth partnership policy sheet: Youth entrepreneurship*.

⁵ European Union (2016). *EU Youth Report 2015*.

⁶ Evans, J., Shen, W. (ed.) (2010). *Youth employment and the future of work*. Council of Europe.

⁷ Eurofound (2015). *Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

pašnodarbināto, nodibināt jaunu uzņēmumu vai paplašināt esošā uzņēmuma darbību"⁸. Dažādie skatījumi uz to, kas ir uzņēmējdarbība, nozīmē, ka arī potenciālie un efektīvie uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti atšķiras.

Dotā pētījuma ietvaros netiek izmantota kāda konkrēta jauniešu uzņēmējdarbības definīcija, to analizējot kā jebkuru jauniešu iniciatīvu (pašnodarbinātības statusa ieguve, komercsabiedrības dibināšana, biznesa ideju izstrāde u.c.) uzņēmējdarbības uzsākšanā un īstenošanā. Tai pat laikā dotā pētījuma kontekstā tiek precizēts jauniešu mērķa grupas definējums, analizējot vecuma grupu no 13 līdz 35 gadu vecumam. Lai gan Jaunatnes likums jauniešu mērķa grupu definē 13-25 gadu vecumā, savukārt komercsabiedrību iespējams reģistrēt no 18 gadu vecuma, dotā pētījuma tēmu izvērsumam tiek analizēta gan to jauniešu uzņēmējdarbība, uz kuriem iespējams attiecināt pagaidām tikai mācību uzņēmumu dibināšanu un uzņēmējdarbības prasmju apguvi izglītības ieguves ietvaros, gan to, kuri īsteno oficiāli reģistrētu komercdarbību. 35 gadu vecuma sliekšnis šī pētījuma ietvaros noteikts, lai būtu iespējams analizēt ne tikai uzņēmējdarbības uzsākšanas posmu, bet arī tālāko attīstību, proti – ja uzņēmējdarbība uzsākta 20-25 gadu vecuma posmā, bet turpināta arī vēlāk, konkrētajā pētījumā šie piemēri analizēti kā refleksijas par pieredzi iepriekšējos 5-10 gados.

Metodoloģiskās atšķirības tajā, kā definēt un analizēt jauniešu uzņēmējdarbību, kā vienu no būtiskiem konceptuāliem jautājumiem izvirza – vai jauniešu uzņēmējdarbība vispār ir jāskata kā specifiska “joma”, vai jauniešu uzņēmējdarbība prasa specifiskus, no “parastās” uzņēmējdarbības atšķirīgus analīzes un arī atbalsta modeļus? Viennozīmīgas atbildes uz šo jautājumu nav. Arī dotā pētījuma ietvaros iegūtā informācija un dati liecina, ka jauniešu īstenojamā uzņēmējdarbība saskaras ar tiem pašiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras jebkurš uzņēmējs. Eirofonda pētnieki gan norāda, ka atšķirības ir tajā, cik lielā mērā konkrētie izaicinājumi ietekmē gados jaunākus vai vecākus uzņēmējus (finansējuma pieejamība, atbalsta rīku pieejamība, u.c.)⁹, bet tas drīzāk iezīmē atšķirības nevis pēc vecuma grupas, bet gan pieredzes un iemaņām. Proti – jauniešu mērķa grupa ir specifiska nevis ar savu vecumu, bet pieredzes trūkumu, bet tāds pats pieredzes trūkums ir aktuāls arī citās vecuma grupās, ja ir runa par uzņēmējdarbības uzsākšanu bez iepriekšējas pieredzes. Šādā aspektā lielāks pamats būtu runāt par jauno uzņēmēju mērķa grupu, nevis tieši jauniešiem-uzņēmējiem kā specifisku mērķa grupu. Arī attiecībā uz šo aspektu nepastāv vienota izpratne. Tomēr dotā pētījuma ietvaros mēs runājam tieši par vecuma grupas kontekstā definētu jauniešu uzņēmējdarbību, identificējot un analizējot tos izaicinājumus un nepieciešamības, kas ir aktuālas tieši 13-35 gadīgo jauno uzņēmēju mērķa grupā.

⁸ Skatīt, piemēram, Kelley, Donna, Slavica Singer and Mike Herrington (2016). *GEM 2015/16 Global Report*. Wellesley, Mass.: GERA.

⁹ Eurofound (2015). *Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Jauniešu uzņēmējdarbības determinanti un veicinātāji

Uzņēmēju motivācijas un apstākļi, kādēļ pieņemts lēmums uzsākt komercdarbību, ir ļoti dažādi. Arī teorētiskajos konceptos tiek definētas atšķirīgas pieejas, kā klasificēt un analizēt jauniešu uzņēmējdarbības determinantus. Ļoti vispārīgā definējumā var izdalīt divus galvenos iemeslus un apstākļus uzņēmējdarbības uzsākšanai: nepieciešamība vai/un iespēja.¹⁰

Nepieciešamība kā determinants – gadījumi, kad uzņēmējdarbība tiek uzsākta, jo nav citu alternatīvu ienākumu gūšanas veidu. Šāda veida uzņēmējdarbība bieži rodas ekonomiskās krīzes apstākļos, kad darbaspēka pieprasījums krītas, bezdarbs pieaug, un pašnodarbinātība kļūst par vienu no vai vienīgo ienākumu gūšanas veidu. Kā liecina Uzņēmējdarbības Globālā Monitoringa (*Global Entrepreneurship Monitor*) dati, tad nepieciešamība kā uzņēmējdarbības determinants biežāk novērojama valstīs, kur ir zemi nodokļu ieņēmumi, zema iedzīvotāju iesaiste vidējā un augstākajā izglītībā, augsta ienākumu nevienlīdzība un zema sociālā aizsardzība. Tas ir iemesls, kādēļ jaunieši attīstības un zemu ienākumu valstīs biežāk iesaistās uzņēmējdarbībā – jo ir spiesti meklēt algotam darbam alternatīvus veidus, kā nodrošināt savus ienākumus (augsts bezdarbs, augsts nabadzības risks, u.c.).¹¹

Iespēja kā determinants – gadījumi, kad uzņēmējdarbība tiek uzsākta, saskatot potenciāli veiksmīgu uzņēmējdarbības ideju vai nišu, lai gan būtu iespējams strādāt algotu darbu vai gūt ienākumus citā veidā. Iespēja kā uzņēmējdarbības determinants vairāk izplatīta augstu ienākumu valstīs, kurās ir attīstīta uzņēmējdarbības uzsākšanas atbalsta sistēma, pieejami finanšu resursi uzņēmējdarbības īstenošanai, kā arī tur, kur iedzīvotāju vidū novērojama izteiktāka uzņēmējdarbības kultūra – pārliecība, ka tiem piemīt biznesam nepieciešamās spējas un prasmes, kontakti ar citām personām, kas pēdējo divu gadu laikā uzsākušas komercdarbību, veiksmīga biznesa attīstīšanas iespēju saskatīšanā tuvākā un tālākā nākotnē u.tml.¹²

Tai pat laikā jāuzsver, ka abi šie uzņēmējdarbības determinanti ne vienmēr ir skaidri nodalāmi – parasti tie pārklājas un konkrētas personas lēmumam iesaistīties komercdarbībā var būt kā nepieciešamības, tā iespēju komponente.

Uzņēmējdarbības īstenošanai ir ne tikai ārēji, bet arī iekšēji determinanti – vērtības, rakstura iezīmes, attieksmes. Sociālās un individuālās attieksmes ir tās, kas nosaka, cik lielā mērā uzņēmējdarbība tiek aktualizēta kā reāla izvēle karjerai un profesionālajai pilnveidei. Dažādi starptautiski datu salīdzinājumi liecina, ka jaunieši Eiropas valstīs retāk kā ASV, Ķīnā, Brazīlijā vai Indijā izsaka vēlmi kļūt par uzņēmējiem, kā arī – reālie pašnodarbinātības rādītāji ir daudz zemāki par ieinteresētību to darīt, kas

¹⁰ Ellis K., Williams C. (2011). *Maximising Impact Of Youth Entrepreneurship Support In Different Contexts. Background Report, Framework And Toolkit For Consultation*. Overseas Development Institute. London.

¹¹ Schoof, U. (2006). *Stimulating Youth Entrepreneurship: Barriers And Incentives To Enterprise Start-Ups By Young People*. International Labour Organization.

¹² Turpat.

liecina – pat, ja jauniešiem ir interese par komercdarbības īstenošanu, tikai retais to realizē. To vismaz daļēji iespējams saistīt ar faktu, ka uzņēmējdarbības uzsākšanai ir pozitīva korelācija ar specifiskām individuālām vērtībām un attieksmēm. Salīdzinot jauno uzņēmēju un jauno darba ņēmēju vērtības un attieksmes, pētījumos tiek identificēts, ka to vērtīborientācijas būtiski atšķiras – jaunajiem uzņēmējiem personīgi būtiskas ir tādas vērtības kā brīvība, radošums, pašizpaušme, riskēšana, dažādība u.tml., kamēr jaunajiem darba ņēmējiem – stabilitāte, tradīcijas, drošība, pastāvīgums u.tml. Sekojoši – uzņēmējdarbības kā nodarbinātības izvēles iespējamība ir lielā mērā saistīta ne tikai ar ārējiem stimuliem, bet arī personīgo vērtīborientāciju.¹³

Ja iepriekš minētie determinanti ir tie, kas lielā mērā nosaka jauniešu interesi un gatavību iesaistīties uzņēmējdarbībā un stimulē komercdarbības uzsākšanu, tad būtiski ir arī uzņēmējdarbības veicinātāji – faktori, kas sekmē uzņēmējdarbības īstenošanu un attīstību. Dotā pētījuma metodoloģijā mēs balstāmies uz uzņēmējdarbības veicinātāju definējumu, kādu 2011. gadā izstrādājuši autori *Ellis K.* un *Williams C.* Viņi kā būtiskākos uzņēmējdarbības veicinātājus identificē – infrastruktūra, veselības aprūpe, pamatizglītība, investoru aizsardzība, finansējuma pieejamība, nodokļi un normatīvais regulējums, tirdzniecības un juridiskā infrastruktūra, makroekonomiskā vide, kā arī valdības īstenotas uzņēmējdarbības atbalsta programmas un uzņēmējdarbības izglītība visos izglītības līmeņos.¹⁴ Minēto autoru definētais uzņēmējdarbības veicinātāju strukturējums tiek izmantots datu un informācijas analīzei arī dotajā pētījumā, tādēļ zemāk sniegts detalizētāks apraksts par katru no tajā iekļautajiem faktoriem.

Jauniešu uzņēmējdarbības analīzes struktūra

Kā jau iepriekš norādīts, ir būtiski jauniešu uzņēmējdarbības analīzē un atbalstā īstenot kompleksu pieeju – tikai kompleksi un kontekstuāli risinājumi spēj nodrošināt pilnvērtīgu atbalsta infrastruktūru jauniešu aktīvākai iesaistei komercdarbībā. Tādēļ dotajā pētījumā mēs apzinām un analizējam ne tikai specifiskus atbalsta rīkus, bet jauniešu uzņēmējdarbības vidi jeb ekosistēmu kopumā. Zemāk sniegta apkopojosa tabula par tiem jauniešu uzņēmējdarbības aspektiem, kādi tiek analizēti turpmākajās ziņojuma nodaļās.

Tabula 1. Jauniešu uzņēmējdarbības determinanti un veicinātāji

Piezīme: adaptēts pēc Ellis K., Williams C. (2011) *Maximising Impact Of Youth Entrepreneurship Support In Different Contexts. Background Report, Framework And Toolkit For Consultation.* Overseas Development Institute. London.

<i>Analīzes aspekti un faktori</i>	<i>Paskaidrojums</i>
Uzņēmējdarbības determinanti	
Tirgus iespējas	Tirgus iespējas determinē uzņēmējdarbības īstenošanas iespējamību un efektivitāti. Jo plašākas potenciāli peļņu nesošas tirgus iespējas konkrētajā tirgū ir pieejamas, jo efektīvāka būs uzņēmējdarbības atbalsta sistēma. Tirgus iespējas, savukārt, ir atkarīgas no: tirgus lieluma (kā vietējais, tā eksporta tirgus apjoms), tirgus atvērtība (cik

¹³ Eurofound (2015). *Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

¹⁴ Ellis K., Williams C. (2011). *Maximising Impact Of Youth Entrepreneurship Support In Different Contexts. Background Report, Framework And Toolkit For Consultation.* Overseas Development Institute. London.

	viegli vai apgrūtināti ir jaunām komercsabiedrībām ienākt tirgū). Dotais faktors sasauca ar iepriekš jau minēto uzņēmējdarbību kā iespēju (pretēji uzņēmējdarbībai kā nepieciešamībai).
Alternatīvas ienākumu gūšanai	Dotais faktors analizē uzņēmējdarbību kā nepieciešamību (pretēji uzņēmējdarbībai kā iespējai), proti – cik plašas ir iespējas gūt ienākumus, esot par darba ņēmēju. Jauniešu uzņēmējdarbības gadījumā būtisks rādītājs ir jauniešu bezdarbs. Jo augstāks bezdarba rādītājs un ierobežotākas iespējas jauniešiem integrēties darba tirgū, jo lielāka iespējamība, ka jaunieši izvēlēties uzņēmējdarbību kā ienākumu gūšanas veidu.
Uzņēmējdarbības kultūra	Šis faktors iekļauj plašu sociāli psiholoģisku aspektu kopu, kas raksturo konkrētās sabiedrības attieksmi pret uzņēmējdarbību – uzņēmēja tēls sabiedrībā, uzņēmējdarbības kā nodarbošanās prestižs, radošuma un inovāciju atbalsts, riska uzņemšanās gatavība un spējas, panākumu ambīcijas, kļūdīšanās un neveiksmes akcepts sabiedrībā u.c. Šie un vēl citi aspekti veido kopējo uzņēmējdarbības kultūru, kas, savukārt, ir pamatā tam, cik lielā mērā iedzīvotāji pieņem un atbalsta biznesa veidošanu kā sociāli akceptējamu un veicināmu nodarbošanās veidu. Jo augstāks uzņēmējdarbības prestižs sabiedrībā un lielāks atbalsts biznesa vērtībām, jo izteiktāka būs jauniešu vēlme un gatavība kļūt par pašnodarbinātajiem. Pasaules banka savos pētījumos norāda, ka tieši uzņēmējdarbības kultūras veicināšana ir viens no būtiskākajiem elementiem uzņēmējdarbības attīstībā.
Uzņēmējdarbības veicinātāji	
Infrastruktūra	Atbilstošas infrastruktūras pieejamība ir izšķiroša biznesa ideju pārvēršanai reālā uzņēmējdarbībā. Infrastruktūra iekļauj transportu, komunikācijas, teritoriju pieejamību u.tml. Šādā aspektā būtiska ir gan fiziskā pieejamība, gan arī materiālā (pieejamas izmaksas par infrastruktūru). Attīstītās valstīs šis faktors parasti ir maznozīmīgs, jo infrastruktūras pieejamība ir labi nodrošināta.
Veselības aprūpe un pamatizglītība	Arī šis faktors attīstītās valstīs reti tiek aktualizēts, jo tiek salīdzinoši sekmīgi nodrošināts. Arī dotajā pētījumā to padziļināti neanalizēsīm, bet šeit iekļaujam, lai definētu visus aspektus, kādi tieši vai netieši attiecas uz jauniešu uzņēmējdarbību. Veselības aprūpes faktors ir būtisks, jo determinē, cik kvalitatīvi cilvēkresursi ir pieejami kā uzņēmējdarbības īstenošanai, tā arī radīto produktu un pakalpojumu klientu mērķa grupās. Parasti to mēra kā konkrētu slimību izplatību, zīdaiņu mirstību, paredzamo dzīves ilgumu. Savukārt pamatizglītības faktors tiek mērīts kā pamatizglītības ieguves rādītājs.
Investoru aizsardzība	Investoru aizsardzība ir viens no būtiskiem aspektiem, kas sekmē uzņēmējdarbības attīstību – jo aizsargātāki ir investori un veiktās investīcijas, jo atvērtāka ir uzņēmējdarbības vide. Šis faktors iekļauj dažādus aspektus – darījumu caurskatāmība, godīga komercprakse, darījumu partneru savstarpēja uzticēšanās, pārkāpumu sodīšana u.tml.
Finanšu pieejamība	Viens no būtiskākajiem ierobežojumiem uzņēmējdarbības attīstībā ir <i>start-up</i> finansējuma pieejamība. Īpaši būtiski tas ir mazajiem uzņēmumiem, kā arī jaunajiem (tai skaitā jauniešiem) uzņēmējiem, kuriem nav līdzšinējās pieredzes, finansējuma

	<p>nodrošinājuma u.c. priekšrocību, kas ir pieredzējušiem uzņēmējiem. Finansējuma pieejamība šai gadījumā nozīmē – aizdevumu pieejamība (cik viegli iespējams iegūt aizdevumu, balstoties tikai biznesa plānā/idejā), riska kapitāla pieejamība (cik viegli iespējams piesaistīt finansējumu inovatīvām, bet augsta riska biznesa idejām), finanšu atbalsts uzņēmējdarbībai (cik viegli iespējams iegūt finanšu atbalstu uzņēmējdarbības īstenošanai).</p>
Nodokļi un normatīvais regulējums	<p>Likumdošana, konkrētu jomu normatīvais regulējums un nodokļu sistēma ir tie faktori, kas lielā mērā determinē, vai iedzīvotāji uzņēmējdarbību identificē kā reālu alternatīvu darba ņēmēja statusam, kā arī, vai darboties legāli vai ēnu ekonomikā. Šie faktori iekļauj dažādus aspektus – nodokļu slogs, birokrātija, uzņēmējdarbību kontrolējošo dienestu darba efektivitāte un klientu orientācija, administratīvie ierobežojumi u.tml. Dotā pētījuma kontekstā būtisks ir jautājums, cik lielā mērā likumdošana un nodokļu sistēma kopumā un iedzīvotāju priekšstati par tām sekmē vai kavē jauniešu gatavību uzsākt komercdarbību.</p>
Tirdzniecības un juridiskā infrastruktūra	<p>Lai nodrošinātu pilnvērtīgu jauno uzņēmēju spēju un prasmes darboties legālajā ekonomikas sektorā, būtiski, lai tiktu ievērotas īpašuma tiesības, autortiesības, lai tirdzniecības sektors būtu caurskatāms un legāls, lai būtu pieejami grāmatvedības un juridiskie pakalpojumi.</p>
Makroekonomiskā vide	<p>Uzņēmējdarbības attīstībai makroekonomiskā stabilitāte un paredzamība ir izšķiroši būtiskas. Lai gan pētījumi liecina, ka makroekonomiskā vide nav būtisks determinants jaunu uzņēmumu radīšanā, tomēr tai ir liela ietekme tieši uzņēmumu attīstības un izaugsmes fāzēs. Šis faktors iekļauj tādus aspektus kā valsts kredītreitings, nodokļu sistēmas stabilitāte un paredzamība, inflācija, valsts budžeta bilance, procentu likmes, valsts parāds u.tml.</p>
Valsts atbalsta pieejamība	<p>Valsts atbalsta pieejamība var būtiski stimulēt uzņēmējdarbības aktivitāti. Pie tam – valsts atbalsts var tikt sniegts, to deleģējot arī privātām struktūrām vai nevalstiskajam sektoram. Sekojoši šis faktors iekļauj atbalsta pieejamību nacionālā, reģionālā, pašvaldību līmenī, kā arī nevalstiskajā un komercsektorā.</p>
Uzņēmējdarbības prasmes visos izglītības līmeņos	<p>Pēdējo desmit gadu laikā īpaši tiek akcentēta nepieciešamība uzņēmējdarbības prasmes un kultūru iekļaut mācību standartos un programmās visos izglītības līmeņos. Pētījumos tiek atzīts, ka uzņēmējdarbības komponentes iekļaušana pamat- un vidējā izglītībā primāri sekmē jauniešu kopējās attieksmes pret uzņēmējdarbību, kamēr profesionālajā un augstākajā izglītībā tai ir vairāk praktiska nozīme, sniedzot jauniešiem praktiskas iemaņas, zināšanas uzņēmumu dibināšanā, reģistrēšanā un vadīšanā. Jāpiebilst gan, ka dažkārt uzņēmējdarbības kompetences iekļaušana jau pamatizglītības programmās tiek kritizēta par to, ka sekmē jauniešu ātrāku integrāciju darba tirgū un izglītības pamešanu, tomēr šādi novērojumi nav tik izteikti, lai tos vērtētu kā kritiskus jauniešu izglītības līmeņa kontekstā.</p>

4. LATVIJAS JAUNIEŠU IESAISTE UZŅĒMĒJDARBĪBĀ - RAKSTUROJUMS

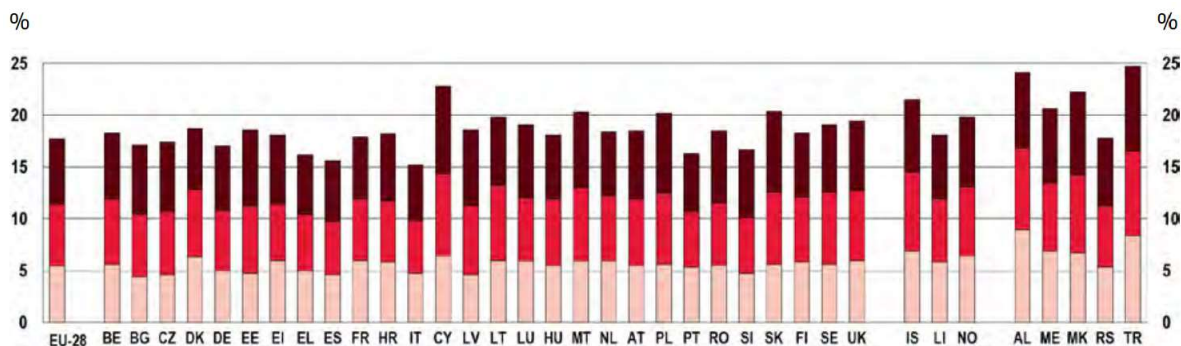
4.1. Jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā Latvijā – statistika, pētījumu dati, viedokļi

Jauniešu īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā

Ja vēl 2010. gadā jauniešu vecumā no 15 līdz 29 gadiem īpatsvars iedzīvotāju vidū kopumā bija aptuveni 21%, tad 2014. gadā¹⁵ tas nokrities jau zem 20% - šie rādītāji gan joprojām ir virs ES valstu vidējiem rādītājiem. Negatīvu sociāli demogrāfisko attīstības tendenci gan iezīmē fakts, ka Latvijā 15 līdz 19 gadīgo jauniešu īpatsvars ir viens no zemākajiem ES (nedaudz mazāk kā 5%).

Attēls 1. Jauniešu vecumā no 15 līdz 29 gadiem īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā 2014.g.

Piezīme: Attēls no Eiropas Savienības izdevuma "ES jaunatnes ziņojums 2015" (European Union (2016) EU Youth Report 2015.).

EUROSTAT demogrāfiskās prognozes paredz, ka ES kopumā jauniešu vecumā no 15 līdz 29 gadiem īpatsvars samazināsies no 18% 2013. gadā līdz 16,5% 2030. gadā un 15,8% 2050. gadā - tas skaidri iezīmē arvien pieaugošu demogrāfiskās slodzes līmeni, kas, savukārt, nozīmē nepieciešamību audzēt darbaspējīgo iedzīvotāju darba produktivitāti, lai spētu nodrošināt arvien pieaugošās sociālās drošības sistēmas izmaksas.

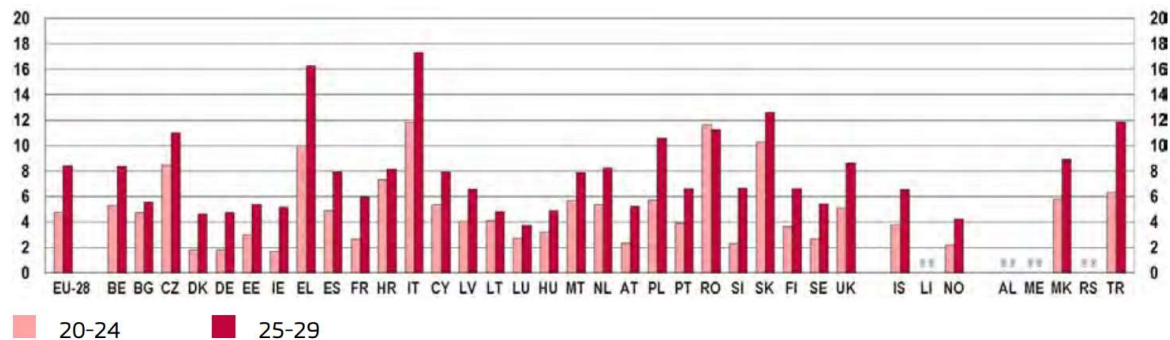
15

Jauniešu - uzņēmēju īpatsvars

Kā liecina EUROSTAT dati, ES valstīs vidēji 5% jauniešu vecumā no 20 līdz 24 gadiem ir pašnodarbinātie, un 25-29 gadīgo mērķa grupā - aptuveni 8%. Latvijā abās minētajās vecuma grupās pašnodarbinātība ir mazāk izplatīta - attiecīgi aptuveni 4% un 6,5%. Tai pat laikā Latvijas rādītāji ir augstāki kā Igaunijā un Lietuvā. (Izteikti augsti šie rādītāji ir, piemēram, Itālijā (12% un 17,8%), Grieķijā (10% un 16%).)

Attēls 2. Pašnodarbināto īpatsvars 20-29 gadīgo jauniešu vidū 2013.g.

Piezīme: Attēls no Eiropas Savienības izdevuma "ES jaunatnes ziņojums 2015" (European Union (2016) EU Youth Report 2015.).

¹⁵ Šeit un turpmāk, ja vien nav norādīts citādi, tiek izmantoti starptautiskie datu salīdzinājumi no Eiropas Savienības izdevuma "ES jaunatnes ziņojums 2015" (European Union (2016) EU Youth Report 2015.) - tādēļ datu atskaites gads ir 2014. gads, kad apkopoti visu dalībvalstu rādītāji.

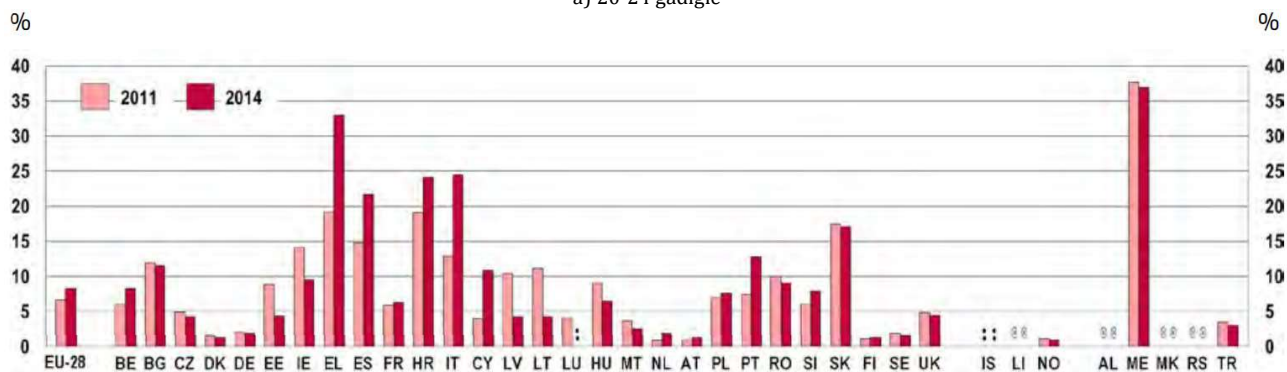
Kā liecina pētījuma „Diskriminācija Latvijas darba tirgū” dati, tad vecuma grupā 15-24 gadi tikai 0,2% jauniešu ir uzņēmēji un uzņēmumu īpašnieki, 1,3% - pašnodarbinātie, bet 28% - algoti darbinieki.¹⁶

Jauniešu bezdarbs

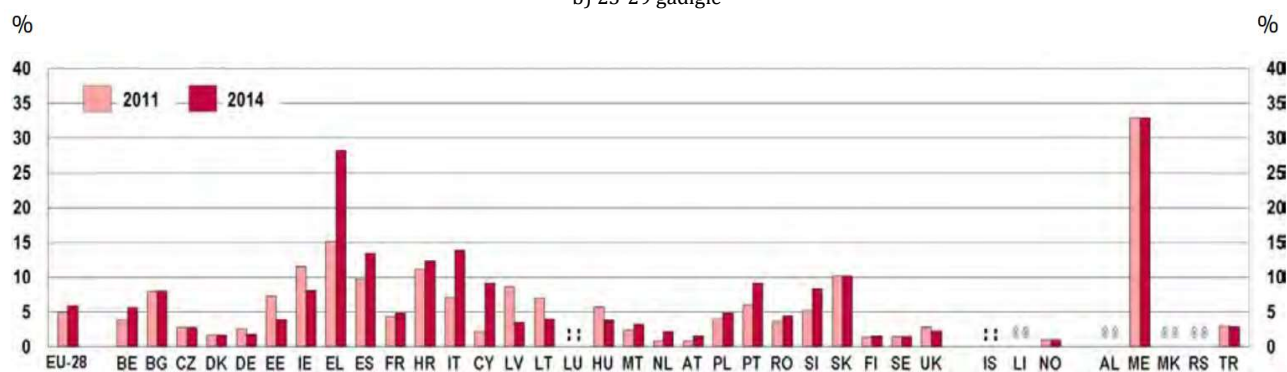
Kā ekonomiskās krīzes, tā pēckrīzes periodā jauniešu vidūbezdarba rādītāji ir izteikti augstāki kā pārējo iedzīvotāju vidū. ES vidēji 2014. gadā bez darba bija 26,3% jauniešu vecuma grupā 15-19, 20,6% - vecuma grupā 20-24 un 13,6% vecuma grupā 25-29. Lai gan Latvijā jauniešu bezdarba rādītāji nebija tik dramatiski kā Spānijā vai Grieķijā, tomēr arī šeit bezdarba problēma bija aktuāla (2011. gadā bez darba bija aptuveni katrs desmitais jaunietis vecumā no 15-24 gadiem un aptuveni 13% vecumā no 25 līdz 29 gadiem). Tai pat laikā Latvija līdz ar Lietuvu, Igauniju un Islandi ir viena no tām valstīm, kur laika periodā no 2011. līdz 2014. gadam jauniešu bezdarbs ir visbūtiskāk mazinājies (2014. gadā 8% vecumā no 15-24 gadiem un aptuveni 9% vecumā no 25 līdz 29 gadiem). Līdzīgas pozitīvas tendences novērojamas arī attiecībā uz ilgtermiņa bezdarbu jauniešu vidū - arī šādā aspektā trīs Baltijas valstis bijušas vienas no sekmīgākajām ES jauniešu bezdarba risināšanā. Ja 2011. gadā Latvijā aptuveni 10% jauniešu vecumā no 20 līdz 24 gadiem bija ilglaicīgie bezdarbnieki un vecuma grupā 25-29 gadi - 8%, tad 2014. gadā sasniegtie rādītāji ir attiecīgi 4% un 3%.

Attēls 3. Ilgtermiņa bezdarbs jauniešu vidū 2011. un 2014.g.

Piezīme: Attēls no Eiropas Savienības izdevuma “ES jaunatnes ziņojums 2015” (European Union (2016) EU Youth Report 2015).
a) 20-24 gadīgie

b) 25-29 gadīgie

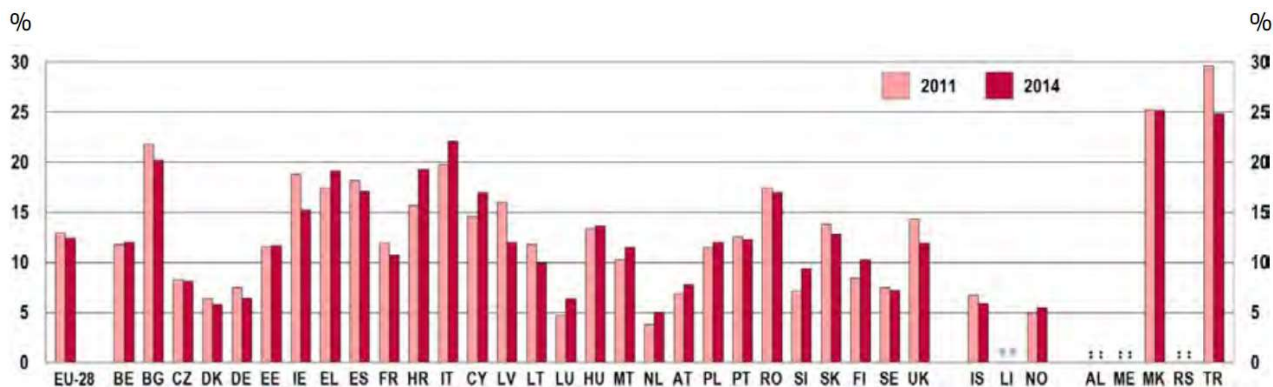
¹⁶ SIA „Projektu un kvalitātes vadība” (2014). Pētījums „Diskriminācija Latvijas darba tirgū”. Rīga.

Jaunieši, kas nemācās un nestrādā (NEETs)

2010. gadā Latvija bija viena no nedaudzām ES dalībvalstīm, kurās jauniešu, kuri nemācās un nestrādā, īpatsvars pārsniedza 15% (līdz ar Bulgāriju, Grieķiju, Īriju, Spāniju, Ungāriju, Itāliju un Rumāniju), kamēr vidējais ES NEETs rādītājs bija aptuveni 13%. Tomēr turpmāko trīs gadu laikā Latvijas neaktīvo jauniešu īpatsvars ir samazinājies un sasniedzis ES vidējo rādītāju aptuveni 12% līmenī.

Attēls 4. Jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanas un atbalsta aktivitāšu grupas

Piezīme: Attēls no Eiropas Savienības izdevuma "ES jaunatnes ziņojums 2015" (European Union (2016) EU Youth Report 2015.).

Nodarbinātības alternatīvas

ES valstīs vidēji katrs ceturtais jauniešs vecumā no 15 līdz 29 gadiem nav drošs par to, ka pēc izglītības ieguves atradīs darbu. Šis rādītājs dažādās valstīs ir ļoti atšķirīgs - valstīs, kurās ekonomiskā krīze bija smagāka, jauniešu bažas par darba atrašanu ir lielākas. Latvijā līdz ar Igauniju ir viens no augstākajiem par darba atrašanu pārliecināto jauniešu īpatsvaram (40%).

2015. gadā īstenotajā "Jaunatnes politikas monitoringā" tika aptaujāti jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem un kopumā 13% kā jauniešiem aktuālāko problēmu savā pilsētā/pagastā minēja bezdarbu un grūtības atrast darbu - aptaujā tā bija trešā biežāk minētā problēma pēc brīvā laika pavadīšanas iespēju trūkuma (17%) un alkohola lietošanas (13%).¹⁷ Visbiežāk to kā problēmu minējuši jaunieši vecumā no 20 līdz 25 gadiem (21%). Jauniešu nodarbinātību jaunieši visbiežāk nosauc arī tad, kad tiek lūgti minēt būtiskākos jautājumus, ko Latvijas valdībai jārisina tieši jauniešu sfērā - 34% norāda, ka tās ir darba un prakses iespējas. Šajā gadījumā 20-25 gadīgo jauniešu vidū šādu vērtējumu sniedzis katrs otrais jauniešs.

Šajā pašā aptaujā jaunieši tika lūgti norādīt arī, kāds būtu viņu vēlamais nodarbinātības statuss darba tirgū. Kopumā 63% jauniešu norāda, ka vēlētos būt uzņēmēji, kas dod darbu citām personām, 8% - uzņēmēji ģimenes biznesā, 16% - pašnodarbinātie, bet tikai 12% izvēlētos darba ņēmēja statusu.

¹⁷ SIA "Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija" (2015). *Jaunatnes politikas monitoringa*. Rīga.

Vairāku pētījumu dati liecina, ja Latvijā ir salīdzinoši augsts to uzņēmēju īpatsvars, kuri uzņēmējdarbību sākuši nepieciešamības spiesti, nevis saskatot izdevīgu biznesa iespēju. Piemēram, Eirofonda pētījumā¹⁸ minēti dati, ka aptuveni 23% 18-34 gadīgo uzņēmēju biznesu uzsākuši nepieciešamības dēļ (un tas ir septītais augstākais rādītājs ES valstu vidū, kamēr ES vidējais rādītājs ir 17%), bet 35-64 gadīgo vidū šis rādītājs ir vēl augstāks un sasniedz 28%).

Dotā pētījuma ietvaros īstenotajā esošo jauniešu-uzņēmēju aptaujā tika noskaidroti arī tie apstākļi, kas varētu likt mainīt uzņēmēja statusu uz darba ņēmēju. Un šie dati liecina, ka būtiskākie pamudinājumi mainīt nodarbinātības statusu varētu būt – iespēja saņemt regulārus ienākumus (52%), nepietiekami apgrozāmo līdzekļu uzņēmējdarbības attīstīšanai (47%), ģimenes vai personīgi apstākļi (35%), pārāk lieli nodokļi (34%), stabils un drošs darbs (32%). Arī šie dati sasaucas ar iepriekš minētajiem secinājumiem par uzņēmējdarbību kā nepieciešamību, nevis iespēju, tai pat laikā netieši norādot arī uz uzņēmējdarbības vides aspektu ietekmi, par ko plašāk analizēts tālākajās ziņojuma sadaļās.

Attēls 5. Iemesli, kas liktu apsvērt iespēju vai nepieciešamību kļūt par darba ņēmēju (%)

Tai pat laikā – lai gan pastāv daudzi un dažādi apstākļi, kas varētu veicināt uzņēmēja statusa maiņu uz darba ņēmēja statusu, absolūtais vairākums aptaujāto jauniešu-uzņēmēju (94%) apgalvo, ka tuvāko trīs gadu laikā plāno turpināt strādāt kā uzņēmējs/pašnodarbinātais, bet 6% nav varējuši sniegt konkrētu atbildi. Tas, savukārt, norāda uz samērā augstu dažādu negatīvu apstākļu koncentrācijas nepieciešamību, lai esošie uzņēmēji nolemtu mainīt savu statusu darba tirgū.

Uzņēmējdarbības kultūra

2015. gada augustā īstenotais DNB bankas Latvijas barometra pētījums par uzņēmējdarbības tēmu¹⁹ sniedz vairākus datus, kas tieši un netieši raksturo uzņēmējdarbības kultūru Latvijā. Kopumā 31%

¹⁸ Eurofound (2015). *Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

¹⁹ DNB banka, SIA "SKDS" (2015). *DNB Latvijas barometrs Nr. 83: Uzņēmējdarbība*. Rīga.

Latvijas iedzīvotāju, ja tiktu pie lielas naudas summas, uzsāktu savu uzņēmējdarbību (jāpiemin gan, ka 62% norāda, ka negaidīti iegūtu naudu tērētu pirkumiem, kurus šobrīd nevar atļauties). 52% iedzīvotāju apgalvo, ka ir domājuši par savu uzņēmējdarbību. Šie dati liecina, ka uzņēmējdarbība kā nodarbinātības alternatīva ir izteikti populāra iedzīvotāju vidū. Tai pat laikā – tikai retais iedzīvotājs ir savas idejas arī īstenojis – starp tiem 52%, kuri ir domājuši par savu uzņēmējdarbību, tikai 14% to ir īstenojuši. Jāuzsver gan, ka pēdējo gadu laikā iedzīvotāji par savu uzņēmējdarbību domājuši vairāk kā iepriekš – 2012. gadā šis rādītājs bija 37%.

Arī dažādi citi pētījumi uzrāda samērā augstu atvērtību un gatavību uzņēmējdarbībai Latvijas iedzīvotāju vidū, bet vienlaikus zemu reālās uzņēmējdarbības īstenošanas rādītājus. Piemēram, *Amway* īstenotajā “Globālās uzņēmējdarbības ziņojumā 2015” norādīts, ka 44 pētījumā iekļauto valstu iedzīvotāju vidējais pozitīvās attieksmes pret uzņēmējdarbību rādītājs ir 75%, bet 43% - vidējais to iedzīvotāju rādītājs, kuri var iedomāties sevi uzsākam uzņēmējdarbību. Latvijā šie rādītāji attiecīgi ir 83% un 51% - virs vidējiem visu valstu rādītājiem.²⁰

Minētā pētījuma ietvaros izstrādātā uzņēmējdarbības gara indeksa (*entrepreneurial spirit index*) ranžējumā Latvija ieņem 27. vietu no kopumā 44 valstīm. Šo indeksu aprēķina, ņemot vērā trīs aspektus - iedzīvotāju vērtējumus par vēlmi būt uzņēmējiem, pārliecību par to, ka ģimene un draugi nemēģinātu atrunāt no kļūšanas par uzņēmēju (noturība pret sociālo spiedienu) un vērtējumus par to, vai pašiem piemīt uzņēmējdarbībai nepieciešamās spējas un resursi (uzņēmējdarbības īstenošanas iespējamība). Latvijas iedzīvotāju vidū šie rādītāji ir attiecīgi 54%, 38% un 44%.

Vērtējot to, cik draudzīga uzņēmējdarbībai ir sociālā vide un sabiedrība, 49% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka sabiedrība (politika, mediji, paziņas un draugi) mūsu valstī ir biznesam draudzīga un tas ir mazliet augstāks rādītājs kā Lietuvā (44%), bet ievērojami zemāks kā Igaunijā (58%).

Tai pat laikā dažādu pētījumu dati liecina, ka uzņēmēju tēls sabiedrībā ir vairāk negatīvs kā pozitīvs. Piemēram, Globālā uzņēmējdarbības monitoringa²¹ dati liecina, ka Latvija līdz ar Beļģiju, Spāniju un Horvātiju ir tās valstis, kurās tikai aptuveni puse iedzīvotāju uzskata, ka sekmīgam uzņēmējam ir sabiedrībā augsts prestižs (kamēr, piemēram, Igaunijā tā uzskata aptuveni 2/3 iedzīvotāju). Nedaudz senāka (2012. gada) Eiroparometra pētījuma dati²² savukārt liecina – kopumā 80% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka uzņēmēji savā labā izmanto citu cilvēku darbu un 53% uzskata, ka uzņēmēji domā tikai par savu labumu.

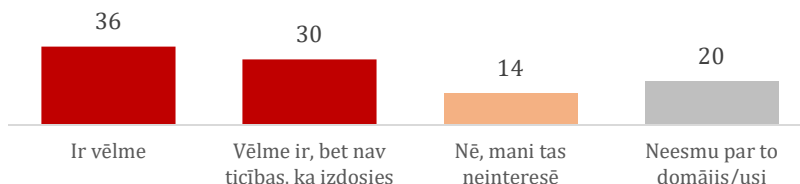
²⁰ Amway (2015). *Global Entrepreneurship Report 2015. Defining The Entrepreneurial Spirit*.

²¹ Krūmiņa, M., Paalzow, A. (2014). *Global Entrepreneurship Monitor. 2014-2015 Latvia Report*. TeliaSonera Institute at SSE Riga. Riga.

²² European Commission, Directorate-General for Communication (2012). *Entrepreneurship in The EU and Beyond. Flash Eurobarometer 354*.

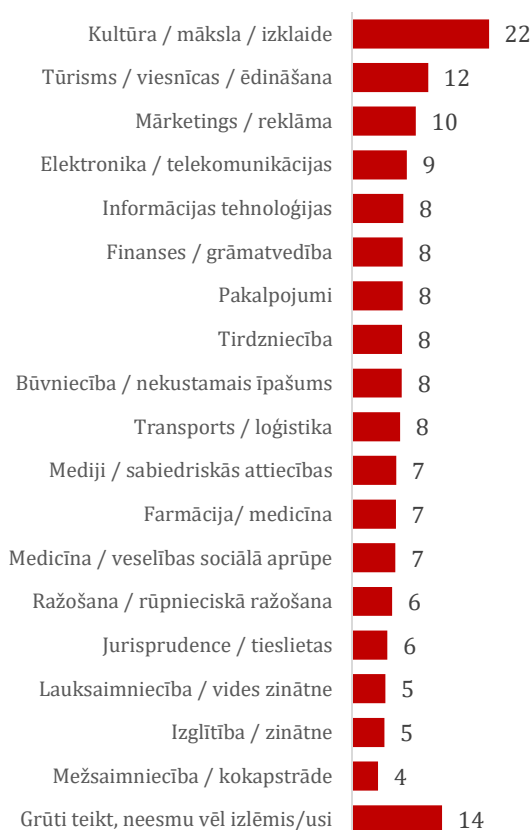
Uzņēmējdarbības kā nodarbinātības veida pievilcību tieši jauniešu vidū ļauj vērtēt Swedbank īstenotā vidusskolēnu aptauja "Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū"²³. Tās dati liecina, ka kopumā 66% 14-20 gadīgo jauniešu gribētu kļūt par uzņēmējiem, bet tai skaitā 30% nav ticības, ka tas izdosies. Tikai 14% novērtē, ka tas viņus neinteresē, bet 20% atzīst, ka nav par to domājuši.

Attēls 6. 14-20 gadīgo vidusskolēnu interese kļūt par uzņēmējiem (%)
 Datu avots: Swedbank (2016) *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

Jomas, kurās jaunieši visvairāk vēlētos veidot uzņēmējdarbību, ir - kultūra, māksla un izklaide (22%), tūrisms, viesnīcas un ēdināšana (12%), mārketingu un reklāma (10%), elektroniska un telekomunikācijas (9%). Šie dati kopumā liecina, ka jauniešu intereses ir ļoti dažādas un nav vērojama izteikta koncentrācija tikai uz kādām konkrētām uzņēmējdarbības jomām.

Attēls 7. Jomas, kādās 14-20 gadīgie vidusskolēni vēlētos/plāno uzsākt savu biznesu (%)
 Datu avots: Swedbank (2016) *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

²³ Swedbank (2016). *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

Uzņēmējdarbības vide

Lai gan iepriekš minētie dati rāda, ka Latvijas iedzīvotāji ir visumā gatavi un ieinteresēti uzsākt un īstenot savu uzņēmējdarbību, ideju pārvēršana reālā uzņēmējdarbībā tomēr notiek izteikti reti. Lai gan līdz šim nav veikti padziļināti pētījumi par būtiskākajām barjerām uzņēmējdarbības uzsākšanā, atsevišķi secinājumi netieši izriet no dažādiem uzņēmējdarbības vides pētījumiem. Citadele bankas un SIA "SKDS" regulāri īstenotais Citadele Index pētījums²⁴ liecina, ka "2016. gada 2. ceturksnis ir jau astotais ceturksnis pēc kārtas, kad Citadele Index vērtība liecina par uzņēmēju pesimistisku noskaņojumu". Pētījuma autori arī norāda, ka tikai 9% uzņēmēju uzskata, ka vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī ir palielinājusies, bet 46% - ka samazinājusies, tikai 14% norādīja, ka viņu uzņēmuma rentabilitāte ir palielinājusies, bet 34% - ka samazinājusies, tikai 17% norādīja, ka viņu uzņēmuma apgrozījums ir palielinājies, bet 39% - ka samazinājies. Pie tam – arī attiecībā uz nākamajiem sešiem mēnešiem uzņēmēju prognozes ir pesimistiskas: 18% uzskata, ka vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī palielināsies, bet 33% - ka samazināsies. Optimistisks noskaņojums vērojams tikai atsevišķās grupās – lielie uzņēmumi, uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu, uzņēmumi, kuros pārstāvēts tikai ārvalstu kapitāls.

Konkrētāku informāciju par uzņēmējdarbības vidi ietekmējošajiem apstākļiem sniedz 2014. gadā Ekonomikas ministrijas un PricewaterhouseCoopers īstenotais pētījums. Tā dati liecina, ka laika periodā no 2001. līdz 2014. gadam kā uzņēmējdarbības kavēkli visbiežāk minēti - nodokļu likmes (vidēji 70% visā laika posmā), likumu un noteikumu izmaiņu biežums (60%), inflācija (55%), nodokļu likumi un noteikumi (52%), infrastruktūras pakalpojumu izmaksas (37%) un konkurence ar ēnu ekonomiku (37%).²⁵

Kopumā šie dati liecina par kritisku un pesimistisku Latvijas uzņēmējdarbības vides vērtējumu pašu uzņēmēju vidū – savukārt šāda viedokļa prevalēšana publiskajā telpā jaunos un potenciālos uzņēmējus attur no vēlmes riskēt un dibināt uzņēmumus.

Šeit gan jāpiemin, ka ideju nepārvēršanai vai sekmīgai nepārvēršanai reālā biznesa darbībā ne vienmēr ir ārēji apstākļi, kas saistīti ar uzņēmējdarbības vidi. Nereti iemesli ir arī pašu uzņēmējdarbības ideju īpašnieku neatbilstošās zināšanās un prasmēs uzņēmējdarbības īstenošanai. Piemēram, Globālā uzņēmējdarbības monitoringa²⁶ dati liecina, ka tikai aptuveni 40% no tiem Latvijas iedzīvotājiem, kuri saskata uzņēmējdarbības iespējas, uzskata, ka viņiem piemīt nepieciešamā biznesa vadības prasmes. Ņemot vērā, ka Latvijas iedzīvotāju vidū ir arī izteikti augsts baiļu no biznesa neveiksmes līmenis (39%), šie "iekšējie" apstākļi kombinācijā ar ārējiem uzņēmējdarbības vides uztveres apstākļiem veido būtiskas barjeras reālai gatavībai uzsākt uzņēmējdarbību (un/vai mēģināt vēlreiz pēc piedzīvotas neveiksmes). Arī dotā pētījuma ietvaros īstenotā jauniešu-uzņēmēju aptauja apliecina šo tēzi – 69% no jauniešiem-

²⁴ Citadele banka, SIA "SKDS" (2016). *Citadele Index. Latvijas uzņēmēju aptaujas rezultāti*. 2016. gada jūnijs – jūlijs. Rīga.

²⁵ Ekonomikas ministrija, SIA "PricewaterhouseCoopers" (2014). *Administratīvo procedūru ietekme uz uzņēmējdarbības vidi*. Rīga.

²⁶ Krūmiņa, M., Paalzow, A. (2014). *Global Entrepreneurship Monitor. 2014-2015 Latvia Report*. TeliaSonera Institute at SSE Riga. Rīga.

uzņēmējiem ir pieredze tikai viena un vienīgā sava biznesa attīstīšanā, 25% nodarbojas vienlaikus ar vairākiem biznesiem, bet tikai 6% ir tādu, kuriem ir bijis kāds iepriekšējs neveiksmīgs business un vēl 4% - kuriem ir bijis iepriekšējs veiksmīgs business.

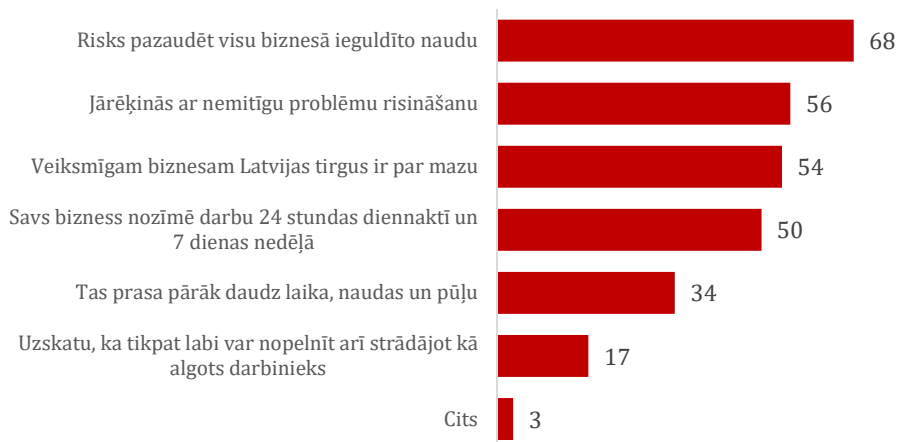
Attēls 8. Jauniešu-uzņēmēju uzņēmējdarbības pieredze (%)

To, ka arī jauniešu vidū ir izteikti augsts baļu no neveiksmes līmenis, apliecina Swedbank īstenotās vidusskolēnu aptaujas "Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū"²⁷ dati - vērtējot to, kas ir iemesli, kāpēc labāk ir nekļūt par uzņēmēju, 68% 14-20 gadīgo jauniešu norāda, ka ir risks pazaudēt visu biznesā ieguldīto naudu. Šīs aptaujas dati norāda arī uz citām barjerām, kas jauniešus atturētu no kļūšanas par uzņēmējiem - 56% uzskata, ka uzņēmējdarbībā jārēķinās ar nemitīgu problēmu risināšanu, 54% - ka veiksmīgam biznesam Latvijas tirgus ir par mazu, bet 50% - ka savs business nozīmē darbu 24 stundas diennaktī un 7 dienas nedēļā.

Attēls 9. 14-20 gadīgo vidusskolēnu viedoklis par uzņēmējdarbības īstenošanas mīnusiem (%)

Datu avots: Swedbank (2016) *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

Sociālais kapitāls

Sekmīgas un ilgtspējīgas uzņēmējdarbības izveidē un attīstībā būtisks aspekts ir komandas darbs, kas, savukārt, nav iespējams bez savstarpējās uzticēšanās, ko zinātniski dēvē par sociālo kapitālu. Kā liecina Eiroparometra dati par 2014. gadu, šobrīd savstarpējās uzticēšanās rādītāji gan indivīdu, gan indivīdu un organizāciju līmenī Latvijā ir vieni no zemākajiem Eiropas Savienībā. 37% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka visumā cilvēkiem uzticēties nevar. Salīdzinoši, Eiropas uzticēšanās līdervalstī Dānijā vispārēju neuzticību līdzcilvēkiem pauž vien 9%, Zviedrijā – 13%, bet Somijā 15%.²⁸ Uzņēmējdarbības

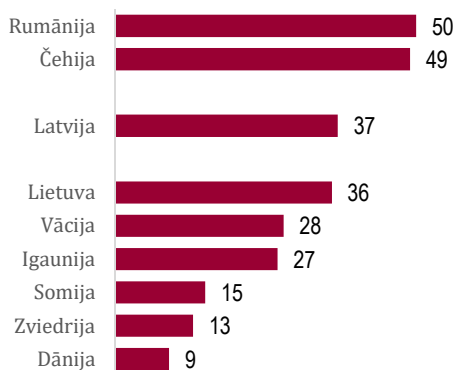
²⁷ Swedbank (2016). *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

²⁸ European Commission (2014). *Special Eurobarometer – 418/ Social Climate Report*, European Union.

jomā tas izpaužas kā ļoti ierobežota informācijas apmaiņa ideju izstrādes fāzē, kas apgrūtina finansējuma piesaisti un uzņēmējdarbības komandu komplektāciju.

Attēls 10. Sociālais kapitāls – iedzīvotāju, kuri neuzticas citiem cilvēkiem, īpatsvars sabiedrībā (2014.g.)

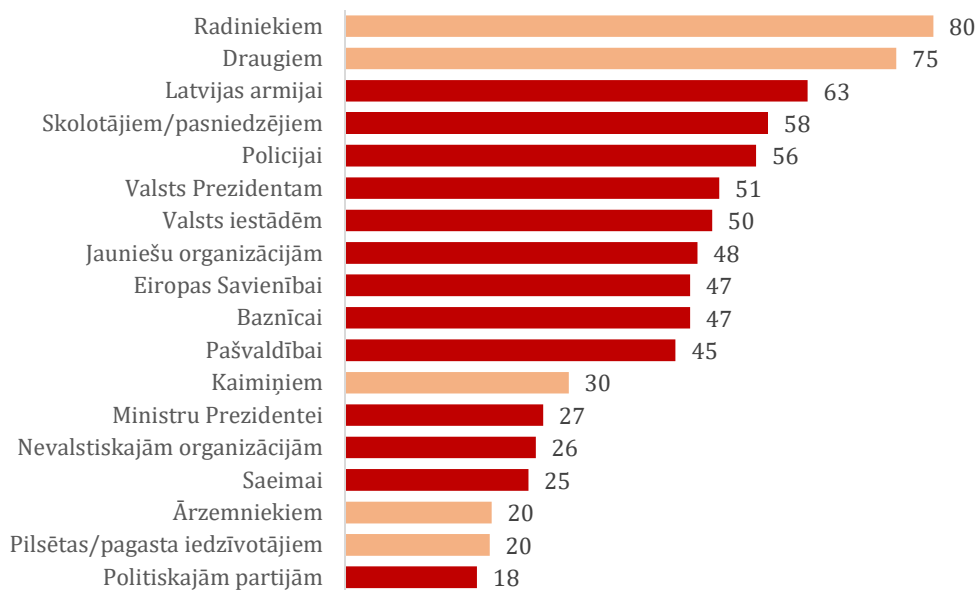
Datu avots: European Commission (2014) *Special Eurobarometer – 418/ Social Climate Report*. European Union.

2015. gadā īstenotas jauniešu (13-25) aptaujas dati liecina, ka jaunieši uzticas saviem radniekiem (80%), draugiem (75%), skolotājiem (58%), bet izteikti zemāka ir uzticēšanās personīgi nepazīstamiem cilvēkiem – kaimiņiem (30%), citiem sava pagasta/pilsētas iedzīvotājiem (20%), ārzemniekiem (20%) u.tml.²⁹ Tas liecina, ka sadarbībai mazo sociālo grupu (ģimene, draugi) ietvaros ir izteikts pamats, bet plašākām sadarbības iespējām sociālā kapitāla nepietiekamība šobrīd ir traucējoša.

Attēls 11. Uzticēšanās institūcijām un personām (2015.g.; %)

Datu avots: Latvijas Jaunatnes padome, SIA "Excolo Latvia" (2015) *Jauniešu politiskā līdzdalība Latvijā: situācijas raksturojums un līdzdalības faktoru (determinantu) analīze*. Rīga.

²⁹ Latvijas Jaunatnes padome, SIA "Excolo Latvia" (2015). *Jauniešu politiskā līdzdalība Latvijā: situācijas raksturojums un līdzdalības faktoru (determinantu) analīze*. Rīga

4.2. Jauniešiem nepieciešamais un pieejamais uzņēmējdarbības atbalsts

Specifiska atbalsta nepieciešamība jauniešiem

Pētījuma ietvaros sagatavotais pārskats par jauniešiem pieejamajiem uzņēmējdarbības atbalsta veidiem (skatīt ziņojuma pielikumā) liecina, ka nacionālā un pašvaldību līmenī, kā arī privātajā sektorā, pieejams samērā plašs dažādu atbalsta rīku klāsts. Tai pat laikā jāuzsver, ka tikai neliela daļa no tiem ir paredzēti specifiski jauniešu vecuma grupai, kamēr vairākums – jebkuram uzņēmējam, kas nozīmē, ka jauniešiem par atbalstu jākonkurē ar pieredzējušiem un ilggadīgiem uzņēmējiem. Tas aktualizē jautājumu par to, vai būtu nepieciešams veidot specifiskus atbalsta rīkus tieši jauniešu vecuma/mērķa grupai. Dotā pētījuma ietvaros intervēto jauniešu-uzņēmēju viedoklis pamatā ir tāds, ka jauniešiem ir nepieciešams specifisks atbalsts, tomēr akcents tiek vairāk likts uz zināšanu, prasmju un konsultāciju nepieciešamību, ne tik daudz uz finanšu pieejamību. Tāpat jaunieši paši atzīst, ka šobrīd ir nepietiekama uzņēmējdarbības kompetenču integrācija skolu mācību programmās. Arī pašvaldību pārstāvji un atbalsta rīku koordinatori pauž līdzīgu viedokli – jauniešu specifiskās atbalsta vajadzības izriet no fakta, ka jauniešiem nav atbilstošas pieredzes. Tas, sekojoši, aktualizē jautājumu par uzņēmējdarbības pamatprasmju un zināšanu ieguves nepieciešamību un kvalitāti vispārējās izglītības ietvaros. Tai pat laikā vairākos pētījumos un pārskatos tiek arī norādīts uz vairākiem aspektiem, kur jauniešu iespējas uzņēmējdarbības uzsākšanā un attīstībā ir ierobežotas tieši sava vecuma dēļ (kas gan arī, protams, saistīts ar pieredzes trūkumu) – jauniešiem ir grūtāk piesaistīt finansējumu, grūtāk saņemt valsts un pašvaldību atbalstu u.tml. Tas norāda uz nevienlīdzīgām iespējām starp jauniešiem un pieredzējušiem uzņēmējiem. Tomēr vai tas nozīmē nepieciešamību ieviest specifiskus atbalsta rīkus, balstoties tikai uz vecumu kā kritēriju – par to dažādu ekspertu un pētnieku viedokļi ievērojami atšķiras.

Tabula 2. Jauniešu-uzņēmēju viedoklis par to, vai jauniešiem nepieciešams specifisks atbalsts

Manuprāt, būtu jāsniedz specifisks, dziļāks atbalsts. Bet būsīm reāli, skaidrs ir tas, ka izdzīvos tikai tas jaunieša uzņēmums, kurš spēs adaptēties reālajā biznesa vidē.

Kā jau minēju, informāciju pasniegt koncentrētāk, saprotamāk - tas gan attiecināms uz visiem. Jaunajiem tieši varētu pirmā uzņēmuma reģistrēšanas maksu samazināt. Kādas komisijas maksas samazināt.

Uzņēmējdarbība jāattīsta jau vidusskolā. Iespējams, ka jauniešiem jau ir ideja, bet nav apziņas kā to darīt. Pašvaldības varētu rīkot tikšanos ar uzņēmējiem, vai interesantiem cilvēkiem, kuri dalās savā pieredzē. Augstskolu programmas būtu jāpielāgo reālai dzīvei - uz papīra viss izskatās savādāk.

Jauniešus vajag iedrošināt. Kādu laiku maksāt kaut vai minimālo algu, lai es varu nomaksāt rēķinus un veltīt visu savu enerģiju jaunajam biznesam. Tad viss notiks ātrāk un arī valsts beigās būs ieguvēja.

Vienkārši maz labu piemēru, no kā var mācīties. Vienkāršākais ir izglītēt jauniešus. Jo specializētā izglītība uzņēmējdarbībā mums klibo uz abām kājām. Skolā netiek mācīts, ar ko iesākt un ko darīt. LIAA taista kaut kādus seminārus, bet tur tu klausies visu dienu par programmām, par kurām var izlasīt internetā.

Manuprāt, mikrouzņēmuma nodoklis ir ļoti pozitīvs. Tas ir labs atbalsta veids. Tad, kad tikko sāc strādāt, neko vēl neesi nopelnījis un jau ir jāmaksā liels sociālais nodoklis, tas nevienu neinteresē. Kā arī Eiropas projekti ir laba lieta. Protams, tur, kur ir labs atbalsts, daudzi arī mēģina "iedzīvoties". Nedrīkst visu atstāt pašplūsmā, vai arī visus uzskatīt par noziedzniekiem. Atvērt kādu programmu ar 50 000 EUR grantiem. Piemēram, paņēmam kādas prioritārās nozares. Nerunāju par hobiiju pārvēršanu biznesā, piemēram, kā rokdarbi.

Noteikti kāds informatīvs atbalsts. Būtu labi, ja varētu būt arī finansiāls atbalsts. Kāds labs piemērs, kuri stāstītu par savu veiksmīgo pieredzi.

Mūsdienās ir ļoti izstrādātas dažādas mentoringa sistēmas. Ir svarīgi, ka kāds tev palīdz un pasaka kā labāk darīt.

Jārāda ļoti piemēri un jāskaidro visu pamatu veidot jau skolā.

Agrīna uzņēmējdarbība būtiski atšķiras no tādas vecākas uzņēmējdarbības, tādēļ arī atbalstam jābūt atšķirīgam. Sākot jau ar kādu emocionālo atbalstu.

Pamatkapitāls - ir pakalpojumu sniedzēji, kam to iesākuma kapitālu varbūt nevajag tik lielu, bet ražošanai pilnīgi noteikti. Dārgs pasākums sanāk.

Jauniešiem ir jāmaina skolu apmācības sistēma, manuprāt, problēma ir tieši šāda. Jo tas, ko man iemācīja vidusskolā, es absolūti nekā no tā neesmu izmantojusi savā ikdienā un darbā. Līdz ar to, man liekas, ka skolā būtu jāievieš dzīves vērtības - ne fiziku un matemātiku tik daudz, bet sistēmā ir jāmaina domāšana, lai neveidotos "roboti". Jauniešus varētu atbalstīt tīri motivējot. Būtu tikai lieliski, ja jaunos varētu vairāk atbalstīt, bet tā ir atkal specifika. Ne visas nozares ir vienādas un arī nepieciešamās zināšanas atšķiras.

Lielisks piemērs - pašlaik tiek veidots projekts "Demola Latvija". Savākti jaunieši no visām Latvijas skolām, IT klasēm, tiek sadalīti pa grupiņām. IT uzņēmumi pasaka kādu problēmu un viņi pusgadu mentoru pavadībā izstrādā risinājumus, pēc tam tos prezentē. Tas ir labs veids izglītības sistēmā. Augstskolā no uzņēmējdarbības kaut kas ir, bet nav tieši tā kompetenču izglītība. Man liels šoks vēl ir tas, ka 20 gadīgi jaunieši nemāk aprēķināt PVN nost no summām. Viens ir pieredze, otrs ir ekonomikas pamati. Matemātiku viņi māc, bet neviens nav mācījis biznesa pamatus - kā vienkārši operēt ar nodokļiem. Ir jau Latvijā visas šīs atsperšanās programmas un absolūti obligāti jaunieši ir jāatbalsta. Visas tās programmas ir jāaktivizē. Šobrīd arī fondi šim mērķim ir daudz pieejamāki.

Man liekas, ka kaut ko specifisku jauniešiem vajag, jo jaunieši droši vien ir mazie uzņēmēji. Tas ir savādāk, vai ir mazs uzņēmums vai liels. Tās idejas bieži ir inovatīvas, iespējams, ka varētu atbalstīt tā, ka lielākus nodokļu atvieglojumus piešķirtu jaunajiem uzņēmējiem. Ir diezgan daudz dažādi nodokļi, kas "spiež", it īpaši sākuma posmā. Tas ir tas, par ko galva sāp bieži. Protams, jāņem vērā nozare un apgrozījums, bet tas ir jāizdomā.

Jaunieši vēl ir "zaļi". Kad viņi nāk no skolas, vēl ir vajadzīgs saprast daudzas lietas. Tieši praktiskās iemaņas mācīt skolā - kā tu dibini uzņēmumu, kādi nodokļi jāmaksā un kas jāsaprot. Jo viss pārējais nāks ar laiku.

Tabula 3. Atbalsta rīku koordinators un pašvaldību pārstāvju viedoklis par to, vai jauniešiem nepieciešams specifisks atbalsts

Mācību procesā jauniešu uzņēmējdarbībai ir jābūt specifiskiem, atvieglotiem noteikumiem.

Jā, manuprāt, jauniešu uzņēmējdarbība būtu jāskata atsevišķi no uzņēmējdarbības kopumā, jo, pirmkārt, jaunāka gadugājuma jauniešiem vēl nav to zināšanu uzņēmējdarbībā, jo mūsu izglītības sistēmai ir citas prioritātes, kā arī jauniešiem vēl nav tādas dzīves pieredzes. Bet šeit gan jauniešus būtu jādala vismaz divās atsevišķās grupās - 15gadīgus ar 35gadīgiem vienā katlā nedrīkstētu likt! Vieni būtu vidusskolas vecuma jaunieši un ~3 gadi pēc tam (+/-21 gads) un otra grupa vecāki par 21 gadu. Un uz pirmo grupu varētu attiekties tā pati skolēnu mācību uzņēmumu sistēma ar atvieglotu reģistrāciju un atvieglotu grāmatvedību + apmācības uzņēmējdarbībā + dažādi konkursi + tirdziņi. Bet otrai grupai vārti uz uzņēmējdarbību ved caur ALTUM un biznesa inkubatoriem.

Atbalsts būtu nepieciešams uzņēmējdarbības prasmju attīstībai reālā darbībā, paredzot arī grantu atbalstu un speciālu nodokļu piemērošanas bāzi, iespējami vienkāršotu.

Ja mēs domājam par uzņēmējdarbību, tad vajadzētu. Lai jauniešiem ir šis pārejas posms. Man grūti komentēt kādā tieši veidā tas būtu - vai tas būtu mentorings, koučs, vai kādi citi veidi. Es jau saprotu, ka arī tagad tas mikrouzņēmums, kas bija, tas bija veidots ar tādu domu, lai tas būtu jaunajiem uzņēmējiem, bet es pati saprotu, ka ir cilvēki, kuri to izmanto nevajadzīgi. Noteikti vajadzētu izdomāt šo shēmu tā, lai tā netiek izmantota ļaunprātīgi. Man liekas, ka *Junior Achievement* dara ļoti labu darbu, ja tur būtu iespēja sadarboties ar skolām un ja tā nebūtu tikai kā blakus nodarbība, tad tas būtu ļoti labi, ja varētu tādas lietas integrēt mācību procesā. Vēl jau ir tas, ka tos jauniešus vajag kaut kā motivēt iesaistīties, lai viņi saprot to, ka tas nākotnē viņiem noderēs.

Tagad jau ir ļoti daudz un dažādu atbalsta veidu. Ja ir jāizdala jaunie uzņēmēji no jauniešiem uzņēmējiem, tad jauniešu mīnuss ir tāds, ka viņiem nav pieredzes. Viņš to pieredzi iegūst tad, kad viņš sāk. Tas var vairāk būt iespējams mentora atbalsta, vai tādi testa režīma uzņēmumi. Vai arī kā mēs izdarām - iedodam viņam tūkstoti vai divus un lai skatās, vai sanāk viņam darboties uzņēmējdarbībā, vai nē. Mentori būtu veids, kas palīdzētu jauniešus ievirzīt pareizās slīdēs, lai izvairītos no vismaz dažiem puniem un iegūtu mācības, bez kā varētu iztikt. Tā ir arī sabiedrības problēma, ka mēs baidāmies dalīties ar savām zināšanām, baidoties izaudzēt konkurentus.

Man šķiet, ka grūtāk ir uzsākt ap gadiem 50, kad cilvēks paliek bez darba. Tai paaudzei nebija nekādu biznesa mācību, nekā tāda. Tikpat labi tādiem daudz vairāk būtu nepieciešams atbalsts, kurš varbūt internetu tik labi nav apguvis.

Es domāju, ka noteikti ir jāskatās, jo tās vajadzības, kas ir pieredzējušiem uzņēmējiem, noteikti ir savādākas kā cilvēkam, kuram ir 24 gadi, kurš tikko ir sācis kaut ko darīt. Viņam tā izpratne noteikti ir

sliktāka. Arī jauniešiem šis aktuālās lietas būtu kā uzsākt. Aktuālāks ilgtermiņa uzņēmējiem būtu eksports un attīstība.

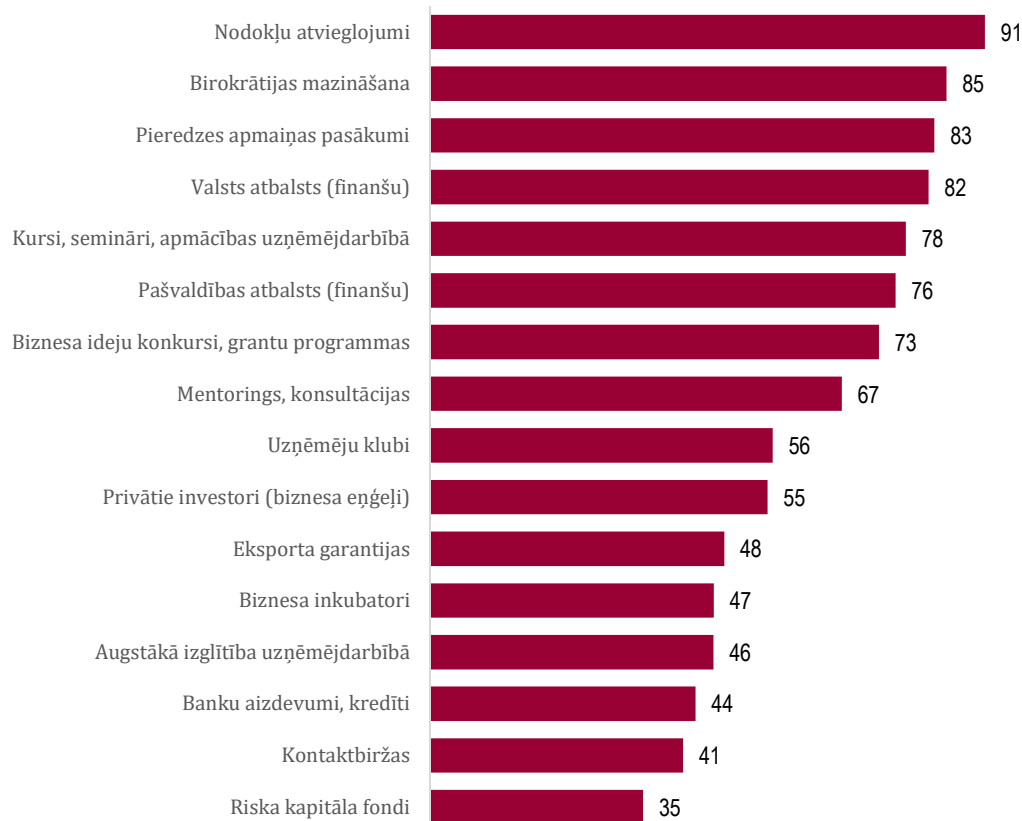
Vairāk tādā ziņā vai cilvēkam ir pieredze, vai nav pieredze. Jauniešiem ir tās ambīcijas un tas jaunais skats, kur tieši būtu jāpalīdz.

Jauniešiem ir tās iespējas, tikai jāgrib tās izmantot. Mēs šeit ļoti priecājamies par katru jauniešu un centīsimies viņam palīdzēt. Grūtāk būtu tiem, kuri ir tikko pabeiguši skolu, bet tiem mēs ar tiem projektiem cenšamies palīdzēt.

Nepieciešamais un pieejamais atbalsts

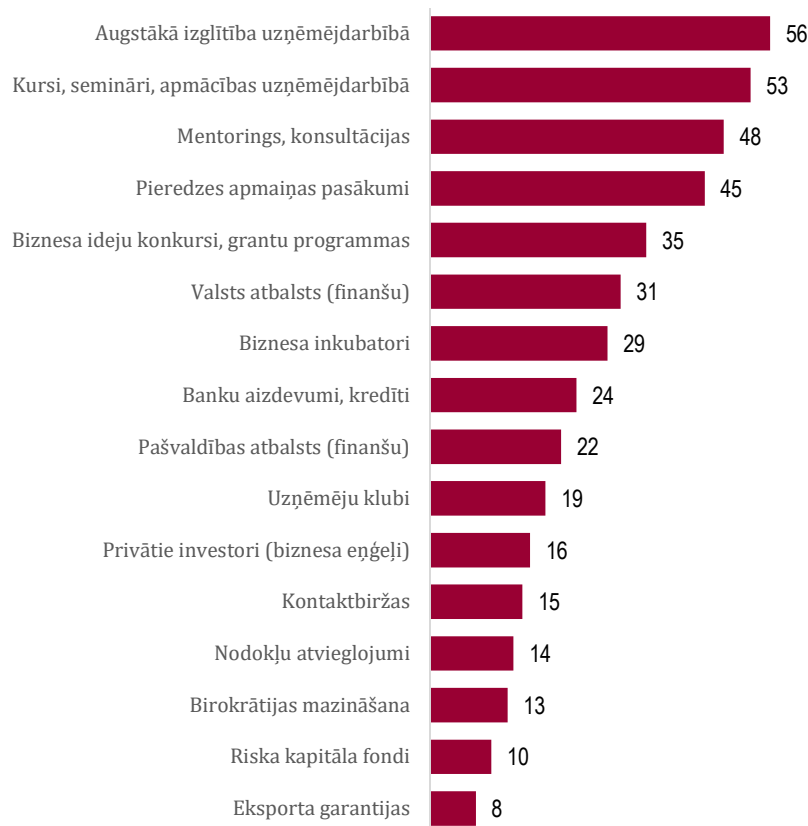
Dotā pētījuma ietvaros īstenotajā jauniešu-uzņēmēju aptaujā tika lūgts novērtēt, kāda veida atbalsts uzņēmējdarbības veikšanai viņiem būtu nepieciešams. Absolūtais vairākums jauniešu norādījuši uz nepieciešamību pēc nodokļu atvieglojumiem (91%), birokrātijas mazināšanas (85%), pieredzes apmaiņas pasākumiem (83%), valsts finanšu atbalsta (82%). Tāpat izteikti daudz jauniešu kā nepieciešamus atbalsta veidus min – kursi, semināri, apmācības (78%), pašvaldības finanšu atbalsts (76%), biznesa ideju konkursi, grantu programmas (73%), mentorings, konsultācijas (67%). Interesanti, ka salīdzinoši reti kā nepieciešams atbalsts tiek minēti banku aizdevumi un kredīti (44%) – tas, iespējams, norāda uz jauniešu uzņēmējdarbības veidu specifiku – tā ir neliela apjoma uzņēmējdarbība vai pat tikai individuālā komercdarbība (savu pakalpojumu piedāvāšana), kurai nav attīstības un izaugsmes iespēju un potenciāla.

Attēls 12. Jauniešiem-uzņēmējiem nepieciešamais atbalsts

Kamēr pieprasījums pēc dažādiem atbalsta veidiem ir izteikti augsts, tā pieejamību jaunieši vērtē kritiski. Ir tikai divi atbalsta veidi, kuru pieejamību vairāk kā puse jauniešu novērtē pozitīvi - augstākā izglītība uzņēmējdarbībā (56%) un kursi, semināri, apmācības uzņēmējdarbībā (53%).

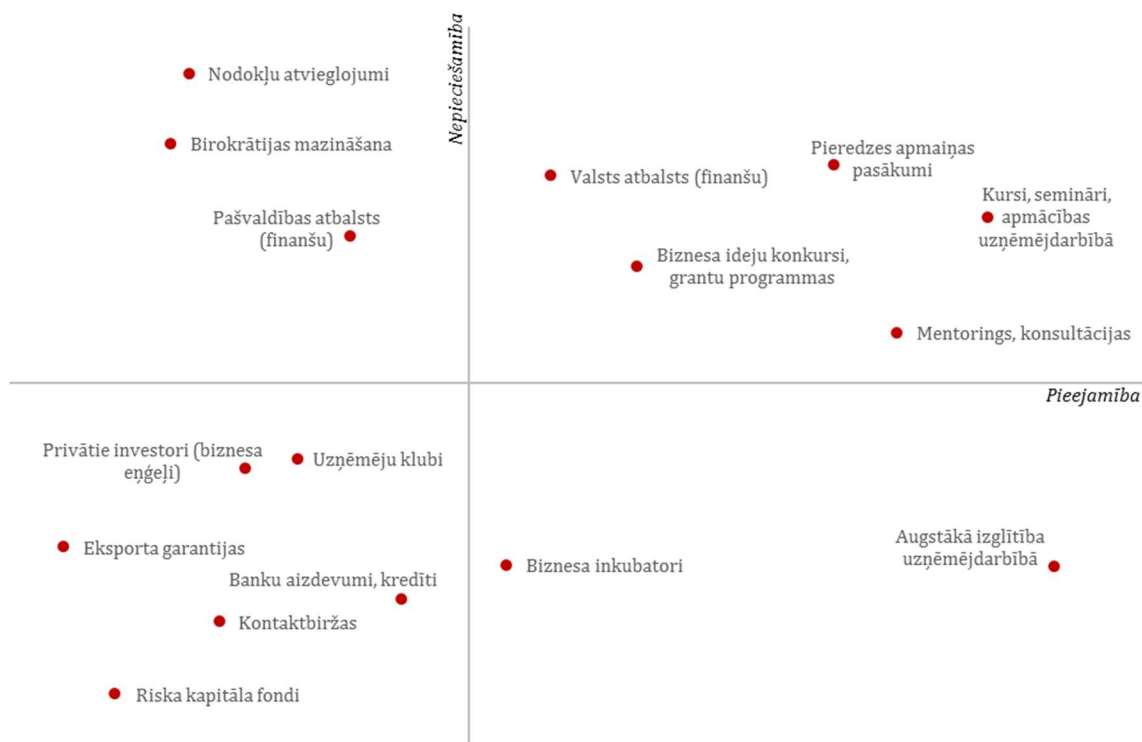
Attēls 13. Jauniešiem-uzņēmējiem pieejamais atbalsts

Izmantojot iepriekš minētos datus, iespējams sagatavot dažādu atbalsta veidu pozicionējuma karti, kas ļauj attēlot un vērtēt, cik lielā mērā jauniešiem ir pieejami tie uzņēmējdarbības atbalsta veidi, kuri ir visvairāk nepieciešami. Šāda divdimensionāla datu pozicionējuma karte liecina, ka jauniešu uzņēmējdarbības vajadzības, kuras šobrīd netiek pilnvērtīgi nodrošinātas, ir - nodokļu atvieglojumi, birokrātijas mazināšana un pašvaldības finanšu atbalsts - tie jauniešu vērtējumos tiek vērtēti kā ļoti nepieciešami, bet to pieejamība - kā ļoti zema. Tai pat laikā kā pilnvērtīgi nodrošināti atbalsta veidi identificējami - valsts finanšu atbalsts, pieredzes apmaiņas pasākumi, kursi, semināri un apmācības uzņēmējdarbībā, biznesa ideju konkursi, grantu programmas, kā arī mentorings un konsultācijas. Arī biznesa inkubatori un augstākā izglītība uzņēmējdarbībā jauniešu vidū tiek vērtēti kā viņiem pieejami atbalsta veidi, bet to nepieciešamība savukārt - kā zema. Maz pieejami, bet arī maz pieprasīti atbalsta veidi ir - privātie investori, uzņēmēju klubi, eksporta garantijas, banku aizdevumi, kredīti, kontaktbiržas, kā arī riska kapitāla fondi.

Attēls 14. Jauniešiem-uzņēmējiem nepieciešamā un pieejamā atbalsta pozicionējuma karte

Piezīme: pozicionējuma kartē tiek izmantoti jauniešu sniegtie vērtējumi par konkrēto atbalsta veidu pieejamību un nepieciešamību. Kartes nolasišanas piemērs: augšējā labajā kvadrātā izvietoti tie atbalsta veidi, kas jauniešiem ir visnepieciešamākie un kuru pieejamība ir salīdzinoši ļoti nodrošināta; augšējā kreisajā kvadrātā izvietoti tie atbalsta veidi, kuri jauniešiem ir visnepieciešamākie, bet kuru pieejamība netiek nodrošināta; apakšējā labajā kvadrātā - tie atbalsta veidi, kuru pieejamība tiek nodrošināta, bet kuri jauniešiem nav tik aktuāli/nepieciešami; apakšējā kreisajā kvadrātā - tie atbalsta veidi, kuri netiek nodrošināti, bet kurus jaunieši arī nevērtē kā nepieciešamus.

Kopumā šie dati liecina par konservatīvām, tradicionālām un zema riska uzņēmējdarbības formām jauniešu vidū. Pieprasījums pēc atbalsta veidiem, kas nepieciešami augsta riska, inovatīvām un eksportspējīgām uzņēmējdarbības jomām, ir izteikti zems.

Dažus papildu apsvērumus par jauniešiem nepieciešamo atbalstu sniedz arī Swedbank īstenotās vidusskolēnu aptaujas "Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū"³⁰ dati - kopumā 53% vidusskolēnu uzskata, ka uzņēmēja prasmes un zināšanas būtu nepieciešams apgūt mācoties vidusskolā un augstskolā, 49% norāda uz nodokļu atvieglojumu nepieciešamību, 48% - starta kapitāla pieejamību, 39% - nepieciešamību, lai regulāri notiktu uzņēmēju vieslekcijas vidusskolās un augstskolās. Šie dati kā būtisku atbalsta jomu iezīmē uzņēmējdarbības prasmju un zināšanu integrāciju formālās izglītības ietvaros.

³⁰ Swedbank (2016). *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

Attēls 15. 14-20 gadīgo vidusskolēnu viedoklis par nepieciešamo atbalstu jauniešu uzņēmējdarbībai (%)Datu avots: Swedbank (2016) *Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana jauniešu vidū*. Rīga.

Arī padziļinātajās intervijās ar jauniešiem-uzņēmējiem un atbalsta rīku koordinatoriem bieži izskan viedoklis, ka būtiska barjera jauniešu uzņēmējdarbības attīstībā ir jauniešu mazā pieredze un zināšanu trūkums, tādēļ aktuāla ir uzņēmējdarbības spēju un pamatzināšanu iekļaušana izglītības programmās.

Tabula 4. Jauniešu-uzņēmēju viedoklis par jauniešiem nepieciešamo atbalstu

Domāju, ka mentoru padomi jauniešiem ļoti noderētu!

Lietderīga būtu informācija kā ko izdarīt. Būtu ļoti forši, ja kāds pa punktiņiem uzrakstītu kas jādara, ja gribi būt SIA, daži galvenie apakšpunkti, mikrouzņēmums, u.t.t. Kā arī vērtīga ir citu pieredze - uzzināt kā un ko cits ir izdarījis. Katra nozare ir atšķirīga, tādēļ būtu vērtīgi, ja varētu pakonsultēties ar savas nozares pārstāvi - ko darīt, ko nē.

Labs veids ir mikrouzņēmums. Jo tur par daudzām lietām nav jādomā. Tas iesākumā ir krietni vienkārši. Galvenais būtu atrast to balansu, ka atvieglota dzīve tiek jaunajiem uzņēmējiem. Kaut kādās citās nozarēs noteikti nevajag, kā piemēram, takšiem, kurus par jaunajiem uzņēmējiem nenosauksi.

Sākuma pakete, kuru var paņemt un darboties. Pirmie gadi ir grūti visiem, tādēļ nepieciešami nodokļu atvieglojumi. Kā arī informācijas pieejamība.

Ja ir vēlme, tad atrod gan finanses, gan citus resursus. Pašā sākumā ļoti noderīgi ir redzēt apkārt cilvēkus, kas tev liekas interesanti un redzi, ka tas ir iespējams. Sākumā neviens nemaz nemāk palīdzēt tādiem internetā bāzētiem uzņēmumiem.

Dažādi labi piemēri un noderīgas zināšanas. Piemēram, kur iztērēt kredītu, kā aprakstīt, kā novest līdz galam projektus un idejas. Jaunajiem uzņēmumiem vajag mērķi, uz ko tiekties, nevis tikai eksistēt.

Smieklīgi liekas, ka jaunieši iet un cīnās par savām idejām, kur galvenā balva ir 5 000 EUR. Ko par tādu naudu var iesākt?

Manā biznesā finanses un telpas. Gāju uz savu pašvaldību, prasīju telpas - viņi pateica, ka neko nevar, nekā viņiem nav, nebija ieinteresēti.

Toreiz mēs bijām ļoti priecīgi, ka valsts nāca pretī un LIAA mūs atbalstīja. Jauniešiem pie pirmās neveiksmes liekas - ārprāts, esmu slikts, no manis atteicās, es neesmu nekā vērts. Ir jāiedrošina un jāmacās no savām kļūdām.

Es uzskatu, ka viss sākas ar studijām. Protams, ir atsevišķi gadījumi, kad var, pabeidzot vidusskolu, uzsākt veiksmīgu biznesu. Man daudz palīdzēja skola, bet es par skolu maksāju. Un tāpēc es uzskatu, ka, ja tu mācies, tu kaut ko iemācies. Tālāk tad ir vieglāk. Bet tagad tāpat parādās tās lietas, kuras vajag un tās var iemācīties darot. Skola veido izpratni. Nākošais svarīgais ir ideja. Būtu labi, ja būtu institūcijas, kas dotu idejas, ar ko var sākt. Tas ir grūti izdomāt lietu, ar ko tu varēsi nopelnīt.

Pirmkārt, pārlicība pašam par sevi. Jauniešiem vairāk jābūtu un jāstāsta par iespējām, lai viņi paši var iet un darboties. Kaut kādā veidā nodarboties tieši ar motivēšanu. Jo man pašlaik ir sajūta - cilvēki naudu saņem grib, bet negrib strādāt. Pašiem iet, meklēt un darīt un tad tas viss ir

iespējams. Arī man nav neviens nekad iedevis naudu un teicis - ej rīkojies. Viss pašas. Varbūt varētu kādus kursus ieviest, bet es pašlaik skatos tieši no sava skatu punkta, es nevaru tā neko ieteikt.

Atkarīgs individuāli no situācijas. Tagad es domāju, vai man informācijas trūka vai es darīju citas lietas. Ja man būtu vairāk informācija par visiem ALTUMiem. Projekti jau ir, nevarētu teikt, ka par viņiem nav informācijas, vienkārši jāzina, kur pameklēt. Jāparāda paša iniciatīva.

Informācija, kā labāk sākt. Es vēl domāju, ka varētu palīdzēt ar telpām, jo, piemēram, mēs strādājām katrs savā dzīvoklī un sarakstījāmies caur skype. Tas ir diezgan grūti strādāt no mājām, bet tad tu strādā visu diennakti. Tagad mums ir sava telpa un mums darbs tagad ir produktīvāks, jo nav blakus nodarbes. Telpas varētu būt ar kādu atlaidi, vai vienkārši vietu, kur darboties.

Jāatvieglo jauno uzņēmumu dzīve vismaz 2-5 gadus, jāatbrīvo vai jāsamazina nodokļu likmes. Jāizirē par pazeminātu cenu vai jāpiešķir bezmaksas telpas uz sākuma posmu.

Kāds varētu kādus kontaktus palīdzēt nodibināt. Diez vai valsts var kādu motivēt kļūt par uzņēmēju, jo, pirmkārt, nodokļi ir briesmīgi. Ja būtu nedaudz saprātīgāks sociālais un iedzīvotāju ienākumu nodoklis, es domāju, ka vidējiem un mazajiem uzņēmumiem būtu krietni vairāk darbinieku. Tas arī samazinātu visas melnās naudas, jo nedaudz par traku tas ir. Tur zūd motivācija. Saprātīgāku nodokļu sistēmu ne tikai uz jaunajiem uzņēmumiem, bet uz visiem. Atvieglot aizdevumus, vai arī ieviest uzņēmējdarbības programmas, kur, piemēram, ir garantēts bezprocentu aizdevums uz 10 gadiem. Gudru cilvēku pietiek, pietiek arī cilvēki ar idejām, daudzi vienkārši domā "ko tad es"?

Varbūt iesākumā valsts varētu piešķirt jaunajiem uzņēmumiem grāmatvežus, lai tiem nav par to pusi jādomā. Organizēt tikšanos ar kādiem padomdevējiem, kuri jau veiksmīgi darbojas interesējošajā jomā. Veidot ideju konkursus, kā arī veidot pieeju ārzemēs, jo Latvijā ir mazs tirgus.

Vajadzētu visu informāciju vienuviet - kur, kas, ko. Nodokļu atvieglojumi pirmajos 2-3 gados, vai ar kādiem bonusiem stimulēt iesākumu, kurš ir visgrūtākais.

Biznesa plāna kursi. Valsts varētu atbalstīt jaunus uzņēmējus, dodot kādus pabalstus, jo sākumā nekādas peļņas uzņēmumā nav, bet jautājums - kā izdzīvot - tāpat ir. Domāju, ka nodokļu atvieglojumi nepalīdzētu, drīzāk tās varētu būt kādas grantu naudas. Kursi - kā prezentēt savu ideju investoram, kā rakstīt projektus. Pozitīvu uzņēmumu piemēri un tikšanās ar veiksmīgiem uzņēmējiem.

Pašlaik, cik zinu, tiek jau diskutēts par kādu start-up nodokli. Jaunajiem uzņēmējiem tad varbūt būtu vieglāk viss saprotams, mazāki nodokļi, kas palīdzētu sākumā. Aktivizēt jauniešus varētu aicinot uzņēmējus uz skolām, lai viņi stāsta par savu pieredzi. Skolās sākt motivēt, iedvesmot jauniešus.

Mikrouzņēmums bija viens no labajiem veidiem, kā uzlabot aplokšņu algu problēmu. Vēl viens no variantiem ņemt piemēru no Igaunijas. Tur ir visai attīstīta šī nozare. Un Eiropas naudas problēma ir tāda, ka tā iziet caur valsts pārvaldi. Viņi netiek galā ar iedoto finansējumu. Eiropa varētu caur izglītības sistēmu sakārtot situāciju. Piemēram, uzņēmējdarbības ieviešanu skolās. Pašlaik jaunie inženieri pašiem vēl ir jāapmāca. Latvijas augstskolās neapmāca speciālistus kā vajadzētu. Pēc augstskolas viņi nav gatavi. Tagad jau ir dažādi mentoru pasākumi un investoru pasākumi, kaut kā vajag iesaistīt tos jaunus cilvēkus. Jauniešiem vajag redzēt paraugus. Piemēram, atvest igauņu veiksmīgos IT jomas speciālistus, pārdošanā lietuviešus.

Pats esmu izmantojis 3 Eiropas Savienības projektus, kuri domāti jaunajiem lauksaimniekiem. Tas deva ļoti labu atspaidu. Lauksaimniecība ir nozare, kurā ir grūti kaut ko uzsākt, ja ģimenē kāds nav lauksaimnieks. Sākumā jauno lauksaimnieku ideja bija laba, bet tad to programmu ļoti sarežģīja. Vajadzētu atdalīt prioritārās nozares un atbalstīt tās. Tad jauniešiem zin, kurai nozarei varbūt pievērsties.

Nepieciešami nodokļu atvieglojumi. Tiem, kam ir SIA, es vispār nesaprotu, kā sākumā var izdzīvot. Citi noteikti grib veidot savu uzņēmumu, bet baidās, tādēļ, es domāju, ka varētu jauniešiem veidot atbalsta sistēmu, kur viņiem ļauj pamēģināt savu ideju kādu noteiktu laika termiņu - kaut uz mēnesi. Lai cilvēks patausta, kā tas ir un saprot.

Valsts varētu samaksāt pieredzējušiem uzņēmējiem un tie varētu kādas noteiktas stundas ņemt pie sevis un konsultēt. Jauniešiem domas un enerģija ir diezgan daudz, tikai vajag pateikt, ko darīt un kā darīt. Arī būtu svarīgi, ka ir kur sākt - tagad jau ir biznesa inkubatori, tā, manuprāt, ir laba lieta. Ja runājam par nodokļiem, tad, protams, iesākumā vajadzētu pavisam vienkāršu sistēmu. Viņi nevar samaksāt tos visus sociālos nodokļus. Par jaunajiem uzņēmumiem ir jāpadomā - jāiedod viņiem tas "āķis". Viss jāsāk skolā. Nereti viss sākas ģimenē, bet arī skolā to var attīstīt. Ir labi, ka rodas idejas un tas ir "jāvelk ārā". Ieviest projektu nedēļas reizi divos mēnešos, lai cilvēki domā.

Jauniešiem varētu būt iespēja izmēģināt savā profesijā darba prasmes un krāt pieredzi, lai saprastu, ko jauniešiem vēlas. Kā arī izveidot start-up centru, kur jauniešiem aiziet ar savu ideju un to izstrādā. Jādomā par to, kā parādīt jauniešiem kā darbojas uzņēmums un uzņēmējs. Vai nu granti vai aizdevumi. Iedrošināt jauniešus var ar pozitīviem piemēriem. Projektu nedēļas, audzināšanas

stundas - pie jauniešiem nāk uzņēmēji un stāsta pozitīvus piemērus. Mācības augstskolās maksimāli pietuvināt praksei.

Joprojām ir tāds mīts, ka visi uzņēmēji ir "burlaki". Godīgi lielu naudu nevar nopelnīt un tas mīts ir dzīvs. Mums ir maz strādāšanas komandās. Tas ir grūti patiesībā. Daudzi saplēšas jau sākuma fāzēs. Vajag trenēt šo komandas darbu. Daudz ko ietekmē arī mūsu izglītības sistēma. Ja viņa ir autoritatīva un nospiedoša, ja viņa nokauj iniciatīvu un dažādību - tas ir tas, kādēļ mēs neesam uzņēmīgi. Ja cilvēks tiek pozitīvi motivēts un viņš drīkst būt savādāks, tad var. Uzņēmējiem visu laiku ir jāmēģina kaut ko darīt. Tāpat kā jaunieši braukā uz augstskolām ar ERASMUS programmām, varētu uztaisīt, lai braukā arī par uzņēmējdarbības pusi. Lai taisa starptautiskas programmas tieši priekš jauniešu uzņēmējdarbības. Valsts varētu palīdzēt ar naudiņu, lai varētu braukāt apkārt, vākt savu komandu, piedalīties dažādos izaicinājumos.. Atbalstīt spēju piedalīties starptautiskos projektos, Latvija ir diezgan maza, pieredze no ārzemēm būtu vērtīgāka. Līdz 25 gadiem ļaut saprast, vai esi uzņēmējs vai neesi. Nodokļu atbalsts, kā piemēram mikrouzņēmuma nodoklis.

Es pats esmu gājis uz skolām un stāstījis savu piemēru, domāju, ka biežāk šādi vajadzētu vest uz skolām cilvēkus, lai viņi stāsta, lai jauniešiem jau pēc 12. klases ir idejas, ko darīt.

Es jau varētu teikt, lai cilvēkiem dod finanses un viņi darbojās. Arī es būtu priecīga, ja man tā būtu, bet saprotu, ka tas nav reāli. Es arī saprotu to, ka, ja iedos 18-20 gadīgam jauniešim 5-10 tūkstošus un teiks- ej taisi uzņēmumu, viņš tak arī nesapratīs, ko darīt, kā darīt. Viņus drīzāk vajadzētu motivēt un iedrošināt, parādīt to, ka var. Rādīt piemērus, kas ir bijis. Arī pie manis atnāk meitenes, es viņām stāstu, ka visu esmu pati iemācījusies un viņas var mācīties no manis, jo arī es esmu mācījusies no citiem. Un dot vairāk šo iespēju mācīties un skatīties. Ne jau skolā, bet tieši praksē - lai braukā, skatās. Arī man tieši tā pieredze ir palīdzējusi.

Mums skolā neko nemācīja, mana sajūta ir tāda, ka vajadzētu uzņēmējdarbību pasniegt augstskolās un skolās. Man pašam patika doma, ka neviena liela korporācija un neviens liels uzņēmums nesākās no nekā liela, viss sākās no pāris vai viena cilvēka. Par gēniem vai vēl kaut kas - ja tev ir tas dzinulis iekšā, tad tāpat vienmēr meklēsi veidu.

Tieši skolā vairāk varētu notikt praktiskie darbi, uzņēmējdarbības pamati, lietišķā etiķete. Protams, starptautiskā sadarbība. Vajag jaunu un pavisam citu sistēmu, jo pašlaik mēs visu zinām, bet neko nesaprotam. Pašlaik ir ļoti daudz projekti tieši jauniešiem, bet man liekas, ka neviens īsti neattiecinā, ka tas projekts attiecas tieši uz kādām konkrētām personām. Būtu ļoti labi, ja būtu tāds bāzes projekta kurss, tieši 12.klasēm. Tās varētu būt kādas 5-6 nodarbības, kurās tad viņiem stāstītu, kā šos projektus atrast un kā rīkoties. Jo es neesmu redzējis tādu vienotu vietu, kur tās visas aktivitātes būtu redzamas, kur viņi var startēt. Un palielināt programmu apjomu. Un arī tie uzvarētāji ir smieklīgi maz.

Skolās var to mācīt, bet tad nav tā interese. Es zinu, ka ir daudz dažādu atbalsta programmu, bet kā un kad ir īstais brīdis, es īsti neesmu izsekojis.

Tās varētu būt konsultācijas, vai kādi drukātie info materiāli. Tur var izlasīt, bet tāpat kādas lietas paliek neskaidras, tad palīdzētu konsultācijas. Informācija par finansiālajiem atbalsta veidiem - jauniešiem vajag saprast, kur viņš varēs attīstīt savu ideju. Un vispirms vajag zināt, vai ideja ir dzīvotspējīga, jo ne vienmēr idejas, kuras ir sākumā, beigās izskatās tādas pašas.

Tabula 5. Atbalsta rīku koordinatore un pašvaldību pārstāvju viedoklis par jauniešiem nepieciešamo atbalstu

Skolotāju	-	konsultantu	sagatavošana	mācību	uzņēmumu	konsultēšanā.
Uzņēmējdarbības		mentoru		piesaiste		jauniešiem.
Pašvaldības	iesaiste	jauno	uzņēmēju	apmācībās	- informācija	par novada, pilsētas attīstības virzieniem, norādot, ko sagaida no jaunajiem uzņēmējiem. Atbalsts gadatirgos. Valsts apmaksāti skolotāji - konsultanti. Lai tā nav tikai bezmaksas iniciatīva un sociālā atbildība, kas mudina skolotājus iesaistīties uzņēmējdarbības apmācībās.

Savādāka apmācību metode skolās, iedrošināšana pamēģināt un uzsākšanas vienkāršošana, jo tagadējās VID, PVD "nestimulējošās" metodes daudzus atbaida. Vēl efektīvas metodes ir skolēnu mācību uzņēmumi, bet tas nebūtu jāierobežo tikai uz skolas vecumu. Tā saucamās sēklas naudas, inkubatori, mentori utt.

Uzņēmējdarbības prasmes nerodas pašas no sevis, bet gan tiek attīstītas, tad prioritāri jāskata iespējas tās sniegt jau skolas laikā. Tie ir skolēnu mācību uzņēmumi (SMU) - taču šajā atbalsta sistēmā jāmeklē finansējums, lai skola varētu iesaistīties programmā, kā arī skolotājam samaksa jāmeklē pašvaldības resursos, kā arī lai skolēni piedalītos gadatirgos - jābūt transportam un vēl citi resursi, ko ne vienmēr var nodrošināt pašvaldība. Arī sponsoru piesaiste mūsu pašvaldībā ir samērā apgrūtināta, jo ne daudzi uzņēmēji, lielo ražotņu vadītāji neiedziļinās un nesaskata savas naudas ieguldījumu par lietderīgu.

Arī mācību ekskursijas uz uzņēmumiem būtu lietderīgas. To varētu attīstīt plašāk, bet ne visi uzņēmumi ir atvērti, ne visi ir gatavi savu laiku un resursus veltīt šādām vai līdzīgām aktivitātēm.

Es domāju, ja šie procesi tiktu integrēti mācību vielās. Skolotāji saka, ka tas ir sarežģīti. Vai nu vecākam vai skolotājam ir jāsež un ar viņu jārunā, kaut vai par to, kas ir SVOT analīze. Mēs dzīvojam 21.gadsimtā - šis ir projektu laiks, tas viss jauniešiem palīdzētu saprast, kā plānot budžetu un kur tas būs vajadzīgs.

Varētu uzņēmējdarbību mācīt jau bērnudārzā. Ne tiešā veidā, bet viņa vecumam atbilstoši mācīt domāt, lemt, nebaidīties riskēt, uzņemties atbildību. Veidot šīs prasmes jau bērnudārza vecumā kā tas bieži vien notiek ārzemēs. Un ieviest skolas vecumā dažādas papildu iespējas, kas jau mums ir šobrīd, kā piemēram, mācību uzņēmumi, komercizglītība. Tagad bieži vien tas paliek no skolas atkarīgs - vai uz to parakstās, vai nē. Ja bērnam ir šis potenciāls, tad nevajadzētu to iznīcināt, bet attīstīt tālāk, jo mums kā pieaugušajiem ir uzdevums palīdzēt bērniem. Jaunietim reizēm kaut kādā vecuma posmā šī vēlme jau ir nogalināta.

Kurš meklē, tas atrod! Ja jaunietis patiešām gribēs, viņš atradīs. Tās pašas biznesa plāna apmācības, kaut kas tāds. Kāda palīdzība, lai valstiski birokrātiskajā līmenī nebūtu grūti. Varētu ieviest kādus vienkāršotus modeļus.

Jaunieši jau teiktu, ka finansēšana, bet no mūsu pieredzes, es varētu teikt, ka viņiem trūkst tās zināšanas. Īpaši tas ir jauniešiem laukos, kā arī tiem, kas atgriežas no darba ārzemēs, kas nav gājuši universitātēs un viņiem trūkst šīs pamata zināšanas - kur, ko, kā.

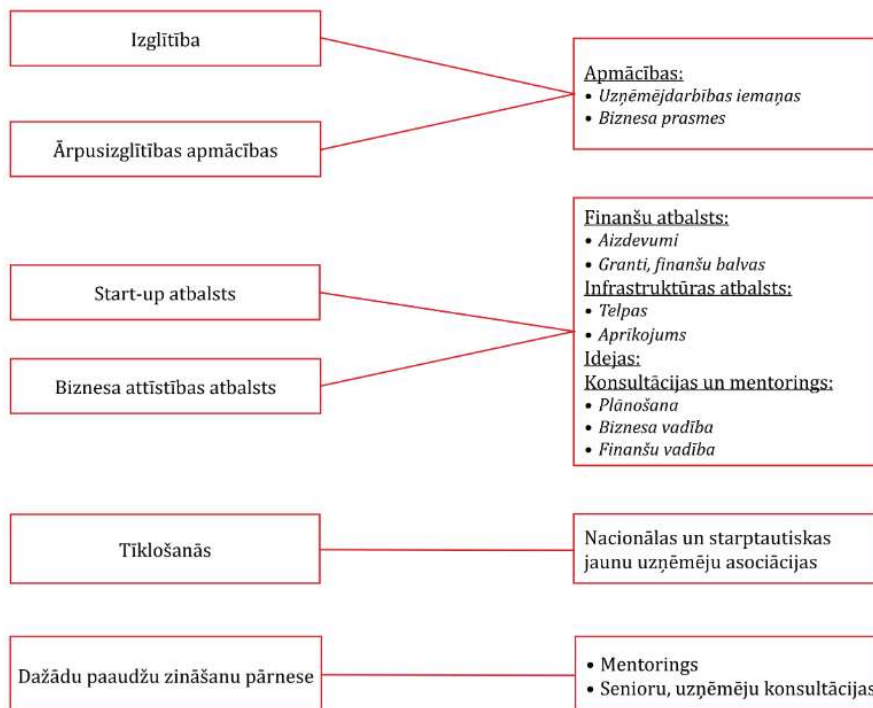
Gan konsultatīvie, gan finansiālie, gan uzraugošie. Galvenokārt tie ir konsultatīvie, jo jaunieši paši atzīst, ka dokumentu sakārtošana, kas ir ļoti vajadzīga, ir sarežģīta.

4.3. Ārvalstu pieredze jauniešu uzņēmējdarbības atbalstā

Apkopojot un analizējot ārvalstu pieredzi atbalsta sniegšanā jauniešiem uzņēmējdarbības uzsākšanai, var secināt, ka nepastāv vienotas atbalsta shēmas, ko pielietotu valstis atbalsta sniegšanai jauniešiem. Tās izmanto dažādus līdzekļus savu resursu ietvaros un atbilstoši jaunatnes un ekonomiskās politikas prioritātēm. Galvenokārt atbalsts tiek sniegts apmācību veidā (reizēm tās papildinot ar praktiskām iespējām uzņēmējdarbības veikšanai) vai tiek piedāvātas konsultācijas un mentorings, vai arī sniegts finansiāls atbalsts salīdzinoši nelielos apjomos uzņēmējdarbības uzsākšanai (*start-up* atbalsts). Atbalsta veidi ir līdzīgi kā Latvijā pieejamie, būtiskas atšķirības nav novērojamas. Tai pat laikā jāuzsver, ka atsevišķas valstis atbalsta rīkus izstrādā kontekstuāli un kompleksi, proti – veidojot nevis atsevišķas, nodalītas atbalsta aktivitātes, bet veidojot kompleksu jauniešu uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu, kas iekļauj gan uzņēmējdarbības komponentes iekļaušanu vispārējā izglītībā, gan mācību uzņēmumu popularizēšanu, gan uzņēmējdarbības kultūras veicināšanu, gan arī start-up atbalstu un jauno uzņēmēju atbalsta aktivitātes.

Attēls 16. Uzņēmējdarbības atbalsta veidu strukturējums

Piezīme: Shēma no Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas izstrādāta pārskata "Putting the Young in Business. Policy Challenges for Youth Entrepreneurship" (2010).

Pētot ārvalstu pieredzi, dažādus īstenotos pasākumus, projektus un iniciatīvas atbalsta sniegšanā jauniešiem uzņēmējdarbības uzsākšanai vai veikšanai var iedalīt trīs grupās: (1) iespēju sniegšana, (2) izglītošana uzņēmējdarbībā, (3) *start-up* atbalsts. Šādu dalījumu iesaka arī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*Organisation for Economic Co-operation and Development* (OECD)) savos analītiskajos pārskatos par jauniešu uzņēmējdarbību un atbalsta iniciatīvām pasaulē. Jāuzsver, ka turpmākajās lapaspusēs pieejamajā apkopojumā tika iekļautas tikai tās programmas un projekti, kuru mērķauditorija ir tieši jaunieši.

Tabula 6. Apkopojums par ārvalstu pieredzi jauniešu uzņēmējdarbības atbalstā

Iespēju sniegšana

Nr.	Valsts	Programmas/projekta nosaukums	Programmas/projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
1.	Vācija	.garage Hamburg	<p>Programma piedāvā darba vietu līdz pat 45 jauniem uzņēmējiem (jauniešiem) vienlaicīgi. Uzņēmēji var pieteikties uz šo vietu, iesniedzot biznesa plānu, un var pretendēt uz aizdevumu – 5 000 EUR apjomā starta kapitālam.</p> <p>Projekti tiek atbalstīti radošās un profesionālās nozarēs kā mūzika, literatūra, māksla, filmas, dizains, televīzija, arhitektūra, prese, reklāma un spēles.</p> <p>Jaunie uzņēmumi saņem profesionālu atbalstu – konsultācijas, pieejami iknedēļas semināri par finansējumu, laika vadību, un citiem jautājumiem, kā arī tiek sniegta palīdzība tīklošanās. Par maksu tiek piedāvāti grāmatvedības, marketinga pakalpojumi (10 EUR stundā).</p>	Jaunieši vecumā līdz 35 gadiem, bezdarbnieki	http://wasistgarage.de/hamburg_home
2.	Dānija	Projekts "Igangz"	<p>Projekta "Igangz" ietvaros izveidots izaugsmes un inovāciju inkubators, kura mērķis ir sniegt atbalstu studentiem īstenot savas biznesa idejas.</p> <p>Igangz tiek finansēts no pašvaldības (Ziemeļu Jutlandes reģiona) līdzekļiem (75%) un 9 iesaistītām izglītības iestādēm (25%).</p> <p>Inkubatorā studentiem ir pieejamas telpas un konsultācijas, mentoru padomi, apmācību programmas ir pieejamas bez maksas. Inkubatorā arī tiek sekmēta savstarpēja studentu tīklošanās.</p>	Studenti	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec018.pdf?expires=1476191009&id=id&accname=guest&checksum=C578EC8A07C4DED12032485F6DD67C86
3.	Īrija	Jaunu uzņēmēju shēma	<p>Jaunu uzņēmēju shēma ir publiskas-privātas partnerības iniciatīva, kuras mērķis ir sekmēt jauniešus domāt par sava uzņēmuma uzsākšanu un veicināt jauniešu iniciatīvas, radošuma un uzņēmējdarbības prasmju pilnveidošanos.</p> <p>Šīs iniciatīvas ietvaros atbalstu sniedz vecāki, skolotāji un profesionāļi, kas organizē biznesa ideju konkursus, ar mērķi jauniešiem dibināt reālus mini-uzņēmumus, pārdot produktus vai pakalpojumus, uzturēt bankas kontus, sagatavot darbības atskaites un piedalīties izstādēs.</p>	Jaunieši vecumā no 12 līdz 18 gadiem	http://www.youngentrepreneur.ie/

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
4.	Lielbritānija	Tiešsaistes platforma augstskolu beidzējiem	<i>FlyingStart</i> atbalsta augstskolu beidzējus līdz pat pieciem gadiem pēc augstskolas beigām uzņēmējdarbības veikšanai. <i>FlyingStart</i> ir tiešsaistes platforma, kur studenti un augstskolu beidzēji saņem informāciju un piekļuvi pakalpojumiem savu uzņēmumu dibināšanai un darbībai. Platformas izmantotājiem ir piekļuve pie datu bāzes, kurā ir informācija par visiem pieejamiem finanšu avotiem un grantiem Lielbritānijā, kā arī platformas izmantotājiem ir iespēja izmantot tīklošanās iespējas ar vairāk nekā 10 000 augstskolu beidzējiem – uzņēmējiem, kā arī izmantot konsultācijas ar ekspertiem par grāmatvedības, nodokļu, juridiskajiem, pārdošanas, PR, uzņēmējdarbības atbalsta, plānošanas un citiem jautājumiem.	Augstskolu studenti un beidzēji	http://www.flyingstartonline.com
5.	ASV	Iespējas Ņujorkas inovatoriem	Uzņēmējdarbības mācīšanas tīkls ir starptautiska bezpeļņas organizācija, kuras mērķis ir sniegt atbalstu jauniešiem no sociāli atstumtām grupām apmācību un dažādu iniciatīvu veidā. Uzņēmējdarbības mācīšanas tīkls nodrošina: <ul style="list-style-type: none"> • Iesaistošu un empīrisku mācību programmu un rīku izstrāde, lai uzlabotu akadēmiskās, uzņēmējdarbības un dzīves prasmes; • Skolotāju un jauniešu speciālistu apmācību un atbalsts; • Partnerība ar skolām, uz komūnām bāzētām organizācijām, pēcizglīšanas institūcijām; • Brīvprātīgas iespējas studentu iesaistei darba vidē; • Izglītības un uzņēmējdarbības vides apvienošana klasē; • Atbalsts augstskolu beidzējiem; • Pētījumos balstītas uzņēmējdarbības izglītības popularizēšana; Programmas ietvaros studenti izstrādā biznesa plānu, kas piedalās konkursā granta saņemšanai vai studiju apmaksai, vai arī uzņēmuma dibināšanai un darbības uzsākšanai.	Jaunieši no sociāli atstumtām grupām	www.nymetro.nfte.com/
6.	Vācija	Skolas iesaistās! Uzņēmējdarbības	<i>futurego.</i> ir biznesa plānu konkurss skolēniem, kas 13 gadus veci, ar mērķi sekmēt jauniešu iesaisti jau agrīnā	13 gadus veci jaunieši	www.futurego.de

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
		plānošana Saksijā-Anhaltē	vecumā uzņēmējdarbības vidē. Šajā konkursā piedalās šobrīd 36 skolas. Skolēniem tiek dots viens gads sagatavot biznesa plānu. Viņiem ir pieejami nepieciešamie semināri un individuālās konsultācijas. 10 labākās komandas saņem balvu 200 EUR līdz 1 000 EUR apmērā. Biznesa plāni matemātikas, IT, dabas zinātnēs un tehnoloģijās saņem specbalvu 300 EUR apmērā. Finansējumu balvām sniedz reģionālās firmas, atsevišķos gadījumos uzņēmumu pārstāvji kļūst par skolēnu mentoriem. Skolotājiem arī tiek organizētas apmācības.		
7.	ASV	Uzņēmējdarbības nometne	Ziemeļu lauku apmācību un nodarbinātības konsorcijs organizē trīs dienu uzņēmējdarbības nometni, ar mērķi sniegt karjeras, augstākās izglītības, pilsoniskās iesaistes, sociālās attīstības un, vissvarīgāk, uzņēmējdarbības attīstības iespējas jauniešiem. Nometnē piedalās aptuveni 18 jaunieši. Nometnes programma: <ul style="list-style-type: none"> • Vietējā tirgus izziņāšana (pētījuma, interviju metodes) • Simulācijas spēles (t.sk., izmantojot informācijas tehnoloģijas) • Laika plānošanas prasmju un uzdevumu izpildes aktivitātes Nometnes noslēgumā jaunieši iesniedz savu biznesa plānu.	Jaunieši	www.nortec.org

Izglītošana uzņēmējdarbībā

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
1.	ASV	Projekts GATE (<i>GATE – Growing America Through Entrepreneurship</i>)	2003.-2005.g. ASV Nodarbinātības departaments un Mazās uzņēmējdarbības administrācija finansēja projektu GATE, kas bija domāts interesentiem, kas vēlējās kļūt par uzņēmējiem vai pašnodarbinātajiem. Projekts GATE piedāvāja trīs pakalpojumus:	Jauni uzņēmēji (bez pieredzes), vecāki par 18 gadiem	https://www.doleta.gov/reports/projectgate/

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
			<ul style="list-style-type: none"> • Novērtējums: konsultanti novērtēja dalībnieku vajadzības un ieteica risinājumus sekmīgai to attīstībai; • Apmācības: dalībniekiem tika piedāvātas dažādas apmācības, t.sk., vispārīgi uzņēmējdarbības kursi, specifiski kursi par tādām tēmām kā risināt juridiskus un personāla jautājumus, kā arī atsevišķi specializēti kursi; • Konsultācijas: konsultanti sniedza konsultācijas par uzņēmējdarbības ideju un/ vai par biznesa plānu aizņēmuma saņemšanai. 		
2.	Lielbritānija (Skotija)	Prince Skotijas jauniešu uzņēmējdarbības trasta fonds	<p>Trasta fonds ir publiskā privātā partnerība, kuras atbalsta modelis apvieno mikrokredīta iespējas ar fokusētiem uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumiem, t.sk., apmācībām, treniņiem un mentoringu. Trasta fonds sniedz atbalstu jauniešiem to uzņēmējdarbības sākuma posmā, piedāvājot konsultācijas un apmācības, kā arī mentoringu divu gadu garumā. Kā arī trasta fonds izsniedz aizdevumu (mikrokredītu), bet tikai tādā gadījumā, ja citos potenciālos finanšu avotos nav izdevies iegūt finansējumu.</p> <p>Trasta fonda finansējumu veido Skotijas valdības (30%), ES fondu (14%), privātais (45%) finansējums un 11% ienākumi.</p>	Jaunieši vecumā no 18 līdz 25 gadiem, kas ir bezdarbnieki vai saskaras ar citām nopietnām grūtībām	https://www.princes-trust.org.uk/
3.	Bulgārija	Uzņēmējdarbības attīstības tīkls	<p>Uzņēmējdarbības attīstības tīkls apvieno četras organizācijas (Uzņēmējdarbības attīstības institūts, Nacionālās un pasaules ekonomikas universitāte, Bulgārijas uzņēmējdarbības un vadības menedžmenta asociācija, Jauno inovatīvo uzņēmēju klubs), kas nodrošina atbalstu jauniešiem un universitāšu studentiem uzņēmējdarbības uzsākšanai.</p> <p>Atbalsts tiek sniegts jauniešiem ar uzņēmēju potenciālu. Atbalsts iekļauj sevī pētniecisko darbu, apmācības un konsultācijas, kas ir nepieciešamas biznesa plāna izstrādei, ekspertu mentoringa pakalpojumi, sadarbībā ar finanšu institūcijām uzsākšanas kapitāla nodrošināšana.</p>	Jaunieši	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec014.pdf?expires=1474999957&id=id&accname=guest&checksum=D3D3C3048ED8A5E9242F95901622E9F0

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
			Finansējums šī tīkla darbībai tiek segts no pašu līdzekļiem, kā arī atsevišķu projektu ietvaros.		
4.	Horvātija	Projekts "A.C.T.I.V.E. – Activity and Creativity Through Ideas and Ventures = Employment"	Osijekas universitātes sadarbībā ar vietējiem partneriem īstenotā projekta ietvaros augstskolu beidzējiem ir pieejamas apmācības par uzņēmējdarbību (uzņēmējdarbības iespēju atpazīšana, uzņēmējdarbības uzsākšana, sociālā uzņēmējdarbība), par pašvērtējuma celšanu un ideju ģenerēšanu. Turklāt projekta ietvaros ir izveidots debašu klubs, kura uzmanības centrā ir darba tirgus un uzņēmējdarbības vides aktualitātes. Kluba ietvaros tiek organizēti arī biznesa ideju konkursi un sniegti inkubatora pakalpojumi jauniešiem, piedāvājot telpas, konsultācijas un mentoringu, administratīvos pakalpojumus, tīklojuma iespējas. Šo projektu līdzfinansē Eiropas Sociālais fonds (87,5% apmērā).	Augstskolu beidzēji, kuriem nav darba pieredzes	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec015.pdf?expires=1475001801&id=id&accname=guest&checksum=83FADB7F6FD70B84C7D6CCD9AF7197EF
5.	Malta	Projekts "My WoW (World of Work)"	Finanšu, ekonomikas un investīciju ministrijas un Izglītības ministrijas īstenota projekta ietvaros jauniešiem un skolotājiem bija pieejamas apmācību programmas, ar mērķi sekmēt uzņēmējdarbības prasmes un uzņēmēju domāšanas veidu starp jauniešiem. Projekta ietvaros atbalsts tika sniegts 13 gadus veciem jauniešiem, piedāvājot tiem savādāku mācību praksi, akcentējot zināšanas par uzņēmējdarbību, atbilstošās prasmes un attieksmi, savukārt skolotājiem tika piedāvātas apmācības viņu uzņēmējdarbības prasmju un domāšanas veida uzlabošanai, lai tie spētu nodot savas zināšanas skolēniem. Bez apmācībām par uzņēmējdarbības uzsākšanu, veikšanu, radošo domāšanu un ideju ģenerēšanu, skolēni piedalījās skolā bāzētā uzņēmuma darbībā, kur tie izveidoja un pārdeva dažādas apsveikuma kartiņas.	13 gadus veci jaunieši	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec030.pdf?expires=1476122163&id=id&accname=guest&checksum=BA4D207F10378EC028C2D3046DBB6C81
6.	Somija	Start-up semināri	Start-up semināri ir apmācību programma ar mērķi attīstīt biznesa idejas. Semināri ir domāti jauniešiem vecumā zem 30 gadiem, kas ir bezdarbnieki vai ir riska grupā kļūt par bezdarbniekiem. Sākotnējās divu nedēļu apmācības ir par uzņēmējdarbības motivāciju un biznesa ideju attīstību,	Jaunieši vecumā zem 30 gadiem	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec020.pdf?expires=1476188446&id=id&accname=guest&checksum

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
			<p>savukārt sešu nedēļu apmācības ir par biznesa plāna izstrādi, ko varētu izmantot start-up finansējuma saņemšanai. Intensīvās apmācības noslēdz tematiski vienas dienas kursi par interneta veikaliem, pārdošanu u.c. tēmām.</p> <p>Papildu semināriem tiek sniegts arī finansiāls atbalsts, kas ir domāts vairāk, lai sākotnējā periodā segtu personiskos izdevumus jaunajam uzņēmējam, nevis paša uzņēmuma izdevumus. Finansējuma atbalsts tiek aprēķināts, balstoties uz sasniegtajiem uzņēmuma finanšu rādītājiem.</p> <p>Sākotnēji šie semināri un atbalsts tiek īstenots reģionālā līmenī, bet ir plānots, ka šī iniciatīva tiks īstenota arī nacionālā līmenī.</p> <p>Finansēju sniedz Nodarbinātības un ekonomikas ministrija, bet iniciatīvu īsteno Mazā biznesa centrs.</p>		m=FB4BE0E13A255E7B46AB358FE9836C95
7.	Īrija	Uzņēmējdarbības izglītība	<p>Uzņēmējdarbības izglītība ir plaši izplatīta Īrijā, nodrošinot pamatprasmju iegūvi uzņēmējdarbības veikšanai jauniešu vidū.</p> <p>Pamatizglītības līmenī uzņēmējdarbības izglītību īsteno ārējas institūcijas kā Junior Achievement un Bi Gnothach programma, kā arī galveno atbalstu sniedz Pilsētu un pašvaldību uzņēmēju pārvalde, kas ir nevalstiska organizācija, kas sniedz tehnisku un finansiālu atbalstu mazajiem uzņēmējiem.</p> <p><i>Uzņēmumu programma</i> ir Junior Achievement iniciatīva ar mērķi skolēniem iegūt pieredzi dažādās uzņēmējdarbības sfērās. Programmas ietvaros skolēni kontaktējās ar brīvprātīgiem mentoriem. Skolēni tiek sagrupēti grupās, kas izveido un vada virtuālu uzņēmumu. Programmas mērķa grupa ir vidusskolēni. Programmā tiek iesaistīti arī skolotāji, kas sniedz nepārtrauktu atbalstu skolēniem.</p> <p><i>Junior uzņēmējdarbības programma</i> ir izglītības programma, kura fokusējas uz uzņēmējdarbības izglītības attīstību pamatskolās. Programma tiek īstenota 10-16 nedēļas ar mērķi attīstīt uzņēmējdarbības prasmes skolēniem, apgūstot dažādas iemaņas pētniecībā, finanšu un patērētāju apzināšanā,</p>	Skolēni	http://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Ireland_151022.pdf

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
			<p>prezentēšanā, radošā domāšanā, problēmu risināšanā, sadarbībā.</p> <p><i>Vidusskolēnu uzņēmējdarbības balva</i> ir nacionāla programma, kas ir domāta vidusskolēniem. Piedaloties balvas iegūšanā, vidusskolēniem tiek dota iespēja iegūt praktisku pieredzi uzņēmuma dibināšanā un tā darbības nodrošināšanā. Tas motivē skolēnus domāt par uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību kā iespējamo karjeras virzienu. Programma tiek saskaņota ar mācību gadu, apvienojot skolas programmu un reālās dzīves pieredzi. Programma noslēdzas ar nacionāla līmeņa finālkonkursu.</p> <p><i>Bi Gnothach pamatskolas uzņēmēju programmas</i> mērķis ir iepazīstināt ar uzņēmējdarbības vidi un prasmēm jaunus skolēnus (10-12 gadus vecus) – apmāca, kā dibināt uzņēmumu, nodrošināt to darbību, un kādi faktori ietekmē uzņēmuma sekmīgu darbību, kā arī ētikas normas uzņēmējdarbības veikšanai.</p>		
8.	Zviedrija	Mentoringa programma " <i>Mentor Eget Företag</i> "	<p>Mentoringa programma tiek īstenota kopš 2006.gada ar mērķi nodrošināt brīvprātīgu mentoru atbalstu jauniem uzņēmējiem, t.sk., piedāvājot tiešsaistes mentoru atbalstu lauku teritorijās un sekmējot komunikācijas elastību starp mentoriem un jaunajiem uzņēmējiem. Mentora atbalsts ir pieejams vienu gadu bez maksas, ar nosacījumu, ka mentors un jaunais uzņēmējs tiekas vismaz reizi mēnesī. Vēl arī tiek organizēti ikmēneša tīklošanās pasākumi, kuros piedalās gan mentori, gan jaunie uzņēmēji.</p> <p>Programmas īstenošanu finansē Zviedrijas Ekonomikas un reģionālās izaugsmes aģentūra.</p>	Jaunie uzņēmēji	http://www.mentoregetfor.etag.se/
9.	Lielbritānija	Projekts " <i>Zilas debesis</i> " (<i>Blue Sky</i>)	<p><i>Business dynamics</i> ir uzņēmējdarbības izglītības un uzņēmumu labdarības organizācija, kas īsteno projektu "<i>Zilas debesis</i>", kura mērķis ir īstenot jauniešu uzņēmējdarbības idejas. Brīvprātīgie no uzņēmumiem iepazīstina jauniešus ar iespējām un izaicinājumiem, ar kuriem saskaras veicot uzņēmējdarbību, kā arī pilnveido jauniešu prasmes, sagatavojot tos darba videi. Lai uzrunātu un iesaistītu jauniešus tiek izmantoti tādi moderni līdzekļi – multimediji, dzīvā mūzika, platekrāna</p>	Jaunieši vecumā no 14 līdz 19 gadiem	http://www.businessdynamics.org

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
			video, VJ un DJ, Lielbritānijas uzņēmumu piemēru parādīšana interaktīvā veidā, TV spēles šovi.		

Start-up atbalsts

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
1.	Francija	DEFi jeunes	<p>Programmas mērķis ir atbalstīt jauniešu iniciatīvas, sekmējot to individuālo izpausmju un talantu attīstību un iekļaušanos darba tirgū. Programmas finansējumu veido valsts un vietējo pašvaldību budžets, kā arī privāto sponsoru finansējums.</p> <p>Jauniešu projektus vērtē reģionālā žūrija, balstoties uz projekta aprakstu, biznesa plānu un finanšu plūsmu pirmajam gadam, ekspertu vērtējumu par projekta idejas ilgtspēju. Projekta ilgums var būt līdz diviem gadiem. Projekts var tikt finansēts līdz pat 6 000 EUR apmērā, par kuru izlietošanu ir jāatskaitās turpmākos divus gadus.</p> <p>Saņemot finansējumu, jaunieši var saņemt arī konsultācijas un apmācības.</p>	Jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem	http://www.jeunes.gouv.fr/ministere-1001/actions/initiative-et-participation-desaccueil.html
2.	Francija	Projekts "Atveriet bankas durvis jauniem uzņēmējiem"	<p>Organizācijas "France Active" īstenots projekts ar mērķi sagatavot jauniešus meklēt un iegūt start-up finansējumu, lai dibinātu uzņēmumu. Šo atbalstu papildina vienas dienas kurss par to, kā vest sarunas bankā finansējuma saņemšanai. Finansiāls atbalsts tiek sniegts 2 000 EUR apmērā (kas tiek sniegts papildinot bankas aizdevumu).</p> <p>Jaunatnes ministrija sedz projekta finansējumu.</p>	Jauni uzņēmēji, galvenokārt vecumā zem 26 gadiem	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec021.pdf?expires=1476185831&id=id&ccname=guest&checksum=E6ADBDE29D0D5D9A053297E1013B40C9
3.	Grieķija	Inovatīva jaunatnes uzņēmējdarbība	<p>Grieķijas nodarbinātības aģentūras īstenotas iniciatīvas mērķis (līdzfinansēts ar ES fondu atbalstu) ir sekmēt jauniešu pašnodarbinātību, sniedzot finansiālu atbalstu jauniešiem vecumā no 18 līdz 35 gadiem, kas ir reģistrējušies kā bezdarbniekiem un kuri ir nolēmuši dibināt inovatīvu uzņēmumu, iesniedzot savu rīcības plānu un pirms tam apmeklējot apmācības par uzņēmējdarbību kādā no Grieķijas nodarbinātības aģentūras filiālēm.</p>	Jaunieši vecumā no 18 līdz 35 gadiem	http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8415011ec023.pdf?expires=1476181954&id=id&ccname=guest&checksum=0C9266133CA74320B040247AE231E822

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
			Finansiāls atbalsts līdz pat 10 000 EUR tiek sniegts inovatīviem start-upiem, kurus ir dibinājuši jauni uzņēmēji.		
4.	Spānija	Paaudžu uzņēmējdarbības zināšanu pārnese	Lai sekmētu paaudžu uzņēmējdarbības zināšanu pārnesi, Spānijas uzņēmēju konfederācija piedāvā konsultācijas un apmācības (1 300 stundas) divu gadu garumā uzņēmēju bērniem un citiem interesentiem, kuriem ir start-up plāns. Sadarbībā ar Mazo un vidējo uzņēmēju institūtu organizē biznesa ideju konkursu, uzvarētājiem piedāvājot 3 000 EUR balvu.	Jaunieši, uzņēmēju bērni	http://www.oecd.org/cfe/led/putting%20the%20young%20to%20businesspdf.pdf (79.lpp)
5.	Francija	Jaunatne veido (<i>CréaJeunes</i>)	Iniciatīvas "Jaunatne veido" galvenais mērķis ir piedāvāt nelabvēlīgā situācijā esošajiem jauniešiem integrētu start-up atbalstu – kopīgu apmācību ciklu, brīvprātīga aizbildņa individuālu atbalstu un tīklošanās aktivitātes. Atbalsts arī tiek sniegts pēc start-up perioda uzņēmējdarbības attīstībai.	Jaunieši	http://www.adie.org/nos-actions/Creajeunes-et-les-programmes-jeunes
6.	Argentīna	Jauniešu start-up atbalsts	<i>Fundación Impulsar</i> ir izveidots kā labdarības fonds ar mērķi palīdzēt jauniešiem izveidot un vadīt savus uzņēmumus, it īpaši gadījumos, kad cits piemērots finansiāls vai praktisks atbalsts nav pieejams. Mērķis ir atbalstīt jauniešus, kuriem ir darba problēmas un viņiem ir labas un vērtīgas biznesa idejas, sniedzot viņiem atbalstu bezprocentu aizdevuma veidā līdz pat aptuveni 4 558 EUR (5 000 USD) uz trīs gadiem. Atbalsts tiek sniegts arī biznesa plāna sagatavošanai un mentora konsultāciju veidā.	Jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem	http://www.fundacionimpulsar.org.ar
7.	Vācija	<i>ENTERPRISE</i>	<i>ENTERPRISE</i> atbalstīt jauniešus sava uzņēmuma veidošanā, ar mērķi motivēt un kvalificēt jauniešus, sniedzot optimālus nosacījumus uzņēmējdarbības plānošanai, uzsākšanai un darbošanās. Atbalsts tiek sniegts klātienē konsultāciju, grupu apmācību un pirmās darba pieredzes biznesa inkubatorā veidā. <i>ENTERPRISE</i> piedāvā arī mikro aizdevumu un palīdz ar kontaktiem vietējās finanšu institūcijās. <i>ENTERPRISE</i> nodrošina arī tīklošanās pasākumus, kur jaunie uzņēmēji un iesācēji satiekas ar pieredzējušiem uzņēmējiem.	Jaunieši	www.iq-consult.com

Nr.	Valsts	Programmas/ projekta nosaukums	Programmas/ projekta apraksts	Mērķa grupa	Vairāk informācijas
8.	Kanāda	Jaunatnes stratēģija Kvebekā	Jaunatnes stratēģijas mērķis ir jauniešu (vecumā no 18 līdz 35 gadiem) uzņēmējdarbības veicināšana modernā veidā un sekmēt jauniešu sociālās, kultūras un ekonomiskās saistības. Stratēģijas ietvaros jauniešiem tiek piedāvāts finansiāls atbalsts un konsultācijas viņu uzņēmuma projekta ietvaros. Bezprocentu aizdevums aptuveni 3 400 – 10 300 EUR (5 000 – 15 000 CAD) uz diviem gadiem ir pieejams jauniešiem. Šis aizdevums ir dots, lai veicinātu bankas sniegt pilnīgu aizdevumu biznesa plāna īstenošanai. Konsultācijas un apmācības tiek sniegtas par tādām tēmām, kā marketings, grāmatvedība, tirgus attīstība, vadība u.tml.	Jaunieši vecumā no 18 līdz 35 gadiem	www.reseau-sadc.qc.ca

Izmantotie avoti

Avoiding a lost generation: Young entrepreneurs identify five imperatives for action:

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Avoiding_a_lost_generation_June_2013/\\$FILE/Avoiding_a_lost_generation_LoRes_FINAL.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Avoiding_a_lost_generation_June_2013/$FILE/Avoiding_a_lost_generation_LoRes_FINAL.pdf)

Avoiding a lost generation: Ten key recommendations to support youth entrepreneurship across the G20: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Avoiding-a-lost-generation/\\$FILE/EY-G20-youth-unemployment.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Avoiding-a-lost-generation/$FILE/EY-G20-youth-unemployment.pdf)

Case Study: Youth Entrepreneurship: http://www.adrave.pt/uploads/writer_file/document/484/Case_Study_Entrepreneurship_Digital.pdf

European Microfinance Network Study for Youth Entrepreneurship: http://www.european-microfinance.org/docs/emn_publications/emn_research_papers/EMN%20Study%20for%20Youth%20entrep%20FINAL.pdf

Guide to Youth Entrepreneurship Programs for Chambers of Commerce and Business Associations:

<http://www.youtheconomicopportunities.org/sites/default/files/uploads/resource/Guide%20to%20Youth%20Entrepreneurship%20Programs.pdf>

Young People, Entrepreneurship & Non-formal learning: a Work in Progress: https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-2949/010_SALTO_Participation_web_A%20work%20in%20progress%5B2%5D.pdf

Youth Entrepreneurship Barriers and Role of Education in their Overcoming – Pilot Study: <http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-13-0/papers/ML15-358.pdf>

Youth Entrepreneurship in Europe: Values, Attitudes, Policies: <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1450&context=intl>

Youth Entrepreneurship Policies and Programmes in the UNECE Member States: http://www.un.org/esa/socdev/social/papers/youth_unece.pdf

Youth Entrepreneurship Support in Poland: <http://www.oecd.org/cfe/leed/Rapid-policy-assessment%20Poland.pdf>

Youth entrepreneurship: A contexts framework: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8565.pdf>

Youth Entrepreneurship: https://www.oecd.org/cfe/leed/youth_bp_final.pdf

Policy Brief on Youth Entrepreneurship: https://www.oecd.org/cfe/leed/Youth%20entrepreneurship%20policy%20brief%20EN_FINAL.pdf

Putting the Young in Business. Policy Challenges for Youth Entrepreneurship: <http://www.oecd.org/cfe/leed/putting%20the%20young%20to%20businesspdf.pdf>

Shooting for the Moon: Good Practices in Local Youth Entrepreneurship Support: <http://www.oecd.org/cfe/leed/45204509.pdf>

Stimulating Youth Entrepreneurship: Barriers and incentives to enterprise start-ups by young people: <http://www.ilo.org/youthmakingithappen/PDF/WP76-2006-Rev.pdf>

Supporting Young Entrepreneurs: Practical Guide to Quality Programming: <http://www.iyfn.net/sites/default/files/library/GPYE-EntreprGuide.pdf>

Supporting Youth Entrepreneurship in Lithuania: <http://www.oecd.org/cfe/leed/Lithuania-Youth-Entrepreneurship.pdf>

Supporting Youth in Entrepreneurship: <https://www.oecd.org/cfe/leed/SummaryReportSeminarYouthEntrepreneurshipRev.pdf>

The Missing Entrepreneurs 2015: Policies for Self-employment and Entrepreneurship: http://www.oecd-ilibrary.org/employment/the-missing-entrepreneurs-2015_9789264226418-en;jsessionid=1fks4qgg4i9r.x-oecd-live-02

The Policy Guide on Youth Entrepreneurship: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaeed2015d1_en.pdf

4.4. Jauniešu uzņēmējdarbības pieredzes stāsti

Pētījuma ietvaros tika īstenotas kopumā 20 intervijas ar jauniešiem, kuri šobrīd ir uzņēmēji vai kuri ir bijuši uzņēmēji, bet kādu iemeslu dēļ izbeiguši savu uzņēmējdarbību. Šo interviju mērķis bija padziļināti analizēt konkrētu jauniešu pieredzi uzņēmējdarbības ideju formulēšanā, biznesa uzsākšanā un īstenošanā, kā arī konkrēto jauniešu-uzņēmēju skatījumā analizēt jauniešu uzņēmējdarbības ekosistēmas atsevišķus aspektus Latvijā. Intervijās iegūtā informācija tiek izmantota analīzei visā dotā pētījuma ziņojumā, bet šeit sniegts neliels kopsavilkums jauniešu intervijās paustajiem viedokļiem un pieredzei, kā arī pievienoti visu intervēto jauniešu interviju būtiskāko citātu apkopojumi, kas ļauj gan iepazīt konkrētos jauniešu uzņēmējdarbības stāstus, gan arī ļauj saskatīt kopīgo un atšķirīgo jauniešu pieredzē un viedokļos.

Kopumā novērojams, ka intervētie jaunieši uzņēmējdarbībā nonākuši "dabīgi", apstākļu sakritības dēļ vai savas "iekšējās" vēlmes būt uzņēmējiem dēļ. Daži jaunieši norāda uz faktiem, kas liecina, ka uzņēmējdarbība sāka piespiet kārtā - ekonomiskās krīzes ietekme un grūtības atrast darbu, nepatika pret savu tobrīdējo algoto darbu un tā vidi vai tml. Neviens jauniešis nemin, ka uzņēmējdarbībai būtu pievērsies pēc kāda ārēja stimula - uzņēmējdarbības veicināšanas pasākumu ietekmē vai tml. Lielā mērā tas sakrīt ar pētījumos uzsvērtu, ka uzņēmējdarbība ir savā ziņā iedzimts talants, nevis iemācīta prasme. Jauniešiem jābūt iekšējai vēlmei būt par uzņēmēju, lai īstenotās biznesa aktivitātes būtu sekmīgas ilgtermiņā (un īpaši aktuāli tas ir tieši uzņēmuma attīstības, ne tik daudz dibināšanas, fāzē).

Runājot par saviem uzņēmējdarbības mērķiem, lielākā daļa intervēto norāda uz vēlmi attīstīt un paplašināt uzņēmējdarbību, nepalikot esošajā līmenī. Tas, savukārt, norāda uz tādu atbalsta pasākumu nepieciešamību, kas rosina jauniešus uzņēmējdarbību attīstīt, spert nākamās attīstības soļus.

Gandrīz visi jaunieši norāda, ka viena no ļoti būtiskām problēmām uzsākšanas fāzē bijusi informācijas pieejamība - nav bijis zināms, kur vērsties pēc praktiskām konsultācijām, praktiskas informācijas. Tāpat novērojams, ka tikai retais jauniešis ir izmantojis kādus atbalsta rīkus. Daži, kuri ir to izmantošanu apsvēruši, no tā ir atteikušies pārāk lielās birokrātijas, dokumentu gatavošanas dēļ, uzskatot, ka tajā ieguldītais laiks būtu neproduktīvs. Te gan jāuzsver - pat, ja informācija ir vai būtu pieejama, jaunieši to visdrīzāk nespētu atrast un "atfiltrēt", jo nav bijušas iemaņas un pamatzināšanas par to, kas tieši nepieciešams, kas tieši darāms un kur tieši jāvērsas. Tas netieši norāda uz to, ka ne tik daudz informācijas pieejamība, cik uzņēmējdarbības pamatzināšanu trūkums ir galvenais šķērslis. Šādā aspektā var runāt gan par uzņēmējdarbības komponentes nepieciešamību vispārējās izglītības programmās, gan par jauniešiem pieejamiem mentoringa pakalpojumiem.

Tāpat novērojams, ka jaunieši kritiski izskatās par tām zināšanām, ko ieguvuši vispārējās izglītības ietvaros vai augstskolās – tās nav nekā noderējušas praktiskajā, reālajā ikdienas situācijā. Tas iezīmē ļoti būtisku plaisu izglītības un darba tirgus saskaņotībā.

Runājot par savu uzņēmumu attīstību, kā būtisku problēmu jaunieši tieši un netieši iezīmē nodokļu sistēmas neprognozējamību. Ja biznesa plāns izstrādāts, balstoties konkrētos normatīvajos regulējumos un konkrētā nodokļu sistēmā, bet šie nosacījumi tiek mainīti ik pa 2-3 gadiem, jebkāda uzņēmējdarbības attīstības plānošana ir neiespējama. To var identificēt kā vienu no būtiskākajiem šķēršļiem jau tieši uzņēmējdarbības attīstības procesā. Bet tā netieši atsaucas arī uz uzņēmumu dibināšanu, jo dzirdot un zinot, ka normatīvā regulējuma un nodokļu sistēmas izmaiņu dēļ uzņēmējdarbība var nokļūt krīzes situācijā, no tās uzsākšanas tiek atturēti arī potenciālie jaunie uzņēmēji.

Tai pat laikā jauniešu paustie viedokļi liecina, ka ieguvumus no savas uzņēmējdarbības saskata būtiski lielākus kā zaudējumus, tādēļ atteikšanās no tās notiktu tikai pie ļoti augsta un kritiska problēmu sliekšņa – tie, kas ir uzsākuši uzņēmējdarbību un to veiksmīgi īstenojuši pirmos gadus, “cīnītos līdz pēdējam”, pirms mainītu savu nodarbinātības statusu.

Tabula 7. Jauniešu uzņēmējdarbības pieredzes stāsti

Vecums	32	26	30	24	24
Dzimums	V	V	V	V	V
Uzņēmējdarbības joma	Kravu un pasažieru pārvadājumi	Pasākumu organizēšana	Programmēšana, IT	BMX riteņu ruļļu ražošana	Izbraukumu tirdzniecība
Ilgums uzņēmējdarbībā	9 gadi	5 gadi	~6 gadi	Nepilns gads	2 gadi, uzņēmums vairs nedarbojas
Dzīves/darba vieta (pilsēta, reģions)	Rīga	Rīga	Rīga	Vidzeme	Rīga/Vidzeme
Kas ir Tavs mērķis, kāpēc vispār nodarbojies ar uzņēmējdarbību? Kāpēc esi tieši uzņēmējdarbībā, nevis strādā algotu darbu vai dari ko citu?	Man jau no pusaudža gadiem gribējās savu uzņēmumu, būt vadītājam, būt līderim.	Algotu darbu esmu strādājis maz un pamatā tāpat esmu bijis koncentrēts uz savu lietu. Bet tas ir bijis pietiekami, lai saprastu, ka tas nav priekš manis.	Augstskolas 4.kursā sapratu, ka nevēlos strādāt kādā korporācijā, kā arī gribu nodarbināt citus. Kad esmu jauns, man liekas - kad tad, ja ne tagad.	Pārdot patika jau bērnībā. Augstskolā mācījos uzņēmējdarbību un nolēmu pamēģināt.	Radās ideja, domubiedru grupiņa mēģinājām to realizēt. Domājām, ka tas būtu kā labs hobijs, kas ļautu piepelnīties.
Kādi ir Tavi ilgtermiņa mērķi uzņēmējdarbībā? Ko Tu vēlies sasniegt?	Ilgtermiņā vēlos izveidot miljonu EUR gadā pelnošu uzņēmumu, ar uzticamu brendu un augstiem kavlitātes standartiem.	Nostiprināties ziemas pasākumu vadīšanā un būt TOP3, paplašināties uz ārzemēm, dabūt ārzemju klientus šeit. Uzņēmuma izaugsme un atpazīstamība, kā arī finansiālie mērķi.	Gribu būt nopietns spēlētājs IT jomā.	Stabils uzņēmums	
Kā sāki nodarboties ar uzņēmējdarbību? Kāds bija pats sākums? Kā radās ideja būt uzņēmējam? Kāpēc izdomāji uzņēmējdarbību veikt tieši šajā jomā, nevis kādā citā?	Sākums bija ļoti grūts. Ļoti! Daudz nezināšanas un īsti nebija kam pajautāt profesionālu padomu. Ideju pameta draugs, es to "pacēlu" un sāku darboties!	Tēvs kādreiz rīkoja apmācības, viņam vajadzēja uzrīkot sporta spēles un tas bija kā veiksmīgs sākums. Tajā laikā tika secināts - forši, pašam gandarījums un arī citiem patika. Pamazām sākām domāt, strukturēt, piesaistījām klientus. Viss attīstās pamazām.	Pirmā ideja nesanāca, jo uz papīra viss izskatījās labāk kā dzīvē. Teorētiski tas viss strādāja, bet tīri tehniski tas neizskatījās tā, kā mēs to gribējām.	Ideja radās no savas pieredzes - attiecīgo produktu bija grūti dabūt, tādēļ sāku to ražot pats. Sākums bija grūts, jo nebija informācijas, kā uzsākt.	Mums radās ideja, paralēli strādājām un mēģinājām nopelnīt naudu izdzīvošanai, plus kaut ko ieguldīt jaunajā uzņēmumā. Paņēmām kredītu, nopirkām treileri.

<p>Ja atceries laiku, kad uzsāki savu uzņēmējdarbību – kas bija tas atbalsts, palīdzība, kas Tev visvairāk bija nepieciešams?</p>	<p>Ģimenes atbalsts bija un ir vissvarīgākais.</p>	<p>Informācija, protams finanses. Biju izskatījis vairākus variantus - ALTUM, bankas kredītus, vai arī tajā laikā tie bija Granti, bet tas darbs, lai iegūtu to naudu - tieši papīru darbs ir tik sarežģīts, ka es labāk to laiku ieguldīju pārdodot un runājot ar potenciālajiem klientiem. Negribēju taisīt mistisku projektu, labāk strādāju pats. Bankas aizdod naudu tiem, kam ir nauda.</p>	<p>Patiesībā - nauda nav vislielākā grūtība. Ja ir laba ideja un griba to realizēt, tad nauda atradīsies. Grūtības bija ar komandu - tā ir svarīga, bet mēs bijām vienas jomas cilvēki, ar vienu domu gājīenu. Vajag domāt plašāk.</p>	<p>Sameklēt materiālu piegādātājus par sakarīgām cenām, lai produkts vispār iekļautos tirgū. Lai sameklētu informāciju par to, kas jādara, patērēju daudz enerģijas. Arī daudzie papīri ļoti apgrūtināja visu. Arī tas, ka elektroniski dažādas lietas nevar nokārtot.</p>	<p>Mums nebija kārtīgi izstrādāts biznesa plāns, jo pa dienu strādājām un brīvajā laikā meklējām informāciju.</p>
<p>Un kas ir bijušas lielākās grūtības, ar kādām esi saskāries/-usies savas uzņēmējdarbības attīstīšanas procesā? Kā Tu tās risināji? Vai saņēmi kādu palīdzību?</p>	<p>Lielākās grūtības ir sakārtot naudas plūsmas, lai laikā paspētu samaksāt piegādātāju rēķinus. Palīdzību no malas neesmu saņēmis.</p>	<p>Sākumā nav kontaktu un nav informācijas, ko un kā darīt. Sadarbība ar valsts iestādēm man nepatīk. Sākumā bija grūti saprast juridisko novirzienu - to, kas man ir nepieciešams SIA vai individuālais komersants. Ar ko veidot sadarbību, viss nāk ar laiku. Daudz informācijas, ko un kā darīt, nāca no grāmatvedes. Pirms uzņēmuma reģistrācijas "izgūglēju" visu ko var, izdrukāju, pusi metu ārā, līdz nonācu līdz tam, kas man ir vajadzīgs. Tajā jomā pietrūkst sakārtotība. Par grāmatvedību uzzināju daudz vairāk kā pēc viena grāmatvedības kursa LU. Informācijas ir daudz un tā nav strukturēta.</p>	<p>Viss sākums jau ir grūts. Tu ieej jaunā lauciņā, ko vispār neesi darījis. Problēmas saistītas bija ar to, ka jādabū naudiņa, cilvēki, ofiss un viss pārējais. Mums paveicās, ka tajā brīdī, kad to visu uzsākām, tas bija kā trends, bija tikko parādījies, ka daudzi grib investēt jaunās tehnoloģijās, līdz ar to mēs šādi dabūjām jaunus klientus un naudu. Vēl pašā sākumā radās grūtības ar grāmatvedību un pat nezināju kā atvērt uzņēmumu. Caur paziņu paziņām atradām grāmatvedi.</p>	<p>Grūti bija savam produktam noteikt cenu. Skolā tādas lietas nedarījām. Finansiālu atbalstu nevienam nelūdzu, jo nezināju, vai mans produkts "aizies". Nebija laika, lai rakstītu pieprasījumus finansiālam atbalstam, biju kaut ko iekrājis, tādēļ arī nebija aktuāli. Varētu būt lielāka atsaucība no valsts puses - paskaidrot ko un kā sākt, jo arī tas paņem daudz laika. Jautājumā, kas saistīts ar PVN- zvanīju uz VID, VID lika zvanīt uz muitu, muita liek zvanīt uz VID - nav informācijas pieejamība un iestāžu savstarpēja sadarbība.</p>	<p>Jaunā biznesa idejā ir jāiegulda daudz laika un enerģijas, līdz ar to, ja paralēli strādā algotu darbu un ir jāuztur ģimene, tad es nevaru visu savu naudu likt iekšā biznesā.</p>

<p>Kas ir lielākie ieguvumi Tev personīgi no tā, ka esi uzņēmējdarbībā? Un kas ir būtiskākie trūkumi/zaudējumi, ko izjūti savas uzņēmējdarbības dēļ?</p>	<p>Pats varu būt sava laika noteicējs. Varu nopelnīt virs vidējās Latvijas algas. Trūkumi – ļoti daudz laika un darba ir prasījis uzņēmuma pirmajos 8 gados.</p>	<p>Patīk tas, ko es daru. Viens brīdis nesen bija tāds, ka es pārdomāju, vai man to vajag, jo bija par daudz. Bet tad labas atsauksmes no klientiem un es saprotu - jā, forši, ir! Radās patīkams gandarījums un tas nomotivēja mani. Varu plānot laiku, tas gan nenozīmē darīt mazāk, bet "lavierēt". Ja uzņēmējs strādā sev, viņš dara daudz un ir spiests darīt vairāk. Nav nekādu robežu. Trūkumi - vasara ir saspringtākais gadalaiks, bet to pat nevarētu uztvert kā trūkumu.</p>	<p>Pluss ir augsta atbildības sajūta. Trūkums ir tāds, ka sagandēju veselību, sociālo garantiju nav. Es pēc tam, kad aiztaisu uzņēmumu, man nav iespējas iet uz bezdarbniekiem un saņemt pabalstu. Nav patstāvīgi ienākumi.</p>	<p>Pats esi atbildīgs par to, ko dari. Uzņēmējdarbība iemāca būt atbildīgam un ieliek "rāmjos". Mīnusi - aizņem ļoti daudz laika.</p>	
<p>Ja runājam par uzņēmējdarbību kopumā – Tavuprāt, cik viegli vai grūti ir nodarboties ar uzņēmējdarbību Latvijā? Kas ir būtiskākie apgrūtinājumi? Un kas – būtiskākās priekšrocības uzņēmējdarbībai tieši Latvijā?</p>	<p>Nav viegli. Lielākais apgrūtinājums ir, ka lieli uzņēmumi grib maksāt rēķinus pēc 45-90 dienām, līdz ar to tas ļoti ietekmē naudas plūsmu.</p>	<p>"Jā", jo tad, ja tu kaut ko darīsi, tad tev būs rezultāts. "Nē" puse ir tāda, ka tirgus ir maziņš, nedaudz arī izlepis, ar baigām prasībām. Tas tirgus ir dīvains - gan ar visām maksām - tās notiek lēni, notiek stiepšana garumā. Tas nav labi. Arī mārketinga grāmatas nestrādā tik mazos tīklos. Brīžiem viss notiek smagnēji un, kad uzpūš vējš, tad viss var apstāties. Sankcijas pret Krieviju arī netieši izjutām - klienti mums saka - šogad nē, mēs laižam vajā 70% darbinieku.</p>	<p>Ir OK. Es nezinu, kā būs tagad ar to mikrouzņēmumu, bet, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, tā ir ļoti laba priekšrocība. Mīnuss - mazs tirgus.</p>	<p>Valsts iestādes nenāk pretī uzņēmējiem, tiem liekas, ka visi uzņēmēji ir zagļi un krāpēji. Nepieciešams uzlabot savstarpējās attiecības, komunikāciju un uzticību starp valsts iestādēm un uzņēmējiem.</p>	<p>Priekšrocība - Tu nepelni naudu priekš cita, bet priekš sevis. Es neredzu atsevišķu atbalstu Latvijā, kāpēc tieši šeit būtu vērts nodarboties ar biznesu. Cilvēki brauc prom, tirgus samazinās.</p>

Vecums	30	31	31	22	33
Dzimums	V	V	V	S	V
Uzņēmējdarbības joma	IT	Būvniecība, būvprojektēšana	Lauksaimniecība	Kafejnīca- konditoreja	Interneta projekti
Ilgums uzņēmējdarbībā	~10 gadi	6 gadi	4 gadi	2 gadi, kafejnīca šogad slēgta	~10 gadi
Dzīves/darba vieta (pilsēta, reģions)	Rīga	Rīga	Latgale	Pierīga	Rīga
Kas ir Tavs mērķis, kāpēc vispār nodarbojies ar uzņēmējdarbību? Kāpēc esi tieši uzņēmējdarbībā, nevis strādā algotu darbu vai dari ko citu?	Esmu strādājis tikai vienu algotu darbu. Visi pārējie man ir bijuši dažādi projekti. Ar uzņēmējdarbību nodarbojos, lai dabūtu lielāku brīvību, lai varētu pats izdomāt, ko es darīšu, ar ko strādāšu. Potenciāls vairāk nopelnīt.	Bija krīze un darba vieta, kur es biju, samazināja štatus. Klienti man bija, projekti saglabājušies arī bija. Tad mēs strādājām kā pašnodarbinātie. Un kad ieviesa mikrouzņēmumu, mēs pierēģistrējām sevi kā mikrouzņēmumu.	Esmu lauksaimnieks, darbojos, lai nodrošinātu sevi un ģimeni.	Vēlos enerģiju ieguldīt savā uzņēmumā, nevis strādājot pie kāda cita, kurš to nenovērtē. Iepriekš bija pieredze, kad strādāju vietā, kur man "kāpa uz galvas", gribēju uzzināt, vai ir iespējams strādāt savādāk.	Vienmēr es gribu kaut ko vairāk, idejas ir lielākas. Protams, arī ir uzņēmumi, kuros vari ļoti izaugt un labi pelnīt. Mani varbūt dzīve vienkārši tā ir iegrozījusi. Es esmu laimīgs ar to, ko daru.
Kādi ir Tavi ilgtermiņa mērķi uzņēmējdarbībā? Ko Tu vēlies sasniegt?	Izveidot tādu uzņēmumu, kas ir pietiekami labi pelnošs, audzēt apgrozījumu un peļņu.		Sasniegt zināmu līmeni un apjomu, lai var uzkrāt neražas gadiem un lai būtu nodrošināts, lai varētu plānot ģimeni un neuztraukties, ka bērni jālaiž skolā.	Uzņēmums pašlaik ir pārveidošanās stadijā. Plānoju savu vietu pārveidot par kūku studiju - veidot meistarklases un pasākumus.	
Kā sāki nodarboties ar uzņēmējdarbību? Kāds bija pats sākums? Kā radās ideja būt uzņēmējam? Kāpēc izdomāji uzņēmējdarbību veikt tieši šajā jomā, nevis kādā citā?	Studējot ar draugiem pārrunājām dažādas idejas, dažādi interneta projekti. Mācējām programmēt. Sākumā sākām brīvajā laikā kaut ko bakstīties, tad jau aizgājām uz pilnu laiku.	Savu uzņēmumu izveidoju krīzes dēļ. Šajā jomā darbojos, jo to pārzināju, jau no pusaudžu gadiem palīdzēju mammai, kura arī darbojas šajā jomā.	Pēc studijām pastrādāju Rīgā. Sākās krīze un atgriezos laukos. Pievērsos ģimenes biznesam.	Vecākiem bija savs krodziņš, kur es visas iemaņas biju apguvusi, kā arī, man ļoti patīk cept kūkas, tādēļ, izdomāju, ka varētu atvērt savu vietu.	Pirmais uzņēmums bija grūts tādā ziņā, ka ir bail, nezini par ko paraksties, nezini ko un kā vajag. Kad esi jauns, apkārtējie arī nemudina uzņemties liekas raizes. Tas laiks ir tas trauksmains- pašam jānotic tev, jo neviens cits to nedara. Mēs sākumā darījām visas lietas pilnīgi nepareizi, bet toreiz grāmatvedis izlaboja mūsu kļūdas, jo nebija ielaistas gada garumā. Tālāk jau man ir bijuši vairāki uzņēmumi. Katram uzņēmumam ir savs dzīves ilgums. Tālāk vai nu apnīk, vai neredzi sevi konkrētajā vietā, līdz ar to, vai nu uzņēmumu pārdod, vai likvidē.

<p>Ja atceries laiku, kad uzsāki savu uzņēmējdarbību – kas bija tas atbalsts, palīdzība, kas Tev visvairāk bija nepieciešams?</p>	<p>Esmu izmantojis LIAA programmu, aizbraucu uz San Francisko. Pašreizējam projektam izmantoju finansiālu Softload 50 000 Euro, kas, protams, ka bija laba summa, lai atspertos.</p>	<p>Pats grūtākais sākumā bija sagādāt datortehniku, drukāšanas lietas. Tas nāca palēnām - kaut ko nopelnījām, nopelnīto ieguldījām. ALTUM kredītu izmantojām. Mīnuss tāds, ka tā birokrātija un makalatūra bija daudz. Tas nebija sarežģīti, bet laikietilpīgi. Vēlējos aiziet aprunāties uz jauno uzņēmēju konsultācijām. Divreiz aizgāju aprunāties un ar to arī viss beidzās. Man likās, ka viņi varēja kaut ko vairāk dot, bet mēs to neizmantojām. Mums tas bija darbs, ko protam, bija pieredze un klienti, iespējams, savādāk būtu, ja mēs ietu ar svaigu ideju.</p>	<p>Galvenais bija finansiālais atbalsts. Ar 4 tūkstošiem lauksaimniecībā nav ko iesākt. Tehnika ir ļoti dārga.</p>	<p>Vajadzēja finanses. Ja nav vecāki vai paziņas, kas palīdz, tad iesākums ir ļoti grūts. Man viss ir mazbudžeta. Vecāki un draugs man ļoti palīdzēja. Es biju tādā projektā, kur Eiropas Savienība man maksāja pusi algas un es varēju attīstīt savu biznesu.</p>	<p>Nebija informācija, ko un kā darīt. Nebija daudz naudas, nebija arī saprašanas. Tad galvenais ir kontakti un pazišanās. Kad esi jauns, tu vari paspēt visu un tev ir liela enerģija, to vajag izmantot.</p>
<p>Un kas ir bijušas lielākās grūtības, ar kādām esi saskāries/-usies savas uzņēmējdarbības attīstīšanas procesā? Kā Tu tās risināji? Vai saņēmi kādu palīdzību?</p>	<p>Mūsu gadījumā baigi viegli negāja ar pārdošanas speciālistiem, tie ļoti daudz ir mainījušies. Sākumā mēs ņēmām nepieredzējušos un studentus, kad varējām atļauties vairāk, ņēmām speciālistus, tad arī rezultāti bija uzreiz savādāki.</p>	<p>Krīze kaut kādā ziņā atkal tuvojas un jūtu, ka ir laiks pašlaik kaut ko mainīt. Domāju pamainīt darbošanās virzienu. Jo var just, ka tāpat kā pirms iepriekšējās krīzes, arī tagad cilvēkiem ir tā, ka vajag "tagad un tūlīt". Būvniecība ir visai traka nozare reizēm.</p>	<p>Vislielākās grūtības ir tad, ja gribi nopirkt tehniku un viss atduras pie finansējuma. Vecāki man bija galvotāji kredītam. Lauksaimniecībai, piemēram, ALTUMS neder. Tas der tad, ja pērc datorus un biroja tehniku.</p>	<p>Es saprotu, ka nevaru aizmukt no nodokļiem. Pozitīvi ir tas, ka man jau bija pieredze un saprašana kā to darīt.</p>	<p>Eiropas Savienības fondi ir laba lieta. Ja Tu spēj šo pakalpojumu, ko viņi pieprasa izdarīt labi, tad kādēļ nepieteikties. Mana pieredze ir tāda, ka Eiropas naudiņas parasti savāc lielie spēlētāji un mazie, arī tie, kas ir nesen sākuši, paliek "bešā".</p>
<p>Kas ir lielākie ieguvumi Tev personīgi no tā, ka esi uzņēmējdarbībā? Un kas ir būtiskākie trūkumi/zaudējumi, ko izjūti savas uzņēmējdarbības dēļ?</p>	<p>Lielā elastība un brīvība ir pluss. Es pats varu izdomāt kādas idejas attīstīšu un kādas nē. Pie minusiem - krietni lielāka atbildība. Jādomā, lai matemātika iet kopā - algas visiem jāmaksā.</p>	<p>Nav brīva laika, bet ar to noteikti rēķinās cilvēki, kas iesaistās uzņēmējdarbībā. Ir liela atbildība, tu esi atbildīgs ne tikai par sevi, bet arī par saviem darbiniekiem.</p>	<p>Pats vari plānot savu laiku. Uzņēmējs ir "pats savas laimes kalējs". Cik izdarīsi, tik arī būs.</p>	<p>Man ir kaut kas pašai savs. Kā arī milzīga pieredze un kontakti. Atbildības sajūta, palikusi "biezāka āda". Mīnusi ir maz pavadīts laiks ar ģimeni un draugiem, sevi esmu atstājusi novārtā.</p>	<p>Tu vari realizēt savus sapņus. Tu izdomā un dari. Brīvāk vari kontrolēt savu laiku. Trūkumi ir tādi, ka tu neatslēdzies.</p>

Ja runājam par uzņēmējdarbību kopumā – Tavuprāt, cik viegli vai grūti ir nodarboties ar uzņēmējdarbību Latvijā? Kas ir būtiskākie apgrūtinājumi? Un kas – būtiskākās priekšrocības uzņēmējdarbībai tieši Latvijā?	Manuprāt, visai viegli. Uzņēmumu vari nodibināt par dažiem eiro. Pa dažām nedēļām vari izveidot uzņēmumu, izmaksas ir smieklīgas. Diezgan vienkārši, ja vēl izmanto mikronodokļus, tur gan kaut kas mainīsies tagad, bet par to, man liekas, nevar baigi sūdzēties. Lielākā atšķirība ar citām valstīm ir tas, ka esam maza valsts, līdz ar to, mums nav liels tirgus. Ja savu produktu pārdod tikai Latvijā, tad ar to ir jārēķinās, ka nekas dižs var arī nesanākt. Ja orientējās uz klientiem ārzemēs, tad viņi ir grūtāk aizsniedzami, toties viņi ir maksātspējīgāki.	Kopsummā ir diezgan grūti, jo tirgus ir mazs. Tas nozīmē, ka būs jāstrādā uzreiz tik, cik spēka. Mikrouzņēmuma likums nevar eksistēt bez izmaiņām, bet viņu iznīcināt nedrīkst. Tas ir ļoti labs atspēriens. Tā ir caurskatāma shēma, kamēr tu nezini, kāda tev ir peļņa, apgrozījums un bilance. Kamēr nav to datu, tā maksāšanas shēma ir visai skaidra tad. Tad nevajag shēmot un domāt, kā ko samaksāt.	Mūsu nodokļu politika liek redzēt uzņēmējdarbībā mīnusos. Subsīdijas, ko mums maksā - tas ir kā mazs "spilventiņš" visai lauksaimniecībai. Jaunajiem uzņēmējiem, kuri ir lauksaimniecībā. piemaksā vēl 40 eiro par hektāru. Tas ir tāds pluss.	Visa pamatā ir tīrs darbs. Cilvēki bieži domā, ka uzņēmēji ir šausmīgi bagāti, bet tā nav. Latvijā nodarboties ar uzņēmējdarbību nav viegli. Visur ir tas lielais birokrātiskais slānis, kur par visu ir jāatskaitās, jāsaskaņo papīri un jāmaksā nauda. Ar to maksāšanu par visu tas ir briesmīgi, viss uztaisīts tā, lai neviens neko nedarītu. Priekšrocības - vari plānot savu laiku.	Uzņēmējdarbība ir haizivs, tajā ir jāiet iekšā ar 100%. Ja grib kārtīgi darboties, tad būs labi, ja negribi - tad nespēsi savilkt galus kopā, jo nespēsi visu samaksāt.
---	--	---	--	---	---

Vecums	35	37	26	28	34
Dzimums	V	S	V	S	V
Uzņēmējdarbības joma	Aitkopība	Adījumu ražošana	Beķereja	Pasākumu organizēšana/ vadišana	IT/ dizains elektroniskām lietām un programmēšana
Ilgums uzņēmējdarbībā	5 gadi	8 gadi, šobrīd vairs nenodarbojas ar uzņēmējdarbību	2,5 gadi	3 gadi	~10 gadi
Dzīves/darba vieta (pilsēta, reģions)	Rīga/Kurzeme	Rīga	Kurzeme	Rīga	Rīga
Kas ir Tavs mērķis, kāpēc vispār nodarbojies ar uzņēmējdarbību? Kāpēc esi tieši uzņēmējdarbībā, nevis strādā algotu darbu vai dari ko citu?	Ideja radās draugu lokā un drīzāk sākām to tādēļ, lai pārbaudītu savus spēkus šajā jomā. Lauksaimniecība ir perspektīvs bizness.	Šobrīd es strādāju algotu darbu, es neesmu uzņēmējs. Man ir 2 meitas, viņas sāka iet skolā un es domāju, ka es arī gribu kaut ko pamainīt - smuki saģērbties un iet uz biroju. Man gribējās pārmaiņas.		Saprātu, ka nav jēga "skriet ar galvu sienā", negribēju strādāt kur tu netiec atbalstīts un uzklausīts. Es pati varu darīt to, ko es vēlos, es varu plānot savu laiku un man ir pašai savs darba grafiks. Man patīk, ka es pati izvēlos savus darbiniekus - patīk strādāt pozitīvā gaisotnē. Svarīga ir darba vide, kurā atrodos.	Ticība un cerība nākotnei. Man tas sagādā prieku. Sākām trijātā, studiju laikā - tas likās stilīgi - taisīt kaut ko savu. Un tad mēs baigi aizrāvāmies!

<p>Kādi ir Tavi ilgtermiņa mērķi uzņēmējdarbībā? Ko Tu vēlies sasniegt?</p>	<p>Mērķis ir sasniegt noteiktu aitū skaitu ganāmpulkā, lai sasniegtu noteiktu apjomu produkcijas.</p>	<p>Mērķis nebija augt un attīstīties, tas bija veids kā nodarbināt sevi, nodrošināt un tas bija veids, ka tu pats vari nodrošināt savu komandu, ka tev nav priekšnieks.</p>	<p>Gribu nodrošināt sevi, savu ģimeni un attīstīt savu pilsētu.</p>	<p>Mēs gribam pārcelties uz plašākām telpām - vislabākajā gadījumā tas būtu viesu nams, kurā mēs rīkojam pasākumus visiem - gan bērniem, gan pieaugušajiem. Attīstīties vairāk un vairāk.</p>	
<p>Kā sāki nodarboties ar uzņēmējdarbību? Kāds bija pats sākums? Kā radās ideja būt uzņēmējam? Kāpēc izdomāji uzņēmējdarbību veikt tieši šajā jomā, nevis kādā citā?</p>	<p>Nebija tā, ka es meklēju jaunu darbu, es drīzāk meklēju jaunu pieredzi. Ar pieredzi es domāju visa administratīvā un birokrātiskā lieta.</p>	<p>Jaunieši ir labticīgi un entuziastiski. Mēs nedomājām par riskiem, nedomājām, kas notiks pēc tam. Mums nebija LIIA atbalstu un sākām ražot - bet tas arī bija tikai "for fun". Lielu peļņu neguvām, projekts nosedza pašizmaksu un tantiņām laukos bija darbs.</p>	<p>Bija pagrūti atrast darbu, bija piedāvājumi Rīgā, bet par to atalgojumu es nevarēju izdzīvot, man būtu jāprasa vecākiem. Gadu bija pauze un mammai radās ideja par beķereju. Viņai bija savs darbs, nebija laika. Zināšanas man atļāva uzrakstīt projektu un tā dabūt naudu. Un tagad te ir beķereja.</p>	<p>Lielākoties mēs strādājam ar bērniem un iepriekš, strādājot citā uzņēmumā, man bieži vien bija visādas idejas - ko es darītu, reizēm man likās, ka manas idejas netiek novērtētas un netiek atbalstītas. Bija vairākas problēmas, piemēram, ar tērpiem - tie reizēm bija jāvelk netīri. Tad es sapratu to, ka uztaisot savu uzņēmumu, tu vari darīt, kā tu gribi, saviem klientiem vari piedāvāt, ko pats vēlies un tu zini, ka vari kvalitāti uztaisīt daudz atbilstošāku/ labāku un saņemt par to atbilstošu samaksu.</p>	<p>Aizgājām uz LIAA uz semināru, paēdām kūkas, paklausījāmies un aizgājām uz uzņēmumu reģistru. Pirmais brīdis ir tas, ka tu nodarbojies ar to, kas tev patīk. Pēc tam tu saproti, ka vari nodarboties visu laiku ar vienu lietu, ieekonomējot laiku un saņemot lielāku atalgojumu. Ar Latvijas tirgu nepietiek. Ar šiem ieņēmumiem tu nevari nodrošināt pat viena cilvēka algu un lapas pašizmaksu. Līdz ar to, sapratām, ka tas priekam ir forši, bet tas nav nopietni. Ar citām lietām arī tas pats - Latvijas tirgus ir mazs, bet tas nenozīmē, ka jāmaina tas, ar ko nodarbojies - vienkārši jādomā, kā tikt citā tirgū.</p>

<p>Ja atceries laiku, kad uzsāki savu uzņēmējdarbību – kas bija tas atbalsts, palīdzība, kas Tev visvairāk bija nepieciešams?</p>	<p>Bija darišana ar vairākām valsts iestādēm, kuras bija atsaucīgas. Galvenais ir tas, ja tu māki skaidri noformulēt jautājumu un zini, ko vajag, tad nav problēmu. Ir ideja un ir cilvēki - ja ir brīvs laiks un brīvi naudas līdzekļi, tad atliek tikai darboties, nav vajadzīgs meklēt nekādu atbalstu.</p>	<p>Svarīgi bija tie cilvēki, kas dos projektus. Ja tev ir projekts, tu vari atsperties, pierādīt sevi, dabūt jaunus sadarbības partnerus.</p>	<p>Finansiālais atbalsts, tad es sameklēju internetā ALTUM kredītu, aizgāju, pajautāju, viņi man izstāstīja visu, kas nepieciešams, lai es varētu startēt projektā. Projekts bija labs, jo viņi it kā apsola, ka jauniem uzņēmumiem bez pieredzes, bez nekā iedos savu līdzfinansējumu, bet kad tu reāli sāk kaut ko darīt, parādās apslēptie nosacījumi. Man sākumā nebija saprašana, ko un cik vajag - piezvanīju uz līdzīgu beķereju, teicu, ka gribu taisīt kaut ko līdzīgu un lūdzu palīdzību. Viņa man teica, ja es tai pilsētā neuztaisīšu neko līdzīgu, kamēr viņa pastāv, visu izstāstīs. Aizbraucu un visu man pastāstīja.</p>	<p>Ļoti labi sanāca, ka mans kolēģis piedalījās TV šovā un mums viņiem bija jātaisa ballītes un aktivitātes. Piektdienu vakaros tiešajā ēterā mēs viņiem vadījām ballītes. To skatījās n-tie tūkstoši cilvēku. Tad es nedēļas laikā uztaisīju mājaslapu, uztaisīju firmu un es viņu automātiski sāku reklamēt. Tas bija liels atspēriena punkts. Man iepriekš nebija skaidrs kā es uzsākšu un kā visi par to zinās. Bet tas bija tas lielākais punkts un atbalsts, ka es varēju paziņot, ka es esmu. Ģimene man ļoti palīdzēja - esam paši visu darījuši - vīrs taisīja mājaslapu.</p>	<p>Jāmācās visu laiku un jāsaprot, kuru zināšanu tev nav. Uzņēmējdarbība ir zinātne un, ja nav zināšanu, tev viņas kaut kur ir jāiegūst. Visur jābūt ir izpratnei. Un lai tu varētu tikt pie šīs informācijas, būtu jauki, ja būtu kāds mentors, kuram uzdot jautājumus. Man nebija mentors caur kādām organizācijām, bet man bija mentors, kuram es savus jautājumus uzdevu. Pašam nonākt pie atbildēm ir grūti, ir ar kādu jāparunājas. Vislielāko atbalstu guvām no LIAA, tur bija biznesa ideju konkurss, tur tu izej cauri sava uzņēmuma visiem posmiem, viss ļoti labi. Bet tad tu ievēro, ka tur visu laiku piedalās vieni un tie paši cilvēki.</p>
---	--	---	--	--	--

<p>Un kas ir bijušas lielākās grūtības, ar kādām esi saskāries/-usies savas uzņēmējdarbības attīstīšanas procesā? Kā Tu tās risināji? Vai saņēmi kādu palīdzību?</p>	<p>Pats strādāju valsts pārvaldē, tādēļ, visa valoda un sistēma man ir skaidra. Varbūt vairāk zināšanu varēju iegūt tieši aitkopības jomā, bet es galvenās lietas esmu apguvis.</p>	<p>Grūtības bija atrast grāmatvežus, visi papīri un tehniskās detaļas. Protams, arī tā lielā nedrošība - tev ir it kā lielā projektu nauda, bet tu nekad nezini, vai kaut kas jauns arī būs. Latvieši, it īpaši jaunieši, ir kūtri un tas sagādā lielas grūtības, lai uzrunātu svešiniekus, tāpēc mēs bijām apakšuzņēmēji un negājām šo pārdošanas ceļu.</p>	<p>Uzrakstot projektu, parādījās šie aplēptie nosacījumi, kas traucēja iegūt naudu. Pirmo reizi viņi man atraidīja manu projektu, sakarā ar to, ka es nespēju nosegt savus izdevumus. Beigās izrādījās tā, ka viņu attaisnojumi, kāpēc man netika dota nauda, bija – mana mazpilsēta ir slikta vieta biznesam, man nav pieredze un es neko nezinašu. Man ļoti vajadzēja to naudu, tad bija tā, ka mamma aizgāja par galvotāju, mēs palielinājām savu ieguldījumu, lai parādītu, ka mana interese ir liela. Tagad es pierādu to, ka viņi kļūdījās, ka pirmajā reizē neiedeva man naudu, jo viss ir kārtībā. Viņu programma balstās uz to - jo tu vairāk ieguldi, jo lielāks %, ka tu dabūsi naudu. Man ir jāsaka paldies vecākiem, ka viņi man varēja iedot sākuma naudu.</p>	<p>Esmu par to, ja kaut kas liekas grūts, ir jāstrādā. Pats grūtākais priekš manis bija uztaisīt mikrouzņēmumu, es neko tādu iepriekš nebiju darījusi. Gāju internetā, meklēju informāciju, klausījos kursus. Tagad, pēc šiem 3 gadiem, es par mikrouzņēmumu varētu izstāstīt visu. Viens ir tas, ko māca koledžā, otrs ir tas, ko dzīve tev iemācīs. Pašmācības ceļā visu esmu iemācījusies. Youtube paskatījos kursus. Viss ir bijis par brīvu, nekur neesmu maksājusi par to.</p>	<p>Pašā sākumā ir nepieciešama drosmē un tas, vai tu vari aiziet no algota darba un tev būs par ko samaksāt rēķinus šomēnes un tuvākajā nākotnē. Vienmēr ir tā diskusija, ar ko veidot uzņēmumu - kopā ar kādu, vai vienam pašam. Sākumā kopā ar kādu ir vieglāk, beigās gan visi daudz maz sadalās. Obligāti vajag grāmatvedi. Ar VIDu man ir gan pozitīva, gan negatīva pieredze - pa lielam, no informācijas viedokļa, man nav sajūta, ka es pie viņiem gribu iet un kaut ko jautāt. Mana pirmā pieredze bija, ka es gāju pie viņiem, viņi man pavisam nepalīdzēja. Ir fakts, ka ir jāmaksā nodokļi, protams. Sākumā nezini kā, bet arī VIDs nesniedz informatīvu atbalstu. Uzņēmumu reģistrs ir foršs un viņi ir atsaucīgi.</p>
<p>Kas ir lielākie ieguvumi Tev personīgi no tā, ka esi uzņēmējdarbībā? Un kas ir būtiskākie trūkumi/zaudējumi, ko izjūti savas uzņēmējdarbības dēļ?</p>	<p>Man ir pieredze, es saprotu kā ir būt biznesā. Saprotu, ka laiks ir nauda. Uzņēmējdarbībā cilvēks sāk novērtēt laiku. Vienkārši jāsaprot, vai esi gatavs to darīt- 24/7.</p>	<p>Uzņēmums man deva rīcības brīvību un spēju pašai noteikt, ko es gribu darīt un kad. Mīnuss bija tāds, ka nebija garantēti pastāvīgi ienākumi. Iepazīnu, ko nozīmē ražošanas process, ko nozīmē izplatīt, bet to mēs darījām, jo mums patika. Tas nebija mūsu galvenais ienākumu avots.</p>	<p>Man nav brīvdienu, es agri ceļos, izvadāju produkciju, darbojos pašā beķerejā un vakarā vēl pavadzīmes un papīrus rakstu. Telefons zvina pat brīvdienās. Bet tad tu redzi, ka kaut kas notiek un tad ir tas gandarījums. Un vēl, kad pie tevis atbrauc cilvēki no citām pilsētām un saka, ka cilvēki ieteica mūsu beķereju, tas dod spēku, jo jūtu, ka ir labais!</p>	<p>Neskatoties uz to, ka es varu plānot savu laiku, man vienalga sanāk strādāt 24 stundas diennaktī. Ja man atnāk e-pasts, man uz to jāatbild. Mana darba specifika ir tāda, ka strādājam arī Ziemassvētkos, Lieldienās, visu pilsētu/ novadu svētkos. Pašiem svētku nav tik daudz, tāpēc lielākie svētki man pašai ir mājās - klusumā. Plusi - finanses. Latvijā tu vari dzīvot, ne tikai izdzīvot tikai tad, ja pats esi uzņēmējs. Bieži vien minimālās algas, ko es dzirdu - tās ir graužošanas.</p>	<p>Tas ir attieksmes jautājums pret dzīvi. Es ikdienā jūtos labi. Es nezinu kā būtu, ja būtu citādāk. Viens no ieguvumiem man šķiet, ka es globālāk skatos uz pasauli. Tā izpratne, ka vari darīt lietas pāri robežām. Ja kaut kas ir slikti, ir viegli saprast, ka pats esi vainīgs, nav lieku maldu. Protams, vari vainot valsti, bet tas ir muļķīgi. Patīkama ir sajūta, ka sasniegumi ir tavi.</p>

<p>Ja runājam par uzņēmējdarbību kopumā – Tavuprāt, cik viegli vai grūti ir nodarboties ar uzņēmējdarbību Latvijā? Kas ir būtiskākie apgrūtinājumi? Un kas – būtiskākās priekšrocības uzņēmējdarbībai tieši Latvijā?</p>	<p>Latvijā tās iespējas ir visai lielas. Protams, lielākā problēma ir ar sākuma kapitālu. Svarīgākie ir pirmie 2 gadi un kapitāls. Šis ir 2 kritiskākās lietas.</p>	<p>Tev uzņēmējdarbībā ir jābūt visam, tu nevari darīt to paralēli savam darbam. Ja tas notiek, tad šī uzņēmējdarbība var būt tikai hobija līmenī. Kaut kādā ziņā ir viegli, nodarboties ar uzņēmējdarbību Latvijā, jo šeit ir atbalstošs tīkls ar cilvēkiem, kuri ir atbalstoši. Tas nav viegli tāpēc, ka mums ir ļoti norobežots skatījums uz lietām - mēs tikai lokāli, vai arī savam kaimiņam gribam kaut ko nopārdot. Ir viegli uzsākt ko ātru un nesarežģītu, bet, ja tu domā par sarežģītākiem risinājumiem, tad mums nav tāda vēsturiskā pieredze un zināšanu līmenis.</p>	<p>Projekti jau ir dažādi, bet vienīgā problēma ir tāda - ja es būtu liels uzņēmums, es varētu viņos startēt.</p>	<p>Ja cilvēks grib, tad var. Arī man ir draugi, kas to ir pierādījuši. Protams, ir arī tādi, kas visu laiku runā negatīvo. Mēs ieviesām pakalpojumu, ka ballītes beigās bērni var dabūt cukurvati. Tad pie mums pievērsās PVD un visu tik ļoti pētīja - kā cukurs uzglabāts, kur cimdi, kur kas. Mums viss bija kārtībā, bet brīžiem liekas, ka, lai tās prasības izpildītu, ir jābūt ļoti, ļoti... Par nodokļu sistēmu es pašlaik nevaru sūdzēties. Mums tikai 9% kā mikrouzņēmumam jāmaksā. Tikai es pati baigi nevaru slimot. Šobrīd, kamēr vēl nav uzcelti tie 12% un 15% kā mums te sola, bet tad gan būs jāskatās līdz, vai mēs varēsim pavilkt visu tā, kā mēs tagad to darām.</p>
--	---	---	---	---

Vecums	37	28	26 un 29	35
Dzimums	V	V	V	V
Uzņēmējdarbības joma	Producēšana/ biedrība kultūras un neformālās izglītības veicināšanai	Ēdināšanas nozare un pasākumu rīkošana	Fotopakalpojumi	IT/datorprogrammēšana
Ilgums uzņēmējdarbībā		3 gadi	2 gadi	7 gadi
Dzīves/darba vieta (pilsēta, reģions)	Rīga	Latgale	Latgale	Latgale

<p>Kas ir Tavs mērķis, kāpēc vispār nodarbojies ar uzņēmējdarbību? Kāpēc esi tieši uzņēmējdarbībā, nevis strādā algotu darbu vai dari ko citu?</p>	<p>Visu laiku esmu strādājis valsts pārvaldē, tieši ar kultūru. Latvijas radio koris/koncerti/Brauna fonds/LNSO. Mans algotais darbs nosedz tikai dzīvokļa izmaksas, tādēļ es paralēli daru vēl darbus.</p>	<p>Bija doma strādāt algotu darbu, gribēju pārcelties no Rīgas uz Rēzekni, bet man neizdevās atrast darbu, kas būtu man atbilstošs, vai interesants manai profesijai.</p>	<p>Mēs strādājām algotu darbu, vakaros nodarbojāmies ar bildēšanu un montēšanu, tad sapratām, ka nav viegli abus darbus apvienot. Lai varētu atvēlēt sev laiku, vienu lietu bija jāatmet. Negribējām strādāt priekš kāda. Strādājot algotu darbu, tu pelni naudu priekš cita. Sapratām, ka naudu var ieguldīt savās lietās.</p>	
<p>Kādi ir Tavi ilgtermiņa mērķi uzņēmējdarbībā? Ko Tu vēlies sasniegt?</p>	<p>Pelnīt naudu un panākt ilgtspējīgas pārmaiņas sabiedrībā.</p>	<p>Tagad aktuālākā doma ir par paplašināšanu un vēl vienas vietas izveidi.</p>	<p>Pašlaik vēlamies pamainīt savu lauciņu no pasākumu fotogrāfēšanas uz fotomagnētu ražošanu - suvenīri u.c. Mēs gribam sasniegt ārzemju tirgu - bildēt arī tur objektus. Gribam palikt pie bildēšanas un arī veidot ne tikai magnētus, bet arī dažādus citus suvenīrus.</p>	<p>Veidot vidi Latvijā, kur var veidot ITC projektus.</p>
<p>Kā sāki nodarboties ar uzņēmējdarbību? Kāds bija pats sākums? Kā radās ideja būt uzņēmējam? Kāpēc izdomāji uzņēmējdarbību veikt tieši šajā jomā, nevis kādā citā?</p>		<p>Pirms tam es strādāju arhitektu birojā Rīgā kā dizaineris, arhitekta palīgs. Tā bija laba pieredze, tas iespējams mani arī pamudināja kļūt par uzņēmēju. Gribējās savu vietu. Ne kā krogu, bet, lai te kāds centriņš veidojas. Pašam interesanti. Rīgā strādājot, ar kolēģiem, man bija viena iecienīta kebabnīca, kas bija kā paraugs. Kaut kā pašam patīk kebabi, tā kultūra. Man bija mērķis kādam jābut gala rezultātam un komanda man palīdzēja.</p>	<p>Aleksandrs iesāka ar pastkaršu veidošanu un darbojās kā pašnodarbinātais-Izdomāju, ka veidojot partnerību un nodibinot SIA, likās, ka tas pavērs lielākas iespējas, varbūt arī varēs sadarboties ar lielākiem klientiem un dabūt svītru kodu un veikali ņems manu produkciju. Tā reāli nesanāca, bet nu strādāsim. Sākās viss kā hobijs un kā zināms, mīļākais hobijs ir labākais darbs. Jo vairāk kaut ko dari, jo iegūsti vairāk zināšanu un tad gribas tās kaut kur pielietot. Kad cilvēkiem patīk tas, ko tu dari, tad tas dod motivāciju.</p>	<p>Sākumā mēs ar partneri strādājām vienā no lielākajiem programmatūru izstrādes uzņēmumiem. Tad mēs strādājām kopā ar partneri un darbiniekiem. Tad vienu filiāli aiztaisīja ciet un sākām domāt, ka varbūt sākt kaut ko kopā. Sākumā pilnīgi neko nezinājām kā lasīt likumus, kā komunicēt ar jaunajiem, vai potenciālajiem partneriem. Tagad pārdošanā esam auguši, bet tāpat joprojām mācamies. Pasaule strauji mainās, tāpat arī mūsu sfēra.</p>

<p>Ja atceries laiku, kad uzsāki savu uzņēmējdarbību – kas bija tas atbalsts, palīdzība, kas Tev visvairāk bija nepieciešams?</p>	<p>Tikai uz finansēm, izglītība un pieredze man ir laba. Vienīgais, kas bija jāmacās, bija kā no sponsoriem izmānīt naudu un sasolīt viņiem daudz ko. Principi pa šo laiku biznesā nav mainījušies, ir manījies ātrums un tehnoloģijas.</p>	<p>Tad es saņēmu ļoti daudz atbalstu - tieši no saviem draugiem. Atbalsts bija ar reāliem darbiem. Sākuma stadijā viss ir svarīgi un ir vērtīgi, ka ir cilvēki, kas palīdz. Kad esi mazliet izaudzis, kad ir finansiālā bāze un zini kas ko un kā, kur meklēt - tas ir savādāk. Palīdzība no draugu un ģimenes puses bija nenovērtējama. Mamma man ir keramiķe - viņa taisīja pirmos šķīvjus un krūzes.</p>	<p>Divi lielākie bija - informācija un finanses. Bija grūti atrast informāciju, ko darīt, lai darītu pareizi. Mēs uzsākām ar savām kamerām, kas jau bija nopirkta iepriekš, viss mums jau bija, mēs to attīstījām vienkārši tālāk. Informācija, kas bija iegūta augstskolā, bija teorētiska. Piemēram, kā aiziet un pierēģistrēt uzņēmumu, vajadzēja palīdzību no grāmatvežiem, vajadzēja šos statūtus, kas bija viena lapiņa, bet man likās, ka tai kādai biezai grāmatai jābūt. Mēs palīdzību meklējām paši - ļoti palīdzēja mūsu grāmatvedis, ar kuru mums ir noslēgts līgums. Finansēs sanāca tā, ka mēs strādājām bez algas - visu, ko nopelnām, to ieguldām.</p>	<p>Tā kā es paliku par bezdarbnieku, es varēju uzrakstīt projektu, kurš bija paredzēts tieši priekš jaunajiem uzņēmējiem. Dabūjām naudiņu un nopirkām serveri un pirmos dzelžus, ar kuriem varējām nelielu klāstu piedāvāt klientiem. Tad pamazām sākām attīstīties. Meklējām gan pārdevējus, gan konsultantus, arī mārketingu. Mēs esam pakalpojumu sniedzēji. Mēs mēģinām pārkārtoties par produktu ražotājiem.</p>
---	---	---	--	---

Un kas ir bijušas lielākās grūtības, ar kādām esi saskāries/-usies savas uzņēmējdarbības attīstīšanas procesā? Kā Tu tās risināji? Vai saņēmi kādu palīdzību?

Ir bijusi sadarbība ar biznesa inkubatoru - tika izveidota mājaslapa, grāmatvedības palīdzība, reklāmas pakalpojumi. Tajā laikā es vienkārši nezināju, kas tas ir, man pastāstīju, es tur iesaistījos un sapratu, ka tā ir ļoti laba lieta. Tas bija pēc viena nostrādāta gada. Man nav bankas saistību. Man grūtības sagādāja papīru lietas - grāmatvedība, atļaujas. Par šīm tēmām nav daudz informācijas, to ar laiku iemācījos. Es uztaisīju SIA - kļūdas pēc mikro - mēs nezinājām tās detaļas, preču pārdevējiem mikro nav tik izdevīgs kā pakalpojumu sniedzējiem. Man pēc 2 nedēļām zvanīja VID un saka, ka grib uzlikt 1000 Euro sodu par to, ka esmu uztaisījis firmu, es tur esmu valdes loceklis, bet es sevi neesmu pieņēmis darbā. Visādas detaļas, kuras netiek skaidrotas. Man tagad ir gudri grāmatveži, kuri man var labi izskaidrot.

Mums diezgan skaidrs bija tas, ko mēs gribam darīt, bet problēma bija tāda, ka šajā reģionā nebija tik liela maksātspēja. Mēs negribam sniegt vienkārši fotopakalpojumus, mēs gribam sniegt kvalitatīvus fotopakalpojumus. Mūsu reģionā cilvēki nav spējīgi tik daudz maksāt, lai mēs varētu sniegt to kvalitāti. Ilgi mēs cīnījāmies paši ar sevi ko mēs gribam darīt. Mēs daudz rakstījām pašvaldībām un piedāvājām savus pakalpojumus. Beigās mēs bildējām bez maksas, taisījām magnētus un tad piedāvājām tos magnētus.

Mums pietrūka mentoring. Es meklēju mentoru, kurš man varētu palīdzēt attīstīties, lai es varētu strādāt ar vēl lielāku uzņēmumu, jo kad mums bija 10 cilvēku, tad problēmu nebija. Tagad - jo vairāk cilvēku, jo dažādākas problēmas. Jāmācās stratēģiski domāt. Teorētiskā bāze jauniešiem ir ļoti laba, bet tā nav pielietojama. Protams, ideālo ceļu neviens nepateiks, bet vismaz to, kā labāk, gan. Grūti atrast kādu cilvēku, kurš būtu atvērts un gatavs palīdzēt. Pirmos divus gadus bijām inkubācijas periodā, tas ļoti palīdzēja-juridiskās nianšes, kas bija ļoti svarīgi. Protams, arī izmaksas, kas bija saistītas ar telpu īri un grāmatvedību. Interesantas programmas bija, kurās varēja apgūt ārzemju tirgu un tajās pietrūka profesionālas palīdzības, kur kāds mentors ieteiktu, kur braukt. Tāpēc dažreiz aizbraucām pareizi, dažreiz lieki. It kā viss labi, bet mēs patērējām tik daudz laika un neieguvām neko. Arī lielu laiku patērējām uz birokrātiju. Tas mērķis varētu būt iztērēt to naudu lietderīgāk, nevis ekskursijām.

<p>Kas ir lielākie ieguvumi Tev personīgi no tā, ka esi uzņēmējdarbībā? Un kas ir būtiskākie trūkumi/zaudējumi, ko izjūti savas uzņēmējdarbības dēļ?</p>		<p>Prieks, ka ir cilvēki, kuriem tas ir vajadzīgs. Ne tikai darbinieki, bet arī klienti atzinīgi novērtē. Man ir gandarījums no tā, ko daru ikdienā. Trūkumi - tas, ka nav īsti brīvdienas, tad kāds zvanās. Nav tā, ka nostrādā līdz 5 un vairs nedomā. Tas ir nogurdinoši. Pagaidām esam mazs uzņēmums un darba ir daudz. Valsts iestādēs bieži vien viņiem viss liekas pašsaprotami, bet es daudz ko nezīnu un viņi negrib skaidrot.</p>	<p>Gandarījums, kad tu dari to, kas tev patīk un citi cilvēki novērtē to, ko tu dari. Nāk pieredze, tu dari kaut ko jaunu, bīdi jaunus kontaktus, domā, kā attīstīt produktu. Tā pieredze visu laiku uzkrājas, varēšu pēc tam padalīties ar jauniešiem ar padomu.</p>	
<p>Ja runājam par uzņēmējdarbību kopumā – Tavuprāt, cik viegli vai grūti ir nodarboties ar uzņēmējdarbību Latvijā? Kas ir būtiskākie apgrūtinājumi? Un kas – būtiskākās priekšrocības uzņēmējdarbībai tieši Latvijā?</p>	<p>Mums iespējas pat ir lielākas, nekā citur. Maniem vienaudžiem Skandināvijā ir vieglāk, bet viņiem grūtāk izsisties augstos amatos. Šeit tikt augstā amatā var arī jauniešiem. Man ļoti patīk kas šobrīd notiek, tikai tas viss "brēc" pēc vairāk naudas.</p>	<p>Viegli nav. Konkurence ir visās jomās diezgan liela. Cilvēkiem vajag kvalitāti par mazu cenu. Visi visu jau ir 100 reizes redzējuši, pamēģinājuši un mēdz izvēlēties. Vairs nav 90. gadi. Klientu domas ir svarīgas.</p>	<p>Uzsākt problēmu nav. Likās, ka tas ir sarežģīts process, bet īstenībā pa vienu dienu var sagatavot tos papīrus, aiziet pierēģistrēties, sagaidīt atbildi un sākt darboties. Visgrūtākais ir sākt pelnīt. Ļoti bieži sākumā gribas visu atmet, bet tad saproti, ka būs grūti, bet vajag meklēt iespējas. Iespējams, ka apgrūtinājums ir nodokļi - tev ienāk kaut kāda naudiņa un tad tu saproti, ka liela daļa jāatdod valstij. Un tā attīstība tad bremzējas, jo to naudu nevari nekur ieguldīt. Bija labs tas mikrouzņēmums, tagad tas tiks mainīts un ir jādomā ko tagad mainīt, kā izmaiņas mikrouzņēmumā mainīs mūsu naudas plūsmu. Jāsaprot kā tas viss darbosies. Latvija ir Eiropas Savienībā, varam bez nodokļiem pirkt dažādas detaļas.</p>	

5. ANALĪTISKS KOPSAVILKUMS

5.1. Jauniešu uzņēmējdarbība Latvijā – situācijas raksturojums

Dati liecina, ka uzņēmējdarbības kultūra Latvijā nav uzņēmējdarbības vēlmi stimulējoša: uzņēmēju tēls kopumā ir vairāk negatīvs, bieži tiek saistīts ar negodīgām uzņēmējdarbības praksēm; dažādu valsts institūciju tēls izteikti bieži tiek saistīts ar uzņēmējus represējošām un apdraudošām rīcības stratēģijām; sociālā kapitāla jeb savstarpējās uzticēšanās rādītāji ir izteikti zemi, kas liedz veidot ilgtspējīgas komandas ideju īstenošanā, kā arī traucē ideju apmaiņai; bailes no kļūdiņš un biznesa neveiksmēm ir augsta.

Neskatoties uz iepriekš minēto, iedzīvotāju, un it īpaši jauniešu, gatavība un vēlme kļūt par uzņēmējiem, ir izteikti augsta, tomēr tā ļoti reti tiek pārvērsta reālā darbībā. Tāpat novērojams, ka uzņēmējdarbības vēlme krītas līdz ar vecuma palielināšanos. Šķēršļi uzņēmējdarbības uzsākšanai ir kompleksi – gan pašu jauniešu nepietiekamās zināšanas un prasmes, gan sabiedrībā valodošie aizspriedumi pret uzņēmējiem un uzņēmēju negatīvs tēls, gan pieejamā atbalsta ierobežotība tieši jauniešiem u.c. apstākļi.

Lai gan uzņēmējdarbības komponentes iekļaušanas vispārējā izglītībā nozīmību un nepieciešamību atzīst kā eksperti, tā pedagogi un paši jaunieši, jauniešiem ir nepilnīga iespējas apgūt uzņēmējdarbību vispārējās izglītības ietvaros, kā arī trūkst secīga pārejas posma uz “pieaugušo uzņēmējdarbību”. To iezīmē izteikta informācijas nepietiekamības problēma – jauniešiem trūkst tieši praktiskās informācijas, prasmju biznesa plānu izstrādē, uzņēmumu dibināšanā, grāmatvedībā, atbalsta iespēju identificēšanā un piesaistīšanā. Informācijas trūkumu jaunieši-uzņēmēji kā barjeru sava biznesa uzsākšanai min daudz biežāk kā finansējuma nepieejamību. Ar uzņēmējdarbības prasmēm un kultūru saistīta izglītība pieejama tikai nelielā daļā skolu (ko nodrošina *Junior Achievement*) - līdz ar to primārās intereses un zināšanu ieguve iespējama pavisam nelielai jauniešu daļai.

Jauniešu sniegtie vērtējumi par viņiem nepieciešamajiem atbalsta veidiem liecina par konservatīvām, tradicionālām un zema riska uzņēmējdarbības formām jauniešu vidū. Pieprasījums pēc atbalsta veidiem, kas nepieciešami augsta riska, inovatīvām un eksportspējīgām uzņēmējdarbības jomām (privātie investori, uzņēmēju klubi, eksporta garantijas, banku aizdevumi, kredīti, kontaktbiržas, kā arī riska kapitāla fondi), ir izteikti zems. Savukārt nodokļu atvieglojumi, birokrātijas mazināšana un pašvaldības finanšu atbalsts ir tie atbalsta veidi, kas jauniešu vērtējumos tiek vērtēti kā ļoti nepieciešami, bet to pieejamība - kā ļoti zema.

Kopumā pētījumā iegūtie dati, informācija un viedokļi liecina, ka jauniešu uzņēmējdarbības veicināšana nav tik daudz saistīta tieši ar konkrētiem atbalsta veidiem, cik ar jauniešu uzņēmējdarbības ekosistēmu kopumā – nozīmīgi ir ne tikai atbalsta rīki, bet arī uzņēmīguma kā prasmes attīstīšana jau no

pamatskolas līmeņa, uzņēmējdarbības pozitīva publiskā tēla veicināšana, konsultāciju un mentoringa pieejamība u.tml.

Informācijas un datu apkopošanai par jauniešu uzņēmējdarbības eksistēmu kopumā šeit tiek izmantots 3.2. nodaļā definētais strukturējums par jauniešu uzņēmējdarbības determinantiem un veicinātājiem.

Tabula 8. Jauniešu uzņēmējdarbības determinanti un veicinātāji – situācija Latvijā

Piezīme: adaptēts pēc Ellis K., Williams C. (2011) *Maximising impact of youth entrepreneurship support in different contexts. Background report, framework and toolkit for consultation.* Overseas Development Institute. London.

<i>Analīzes aspekti un faktori</i>	<i>Paskaidrojums</i>	<i>Situācija Latvijā (balstoties dotā pētījuma datos un informācijā)</i>
Uzņēmējdarbības determinanti		
Tirgus iespējas	Tirgus iespējas determinē uzņēmējdarbības īstenošanas iespējamību un efektivitāti. Jo plašākas potenciāli peļņu nesošas tirgus iespējas konkrētajā tirgū ir pieejamas, jo efektīvāka būs uzņēmējdarbības atbalsta sistēma. Tirgus iespējas, savukārt, ir atkarīgas no: tirgus lieluma (kā vietējais, tā eksporta tirgus apjoms), tirgus atvērtība (cik viegli vai apgrūtināti ir jaunām komercsabiedrībām ienākt tirgū). Dotais faktors sasaucas ar uzņēmējdarbību kā iespēju (pretēji uzņēmējdarbībai kā nepieciešamībai).	Pētījuma ietvaros vairāki eksperti un arī paši jaunieši novērtē, ka Latvijas tirgus ir pārāk mazs, kas ierobežo daudzu ideju īstenošanas iespējas. Savukārt iespējas dibināt uzņēmumus mērķa grupas vērtē pozitīvi un nesaskata izteiktus ierobežojumus.
Alternatīvas ienākumu gūšanai	Dotais faktors analizē uzņēmējdarbību kā nepieciešamību (pretēji uzņēmējdarbībai kā iespējai), proti – cik plašas ir iespējas gūt ienākumus, esot par darba ņēmēju. Jauniešu uzņēmējdarbības gadījumā būtisks rādītājs ir jauniešu bezdarbs. Jo augstāks bezdarba rādītājs un ierobežotākas iespējas jauniešiem integrēties darba tirgū, jo lielāka iespējamība, ka jaunieši izvēlēšies uzņēmējdarbību kā ienākumu gūšanas veidu.	Dažādi pētījumi liecina, ka Latvijā salīdzinoši liels ir to uzņēmēju īpatsvars, kuri uzņēmējdarbību sākuši nepieciešamības spiesti, nevis tādēļ, ka saskatījuši potenciāli sekmīgas biznesa idejas/nišas. Jauniešu bezdarbs ir salīdzinoši augstāks kā pieaugušo mērķa grupā. Izglītības un darba tirgus saskaņošanas nepilnības rada bezdarba riskus, jo jauniešu iegūtā kvalifikācija un prasmes neatbilst darba tirgus pieprasījumam.
Uzņēmējdarbības kultūra	Šis faktors iekļauj plašu sociāli psiholoģisku aspektu kopu, kas raksturo konkrētās sabiedrības attieksmi pret uzņēmējdarbību – uzņēmēja tēls sabiedrībā, uzņēmējdarbības kā nodarbošanās prestižs, radošuma un inovāciju atbalsts, riska uzņemšanās gatavība un spējas, panākumu ambīcijas, kļūdišanās un neveiksmes akcepti sabiedrībā u.c. Šie un vēl citi aspekti veido kopējo uzņēmējdarbības kultūru, kas, savukārt, ir pamatā tam, cik lielā mērā iedzīvotāji pieņem un atbalsta biznesa veidošanu kā sociāli akceptējamu un veicināmu nodarbošanās veidu. Jo augstāks uzņēmējdarbības prestižs sabiedrībā un lielāks atbalsts biznesa vērtībām, jo izteiktāka būs jauniešu vēlme un gatavība kļūt par pašnodarbinātajiem.	Kopumā uzņēmējdarbības kultūra Latvijā nav uzņēmējdarbības aktivitāti rosinoša – uzņēmēju tēls sabiedrībā ir drīzāk negatīvs, pastāv bailes no neveiksmēm biznesā, sociālā kapitāla līmenis ir zems u.c. Savukārt jauniešu vērtējumi par uzņēmējdarbības īstenošanas plusiem un mīnusiem liecina, ka pastāv izteikta korelācija starp sabiedrībā valošajiem viedokļiem un aizspriedumiem par uzņēmējdarbību un jauniešu priekšstatiem par savām iespējām uzsākt un īstenot uzņēmējdarbību.

	Pasaules banka savos pētījumos norāda, ka tieši uzņēmējdarbības kultūras veicināšana ir viens no būtiskākajiem elementiem uzņēmējdarbības attīstībā.	
Uzņēmējdarbības veicinātāji		
Infrastruktūra	Atbilstošas infrastruktūras pieejamība ir izšķiroša biznesa ideju pārvēršanai reālā uzņēmējdarbībā. Infrastruktūra iekļauj transportu, komunikācijas, teritoriju pieejamību u.tml. Šādā aspektā būtiska ir gan fiziskā pieejamība, gan arī materiālā (pieejamas izmaksas par infrastruktūru). Attīstītās valstīs šis faktors parasti ir maznozīmīgs, jo infrastruktūras pieejamība ir labi nodrošināta.	Tā kā jaunieši reti īsteno tāda apjoma un nozaru uzņēmējdarbību, kur kritiski būtiska ir fiziskā infrastruktūra, tad šī faktora ietekme Latvijas situācijā ir nebūtiska. Starptautiskie pētījumi arī liecina, ka Latvijā fiziskā infrastruktūra ir salīdzinoši labi nodrošināta, lai arī tās izmaksas ne vienmēr ir konkurētspējīgas.
Veselības aprūpe un pamatizglītība	Arī šis faktors attīstītās valstīs reti tiek aktualizēts, jo tiek salīdzinoši sekmīgi nodrošināts. Arī dotajā pētījumā to padziļināti neanalizēsīm, bet šeit iekļaujam, lai definētu visus aspektus, kādi tieši vai netieši attiecas uz jauniešu uzņēmējdarbību. Veselības aprūpes faktors ir būtisks, jo determinē, cik kvalitatīvi cilvēkresursi ir pieejami kā uzņēmējdarbības īstenošanai, tā arī radīto produktu un pakalpojumu klientu mērķa grupās. Parasti to mēra kā konkrētu slimību izplatību, zīdaiņu mirstību, paredzamo dzīves ilgumu. Savukārt pamatizglītības faktors tiek mērīts kā pamatizglītības ieguves rādītājs.	Nav aktuāls Latvijas situācijā, jo veselības aprūpe un pamatizglītība tiek salīdzinoši labi nodrošināta. Jauniešu mērķa grupā atsevišķi veselības rādītāji starptautiskos salīdzinājumos tiek akcentēti kā nepilnīgi nodrošināti, tomēr to potenciālā ietekme uz jauniešu uzņēmējdarbību noteikti ir minimāla.
Investoru aizsardzība	Investoru aizsardzība ir viens no būtiskiem aspektiem, kas sekmē uzņēmējdarbības attīstību – jo aizsargātāki ir investori un veiktās investīcijas, jo atvērtāka ir uzņēmējdarbības vide. Šis faktors iekļauj dažādus aspektus – darījumu caurskatāmība, godīga komercprakse, darījumu partneru savstarpēja uzticēšanās, pārkāpumu sodīšana u.tml.	Tā kā jauniešu uzņēmējdarbība reti ir saistīta ar lielāku investīciju piesaisti, tad šī faktora aktualitāte Latvijas situācijā ir neliela. Tai pat laikā tam noteikti ir ietekme uz uzņēmējdarbības kultūras faktoru, proti – ja publiskajā telpā regulāri parādās informācija par problēmām investīciju jomā, vidējā un ilgtermiņā tas noteikti ietekmē arī uzņēmējdarbības vides vērtējumus kopumā.
Finanšu pieejamība	Viens no būtiskākajiem ierobežojumiem uzņēmējdarbības attīstībā ir <i>start-up</i> finansējuma pieejamība. Īpaši būtiski tas ir mazajiem uzņēmumiem, kā arī jaunajiem (tai skaitā jauniešiem) uzņēmējiem, kuriem nav līdzšinējās pieredzes, finansējuma nodrošinājuma u.c. priekšrocību, kas ir pieredzējušiem uzņēmējiem. Finansējuma pieejamība šai gadījumā nozīmē – aizdevumu pieejamība (cik viegli iespējams iegūt aizdevumu, balstoties tikai biznesa plānā/idejā), riska kapitāla pieejamība (cik viegli iespējams piesaistīt finansējumu inovatīvām, bet augsta riska biznesa idejām), finanšu atbalsts uzņēmējdarbībai (cik viegli	Dotā pētījuma ietvaros apkopotie dati un informācija neliecina, ka finanšu pieejamība būtu izteikta problēma jauniešu uzņēmējdarbības īstenošanai. Daudz biežāk jaunieši kā šķērslī min informācijas un konsultāciju ierobežoto pieejamību, nodokļu sistēmu, kā arī birokrātiju.

	iespējams iegūt finanšu atbalstu uzņēmējdarbības īstenošanai).	
Nodokļi un normatīvais regulējums	Likumdošana, konkrētu jomu normatīvais regulējums un nodokļu sistēma ir tie faktori, kas lielā mērā determinē, vai iedzīvotāji uzņēmējdarbību identificē kā reālu alternatīvu darba ņēmēja statusam, kā arī, vai darboties legāli vai ēnu ekonomikā. Šie faktori iekļauj dažādus aspektus – nodokļu slogs, birokrātija, uzņēmējdarbību kontrolējošo dienestu darba efektivitāte un klientu orientācija, administratīvie ierobežojumi u.tml. Dotā pētījuma kontekstā būtisks ir jautājums, cik lielā mērā likumdošana un nodokļu sistēma kopumā un iedzīvotāju priekšstatī par tām sekmē vai kavē jauniešu gatavību uzsākt komercdarbību.	Jauniešu aptauju dati liecina, ka nodokļi un birokrātija ir tie uzņēmējdarbības aspekti, kas visbūtiskāk ietekmē jauniešu vēlmi, gatavību un iespējas sava biznesa attīstīšanā. Tas iekļauj gan nodokļu lielumu, gan birokrātijas apjomu, gan nodokļu un normatīvā regulējuma izmaiņu biežumu un neprognozējamību.
Tirdzniecības un juridiskā infrastruktūra	Lai nodrošinātu pilnvērtīgu jauno uzņēmēju spēju un prasmes darboties legālajā ekonomikas sektorā, būtiski, lai tiktu ievērotas īpašuma tiesības, autortiesības, lai tirdzniecības sektors būtu caurskatāms un legāls, lai būtu pieejami grāmatvedības un juridiskie pakalpojumi.	Dotā pētījuma dati un informācija neuzrāda problēmas šādā aspektā.
Makroekonomiskā vide	Uzņēmējdarbības attīstībai makroekonomiskā stabilitāte un paredzamība ir izšķiroši būtiskas. Lai gan pētījumi liecina, ka makroekonomiskā vide nav būtisks determinants jaunu uzņēmumu radīšanā, tomēr tai ir liela ietekme tieši uzņēmumu attīstības un izaugsmes fāzēs. Šis faktors iekļauj tādus aspektus kā valsts kredītreitings, nodokļu sistēmas stabilitāte un paredzamība, inflācija, valsts budžeta bilance, procentu likmes, valsts parāds u.tml.	Šī faktora ietekme konstatējama drīzāk netieši. Piemēram, ekonomiskās krīzes periodā novērojams, ka pieaudzis to jauno uzņēmēju īpatsvars, kuri uzņēmējdarbību uzsākuši nepieciešamības spiesti. Tāpat makroekonomiskā situācija ietekmē jauniešu bezdarbu, kā arī darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma izmaiņu tendences.
Valsts atbalsta pieejamība	Valsts atbalsta pieejamība var būtiski stimulēt uzņēmējdarbības aktivitāti. Pie tam – valsts atbalsts var tikt sniegts, to deleģējot arī privātām struktūrām vai nevalstiskajam sektoram. Sekojoši šis faktors iekļauj atbalsta pieejamību nacionālā, reģionālā, pašvaldību līmenī, kā arī nevalstiskajā un komercsektorā.	Valsts atbalsta pieejamību jaunieši novērtē salīdzinoši pozitīvi, kamēr pašvaldību atbalstu – drīzāk negatīvi. Kopumā novērojams, ka jauniešu uzņēmējdarbību vairāk ietekmē nevis konkrētu atbalsta veidu un rīku pieejamība, bet vairāk nodokļu sistēma un normatīvais regulējums.
Uzņēmējdarbības prasmes visos izglītības līmeņos	Pēdējo desmit gadu laikā īpaši tiek akcentēta nepieciešamība uzņēmējdarbības prasmes un kultūru iekļaut mācību standartos un programmās visos izglītības līmeņos. Pētījumos tiek atzīts, ka uzņēmējdarbības komponentes iekļaušana pamat- un vidējā izglītībā primāri sekmē jauniešu kopējās attieksmes pret uzņēmējdarbību, kamēr profesionālajā un augstākajā izglītībā tai ir vairāk praktiska nozīme, sniedzot jauniešiem praktiskas iemaņas, zināšanas uzņēmumu dibināšanā, reģistrēšanā un vadīšanā. Jāpiebilst gan, ka dažkārt	Latvijā uzņēmējdarbības izglītība pieejama ļoti nelielā daļā skolu, tā nav integrēta vispārējās izglītības programmās. Pašu jauniešu paustie viedokļi liecina, ka ir liels pieprasījums un vēlme pēc šāda veida izglītības, bet piedāvājums – ierobežots. Jauniešiem, kuri vēlas attīstīt savu uzņēmējdarbību, tieši zināšanu un prasmju trūkums ir visbūtiskākais šķērslis.

	uzņēmējdarbības kompetences iekļaušana jau pamatizglītības programmās tiek kritizēta par to, ka sekmē jauniešu ātrāku integrāciju darba tirgū un izglītības pamešanu, tomēr šādi novērojumi nav tik izteikti, lai tos vērtētu kā kritiskus jauniešu izglītības līmeņa kontekstā.	
--	--	--

ES politisko iniciatīvu kontekstā uzņēmējdarbība tiek definēta samērā plaši - kā "spēja idejas pārvērst darbos". Uz uzņēmējdarbību gan var paskatīties arī šaurāk, kā uz institucionalizācijas procesu – sava uzņēmuma izveidi vai pašnodarbinātā statusa iegūšanu. Piemēram, uzņēmējdarbības globālā monitoringa ietvaros uzņēmējdarbība tiek definēta kā "jebkurš mēģinājums vienatnē, komandā vai ar jau eksistējoša uzņēmuma palīdzību uzsākt jaunu biznesu vai pasākumu – kļūt par pašnodarbināto, nodibināt jaunu uzņēmumu vai paplašināt esošā uzņēmuma darbību"³¹. Dažādie skatījumi uz to, kas ir uzņēmējdarbība, nozīmē, ka arī potenciālie un efektīvākie uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti atšķiras.

Ja mērķis ir nevis jauniešu radīti uzņēmumi, bet jauniešu spēja būt uzņēmīgiem un realizēt savus nodomus, tad būtiski, lai jaunieši apgūst vispārīgas prasmes šādu uzdevumu realizēšanai. Visefektīvāk to iespējams izdarīt socializējoties ģimenēs, kur kāds no pieaugušajiem ir uzņēmējs. Diemžēl šāda iespēja ir salīdzinoši nelielai daļai jauniešu, tādēļ kā alternatīvu var izmantot apmācības.³² Uzņēmējdarbības globālā monitoringa dati par dažādu pasaules valstu iedzīvotājiem rāda, ka visās vecuma grupās, salīdzinot uzņēmējus un iedzīvotājus, kas ar uzņēmējdarbību nenodarbojas, redzams, ka uzņēmēji biežāk ir saņēmuši vismaz kaut kādas ar biznesa uzsākšanu saistītas apmācības. Pie tam jauniešiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem apmācības ir nedaudz nozīmīgākas – salīdzinot dažādu vecuma grupu uzņēmējus, starp jauniešu uzņēmējiem ir vairāk tādu, kas uzņēmējdarbības apmācības saņēmuši gan izglītības iestādēs, gan ārpus tām, un mazāk tādu, kas apmācības nav saņēmuši. Protams, to vēl nevar uzskatīt par pierādījumu tam, ka tieši apmācības ir pamudinājušas jauniešus iesaistīties uzņēmējdarbībā, bet lielāka varbūtība, ka jaunietis ir izgājis vismaz kaut kādas uzņēmējdarbības apmācības, ir viena no iezīmēm, kas atšķir jaunus uzņēmējus no jauniešiem, kas uzņēmējdarbībā nav iesaistījušies.

Apmācību process ir efektīvāks, ja jauniešiem ir iespēja socializēties ar uzņēmējiem, kas var gan palīdzēt ar padomu, gan iedvesmot jauniešus ar savu piemēru, un ja process ietver kā formālas, tā arī neformālas apmācības elementus.³³ Citiem vārdiem sakot, apmācības ir veiksmīgākas, ja tās imitē ģimenes socializācijas procesu.

³¹ Skatīt, piemēram, Kelley, Donna, Slavica Singer and Mike Herrington (2016). *GEM 2015/16 Global Report*. Wellesley, Mass.: GERA.

³² Hoffmann, A., Larsen, L.B., Nellemann P. and Michelsen, N.V. (2005). *Quality Assessment of Entrepreneurship Indicators. FORA Report*, Vol. 14.

³³ Schøtt, T., Kew, P. and Cheraghi, M. (2015). *Future Potential: A GEM Perspective on Youth Entrepreneurship 2015*. Wellesley, Mass.: GERA.

Latvijā veiksmīgi darbojas *Junior Achievement Latvija* piedāvātās skolēnu mācību uzņēmumu, ēnu dienu un līderu programmas, ko skolām iespējams integrēt savā mācību procesā. Vairākas apmācību programmas jauniešiem pieejamas arī ārpus izglītības iestādēm. Piemēram, "Go Beyond" programmas ietvaros jaunieši saņem gan apmācības, gan realizē sociālos un individuālos projektus. Taču šo programmu absolventu skaits ir salīdzinoši neliels. Pie tam konkurence par dalību programmās un nereti arī nepieciešamie finansiālie ieguldījumi nosaka, ka tajās pārsvarā iesaistās jaunieši, kuriem uzņēmējdarbībai nepieciešamās prasmes un iemaņas zināmā mērā jau ir attīstītas.

Lai uzņēmējdarbības apmācības būtu produktīvākas un tās saņemtu jaunieši, kuri citur patstāvīgu lēmumu pieņemšanai nepieciešamās prasmes un iemaņas visticamāk neiegūs, apmācības būtu mērķtiecīgi jāpiedāvā jauniešiem, kuriem potenciāls nonākt bezdarbnieku vidū ir lielāks. Pirmkārt, daļai potenciālo uzņēmēju meritokrātisks jeb uz novērtējumiem un atzīmēm balstīts izglītības modelis, kas dominē formālajā izglītības sistēmā, varētu likties neproduktīvs. Ir samērā daudz piemēru veiksmīgiem uzņēmējiem, kuri nav ieguvuši augstāko izglītību vai pat pametuši mācības formālās izglītības iestādēs vēl agrāk – amerikāņu izgudrotājs un uzņēmējs Tomass Edisons, Microsoft dibinātājs Bils Geits, IKEA dibinātājs Ingvars Kamprads u.c. Protams, šie ir izņēmumi, un kopumā varbūtība, ka jauniešiem, kurš ieguvis tikai vidējo izglītību, izdosies kļūt par veiksmīgu uzņēmēju ir salīdzinoši neliela. Uzņēmējdarbības globālā monitoringa dati par Latviju rāda, ka vairāk nekā 70% no topošajiem uzņēmējiem ir ieguvuši vismaz profesionālo vidējo izglītību, bet starp nobriedušu uzņēmumu īpašniekiem tādi ir vairāk nekā 80%.³⁴ Taču, pozicionējot uzņēmējdarbības apmācības kā alternatīvu karjeras iespēju un aktīvi popularizējot tās ar veiksmīgu uzņēmēju palīdzību, apmācībām varētu piesaistīt daļu jauniešu, kuri ir nesekmīgi formālajos izglītības modeļos. Otrkārt, jauniešu riska grupas varētu identificēt, izmantojot informāciju par to vecākiem, un atbalstīt jauniešus, kas palikuši bez vecāku gādības vai kuri ir no maznodrošinātam ģimenēm, piešķirot, piemēram, vaučeru veidā starta kapitālu, ko ieguldīt *Junior Achievement Latvija* organizētajos skolēnu mācību uzņēmumos.

Ja uz jauniešu uzņēmējdarbību skatās ne tik visaptveroši un ar to saprot jaunu biznesa ideju realizēšanu, iegūstot pašnodarbinātā statusu, izveidojot jaunu uzņēmumu vai paplašinot esoša uzņēmuma darbību, tad nepieciešamo atbalstu jauniešu uzņēmējdarbībai var analizēt uzņēmējdarbības tirgus modeļa ietvaros. Uzņēmējdarbības tirgus modelī pieprasījumu pēc uzņēmējiem nosaka uzņēmējdarbības iespējas, bet potenciālie uzņēmēji veido tirgus piedāvājuma pusi. Modelis paredz, ka līdzsvara stāvoklī potenciālo uzņēmēju skaits ir optimāls un tiek realizētas visas produktīvās uzņēmējdarbības iespējas. Savukārt, ja potenciālo uzņēmēju skaits ir lielāks vai mazāks kā optimālais, labi funkcionējošā uzņēmējdarbības tirgū to skaits attiecīgi samazināsies vai palielināsies. Ja tirgū ir kādas nepilnības (piemēram, tirgus potenciālajiem uzņēmējiem nenodrošina uzņēmējdarbības iespēju realizēšanai nepieciešamās prasmes), publiskie spēlētāji var veidot attiecīgas uzņēmējdarbību veicinošas vai

³⁴ Krūmiņa, M. and Paalzow, A. (2015). *GEM 2014/2015 Latvia Report*. Rīga: TeliaSonera Institute at SSE Riga.

atbalstošas programmas un nepilnības novērst. Pastāv iespēja arī stimulēt pieprasījumu, palielinot uzņēmējdarbības iespēju skaitu vai padarot tās pieejamas plašākam potenciālo uzņēmēju lokam (piemēram, ieguldot pētniecībā un attīstībā vai radot jaunajiem uzņēmējiem pieejamu kopēju infrastruktūru).³⁵

Veidot līdzīgu uzņēmējdarbības modeli tikai jauniešiem nav pamatoti – sabiedrībai kopumā ir izdevīgi, ka uzņēmējdarbības iespējas realizē spējīgākie potenciālie uzņēmēji, neskatoties uz to, cik veci tie ir. Taču uz jauniešiem var paskatīties kā uz atsevišķu potenciālo uzņēmēju grupu un mēģināt identificēt, vai tirgū nepastāv kādas nepilnības, kas ierobežo tieši šīs iedzīvotāju grupas uzņēmēju iespējas.

Viens no ierobežojumiem, kas bieži tiek pieminēts, ir nepietiekams finansējums biznesa idejas realizēšanai. Lielai daļai jauniešu nav uzkrājumu, bet privātā sektora aizdevēji jauniešu projektus nereti klasificē kā pārāk riskantus ieguldījumus un vai nu atsaka finansējumu, vai piedāvā neizdevīgākus aizdevumu nosacījumus kā vecākiem uzņēmējiem.³⁶ Latvijā privātā sektora finansējumu nodrošināt ir grūti ne tikai jaunajiem uzņēmējiem. Salīdzinoši nozīmīgi ir neoficiālie aizdevēji (radnieki, draugi utt.) un novērtējumi par finansējuma pieejamību ir zemāki kā citās Baltijas valstīs un vidēji ES.³⁷ Līdz ar to no uzlabojumiem finansējuma pieejamībā visticamāk iegūtu visas uzņēmēju grupas un fokusēties tikai uz jauniešiem nebūtu pamatoti. Savukārt starptautiskā pieredze rāda, ka jauniešu uzņēmējiem noderīgākas ir grantu un aizdevumu programmas, kas tiek kombinētas ar citiem atbalsta instrumentiem – apmācībām, mentoringu utt.³⁸

Potenciālo uzņēmēju piedāvājumu ietekmē kopējā sabiedrības attieksme pret uzņēmējdarbību kā karjeras iespēju. Ja uzņēmēju prestižs sabiedrībā ir zems, šādu karjeras iespēju izvēlēties mazāk iedzīvotāju. Īpaši jaunieši, kam statuss un sabiedrības attieksme ir salīdzinoši nozīmīgāki, uzņēmējdarbību kā nodarbi izvēlēties retāk, ja uzņēmēji bieži tiek nozākāti un publiski pārsvarā izskan stāsti par negatīvu uzņēmējdarbības pieredzi (piemēram, par nepamatoti represīvām valsts uzraugošajām institūcijām vai par uzņēmēju realizētām krimināli sodāmām nodokļu optimizācijas shēmām). Šeit būtiski, lai jauniešiem ir tieša vai netieša pieeja labiem uzņēmējdarbības piemēriem un lai jauniešu viedokļu līderi (vecāki, skolotāji un vienaudži) apzinās uzņēmējdarbības radītās iespējas un to realizēšanai nepieciešamās prasmes.³⁹ Sabiedrības attieksmi izmainīt ir grūti, bet populāru uzņēmēju lekcijas jauniešiem un jauniešu vizītes veiksmīgos uzņēmumos, kā arī uzņēmējdarbības ideju atbalstoša valsts iestāžu komunikācija var uzlabot situāciju.

³⁵ Audretsch, B., Grilo I. and Thurik, A. R. (2007). *Explaining Entrepreneurship and the Role of Policy: A Framework*. In Audretsch, B., Grilo I. and Thurik, A. R. (Eds.). *Handbook of Research on Entrepreneurship Policy*. Northampton, MA: Edward Elgar Publishing

³⁶ OECD (2012). *Policy brief on youth entrepreneurship – Entrepreneurial activities in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

³⁷ Krūmiņa, M. and Paalzow, A. (2015). *GEM 2014/2015 Latvia Report*. Riga: TeliaSonera Institute at SSE Riga.

³⁸ Skatīt, piemēram, Gardner Pinfold Consulting Economists (2004). *An Evaluation of the Seed Capital ConneXion Program for Young Entrepreneurs*. Submitted to Atlantic Canada Opportunities Agency (Reference No.: ACOA/6127(M)).

³⁹ OECD (2012). *Policy brief on youth entrepreneurship – Entrepreneurial activities in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Uzņēmējdarbībā būtisku lomu spēlē sociālais kapitāls un tīklojumi – ar to palīdzību tiek komplektētas uzņēmējdarbības ideju realizēšanai nepieciešamās komandas, meklēti piegādātāji, apgūti jauni noieta tirgi utt. Jaunieši, uzsākot uzņēmējdarbību, savu sociālo kapitālu vēl tikai veido un tīklojumi, ko ir izdevies izveidot (piemēram, skolas un studiju biedri ar līdzīgām prasmēm un interesēm), bieži ir maz piemēroti uzņēmējdarbības ideju realizēšanai. Šajās situācijās būtiski, lai jaunieši sociāli neizolējas. Viens no veidiem, kā izolēšanās problēmu risināt ir, piedāvājot atvērtas koplietojamās darba telpas. Latvijā šobrīd ir attīstīts biznesa inkubatoru tīkls reģionos un augstskolās. Taču inkubatori orientējas uz jau izveidotiem uzņēmumiem vai studentiem. Pašvaldībās darbojas jauniešu centri, bet tie ir vairāk orientēti uz neformālo izglītību un lietderīgu brīvā laika pavadīšanu. Savukārt koplietojamu darba telpu piedāvājums, kur darboties potenciālajiem jaunajiem uzņēmējiem, profesionāļiem un studentiem, ir salīdzinoši ierobežots. Potenciāli šādas koplietošanas vietas varētu piedāvāt ne tikai telpas, bet arī citus noderīgus pakalpojumus (piemēram, apmācības, koučingu utt.), piesaistot gan dažādus jauniešus, gan jau nobriedušus uzņēmējus un tādejādi vēl vairāk veicinot biznesa kontaktu un tīklojumu veidošanos. Visbeidzot starptautiskā pieredze rāda, ka, uzsākot uzņēmējdarbību, jauniešiem palīdz, ja viņiem ir pieejams kāds pieredzējis uzņēmējs, kas darbojas kā mentors.⁴⁰ Mentoringa programmas ir izveidotas arī Latvijā (piemēram, REA Mentoru klubs, LIAA mentoringa programma u.c.), taču grūti spriest, cik lielā mērā jauniešiem ir bijušas iespējas tās izmantot un cik efektīvas tās ir bijušas, jo kvantitatīvajās aptaujās šādu pakalpojumu izmantotāju īpatsvars ir ļoti neliels.

5.2. Ieteikumi jauniešu uzņēmējdarbības attīstībai

Pētījuma ietvaros apkopotā un analizētā informācija un dati ļauj identificēt šādas jauniešu uzņēmējdarbības ekosistēmas problēmas un nepilnības:

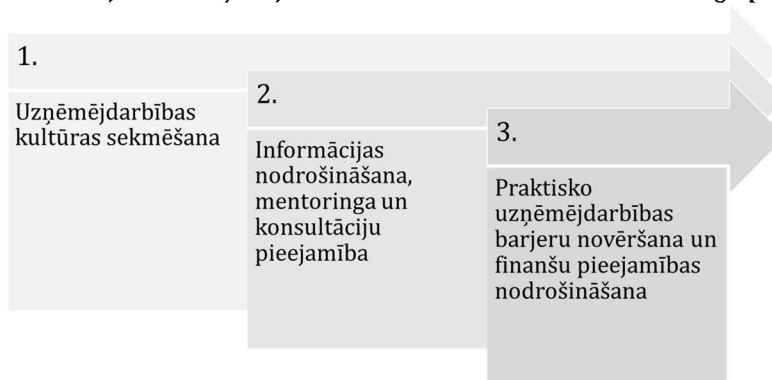
- Negatīvs uzņēmēju un uzņēmējdarbības tēls sabiedrībā.
- Izteikti augstas bailes no biznesa neveiksmēm, bailes no kļūdīšanās (un, no otras puses, zema tolerance sabiedrībā pret tiem, kas kļūdās, piedzīvo biznesa neveiksmi).
- Negatīvs valsts institūciju tēls un valsts institūciju ne vienmēr klientorientētā darbība/rīcība.
- Zems sociālais kapitāls jeb savstarpējā uzticēšanās (īpaši attiecībā uz cilvēkiem ārpus šaurākā sociālā loka (ģimene, draugi)).
- Augsta interese par uzņēmējdarbību kā nodarbinātības veidu.
- Zemas uzņēmējdarbības prasmes (gan reālās, gan pašnovērtējumā).
- Ierobežotas iespējas iegūt sākuma kapitālu. To visbiežāk nodrošina pašu vai ģimenes uzkrājumi, sekojoši ir lielas bailes visus šos iekrājumus pazaudēt biznesa neveiksmes gadījumā.
- Praktisku konsultāciju, palīdzības pieejamības problēmas biznesa ideju izstrādes un biznesa uzsākšanas posmos.

⁴⁰ Schøtt, T., Kew, P. and Cheraghi, M. (2015). *Future Potential: A GEM Perspective on Youth Entrepreneurship 2015*. Wellesley, Mass.: GERA.

- Esošie jaunieši-uzņēmēji kā būtiskāko slogu savai uzņēmējdarbībai identificē nodokļu lielumu, nodokļu sistēmas neprognozējamību un birokrātiju. Šādā aspektā jaunieši-uzņēmēji neatšķiras no pieaugušajiem uzņēmējiem, kur arī šie aspekti tiek identificēti kā būtiskākie.
- Jauniešu vidū ļoti zems pieprasījums pēc tādiem atbalsta veidiem, kas liecina par augstas pievienotās vērtības un augsta riska uzņēmējdarbību (privātie investori, uzņēmēju klubi, eksporta garantijas, banku aizdevumi, kredīti, kontaktbiržas, kā arī riska kapitāla fondi) – tas netieši liecina, ka jauniešu uzņēmējdarbība ir konservatīvs, tradicionāla, ar zemu pievienoto vērtību, biežāk vietējam tirgum orientēta.
- Tai pat laikā jaunieši novērtē, ka Latvija ir pārāk mazs tirgus un ierobežots pieprasījums.

Šīs identificētās problēmas ir ļoti dažādas – no vispārīgiem sociāli kulturāliem sabiedrības ieradumu un tradīciju aspektiem līdz konkrētiem uzņēmējdarbības vides raksturojumiem un konkrētiem nepieciešamiem atbalsta veidiem. Tādēļ to segmentēšanai un strukturēšanai šeit izmantojam Eirofonda pētnieku piedāvāto jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanas shēmu, kas norāda uz trim būtiskiem aspektiem: (1) uzņēmējdarbības kultūras sekmēšana, (2) informācijas nodrošināšana, mentoringa un konsultāciju pieejamība, (3) praktisko uzņēmējdarbības barjeru novēršana un finanšu pieejamības nodrošināšana.⁴¹ Pirmais aspekts paredz aktivitātes, kas attiecas uz jauniešu uzņēmējdarbības ekosistēmas bāzes pasākumiem – uzņēmējdarbības kultūras sekmēšanu, izglītības pilnveidi u.tml. Otrā un trešā aktivitāte lielā mērā iekļauj tādus konkrētus pasākumus, ko var saukt par intervences aktivitātēm, kas novērš konkrētas tirgus nepilnības.

Attēls 17. Jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanas un atbalsta aktivitāšu grupas

Attēls 18. Ieteikumi jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanai un atbalstam

<p>Uzņēmējdarbības kultūras sekmēšana</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sabiedrības tolerances pret kļūdīšanos, neizdošanos, neveiksmi sekmēšana. • Pozitīva uzņēmējdarbības un uzņēmēju tēla veicināšana sabiedrībā. • Vispārējās izglītības saturā (pamatizglītība un vidējā izglītība) jāintegrē uzņēmējdarbības komponente – gan tieši, gan netieši. Izglītības sistēmai jāveicina tādas jauniešu prasmes kā kritiskā domāšana, radošums, atvērtība, nebaidīšanās no sava viedokļa paušanas, pašapziņa u.tml., kā arī jāsniedz
---	--

⁴¹ Eurofound (2015). *Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

	<p>pamatzināšanas par uzņēmējdarbības praktiskajiem aspektiem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vispārējās izglītības ietvaros organizēt uzņēmējdarbības pieredzes popularizēšanu, rīkojot uzņēmēju vieslekcijas, ekskursijas uz uzņēmumiem u.tml. • Regulāri rīkot jauniešu biznesa ideju konkursus (skolās, universitātēs, pašvaldībās). • Valsts institūciju, uzņēmējdarbību uzraugošo dienestu klientorientācijas sekmēšana. • Pozitīvo uzņēmējdarbības piemēru popularizēšana. • Jauniešu uzņēmējdarbības prasmju attīstībai starptautiskos pētījumos iesaka arī sekmēt darba vidē balstītas izglītības modeļa ieviešanu vai uzņēmējdarbības mentoringa programmas iestrādāšanu mācību programmās. • Sekmēt uzņēmējdarbības skolotāju tīklošanos pieredzes apmaiņai un jaunu zināšanu iegūšanai gan savā starpā, gan ar uzņēmējiem.
<p>Informācijas nodrošināšana, mentoringa un konsultāciju pieejamība</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jauniešu pieredzes apmaiņas pasākumi, konsultāciju pieejamība ar pieredzējušākiem uzņēmējiem. • Skolotāju un mentoru izglītošana, kvalifikācijas celšana. • Konsultāciju pakalpojumu nodrošināšana – jauniešiem īpaši aktuāls ir informācijas trūkums tieši ideju izstrāde un uzņēmējdarbības uzsākšanas posmā. • Informatīvu praktisku materiālu sagatavošana par nepieciešamajiem praktiskajiem soļiem sava uzņēmuma izveidē un attīstīšanā. • Informācijas nodrošināšana emigrējušajiem jauniešiem un re-emigrēt gatavajiem par uzņēmējdarbības iespējām Latvijā. • Kā norādīts starptautiskos pārskatos, jauniešu uzņēmējdarbība lielākoties ir viegla uzņēmējdarbības forma vai tiek veikta zemas pievienotas vērtības jomās, tāpēc tā nereti ir īslaicīga. Līdz ar to jauniešiem jāsniedz atbalsts atrast savu nišu vai inovatīvu sektoru/ jomu, lai viņu izvēlēta uzņēmējdarbības forma un darbības joma ir ilgstoša un sekmīga. Sekmēt jauniešu uzņēmējdarbību ar augstāku pievienoto vērtību. • Mācību ietvaros skolās runāt ne tikai par uzņēmējdarbības veiksmēm, bet arī par problēmām un neveiksmēm, un kā tās pieņemt un pārvarēt. • Starptautiskos pārskatos nereti tiek ieteikts atbalsta aktivitātēs un pasākumos iesaistīt arī jauno uzņēmēju ģimenes locekļus, jo nereti ģimene ir tā, kas atbalsta un iedvesmo jauniešus visvairāk.
<p>Praktisko uzņēmējdarbības barjeru novēršana un finanšu pieejamības nodrošināšana</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atvieglota birokrātija jauniešiem-uzņēmējiem. • Atvieglota nodokļu sistēma jauniešiem-uzņēmējiem. • Papildus jāsekmē jauniešu gatavība un spējas pieteikties un saņemt atbalstu, kas pieejamas pieaugušajiem uzņēmējiem. Papildu konsultācijas, iedrošināšanas pasākumi. • Biznesa neveiksmju finansēšana – jauniešu pašu ieguldījuma pazaudēšanas risku samazināšana. Tieši bailes pazaudēt savus un/vai savas ģimenes iekrājumus ir viens no būtiskiem šķēršļiem, kas attur no uzņēmējdarbības uzsākšanas.

	<ul style="list-style-type: none"> • Lielāks pašvaldību atbalsts. Gan finansiāls, gan nemateriāls, piemēram, telpas, transports nokļuvei uz apmācībām, mentoringu u.tml. Īpaši aktuāli ārpus lielajām pilsētām, kur izmaksas piekļuvei konsultāciju, mentoringa, atbalsta pasākumiem ir ievērojami lielākas (piemēram, transporta izmaksas). • Starptautiskos pētījumos finansiālu atbalstu iesaka sniegt ne tikai tieši uzņēmējdarbības uzsākšanai un īstenošanai, bet arī jauniešu personisku ikdienas vajadzību segšanai pirmajos uzņēmuma darbības gados. Šādu atbalstu varētu sniegt nelielos apjomos ikmēneša stipendiju veidā vai tml. • Palielināt jauniešu interesi par augstākas pievienotās vērtības uzņēmējdarbību, potenciāli eksportspējīgu uzņēmējdarbību, sekojoši – popularizēt tādus atbasta veidus kā privātie investori, uzņēmēju klubi, eksporta garantijas, banku aizdevumi, kredīti, kontaktbiržas, kā arī riska kapitāla fondi.
--	--

Dažādos ārvalstu pētījumos un pārskatos (Eiropas Savienības, Starptautiskā Darba organizācija, Apvienoto Nāciju organizācija u.c.) norādīts arī uz vairākiem būtiskiem vispārīgiem aspektiem, ko iesaka ņemt vērā, izstrādājot atbalsta pasākumus jauniešu uzņēmējdarbībai⁴²:

- Konkrēti atbalsta pasākumi jāorientē uz tiem jauniešiem, kuriem ir atbilstošas spējas, prasmes un vēlme īstenot uzņēmējdarbību (atbalsta rīkiem jābūt mērķgrupu orientētiem). Tikai tad publiskās naudas ieguldījums būs efektīvs.
- Dažādu atbalsta rīku galvenā nepilnība ir to individuālais raksturs, proti – tās netiek īstenotas kā secīgas aktivitātes ilgtermiņā, bet tieši tas nepieciešams uzņēmējdarbības procesa attīstībai – ja tiek sniegts atbalsts biznesa uzsākšanai, jāseko motivējošiem rīkiem uzņēmējdarbību turpināt un attīstīt, nevis jāizdomā jauni rīki tikai uzņēmējdarbības uzsākšanai.
- Atbalsta aktivitātēm jābūt kompleksām, nevis nodalītām, atsevišķām. Vienai aktivitātei jāpapildina cita. Tikai atsevišķu aktivitāšu īstenošanai ilgtermiņa efektivitāte būs neliela vai nebūs vispār.
- Atbalsta instrumentu un sistēmas rezultātus nepieciešams mērīt un vērtēt pēc būtības, nevis formāli. Tas nozīmē – rezultāts nevar būt konsultēto jauniešu skaits vai organizēto semināru skaits, bet gan konsultācijas saņēmušo jauniešu tālākā uzņēmējdarbības pieredze un sekmes, jaunu uzņēmumu dibināšanas dinamika konsultēto un nekonsultēto jauniešu vidū u.tml.
- Jauniešu uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu jādefinē un jāīsteno ilgtermiņam (5, 10, 15 gadu periodā). Tās nevar būt īstermiņa, tikai atsevišķas aktivitātes.
- Atbalsta sistēmas izveidē un īstenošanā jāpiedalās dažādām iesaistītajām pusēm – valsts institūcijas, pašvaldību institūcijas, nevalstiskais sektors, jauniešu pārstāvji, privātais sektors.

⁴² Izmantotās publikācijas: Eurofound (2015), *Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies*. Publications Office of the European Union, Luxembourg; Kew J., Herrington M. et al. (2013) *Generation Entrepreneur? The state of global youth entrepreneurship. Understanding the entrepreneurial attitudes, aspirations and activities of young people*; Schoof, U. (2006). *Stimulating Youth Entrepreneurship: Barriers and incentives to enterprise start-ups by young people*. International Labour Organization; United Nations Department Of Economic And Social Affairs. (2016) *World Youth Report: Youth Civic Engagement*.

6. PIELIKUMS

6.1. Apkopojums par atbalsta rīkiem jauniešu uzņēmējdarbībai Latvijā

Valsts sniegtais atbalsts

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
1.	ALTUM Starta programma Zemes iegādes kreditēšanas programma Kredītu garantijas lauksaimniekiem Mezanīna aizdevumi Sēklas, starta un riskā kapitālafondi	Altum mērķis ir finanšu instrumentu veidā (ar aizdevumiem, garantijām, ieguldījumiem riska kapitāla fondos u.c.) sniedz valsts atbalstu noteiktām mērķa grupām	Tāl.: 67774010 E-pasts: altum@altum.lv http://www.hipo.lv/lv/kontakti/regionalie-centri-un-konsultaciju-biroji/	http://www.hipo.lv/lv/pakalpojumi/biznesa-uzsacejiem/ http://www.hipo.lv/lv/pakalpojumi/uznemumiem/ http://www.hipo.lv/lv/pakalpojumi/lauksaimniekiem/

Eiropas Savienības fondu sniegtais atbalsts

Nr.	Programmas/ Projekta nosaukums	Programmas/ Projekta mērķis	Kontakti	Informācijas avots
1.	ERASMUS jaunajiem uzņēmējiem	"Erasmus jaunajiem uzņēmējiem" ir pārrobežu apmaiņas programma, kas dod iespēju jaunajiem uzņēmējiem un tiem, kas gatavojas uzsākt uzņēmējdarbību, mācīties no pieredzējušiem uzņēmējiem, kuri vada mazos uzņēmumus visās valstīs, kas piedalās programmā. Pieredzes apmaiņa notiek, jaunajiem uzņēmējiem uzturoties pie pieredzējušiem uzņēmējiem, kas palīdz apgūt maza uzņēmuma vadīšanā nepieciešamās prasmes. Uzņemošā puse iegūst jaunas perspektīvas savam uzņēmumam un iespējas sadarboties ar ārzemju partneriem vai uzzināt par jauniem tirgiem.	Banku augstskola Aija Rantina Tāl: 29497363 E-pasts: aija.rantina@ba.lv Nodibinājums TechHub Riga Kristine Kornilova Tāl: 22033014 E-pasts: kristine.kornilova@techhub.com RISEBA Reinis Budrikis Tāl: +371 28462326 E-pasts: reinis.budrikis@riseba.lv	http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php?lan=lv

Nr.	Programmas/ Projekta nosaukums	Programmas/ Projekta mērķis	Kontakti	Informācijas avots
2.	Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai	<p>Pasākuma mērķis – jauniešu aktivizēšana laukos, to kompetenču attīstība, un iesaistīšana lauku uzņēmējdarbības un sabiedriskās dzīves attīstīšanā un veidošanā.</p> <p>Pasākuma uzdevumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • apmācīt jauniešus par ideju ģenerēšanu un analīzi, biznesa plāna veidošanu un projektu izstrādi; • palīdzēt jauniešiem īstenot savas idejas lauku attīstībai konsultāciju, teorētisku un praktisku nodarbību veidā; • organizēt konkursu jauniešiem par viņu biznesa ideju dzīvotspēju, konkursa kārtībā labākos darbus apbalvot ar naudas balvu. 	<p>Baiba Bērziņa Tāl.: 27811676 E-pasts: baiba.berzina@llkc.lv</p>	<p>http://laukutikls.lv/nozaru-apakssadalas/aatbalsts-lauku-jauniesiem-uznemejdarbibas-veicinasanai</p>
3.	Inovāciju motivācijas atbalsta programma	<p>Programmas mērķis ir motivēt perspektīvu ideju autorus uzsākt uzņēmējdarbību, izstrādājot inovatīvus risinājumus un uzsākot to ražošanu</p>	<p>Ekonomikas ministrijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja Evita Urpena Tāl.: +371 67013193 E-pasts: evita.urpena@em.gov.lv</p>	<p>http://www.liaa.gov.lv/en/node/5917</p>
4.	Jauno uzņēmēju atbalsts biznesa inkubatoros	<p>Programmas mērķis ir atbalstīt jaunu, dzīvotspējīgu un konkurētspējīgu komersantu izveidi un attīstību Latvijas reģionos, nodrošinot atbalsta saņēmējus ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzņēmējdarbībai nepieciešamo vidi, telpām; - konsultācijām, apmācībām un pasākumiem par vispārīgiem uzņēmējdarbības jautājumiem; - mentoru atbalstu; - grantu līdzfinansējumu komersantu darbības izmaksām. 	<p>Ekonomikas ministrijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja Evita Urpena Tāl.: +371 67013193 E-pasts: evita.urpena@em.gov.lv</p>	<p>http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/medijiem/2016/maijs/jauno-uznemeju-atbalstam-bus-pieejami-32-miljoni-euro</p>
5.	Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai	<p>Pasākuma mērķis ir veicināt apstrādes rūpniecības komersantu paplašināšanos un jaunu komersantu veidošanos, atbalstot industriālo telpu izveidi reģionos.</p> <p>Finansējumu piešķir ēku un ražošanas telpu būvniecībai, pārbūvei vai atjaunošanai, kurās mazie un vidējie komersanti veiks ražošanu apstrādes rūpniecības nozarē. Atbalstāma ir arī ar ēku saistīto inženierkomunikāciju pieslēgumu izbūve vai rekonstrukcija.</p> <p>Lai varētu saņemt ERAF līdzfinansējumu, projektu īstenotājiem būs jānodrošina, ka izbūvētajās, rekonstruētajās vai renovētajās ražošanas telpās ir uzsākta ražošana apstrādes rūpniecībā, kā arī radītas jaunas darbvietas.</p>	<p>Ekonomikas ministrijas Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta Ārvalstu investīciju piesaistes, tūrisma un eksporta veicināšanas nodaļas juriste Liene Jenerte Tāl.: 67013059 E-pasts: Liene.Jenerte@em.gov.lv</p>	<p>https://em.gov.lv/lv/es_fondi/atbalsta_pasakumi_2014_2020/atbalsts_ieguldijumiem_razosanas_telpu_un_infrastrukturas_izveidei_vai_rekonstrukcijai/</p>
6.	Atbalsts jaunu produktu ieviešana ražošanā	<p>Atbalsts pilna mēroga ražošanas iekārtu prototipu izgatavošanai un testēšanai reālā ražošanas vidē RIS3 jomās. Atbalstu piešķir ražošanas iekārtu izgatavošanai un ieviešanai ražošanā, līdz</p>	<p>Ekonomikas ministrijas Inovācijas departamenta Inovācijas politikas nodaļas vadītāja vietniece</p>	<p>https://em.gov.lv/lv/es_fondi/atbalsta_pasakumi_2014_2020/jau</p>

Nr.	Programmas/ Projekta nosaukums	Programmas/ Projekta mērķis	Kontakti	Informācijas avots
		tehnoloģiju gatavības līmenim Nr.8 (TRL8). Tas nozīmē, ka iekārta ir eksperimentāla un līdz šim nav lietota reālā ražošanas vidē. Projekta īstenošanas laikā ir jāizgatavo iekārtas prototips. Projekta pēcuzaudzības periodā ar šo iekārtu tiek ražoti produkti.	Līga Mičule Tāl.: 67013093 E-pasts: Liga.Micule@em.gov.lv	nu produktu ieviešanas razosana/
7.	Jauniešu garantijas Atbalsts pašnodarbinātības vai uzņēmējdarbības uzsākšanai	Projekta mērķis ir sekmēt jauniešu pāreju uz nodarbinātību, jo īpaši īstenojot darba tirgus prasībām atbilstošu prasmju un iemaņu paaugstināšanas pasākumus un praktiskas pieredzes iegūšanu darbavietā. Jauniešu garantijas atbalsta pasākuma „Atbalsts pašnodarbinātības vai uzņēmējdarbības uzsākšanai” mērķis ir sniegt konsultatīvus un finanšu atbalsta pasākumus, kas palīdz bezdarbniekiem uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību un veiksmīgi darboties izvēlētajā jomā ne mazāk kā divus gadus.	Laima Mirzojeva Tāl.: 66155332 E-pasts: Laima.Mirzojeva@nva.gov.lv	http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=491 http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=433&mid=440&txt=3650
8.	Uzņēmējdarbības sākšanas atbalsts jauniem lauksaimniekiem	Pasākuma mērķis ir sekmēt gados jaunu cilvēku iesaistīšanos pastāvīgā lauksaimniecības darbībā un nodrošināt darbaspēka atjaunošanos lauksaimniecības sektorā, atbalstot gados jaunus cilvēkus, kas saimniecības vadītāja statusā pirmo reizi dibina ekonomiski dzīvotspējīgu saimniecību, lai ražotu lauksaimniecības produkciju vai savā īpašumā pārņemtu esošu saimniecību.	Tāl.: 67095000 lad@lad.gov.lv	http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/projekti-un-investicijas/atbalsta-pasakumi/6-1-atbalsts-jaunajiem-lauksaimniekiem-uznemejdarbibas-uzsaksanai-223
9.	Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības	Pasākuma mērķis ir veicināt mazo lauku saimniecību konkurētspēju, paaugstinot to ražošanas produktivitāti, efektivitāti, atbalstot kooperāciju un tirgus pieejamību	Tāl.: 67095000 lad@lad.gov.lv	http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/projekti-un-investicijas/atbalsta-pasakumi/6-3-atbalsts-uznemejdarbibas-uzsaksanai-attistot-mazas-lauku-saimniecibas-221
10.	Maksājums gados jaunajiem lauksaimniekiem	Maksājums gados jauniem lauksaimniekiem - fiziskām un juridiskām personām - ir papildinošs maksājums par pirmajiem saimniecības ha, kas nepārsniedz 90 ha sliksni.	Tāl.: 67095000 lad@lad.gov.lv	http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/platibu-maksajumi/platibu-maksajumu-veidi/maksajums-gados-jaunajiem-lauksaimniekiem-249
11.	Igaunijas - Latvijas pārrobežu sadarbības programma 2014.-2020.gadam	Viens no atbalsta mērķiem – MVU konkurētspējas palielināšana. Uzņēmējdarbības sekmēšana, īpaši vecinot jaunu ideju ekonomisko izmantošanu un atbalstot jaunu firmu veidošanu, tai skaitā biznesa inkubatoros. Atbalsts MVU izaugsmei reģionālajos, nacionālajos un starptautiskajos tirgos un to iesaistīšana inovāciju procesos.	Vineta Snore Tāl.: 29274310, 6616468 E-pasts: vineta.snore@estlat.eu	http://www.estlat.eu/summing-up-2007-2013/informacija-latviski/ http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ets-1420/igaunijas-latvijas-parrobezu-sadarbibas-programma/?doc=18275

Nr.	Programmas/ Projekta nosaukums	Programmas/ Projekta mērķis	Kontakti	Informācijas avots
12.	Centrālā Baltijas jūras reģiona programma 2014. - 2020. gadam	„MVU konkurētspējas palielināšana”, kas sekmēs Centrālā Baltijas jūras reģiona kā uz zināšanām balstīta inovatīva reģiona ekonomikas attīstību, atbalstot jaunu uzņēmumu veidošanu un veicinot reģiona mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) ieiešanu starptautiskajos tirgos. Papildus, Programma koncentrējas uz jaunatnes uzņēmējdarbības aktivitāšu palielināšanu sākot no agriem skolas gadiem, kā arī veidojot saikni starp dažādām uzņēmēju paaudzēm.	Līga Djacenko Tālr.: +371 67026588 E-pasts: liga.djacenko@varam.gov.lv	http://centralbaltic.eu/ http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ets_1420/centrala_baltijas_juras_regiona_parrobezu_sadarbibas_programma/?doc=18276
13.	[projekts noslēdzies] Jauniešu uzņēmējspējas un dialoga veicināšana par videi draudzīgas, ilgtspējīgas un inovatīvas uzņēmējdarbības attīstības iespējām lauku reģionos	Projekta mērķis ir sniegt ieguldījumu nacionāla, reģionāla un vietējā līmeņa atbalsta sistēmu kvalitātes uzlabošanā, kas tendētas uz jauniešiem – potenciālajiem uzņēmējiem inovatīvas, videi draudzīgas un ilgtspējīgas uzņēmējdarbības uzsākšanai, palīdzot jauniešiem apzināties savu, kā darba devēju lomu.	Anda Eihenbauma Tālr.: 64116007, 26107764 E-pasts: anda.eihenbauma@vidzeme.lv	http://www.vidzeme.lv/lv/projekti/jauniesu_uznemejspejas_un_dialoga_veicinasana_par_videi_draudzigas_un_ilgtspējīgas_un_inovativas_uznemejdarbibas_attistibas_iespejam_lauku_reģionos/info/
14.	[aktivitāte noslēgusies] Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai	Aktivitātes mērķis bija paaugstināt saimnieciskās darbības aktivitāti valstī (īpaši – teritorijās ārpus Rīgas), attīstot saimnieciskās darbības uzsācēju zināšanas un iemaņas saimnieciskajā darbībā, kā arī sniedzot nepieciešamo finansiālo atbalstu saimnieciskās darbības uzsākšanai. Atbalsts tika piešķirts saimnieciskās darbības uzsācējiem, sniedzot apmācības, konsultācijas un finansiālu atbalstu uzņēmējdarbība uzsākšanai. Aktivitātes mērķa grupa bija iedzīvotāji, kuri vēlas uzsākt uzņēmējdarbību vai kļūt par pašnodarbinātām personām, kā arī jaundibināti komersanti.	LIAA Klientu apkalpošanas nodaļa Tālr.: 67039499 E-pasts jautajumi@liaa.gov.lv	http://www.liaa.gov.lv/lv/es-fondi/aktivitates-kuru-ieviesanas-noslegusies/atbalsts-pasnodarbinatibas-un-uznemejdarbibas-uzsaksanai
15.	[aktivitāte noslēgusies] Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai	Aktivitātes mērķis: iedrošināt pēc iespējas plašāku sabiedrības daļu uzsākt uzņēmējdarbību, celt uzņēmējdarbības prestižu sabiedrības acīs, kā arī sekmēt sabiedrības izpratni par inovāciju lomu konkurētspējas veicināšanā, informēt sabiedrību par norisēm saistībā ar inovācijām un to potenciālu, tādējādi mudinot pēc iespējas plašāku sabiedrības un uzņēmēju daļu pievērsties inovatīvu risinājumu izstrādei un pielietošanai.	LIAA Klientu apkalpošanas nodaļa Tālr.: 67039499 E-pasts jautajumi@liaa.gov.lv	http://www.liaa.gov.lv/lv/es-fondi/aktivitates-kuru-ieviesanas-noslegusies/motivacijas-programma http://www.liaa.gov.lv/lv/inovativas-uznemejdarbibas-motivacijas-programma

Nr.	Programmas/ Projekta nosaukums	Programmas/ Projekta mērķis	Kontakti	Informācijas avots
	Inovatīvas uzņēmējdarbības motivācijas programma			
16.	[aktivitāte noslēgusies] Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem	Pasākuma mērķis bija sekmēt gados jaunu cilvēku iesaistīšanos nepārstrādāto lauksaimniecības produktu, izņemot zivsaimniecības produktus pastāvīgā ražošanā, lai veicinātu ekonomiski dzīvotspējīgu zemnieku saimniecību vai komercsabiedrību nodibināšanu vai pārņemšanu un nodrošinātu darbaspēka atjaunošanos lauksaimniecības sektorā.	Tālr.: 67095000 E-pasts: lad@lad.gov.lv	http://www.lad.gov.lv/veca-versija/lv/es-atbalsts/lauku-attistibas-programmas-pasakumi/112-Atbalsts-jaunajiem-lauksaimniekiem/

Biznesa akseleratori

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
1.	Komercializācijas reaktors	Komercializācijas reaktors ir platforma, kur dzimst jauni augsto tehnoloģiju jomas uzņēmumi. No vienas puses ir zinātnieki, kas savās laboratorijās un pētniecības centros radījuši spožas tehnoloģijas. No otras – enerģiski, ar uzņēmēja garu apveltīti cilvēki. Pa vidu – reaktora komanda, kas palīdz abām pusēm satikties, palīdz izveidot prototipa uzņēmumu un sagatavoties investīciju piesaistei soli pa solim. Jaunu uzņēmumu radīšanai "Komercializācijas Reaktors" piedāvā starta kapitālu, konsultatīvo palīdzību un mentoringu.	Biedrības „Komercializācijas laboratorija” valdes priekšsēdētājs Deniss Beļajevs Tālr. 28375566 E-pasts: deniss.belajevs@gmail.com	http://www.commercializationreactor.com/
2.	LABS of Latvia	Labs of Latvia platforma nodrošina spēcīgu publicitātes rīku, lai sasniegtu investorus, medijus un partnerus, kas vēlas strādāt ar Latvijas startup uzņēmumiem. Mēs nodrošinām arī startup jomas jaunumus, pasākumu kalendāru un citus Latvijas startup uzņēmumiem noderīgus materiālus.	E-pasts: info@labsoflatvia.com	http://www.labsoflatvia.com/
3.	Latvijas Biznesa eņģeļu tīkls	Biedrība “Latvijas Biznesa Eņģeļu Tīkls” vienkopus pulcē pieredzes bagātus uzņēmējus, - biznesa eņģeļus, kas ir gatavi investēt savus privātos līdzekļus jaunos un daudzsološos projektos. Biznesa eņģelis ir privātais investors, kurš ir guvis pieredzi uzņēmējdarbībā, un investē līdzekļus start-up projektos. Viņš ir nozīmīgs atbalsts jaunajiem uzņēmumiem ar izaugsmes potenciālu to agrīnā attīstības stadijā. Privātais investors piepilda gan savu, gan jauno uzņēmēju mērķi - attīstīt	Izpildītore Aiga Kalbjonoka Tālr: 26959806 E-pasts: aiga.kalbjonoka@latban.lv	http://latban.lv/

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
		jaunu un daudzsološu uzņēmējdarbību. Biedrības mērķis ir paplašināt un attīstīt biznesa eņģeļu tīklu Latvijā un atbalstīt jaunus un daudzsološus projektus.		
4.	Biznesa uzrāviens	<p>“Biznesa uzrāviens” ir unikāla atbalsta programma, kas uzņēmumiem nodrošina plašas mārketinga, tirgus izpētes, biznesa izglītības un citus pakalpojumus, no kuriem daļu līdzfinansējot pat 100% apmērā. Tas ne vien nodrošina produkcijai noietu, bet arī paaugstina uzņēmuma konkurētspēju un palīdz meklēt tālākas attīstības virzienus un sasniegt augstus mērķus.</p> <p>“Biznesa uzrāviens” programmas ietvaros uzņēmumiem tiek piedāvāti dažādi mārketinga un komunikācijas instrumenti, kas realizējami, izvērtējot katras kompānijas vajadzības un pašreizējo pozīciju tirgū. Uzņēmumiem pieejamas tādas aktivitātes kā mārketinga stratēģijas izstrāde, tirgus izpēte, sabiedrisko attiecību aktivitātes un publicitātes veicināšana, inovāciju vadība, reklāmas aktivitātes, sadarbības partneru meklēšana vietējā un eksporta tirgos, pārdošanas veicināšana, jaunu mārketinga metožu pielietošana, uzņēmumu komandu veidošana un apmācība, kā arī daudz kas cits.</p>	Tālrs.: 20076860 E-pasts: luac@luac.lv	http://www.biznesauzraviens.lv/
5.	Biznesa inkubators Eegloo IT projektiem	Biznesa inkubators Eegloo ir biznesa inkubators, kas palīdz jaunuzņēmumiem ātri izveidot produktu un ieviest to tirgū. eegloo eksperti palīdz jaunajiem uzņēmējiem ar zināšanām, kontaktiem, investīcijām, dizaina un izstrādes kapacitāti. Tas plāno realizēt un palaist tirgū „startups” ar globālu potenciālu. Eegloo papildus piedāvā uzņēmējiem arī telpas Valdemāra pasāžā, administratīvo atbalstu un konsultācijas.	Natālija Knaidele Tālrs.: 26513077 E-pasts: nata@eegloo.co	http://eegloo.co/
6.	TechHub Riga biznesa inkubators TechHub Riga tehnoloģisko iesācēju uzņēmumu atbalsta centrs	TechHub Rīgas filiāle ir daļa no Londonā uzsākta kopdarbības telpu un sabiedrisko organizāciju tīkla. TechHub piedāvā jauniem tehnoloģiju uzņēmumiem ("product oriented startups"): kopdarbības telpas, kur "rezidenti" var strādāt, un sabiedriskos pasākumus, kas uzlabo kontaktus un informāciju tehnoloģijās iesaistītai sabiedrībai. Rezidenta biedriem pieejamas pievilcīgas atvērtā tipa darba telpas, kur strādā līdzīgi iesācējuzņēmumi. TechHub piedāvā pastāvīgo darba galdu, 100Mbps Wi-Fi pieslēgumu un 24 stundu dienā pieeju darba vietai uzņēmumiem par 100 vai 75 eiro mēnesī atkarībā no izvēlēta biedru tipa. Ir arī gada biedru statuss (30 Eiro mēnesī) kas dod tiesības izmantot TechHub	E-pasts: hello@techhub.com	http://riga.techhub.com/

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
		<p>telpas "hot desk" variantā bez sava galda līdz 20 stundām nedēļā, kā arī pieeja visiem pasākumiem un biedru priekšrocībām. Tiek piedāvātas arī telpas komandām par maksu sākot no 500 eiro mēnesī. TechHub organizē pasākumus, tai skaitā ikmēneša Meetup (atvērts visiem par brīvu), Mobile Monday, Garage48, Startup Sauna Warmup un citus.</p> <p>Organizējam biedriem starptautiskos braucienus uz Silīciju Ieleju, Lielbritāniju un Skandināviju. Kopā strādāšanas vietas izveides mērķis ir pulcēt līdzīgi domājošos jaunuzņēmumus kas var viens otram palīdzēt sekmīgi attīstīt savus projektus. Filiāle tika nodibināta, vienojoties vairākiem līdzīgi domājošiem jaunajiem uzņēmumiem - MightyFingers, QMinder, Reachy.ly, Infogr.am, RentMama un CoBook.</p>		
7.	Biznesa inkubatori	<p>Biznesa inkubators veicina jaunu un sekmīgu uzņēmumu rašanos, nodrošinot tiem nepieciešamo atbalstu – telpas, biznesa atbalsta pakalpojumus (juridiskās konsultācijas, grāmatvedības pakalpojumus, dažādu ekspertu konsultācijas par mārketinga aktivitātēm, biznesa attīstību un tml.).</p>	<p>Cēsu biznesa inkubators Tāl: 64122707 E-pasts: info@magnus.lv</p> <p>Jelgavas biznesa inkubators Tāl: 63048746 E-pasts: info@jic.lv</p> <p>Kurzemes biznesa inkubators Tāl: 63429748 E-pasts: info@kbi.lv</p> <p>Līvānu Inženiertehnoloģiju un inovāciju centrs Tāl: 65307800 E-pasts: info@liic.lv</p> <p>Rēzeknes biznesa inkubators Tāl: 64605880 E-pasts: latc@prototips.lv</p> <p>Rīgas reģiona biznesa attīstības inkubators Tāl: 67315457 E-pasts: info@rrbai.lv</p>	<p>Cēsu biznesa inkubators www.magnus.lv</p> <p>Jelgavas biznesa inkubators www.jic.lv</p> <p>Kurzemes biznesa inkubators www.kbi.lv</p> <p>Līvānu Inženiertehnoloģiju un inovāciju centrs www.liic.lv</p> <p>Rēzeknes biznesa inkubators www.idejuviesnica.lv</p> <p>Rīgas reģiona biznesa attīstības inkubators www.rrbai.lv</p> <p>Valmieras Biznesa un inovāciju inkubators www.vbii.lv</p> <p>Ventspils Augsto tehnoloģiju parks</p>

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
			Valmieras Biznesa un inovāciju inkubators Tālrs: 64250880 E-pasts: inkubators@vbii.lv Ventspils Augsto tehnoloģiju parks Tālrs: 63629661 E-pasts: info@vatp.lv	www.vatp.lv
8.	Microsoft BizSpark	<p>Microsoft BizSpark ir globāla programma jaunizveidotiem (start-up) uzņēmumiem, kas nodrošina bezmaksas programmatūru, atbalstu un atpazīstamību, lai palīdzētu gūt panākumus.</p> <p>BizSpar start-up uzņēmumiem sniedz trīs gadu piekļuvi programmatūras izstrādes rīkiem, platformas tehnoloģijām un serveru produktiem, lai tie veidotu lietojumprogrammas. Start-up uzņēmumiem ir iespēja izmantot Microsoft Azure un Microsoft open cloud platformu.</p> <p>BizSpark start-up uzņēmumi kļūst par daļu no BizSpark ekosistēmas, nodrošinot tiem piekļuvi investoriem, konsultantiem un mentoriem, kā arī piedāvājot palīdzību vadīt biznesu un atrast finansiālu atbalstu. Start-up uzņēmumiem arī tiek nodrošināta piekļuve tehniskajām, produktu un biznesa apmācībām un atbalstam.</p> <p>BizSpark biedri iegūst atpazīstamību, lai veicinātu sava biznesa attīstību.</p>	Microsoft pārstāvis Latvijā Aigars Mačiņš Tālrs.: 28626128 E-pasts: a-aimaci@microsoft.com	https://www.microsoft.com/bizspark/
9.	ZGI-3 riska kapitāla fonds	Programmas mērķis ir finansiāli atbalstīt ideju autorus, kuriem produkts ir tikai izstrādes stadijā, gan piešķirt finansējumu idejas/produkta izstrādei un prototipa izveidošanai, gan piešķirt sākuma kapitālu jauniem uzņēmumiem, kā arī izaugsmes kapitālu esošiem uzņēmumiem.	Tālrs.: 67212324 E-pasts: zgi@zgi.lv	http://www.zgi.lv/lv/
10.	Fly Cap riska kapitāla fonds	FlyCap fonds papildus izaugsmes stadijas uzņēmumu finansēšanai 20–30% fonda līdzekļu iegulda jaundibinātos uzņēmumos, kuriem jau ir izstrādāts biznesa modelis un pārbaudīta produkta dzīvotspēja, piesaistot pirmos klientus	Jānis Skutelis Tālrs.: 26322009 E-pasts: janis.skutelis@flycap.lv	http://www.flycap.lv/
11.	"Expansion Capital" riska kapitāla fonds	Fonds piešķir finansējumu uzņēmumiem, kas ir orientēti uz eksportu un nav atkarīgi no iekšzemes patēriņa, kā arī tiem uzņēmumiem, kuros ir saskatāms liels izaugsmes potenciāls. Finansējumu var saņemt Latvijas uzņēmumi, kuri jau pabeiguši produktu izstrādes posmu un kuriem nepieciešams	Tālrs.: 67240042 E-pasts: karlis@excap.lv	http://www.excap.lv/lv/

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
		<p>finansējums, lai sāktu komerciālu ražošanu, agresīvāku mārketingu un produkta realizāciju. Fonda ietvaros pieejamais finansējums vienam uzņēmumam ir no 100 tūkstošiem līdz 1,5 miljoniem eiro. Ieguldījumus līdz 1,5 miljoniem eiro vienā uzņēmumā varēs saņemt uzņēmuma produkta vai biznesa idejas sākotnējās koncepcijas izpētei, novērtēšanai un attīstīšanai, produktu izstrādei un sākotnējam mārketingam, uzņēmuma izaugsmei un darbības paplašināšanai, palielinot ražošanas jaudas, attīstot noieta tirgus un produktus. Fonda komandai ir pieredze kokapstrādes, metālapstrādes, iekārtu un aprīkojuma ražošanas, ķīmijas industrijas, transporta, pārtikas, IT pakalpojumu, atkritumu pārstrādes, poligrāfijas, veselības aprūpes un iepakojuma nozarēs.</p>		
12.	"BaltCap" riska kapitāla fonds	<p>Fonds nodrošina attīstības finansējumu Latvijas uzņēmumiem ar ievērojamu izaugsmes potenciālu, lai ieviestu dzīvē inovatīvās, dzīvotspējīgas un uz eksportu orientētas biznesa idejas. Investīcijas tiek veiktas ar ieguldījumu uzņēmumu kapitālos apjomā no 0.3 līdz 3 miljoniem eiro vienā uzņēmumā ar mērķi izveidot diversificētu portfeli, kas sastāvētu no 15-20 investīcijām. Jāpiebilst, ka "BaltCap" riska kapitāla fonds izsniedz līdzekļus uzņēmumiem, kas specializējās ražošanā, pakalpojumu sniegšanā, enerģētikā un IT jomā.</p>	<p>Tālr.: 67214225 E-pasts: info@baltcap.com</p>	<p>http://www.baltcap.com/</p>
13.	Imprimatur Capital sēklas un uzsākšanas kapitāla fonds	<p>Sēklas un uzsākšanas kapitāla fondi nodrošinās agrīnas stadijas finansējumu inovatīviem un tehnoloģiju uzņēmumiem ar starptautisku izaugsmes potenciālu. Kopējais fonda apjoms 4,5 miljoni eiro. Fonda finansējuma apmērs vienam uzņēmumam – līdz 200 000 tūkstošiem eiro.</p> <p>Sadarbības modelis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sēklas kapitāla investors iegulda savu kapitālu, no ideju autoriem/ izgudrotājiem neprasot kapitāla ieguldījumu; - Izgudrotāji un biznesa ideju autori iegulda savu intelektuālo īpašumu; - Tipiski agrīnās stadijas investors vēlas iegūt savā īpašumā 10 – 50% uzņēmuma daļas; - Sēklas stadijas investīciju gadījumā investīcija var tikt sākotnēji realizēta kā konvertējams aizdevums; - Imprimatur Capital vēlēties vietu uzņēmuma valdē vai padomē. 	<p>E-pasts: riga@impcap.com</p>	<p>www.icfm.lv</p>

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
		Galvenie mērķa sektori ietver IT, telekomunikācijas, alternatīvo enerģiju un dabaszinātnes.		

Augstskolu organizēti biznesa konkursi jauniešiem

Nr.	Augstskola	Konkursi	Konkursi mērķis	Kontakti	Informācijas avots
1.	Latvijas Universitāte	Zibens Bizness	"Zibens Bizness" ir trīs dienu uzņēmējdarbības sacensības, kuru mērķis – dot iespēju studentiem pārbaudīt savas uzņēmēja spējas un parādīt, ka uzsākt biznesu nav tik grūti, kā varētu šķist. Sacensību laikā dalībnieki trīs dienās no nulles rada reālu biznesu, kas ietver sevī gan ražošanu, gan pārdošanu. Klāt vērtīgai uzņēmējdarbības pieredzei dalībniekiem ir iespēja saņemt naudas balvu – sacensību laikā iegūto peļņu.	LU studentu Biznesa inkubatora vadītājs Mikus Losāns Tālr.: 28632492 E-pasts: mikus.losans@lu.lv	http://www.biznesainkubators.lv/pasakumi/zibens-bizness
2.	Biznesa augstskola Turība, Rīgas Starptautiskās ekonomikas un biznesa administrācijas augstskola, Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultāte, Rīgas Tehniskās universitāte	Biznesa ideju konkurss „Biznesa nakts”	Konkursa mērķis: atbalstīt drosmīgu ideju autorus un pierādīt, ka īsā laika posmā ir iespējams radīt labas biznesa idejas. Naudas balvu EUR 700 saņem 1 (viena) komanda, kuru konkursa žūrija ir atzinusi par uzvarētāju.	E-pasts: biznesa.nakts@turiba.lv	https://www.facebook.com/BiznesaNakts/ http://www.turiba.lv/f/Nolikums-Biznesa-nakts-2016.pdf
3.	Banku augstskola	Biznesa simulācijas spēļu konkurss „Business24h”	„Business24h” ir lielākais ikgadējais izglītojošais biznesa simulācijas spēļu konkurss Latvijā! Šī konkursa mērķauditorija ir vidusskolas vecāko klašu skolēni un Latvijā studējošie jaunieši, vecumā no 18 – 25 gadiem.	Vadītājs Toms Skujiņš Tālr.: 28286468 E-pasts: tomsskujins16@gmail.com	http://www.business24h.lv/

Citi biznesa ideju konkursi

Nr.	Organizators	Konkursi	Konkursi mērķis	Kontakti	Informācijas avots
-----	--------------	----------	-----------------	----------	--------------------

1.	Biedrība "Izaugsmes Forums"	Izaugsmes forums	Izaugsmes forums ir komandu sacensības vidusskolēniem par labāko jauno biznesa ideju vai esošā produkta pilnveidi vienā no piecām kategorijām – radošās industrijas, pilsētvide un ekoloģija, informācijas tehnoloģijas, pārtikas rūpniecība un sociālā uzņēmējdarbība. Sacensību galvenais uzdevums – 24 stundu laikā izstrādāt ekonomiski pamatotu biznesa plānu savas idejas realizācijai, klātesot dažādu nozaru ekspertiem un biznesa konsultantiem un prezentēt to konkursa žūrijai.	E-pasts: info@izaugsmesforums.lv	www.izaugsmesforums.lv [2016.gada augustā neaktīva]
2.	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra	Ideju kauss <i>[noslēdzies]</i>	Ideju kauss ir biznesa ideju konkurss, kura mērķis ir veicināt jaunu uzņēmumu veidošanos un tādejādi sekmēt Latvijas ekonomisko izaugsmi Ideju kauss dod iespēju jebkuram jaunam Latvijas iedzīvotājam realizēt savu biznesa ideju un iegūt biznesa uzsākšanai nepieciešamās zināšanas, kontaktus un arī naudu.	LIAA Klientu apkalpošanas nodaļa Tālrunis: 67039499 E-pasts jautajumi@liaa.gov.lv	http://www.liaa.gov.lv/lv/content/ideju-kauss
3.	JCI Latvia	Jaunradītu un īstenotu studentu biznesa projektu konkurss "Radam novadam"	Konkursa mērķis ir dot iespēju apliecināt sevi Latvijas studentiem un viņu pārstāvētajām augstskolām, izstrādājot un īstenojot dažādus biznesa projektus Latvijas novados. Caur šiem projektiem tiktu radītas jaunas darbavietas, piesaistītas investīcijas un veicināta ekonomiskā attīstība šajos novados. Projektā var piedalīties jebkuras Latvijas augstskolas studenti un pasniedzēji, piesakot savu komandu un izvēloties darbības novadu. Līdz februāra vidum katram novadam tiks atlasīta labākā komanda. Uz šo brīdi savu dalību projektā ir apstiprinājuši 12 novadi, kuri arī tiek piedāvāti izvēlei. Balvu fonds: 50 000 EUR.	Projekta vadītāja Elīna Miķelsone Tālrunis: 26418258 E-pasts: elina@radamnovadam.lv	http://www.radamnovadam.lv/
4.	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija,	Biznesa ekspresis	Konkursa mērķis ir uzrunāt potenciālos biznesa ideju autorus, iedrošināt tos īstenot savas idejas, sniedzot nepieciešamās	Biznesa ekspresis vēstnese Ilze Mauriņa Tālrunis: 29196823	http://www.varam.gov.lv/lat/aktual/preses_relizes/?doc=19852

	sadarbojoties ar Valmieras Biznesa un inovāciju inkubatoru		zināšanas un kontaktus to realizācijai, kā arī konkursa uzvarētājiem tiks sniegts finansiālais atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai. Konkursa ietvaros katrā reģiona labākajām biznesa idejām būs iespēja saņemt finansējumu 2000 – 5000 Eur apmērā, savas biznesa idejas attīstībai, kā arī mentoru – individuālu konsultantu bezmaksas atbalstu. Īpašas simpātiju balvas saņems arī sponsoru favorītidejas. Kopējais balvu fonds - vairāk kā 50 000 Eur.	E-pasts: ilze@biznesaekspresis.lv	
--	--	--	---	---	--

Citi atbalsta instrumenti

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
1.	DEMOLA Latvia	Uzņēmums vai organizācija iesniedz risināšanai studentu komandai savu problēmjautājumu, kas saistīts ar produktu vai pakalpojumu attīstību. Ja rezultāts ir labs vai apmierinošs, studenti saņem no partnera iepriekš līgumā atrunāto atlīdzību.	Vadītāja Lilita Sparane Tāl.: +371 29180042 E-pasts: lilita.sparane@demola.net	http://latvia.demola.net/
2.	Jauno uzņēmēju centrs	Jauno uzņēmēju centra mērķis ir palīdzēt tikko uzņēmējdarbību uzsākušiem uzņēmumiem spert soli tālāk un dot grūdienu tiem, kas vēl nav saņēmušies spert pirmo soli, taču ļoti vēlas to izdarīt.	Vadītājs Aivars Timofejevs Tāl.: 29 481 160 E-pasts: aivars.timofejevs@juc.lv	http://www.juc.lv/
3.	Junior Achievement Latvija	Junior Achievement Latvija (JA Latvija) ir sabiedriskā labuma organizācija un praktiskās biznesa izglītības eksperts Latvijas skolās. JA Latvija ir viens no 37 Junior Achievement Worldwide® tikla biedriem kopš 1991. gada. Eiropas Komisija atzinusi JA Latvija par vienīgo pozitīvo iniciatīvu Latvijā, kas ilgtermiņā un metodiski nodrošina jauniešiem uzņēmējdarbības izglītību. JA Latvija katru gadu nodrošina Eiropā aprobētu un Latvijas vajadzībām pielāgotu praktiskās biznesa izglītības programmu pieejamību aptuveni 60 000 skolēnu visā Latvijā, visos izglītības līmeņos. Biedrība nodrošina savu dalībiskolu skolotājiem kvalifikācijas paaugstināšanas un tālākizglītības programmas gan Latvijā, gan ārzemēs. Junior Achievement Latvija piedāvātas programmas: <ul style="list-style-type: none"> - Finanšu pratība (finanšu pratības ABC, konkursi – Mana vārdnīciņa un Biznesa pasaku konkurss) - Karjeras izglītība (ēnu diena, līderu programma) 	Programmu direktore Inga Bolmane Tāl.: 220 700 40 E-pasts: inga@jal.lv	http://www.jal.lv/

Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontakti	Informācijas avots
		- Uzņēmējdarbība (skolēnu mācību uzņēmumu programma, start-up programma, tiešsaistes simulācijas spēle)		
4.	Latvijas Universitātes FabLab	Atvērta tipa prototipēšanas darbnīca, kur uzņēmēji, izgudrotāji, hobijsisti, praktiski cilvēki, inženieri un ideju autori var materializēt savas idejas fiziskā objektā. Atvērta tipa prototipēšanas darbnīca nozīmē to, ka tā ir pieejama visiem gribētājiem un tajā var izgatavot produkta prototipus vai atsevišķas detaļas izmantojot FabLab pieejamos instrumentus un materiālus.	FabLab vadītājs Krišs Līdumnieks Tālrunis: 25651327 E-pasts: fablab@lu.lv	http://www.biznesainkubators.lv/fablab/kas-ir-latvijas-universitates-fablab/

Pašvaldību atbalsts

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
Republikas nozīmes pilsētas		
1.	Daugavpils	<p>Iesaistītā mērķauditorija: Daugavpils vispārīzglītojošo skolu skolēni.</p> <p>1. Programmas nosaukums: Motivācijas pasākumi jauniešiem – Latgales plānošanas reģiona Latgales uzņēmējdarbības centra organizētais LUC Biznesa mēnesis. Programmas mērķis: Sniegt priekšstatu par biznesa un uzņēmējdarbības pamatiem, radīt izpratni par biznesa idejas rašanos un īstenošanu, informēt par atbalsta sistēmu biznesa uzsācējiem, sniegt ieskatu labās prakses piemēros un darba vidē skolēnu mērķtiecīgai un apzinātai izglītības un karjeras izvēlei. Atbildīgās kontaktpersonas: Andris Kucins, Latgales plānošanas reģiona LUC komercdarbības konsultants, andris.kucins@latgale.lv, t.26599050; Santa Čeirāne, Daugavpils pilsētas Izglītības pārvaldes pedagogs karjeras konsultants, t.29196866, santa.ceirane@ip.daugavpils.lv Informācija: http://latgale.lv/lv/events/event?id=3463 un 2015.gada norise - http://latgale.lv/lv/events/event?id=3713</p> <p>2. Programmas nosaukums: Junior Achievement (JA) Latvija praktiskās uzņēmējdarbības izglītības programma Skolēnu mācību uzņēmumi (SMU) (5 vispārējās izglītības iestādēs). Programmas mērķis: Jaunas uzņēmēju paaudzes un nozares ekspertu izglītošana, mācību procesā sasaistot teorētiskās zināšanas ar praksi. Atbildīgās kontaktpersonas: Izglītības iestāžu ekonomikas skolotāji, Santa Čeirāne, Daugavpils pilsētas Izglītības pārvaldes pedagogs karjeras konsultants, t.29196866, santa.ceirane@ip.daugavpils.lv, sadarbībā ar JA Latvija, kontaktpersona: JA-YE Latvija programmu direktore Inga Bolmane, inga@jal.lv, t. 67339656 Informācija: http://izglitiba.daugavpils.lv/lv/jaunumi-blog/nosledzies-regionalais-skolenu-macibu-uznemumu-metenu-gadatirgus-daugavpili, http://izglitiba.daugavpils.lv/lv/jaunumi-blog/skolenu-macibu-uznemumu-%E2%80%9Cpavasara-gadatirgu-2016%E2%80%9D-uzvaras-laurus-pluc-ari-daugavpiliesi</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>3. <u>Programmas nosaukums</u>: Pasākumi skolēniem "Tēja ar uzņēmējiem" <u>Programmas mērķis</u>: Sniegt informatīvu atbalstu Junior Achievement (JA) Latvija praktiskās uzņēmējdarbības izglītības programmas Skolēnu mācību uzņēmumi (SMU) dalībniekiem. Neformālā diskusijā ar uzņēmējiem dalīties pieredzē par nozīmīgākajām lietām, uzsākot veidot skolēnu mācību firmu. <u>Atbildīgās kontaktpersonas</u>: Marina Terza, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras Dienvidlatgales nodaļas vadītāja, marina.terza@chamber.lv, t.26526964, Santa Čeirāne, Daugavpils pils. +Swedbank Izglītības pārvaldes pedagogs karjeras konsultants, t.29196866, santa.ceirane@ip.daugavpils.lv <u>Informācija</u>: https://www.daugavpils.lv/lv/531</p> <p>4. <u>Programmas nosaukums</u>: Nodarbību cikls „Jauno uzņēmēju skola” <u>Programmas mērķis</u>: Radīt interesi un padziļināt skolēnu zināšanas par uzņēmējdarbību, vecināt uzņēmējprasmju attīstību jauniešu vidū, kā arī sekmēt jauniešu interesi par aktuālajām tendencēm uzņēmējdarbības un ekonomikas jomā. <u>Atbildīgās kontaktpersonas</u>: Santa Čeirāne, Daugavpils pilsētas Izglītības pārvaldes pedagogs karjeras konsultants, t.29196866, santa.ceirane@ip.daugavpils.lv; Nikolajs Jefimovs, Daugavpils Universitātes Ekonomikas un socioloģijas katedra, lektors nikolajs.jefimovs@du.lv, t. 28280790</p> <p>5. <u>Programmas nosaukums</u>: Swedbank skolu programma, mācību stunda „Uzņēmējdarbības uzsākšana” <u>Programmas mērķis</u>: Sniegt priekšstatu skolēniem - ko nozīmē būt par uzņēmēju, veicināt izpratni, kādas prasmes un īpašības ir nepieciešamas, lai kļūtu par uzņēmēju un kādi ir pirmie soļi, uzsākot uzņēmējdarbību. <u>Atbildīgās kontaktpersonas</u>: Lilita Šostaka, Klientu apkalpošanas vadītāja, „Swedbank” AS Daugavpils filiāle, lilita.sostaka@swedbank.lv, t. 67448616 <u>Informācija</u>: https://www.swedbank.lv/pieteikumi/skolu_programma</p> <p>6. <u>Programmas nosaukums</u>: Profesionālās pilnveides izglītības programma jauniešiem ” Panākumu universitāte” <u>Programmas mērķis</u>: Veicināt jauniešu zināšanu un prasmju attīstīšanu uzņēmējdarbības jomā, gūstot pieredzi praktiskā darbībā, kā arī veicinot prasmi gūt personīgos panākumus. <u>Atbildīgās kontaktpersonas</u>: Ināra Užule, Daugavpils 10. vidusskolas komerczinību skolotāja, inarau@inbox.lv, t. 29449226 <u>Informācija</u>: http://www.panakumuuniversitate.lv/lat</p>
2.	Jēkabpils	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
3.	Jelgava	<p>1. Latvijas Banka un LB Naudas plānošanas centrs. «Euro Run». Darbības laiks: 07.10.2015. - 04.05.2016. Novadīti semināri pedagogiem un izglītojošās izbraukuma nodarbības Latvijas skolu 3.-6.klasēs par skolēnu ekonomisko izglītību. Kopā novadītas 114 stundas un tās apmeklējuši aptuveni 3080 skolēni. Kopā novadīti 15 skolotāju semināri un tos apmeklējuši 355 skolotāji.</p> <p>2. Programme from the European Regional Development Fund (ICB) «Central Baltic Student Enterprises without Borders». Darbības laiks: 01.09.2015. - 30.04.2019. Projekta mērķis: veicināt starptautisku SMU veidošanos, iesaistot 4 valstu (Igaunija, Latvija, Somija, Zviedrija) skolēnus, kā arī skolotāju - konsultantu apmācība, lai koordinētu skolēnu darbošanos.</p> <p>3. KA3 Erasmus + Innovation Cluster for Entrepreneurship Education. Darbības laiks: 01.02.2015. – 31.01.2018. Memorandum of Understanding Coolaboration Agreement between Jelgava Spīdolas Gymnasium and JA-YE Europe. Projekta mērķis: trīs gadu laikā 50% skolēnu vecumā no 15 līdz 19 gadiem izveido skolēnu mācību uzņēmumu. Iepriekšējā mācību gadā skolā projekta ietvaros izveidoti 38 SMU, kuros darbojas 99 skolēni. Starptautiska pētījuma ietvaros veikta šo skolēnu un viņu vecāku divreizēja anketācija (rezultātus apkopo Norvēģijas zinātniskais institūts) par ietekmi uz uzņēmējspēju veidošanos skolēnos, skolotājos, vecākos un vietējā sabiedrībā.</p> <p>4. KA2 Erasmus + «Sharing competencies in entrepreneurial learning, connecting theory with practices». 2016. - 2018. Projekta mērķis: divus gadus piedalīsimies KA2 Erasmus + projektā, daloties ar labo praksi SMU, starptautisko mācību uzņēmumu veidošanā, pedagogu pieredzes popularizēšanā. Projekta dalībvalstis: Igaunija, Latvija, Grieķija, Itālija, Islande. Projektu īstenotāju kontakti: e-pasts: sgim@izglitiba.jelgava.lv; Jelgavas Spīdolas ģimnāzija, tālrunis 63029212. Direktores vietniece Dzintra Aploka 29806054, Inta Jorņiņa 29126047</p>
4.	Jūrmala	Nesniedza informāciju.
5.	Liepāja	Nesniedza informāciju.
6.	Rēzekne	<p>Rēzeknes pilsētas pašvaldības iestāde “Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrs” piedāvā jauniešiem reizi gada piedalīties projektu konkursā “Mazo biznesa projektu konkurss”.</p> <p>Programmas mērķis: atbalstīt jauniešu uzņēmējdarbību, veicināt jauniešu karjeras un profesionālās izaugsmes attīstību Rēzeknes pilsētā.</p> <p>Kontaktpersona: Eleonora Ivanova, ARPC jaunatnes lietu speciāliste, eleonora.ivanova@rezekne.lv, tālr.: 26033202</p> <p>Tiešsaistes adrese: http://zeimuls.lv/?s=m%C4%81zo+biznesa+projekti</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>Rēzeknes pilsētas pašvaldības iestādē „Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrs” darbojas 3 mācību uzņēmumi un ir iespēja uzsākt savu uzņēmējdarbību jau skolas laikā dibināt skolēnu mācību uzņēmumu programmas „Junior Achievemnet Latvia” ietvaros.</p> <p>Programmas mērķis: jaunas uzņēmēju paaudzes un nozares ekspertu izglītošana, mācību procesā sasaistot teorētiskās zināšanas ar praksi.</p> <p>Kontaktpersona: Evita Kovalenoka, evita2505@inbox.lv, tālr.:25917487</p>
7.	Rīga	<p>Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments sadarbībā ar AS SWEDBANK organizē grantu programmu "Atspēriens", kuras ietvaros jauniešiem Rīgas uzņēmējiem (tajā skaitā - pilngadīgiem jauniešiem) konkursa kārtībā ir iespēja saņemt finansiālu atbalstu savas uzņēmējdarbības uzsākšanai vai attīstīšanai.</p> <p>Tāpat Rīgas pilsētas departaments piedalās Rīgas domes Labklājības departamenta organizētajā grantu programmā "Sociālās atstumtības riska grupu nodarbinātības veicināšana Rīgā" vērtēšanas komisijas sastāvā.</p> <p>Detalizēta informācija par programmām:</p> <p>1) nosaukums – Atspēriens, mērķis - stimulēt jaunu, inovatīvu komersantu veidošanos un veicināt esošo uzņēmumu inovatīvu attīstību Rīgas administratīvajā teritorijā, kontaktpersona - vērtēšanas komisijas sekretārs Mārtiņš Lācis, e-pasts: Martins.Lacis@riga.lv, informācija Internetā - www.atsperiens.lv;</p> <p>2) nosaukums - Sociālās atstumtības riska grupu nodarbinātības veicināšana Rīgā, mērķis - stimulēt, uzsākt vai attīstīt un īstenot ilgtspējīgu biedrību un nodibinājumu vai komersantu attīstību, lai nodrošinātu nodarbinātības iespējas, t.sk. radot jaunas vai pilnveidojot esošas darba vietas sociālās atstumtības riskam pakļautajām mērķa grupām, kontaktpersona - Vērtēšanas komisijas sekretārs Juris Osis, e-pasts: Juris.Osis@riga.lv, informācija Internetā - http://www.ld.riga.lv/lv/par-departamentu/granta-programmas-socialas-atstumtibas-riska-grupu-nodarbinatibas-veicinasana-riga-projektu-konkurss.html.</p> <p>Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments organizē vairākus pasākumus, atbalstot jauniešu iesaisti uzņēmējdarbību veicinošās aktivitātēs:</p> <p>1) Iniciatīvas nosaukums: Sociālās uzņēmējdarbības apmācības jauniešiem un jauniešu grupām "YES", iniciatīvas mērķis: stiprināt jauniešu NVO sektoru Rīgā un sekmēt organizāciju ilgtspēju, veidot drošu vidi, kurā jaunieši paši spēj radīt savas darbavietas, monetizējot idejas, pie kurām iepriekš darbojušies brīvprātīgā kārtā. Atbildīgā persona: Jānis Vītols, RD IKSD Jaunatnes organizāciju sektora vadītājs (tālr. 27763940; janis.vitols@riga.lv).</p> <p>2) Iniciatīvas nosaukums: projekts "Mana paaudze darba tirgū" (URBACT II programma), iniciatīvas mērķis: veicināt jauniešu nodarbinātību mainīgā darba tirgus apstākļos, īpaši sekmējot uzņēmējprasmju un attieksmes. Atbildīgā persona: Dmitrijs Zverevs, RD IKSD Jaunatnes nodaļas vadītājs (tālr. 29670556, dmitrijs.zverevs@riga.lv). Papildus informācija: http://urbact.eu/my-generation-work.</p> <p>Izglītības jomā īstenotie ES projekti ir ar tālejošu mērķi, veicināt vispārējo izglītību ieguvušo prasmju iekļauties darba tirgū un realizēt sevi kā pilnvērtīgu sabiedrības locekli, t.sk. kļūt ne tikai par labu darba ņēmēju, bet arī būt par darba devēju. Minētajiem projektiem viens no tiešajiem mērķiem ir attīstīt jauniešu uzņēmējdarbības prasmes.</p> <p>Pašreiz notiek:</p> <p>1) Eiropas Savienības Izglītības, mācību, jaunatnes un sporta programmas „Erasmus+” atbalstītais projekts "Rakstura veidošanas izglītība jauniešiem". Mērķis: radīt jaunu pieeju rakstura veidošanas izglītībā, veicinot sadarbību starp izglītotājiem, jaunatnes darbiniekiem, pašvaldībām un biznesu, palielinot skolēnu motivāciju un stiprinot tādas rakstura īpašības, kas palīdzēs pāriet no mācību vides uz darba dzīvi un atrast sev piemērotu profesiju. Kontaktpersona: Velta Zdanovska, tālr. 67181284, e-pasts: velta.zdanovska@riga.lv. Tiešsaiste:</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)															
		<p>www.shapingcharacters.eu.;</p> <p>2) programma "Karjeras izglītības atbalsts Rīgas vispārizglītojošām skolām". Mērķis: daudzveidīgu karjeras attīstības atbalsta pasākumu kopuma nodrošināšana izglītojamajiem, sistemātisku un secīgu karjeras izglītības pasākumu organizēšana izglītības iestādēs, Karjeras nedēļas (oktobra mēnesī) un pasākuma par iespējām iegūt profesionālo un augstāko izglītību - izstādes "Izglītība" organizēšana vispārizglītojošo skolu skolēniem, karjeras konsultantu pakalpojumu pieejamības veicināšana. Kontaktpersonas: Velta Zdanovska, tālr.67181284, e-pasts: velta.zdanovska@riga.lv, Ārija Taurene, tālr.67026879, e-pasts: arija.taurene@riga.lv. Informācija: www.viaa.gov.lv, www.e-skola.lv.</p>															
8.	Valmiera	<p>Valmieras Pārgaujas ģimnāzijā īsteno:</p> <p>1) Izglītības un zinātnes ministrijas Jaunatnes politikas valsts programma 2016. gadam,</p> <p>2) Atbalsts sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaistei neformālās izglītības aktivitātēs, sekmējot viņu līdzdalību sabiedriskajos procesos</p> <p>3) Atbildīgās kontaktpersonas - Valmieras Pārgaujas ģimnāzijas direktore Agita Zariņa, projektu vadītāja Ināra Punkstiņa tālr.26434553</p> <p>4) http://jaunatne.gov.lv/lv/valsts-programma/par-valsts-programmu</p>															
9.	Ventspils	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="479 708 741 868">Programmas/projekta nosaukums</th> <th data-bbox="741 708 1196 868">Programmas/projekta mērķis</th> <th data-bbox="1196 708 1516 868">Par programmas/projekta īstenošanu atbildīgā kontaktpersona, tās kontakti</th> <th data-bbox="1516 708 2098 868">Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="479 868 741 1059">Projekts "Biznesa vasara"</td> <td data-bbox="741 868 1196 1059">Stiprināt jauniešu piederību dzimtajai pilsētai un valstij, ar neformālās izglītības aktivitātēm sekmējot radošuma un uzņēmīguma prasmju iegūšanu un sociālekonomisku iniciatīvu veidošanu.</td> <td data-bbox="1196 868 1516 1059">Kristians Jacevičs, e-pasts: kristians.jacevics@vents.pils.lv</td> <td data-bbox="1516 868 2098 1059">http://jauniesi.ventspils.lv/?p=4921</td> </tr> <tr> <td data-bbox="479 1059 741 1315">Ideju studija</td> <td data-bbox="741 1059 1196 1315">Sniegt atbalstu biznesa ideju autoriem un jaunajiem komersantiem uzņēmējdarbības uzsākšanā, palīdzot skaidri definēt biznesa ideju, konsultējot tirgus izpētē un analizē, resursu piesaistē komercdarbības uzsākšanai, kā arī nodrošinot infrastruktūras atbalstu.</td> <td data-bbox="1196 1059 1516 1315">Irina Boļezina Ekonomikas nodaļas vadītāja vietniece, irina.bolezina@ventspils.lv; tālr.63601193</td> <td data-bbox="1516 1059 2098 1315">http://www.vatp.lv/ideju-studija-pirms-inkubators</td> </tr> </tbody> </table>	Programmas/projekta nosaukums	Programmas/projekta mērķis	Par programmas/projekta īstenošanu atbildīgā kontaktpersona, tās kontakti	Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija	Projekts "Biznesa vasara"	Stiprināt jauniešu piederību dzimtajai pilsētai un valstij, ar neformālās izglītības aktivitātēm sekmējot radošuma un uzņēmīguma prasmju iegūšanu un sociālekonomisku iniciatīvu veidošanu.	Kristians Jacevičs, e-pasts: kristians.jacevics@vents.pils.lv	http://jauniesi.ventspils.lv/?p=4921	Ideju studija	Sniegt atbalstu biznesa ideju autoriem un jaunajiem komersantiem uzņēmējdarbības uzsākšanā, palīdzot skaidri definēt biznesa ideju, konsultējot tirgus izpētē un analizē, resursu piesaistē komercdarbības uzsākšanai, kā arī nodrošinot infrastruktūras atbalstu.	Irina Boļezina Ekonomikas nodaļas vadītāja vietniece, irina.bolezina@ventspils.lv; tālr.63601193	http://www.vatp.lv/ideju-studija-pirms-inkubators			
Programmas/projekta nosaukums	Programmas/projekta mērķis	Par programmas/projekta īstenošanu atbildīgā kontaktpersona, tās kontakti	Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija														
Projekts "Biznesa vasara"	Stiprināt jauniešu piederību dzimtajai pilsētai un valstij, ar neformālās izglītības aktivitātēm sekmējot radošuma un uzņēmīguma prasmju iegūšanu un sociālekonomisku iniciatīvu veidošanu.	Kristians Jacevičs, e-pasts: kristians.jacevics@vents.pils.lv	http://jauniesi.ventspils.lv/?p=4921														
Ideju studija	Sniegt atbalstu biznesa ideju autoriem un jaunajiem komersantiem uzņēmējdarbības uzsākšanā, palīdzot skaidri definēt biznesa ideju, konsultējot tirgus izpētē un analizē, resursu piesaistē komercdarbības uzsākšanai, kā arī nodrošinot infrastruktūras atbalstu.	Irina Boļezina Ekonomikas nodaļas vadītāja vietniece, irina.bolezina@ventspils.lv; tālr.63601193	http://www.vatp.lv/ideju-studija-pirms-inkubators														
Latvijas novadi																	

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)				
10.	Ādažu novads	Nr. p.k.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Atbildīgā kontaktpersona	Tiešsaistes adrese plašākai informācijai
		1.	Ādažu novada jauno uzņēmēju atbalsta konkurss Organizators: Ādažu novada dome	Veicināt jaunu komersantu darbību Ādažu novadā, sekmējot darbavietu radīšanu, jaunu produktu un pakalpojumu piedāvājumu	Inita Henilane Attīstības un investīciju daļas projektu vadītāja Tel.: +371 67996900 E-pasts: inita.henilane@adazi.lv	http://www.adazi.lv/page/1283
		2.	Junior Achievement Latvija programmas Organizators: biedrība "Junior Achievement Latvija"	Sagatavot jauniešus dzīvei un darbam brīvā tirgus ekonomikas apstākļos, sniegt viņiem pirmo pieredzi uzņēmējdarbībā, ka arī veidot pozitīvu sociālo vidi un veicināt jauniešu uzņēmības un iniciatīvas veidošanos un attīstību	Jadviga Fursa Ekonomikas skolotāja Ādažu vidusskola Tel.: +371 26838744 E-pasts: fursa@tvnet.lv	http://www.jal.lv/
		3.	Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam apakšpasākuma 19.2. "Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģiju" ietvaros apstiprinātās sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģijas ieviešanai aktivitātes 19.2.1. "Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas" un 19.2.2. "Vietas potenciāla attīstības iniciatīvas" Organizators: biedrība "Gaujas Partnerība"	Mērķis M1 Uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstīšana	Zane Pūpola ELFLA administratīvā vadītāja Biedrība "Gaujas Partnerība" Tel.: +371 26591527 E-pasts: zane.pupola@gaujaspartneriba.lv	http://www.gaujaspartneriba.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=203&Itemid=65&lang=lv

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		Fonds: Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai			
4.		Konkurss "Laukiem būt!" Organizators: LLKC Lauku attīstības nodaļa un LLKC reģionālās nodaļas	Jauniešu aktivizēšana laukos, to kompetenču attīstība, un iesaistīšana lauku uzņēmējdarbības un sabiedriskās dzīves attīstīšanā un veidošanā	Vita Liepkalne Grāmatvedības konsultante LLKC Pierīgas birojs Tel.: +371 67973470 E-pasts: vita.liepkalne@llkc.lv	http://laukutikls.lv/atbalsts-lauku-jauniesiem-uznemejdarbibas-veicinasanai-0
11.	Aglonas novads	<p>Programmas nosaukums: „Izaugsme un nodarbinātība”</p> <p>Programmas mērķis: Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā projekta „PROTI UN DARI!” Nr.8.3.3.0/15/1/001 īstenošanā.</p> <p>Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti: Natālija Motiļkova, t.26207571, e-pasts jauniesi@agona.lv</p> <p>Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija: www.aglona.lv</p>			
12.	Aizkraukles novads	<p>Aizkraukles novadā jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai Aizkraukles novada vidusskolā tiek īstenota “Junior Achievement Latvija” skolēnu mācību uzņēmumu programma.</p> <p>Programmas mērķis ir jaunas uzņēmēju paaudzes un nozares ekspertu izglītošana, mācību procesā sasaistot teorētiskās zināšanas ar praksi.</p> <p>Par programmas īstenošanu atbildīgā ir Aizkraukles novada vidusskolas skolotāja Zane Sirmace-Liedskalniņa, e-pasts: zanesirmace@gmail.com.</p> <p>Plašāka informācija par programmu: http://www.jal.lv/SMU</p> <p>Skolēnu uzņēmumi piedalās arī pašvaldības rīkotajā Pārnovadu uzņēmēju dienā, tās ietvaros ietvaros notiek jauno uzņēmumu izvērtēšana un apbalvošana 6 nominācijās – Labākais stends; Videi draudzīgs produkts; Labākā pārdošanas komanda; Inovatīvs produkts, Kvalitātes produkts, Labākā reklāma.</p> <p>Plašāka informācija par skolēnu uzņēmumiem Pārnovadu uzņēmēju dienā: http://www.aizkraukle.lv/page/226&news_id=1827</p>			
13.	Aizputes novads	Nesniedza informāciju.			
14.	Aknīstes novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.			
15.	Alojas novads	<p>Alojas novada pašvaldības finansētie projekti:</p> <p>“Biznesa ideju konkurss komercdarbības uzsākšanai Alojas novadā”</p> <p>Konkursa mērķis – veicināt jaunu komersantu veidošanos Alojas novadā, motivējot iedzīvotājus sava biznesa uzsākšanai. Konkursa ietvaros tiek rīkoti semināri par dažādām tēmām, kas palīdz jauniešiem saprast uzņēmējdarbības uzsākšanas pamatus, kā arī tiek piesaistīti speciālisti, kas palīdz jauniešiem dokumentu un biznesa plāna sagatavošanā, jau otro gadu finanšu institūcija “Altum” sniedz konsultācijas jauniešiem, ja tas nepieciešams.</p> <p>Par programmas ieviešanu atbildīgā kontaktpersona Alojas novada domes komercdarbības speciāliste Zane Lapšāne-Celma, e-pasts: zane.lapsane.celma@aloja.lv, t. 25749131</p>			

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)											
		<p>http://www.aloja.lv/2016/03/23/biznesa-ideju-konkurss-komercdarbibas-uzsaksanai-alojas-novada/</p> <p>“Jauniešu karjeras izvēle un amatu prasmju apguve” Projekta mērķis - atbalstīt jauniešu amata prasmju apguvi vasaras periodā, veicināt jauniešu karjeras un neformālās izglītības attīstību Alojās novadā. (Finansē Alojās novada pašvaldība) Par programmas ieviešanu atbildīgā kontaktpersona Alojās novada domes komercdarbības speciāliste Zane Lapšāne-Celma, e-pasts: zane.lapsane.celma@aloja.lv, t. 25749131 http://www.aloja.lv/2016/06/07/jauniesi-aicinati-pieteikties-vakancem-darba-deveju-ieniegtajam-vakancem-projekta-jauniesu-karjeras-izvele-un-amata-prasmju-apguve-ietvaros/</p> <p>2015. gadā sāka projekta realizācija, “Alojās novada uzņēmējdarbības atbalsta centra – bibliotēkas “Sala”” celtniecība. Tiks izveidots zināšanu centrs sabiedrības un uzņēmējdarbības attīstībai. “Uzņēmējdarbības atbalsta centra – bibliotēkas “Sala”” piedāvās: Pasākumus (seminārus, konferences, zinātnes pasākumus, biznesa tikšanās, telpas citiem sadarbības partneru rīkotajiem pasākumiem); Attālināta darba vietas; Atvērtā tipa ofisa vietas; Bibliotēkas pakalpojumus; Nevalstisko organizāciju satikšanās un sadarbības vieta; Starppaaudžu sadarbību; Vides apmācības – ekskursijas, radošās darbnīcas, apmācībās, u.c.</p> <p>Alojās novadu skolu iesaiste jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanā: Alojās Ausekļa vidusskola, sadarbībā ar izglītības programmu “Junior Achievement Latvija”, darbojušās uzņēmējdarbības programmā, izveidojot trīs skolēnu mācību uzņēmumus. Programmas mērķis - jaunas uzņēmēju paaudzes un nozares ekspertu izglītošana, mācību procesā sasaistot teorētiskās zināšanas ar praksi. Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona Alojās Ausekļa vidusskolas ekonomikas un uzņēmējdarbības skolotāja Dace Vilne, e-pasts: dace.vilne@aloja.lv, t. 29476451 www.aavsk.lv</p>											
16.	Alsungas novads	Nesniedza informāciju.											
17.	Alūksnes novads	<table border="1" data-bbox="492 1209 2042 1402"> <thead> <tr> <th data-bbox="492 1209 779 1246">Nosaukums</th> <th data-bbox="779 1209 1176 1246">Mērķis</th> <th data-bbox="1176 1209 1626 1246">Atbildīgā kontaktpersona</th> <th data-bbox="1626 1209 2042 1246">Tiešsaistes adrese</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="492 1246 779 1402">Jauniešu biznesa ideju konkurss</td> <td data-bbox="779 1246 1176 1402">veicināt jaunu komersantu (saimnieciskās darbības veicēju) veidošanos novadā, motivējot jauniešus (18-30 g.v.) sava biznesa uzsākšanai</td> <td data-bbox="1176 1246 1626 1402">Uzņēmējdarbības atbalsta speciāliste Sanita Ausēja Tālrunis: +371 25425222 E-pasts: sanita.auseja@aluksne.lv</td> <td data-bbox="1626 1246 2042 1402">www.aluksne.lv</td> </tr> </tbody> </table>				Nosaukums	Mērķis	Atbildīgā kontaktpersona	Tiešsaistes adrese	Jauniešu biznesa ideju konkurss	veicināt jaunu komersantu (saimnieciskās darbības veicēju) veidošanos novadā, motivējot jauniešus (18-30 g.v.) sava biznesa uzsākšanai	Uzņēmējdarbības atbalsta speciāliste Sanita Ausēja Tālrunis: +371 25425222 E-pasts: sanita.auseja@aluksne.lv	www.aluksne.lv
Nosaukums	Mērķis	Atbildīgā kontaktpersona	Tiešsaistes adrese										
Jauniešu biznesa ideju konkurss	veicināt jaunu komersantu (saimnieciskās darbības veicēju) veidošanos novadā, motivējot jauniešus (18-30 g.v.) sava biznesa uzsākšanai	Uzņēmējdarbības atbalsta speciāliste Sanita Ausēja Tālrunis: +371 25425222 E-pasts: sanita.auseja@aluksne.lv	www.aluksne.lv										

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		Pedagogu apmācības skolēnu uzņēmējdarbības izglītības veicināšanā	Paaugstināt vispārējās izglītības iestāžu pedagogu kompetences izglītojamo uzņēmējspēju veicināšanā	Alūksnes novada pašvaldības Izglītības pārvaldes vadītāja Gunta Kupča Tālr. 64381479 ; 26320623 e-pasts: izgl.parvalde@aluksne.lv	
		Jauno uzņēmēju grupa "Pats savas algas kalējs"	veicināt jauniešu (8.-12.klase) interesi par uzņēmējdarbību un pilnveidot uzņēmējdarbības kompetences	Uzņēmējdarbības atbalsta speciāliste Sanita Ausēja Tālr. +371 25425222 E-pasts: sanita.auseja@aluksne.lv	www.abjc.lv
		Skolēnu mācību uzņēmumi			www.jal.lv
18.	Amatas novads	Nesniedza informāciju.			
19.	Apes novads	<p>Apes novada pašvaldība informē, ka šobrīd Apes novada pašvaldībā tiek ieviests Eiropas Sociālā fonda projekts 8.3.3. specifiskā atbalsta mērķis „Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā”. Projekts „Proti un dari”.</p> <p>Igaunijas- Latvijas pārrobežu sadarbības programmas projektu konkursam tiek gatavots projekta pieteikums “Pārrobežu sadarbības veicināšana vietējās pārtikas un amatniecības nozarēs - COOP vietējais”.</p> <p>2015.gadā noslēdzās Nordplus projekts “Uzņēmēju paaudze”. Plašāka informācija: http://www.apesnovads.lv/wp-content/uploads/2011/10/PROJEKTA-APRAKSTS1.pdf?ab4dc5 Par projektu realizāciju atbildīgā kontaktpersona – teritorijas attīstības nodaļas vadītāja vietniece Liene Ābolkalne, e-pasts: liene.abolkalne@ape.lv, tālr. 64307213, 26450855.</p>			
20.	Auces novads	Nesniedza informāciju.			
21.	Babītes novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.			
22.	Baldones novads	<i>Ikgada – Uzņēmējdarbības attīstības biznesa ideju konkurss jauniešiem</i>	Konkursa mērķis ir sniegt pašvaldības atbalstu jauniešu idejām, veicināt saimnieciskās darbības attīstību Baldones novadā un popularizēt jaunu uzņēmēju rašanos. Pretendents var būt jebkurš Baldones novada administratīvajā teritorijā deklarēts jauniešs no 18 līdz 29 gadiem, kurš realizēs projektu Baldones novadā un kurš plāno uzsākt	E-pasts: attistiba@baldone.lv	http://www.baldone.lv/images/userfiles/dokumenti/jaunieju_konkurss_nolikums_2016.pdf http://www.baldone.lv/lv/baldone/zinas/832_konkurss_uznejdarbiba_attistiba_biznesa_ideju_konkurss_j/

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		saimniecisko darbību vai tādu jau veic.
23.	Baltinavas novads	Nesniedza informāciju.
24.	Balvu novads	Nesniedza informāciju.
25.	Bauskas novads	<p>1) Šobrīd ir izstrādāts un iesniegts projektu pieteikums Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmā “Biznesa bibliotēku potenciāla attīstība uzņēmējdarbības veicināšanai pašvaldībās”. Apstiprināšanas gadījumā projektā paredzētās aktivitātes: bibliotēku infrastruktūras uzlabošana; bibliotēku darbinieku kapacitātes celšana ar mērķi nodrošināt inovatīvu uzņēmējdarbības atbalsta centra vidi; nodrošināt bibliotēkās kvalitatīvus biznesa atbalstošus pakalpojumus; attīstīt uzņēmējdarbības atbalsta bibliotēku tīkla potenciālu un iespējas. Šis ir turpinājums iepriekšējā plānošanas programmas LAT-LIT projektam “Establishment of business support library cross border network”. Gan šajā, gan iepriekšējā periodā liela uzmanība tiek pievērsta jauniešu iesaistei uzņēmējdarbībā, rīkojot dažādas aktivitātes (seminārus, tikšanās ar uzņēmējiem, konkursus, atbalsta pasākumus). Projekta mērķa grupa ir skolēni, jaunieši un esošie/topošie uzņēmēji. Plašāka informācija par iepriekšējo periodu un kontakti (Egija Stapkēviča) http://www.bauska.lv/print.php?url=lv/pasvaldiba/projekti/latvijas-lietuvas-parrobezu-programma/uznemejdarbības-bibliotekas Par esošo projekta pieteikumu: http://www.bauska.lv/print.php?url=lv/jaunumi/tiek-gatavoti-septini-projekti-latvijas-lietuvas-parrobezu-sadarbības-programmai-2932 Kontaktpersona: Egija Stapkēviča, egija.stapkevica@bauska.lv</p> <p>2) Ar šā gada septembri Bauskas pilsētā tiks izveidots “Bauskas reģionālais biznesa inkubators”. Inkubatora darbību pārraudzīs LIAA. Projekts tiks realizēts darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.3.2.1 aktivitātes “Biznesa inkubatori” ietvaros. Aktivitātes mērķis: veicināt jaunu, dzīvotspējīgu un konkurētspējīgu komersantu veidošanos un attīstību Latvijas reģionos, nodrošinot tos ar komercdarbībai nepieciešamo vidi un konsultatīvajiem pakalpojumiem. Biznesa inkubācija ir unikāls un elastīgs komercdarbības attīstības process – infrastruktūras un personāla apvienojums, kas veidots, lai palīdzētu attīstīties jauniem un nelieliem komersantiem, atbalstot tos agrīnās attīstības stadijā ar ikdienas konsultācijām par pamata komercdarbības attīstības jautājumiem. Aktivitāte ir paredzēta vecuma grupā no 18 gadiem, līdz ar to iekļaujot arī jauniešus. Kontaktpersona: Laila Stapkēviča, laila.stapkevica@bauska.lv Vairāk informācijas: http://www.bauska.lv/lv/jaunumi/bauska-bus-regionalas-nozimes-biznesa-inkubators-2807</p> <p>3) Bauskas valsts ģimnāzija 2015.gadā iesaistījās NORDPLUS programmas mobilitāšu projektā Nr.2014/10240 ar nosaukumu "The real entrepreneur: a doer, not a dreamer"(Īsts uzņēmējs ir darītājs nevis sapņotājs). Projekts ilga 12 mēnešus no 2014.gada 1. augusta - 2015.gada 1. augustam un tajā piedalījās trīs skolas - Bauskas Valsts ģimnāzija, Karmelavas B.Buracas ģimnāzija (Lietuva) un Antslas ģimnāzija (Igaunija). Projekta galvenais mērķis ir mudināt jauniešus izvēlēties uzņēmējdarbību kā savu nākotnes nodarbošanos, lai kļūtu par darba devējiem nevis ņēmējiem. Kontakti: gimnazija@bauska.lv Vairāk informācijas: http://www.bauskasvg.lv/par-skolu/projekti</p> <p>Šobrīd Bauskas novadā tiek izstrādāta “Bauskas novada pašvaldības jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2017.-2024.gadam” ar mērķi</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>uzlabot Bauskas novada jauniešu dzīves kvalitāti, radot atbalstošu apkārtējo vidi un veicinot jauniešu līdzdalību sabiedrībā un personas pilnveidi, kā arī aktualizēt vidēja termiņa prioritātes un uzdevumus, izstrādāt detalizētu rīcības plānu, kas sevī ietver konkrētu pasākumu kopumu un sadarbības veicināšanu starp iesaistītajām institūcijām.</p> <p>Liela loma stratēģijas izstrādē būs arī uzņēmējdarbības jautājuma risināšanai un atbalstam jauniešiem, veidojot vienotu institucionālu sadarbību Bauskas novadā.</p> <p>Kontakti: Egija Stapkēviča, egija.stapkevica@bauska.lv Informācija: http://www.bauska.lv/lv/lidzdaliba/jaunatnes-politikas-planosana</p>
26.	Beverīnas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
27.	Brocēnu novads	Nesniedza informāciju.
28.	Burtnieku novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
29.	Carnikavas novads	<p>Atbildot uz Jūsu 2016.gada 17.augusta informācijas pieprasījumu, Carnikavas novada dome informē, ka pašvaldība piedalās ES finansētā projektā „Job opportunities for youth with the network of European towns” (JoyNeet) („Darba iespēju radīšana jauniešiem ar Eiropas pilsētu tīkla palīdzību”), programmā Eiropa Pilsoņiem. Realizācijas laiks: 2014.gada septembris-2016.gada oktobris.</p> <p>JoyNeet projekta mērķis ir veicināt jauniešu aktivitāti darba meklējumos vai darba vietu radīšanā, sniedzot tiem informāciju par citu pašvaldību pieredzi un atbalstu, kā arī Eiropas Savienības aktivitātēm šajā jomā.</p> <p>Par projekta realizāciju atbildīgā persona ir Attīstības un plānošanas nodaļas projektu vadītājs Vilis Zinkevičs, tālr. 29160310, e-pasts: vilis.zinkevics@carnikava.lv</p> <p>Tiešsaistes adrese plašākai informācijai: http://www.joyneet.ro</p>
30.	Cēsu novads	<p>“Dari Cēsīm”.</p> <p>Šī ir plašākā un nopietnākā pašvaldības atbalsta programma novada jaunajiem uzņēmējiem.</p> <p>Mērķis: jauno uzņēmēju atbalsts ar pašvaldības Grantu.</p> <p>Atbildīgais: Attīstības nodaļas Uzņēmējdarbības speciālists Valdis Nītiņš.</p> <p>Tiešsaite: http://www.cesis.lv/lv/uznemejdarbiba/atbalsta-programmas/pasvaldibas-atbalsts/grantu-konkurss-dari-cesim</p> <p>“Cēsīs Var”</p> <p>Mērķis: rast jaunas biznesa idejas un palīdzēt šo ideju autoriem tās realizēt.</p> <p>Atbildīgais: Koprades mājas Skola6 vadītāja Dita Trapenciere un Valdis Nītiņš</p> <p>Tiešsaite: http://www.cesis.lv/lv/uznemejdarbiba/atbalsta-programmas/pasvaldibas-atbalsts/biznesa-ideju-konkurss--cesis-var--</p> <p>JCI Cēsu filiāle.</p> <p>Šīs kustības mērķis ir apvienot vietējos jaunos uzņēmējus, apmainīties ar informāciju un realizēt dažādus projektus. Gan apmācības seminārus, gan labdarības projektus, kas vērsti uz uzņēmējdarbības popularizēšanu un attīstību.</p> <p>Cēsu nodaļas JCI koordinatore Kitija Egle / : eglekitija@inbox.lv</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)															
		<p>Skolēnu biznesa ideju konkurss. Šo konkursu realizē sadarbībā ar skolu ekonomikas pasniedzējiem. Pēdējo reizi tas notika 2014.g. 2015.g. konkurss netika organizēts, bet mēs vēlamies to atjaunot šogad vai nākošo gadu. Šeit nepieciešama ciešāka sadarbība ar skolām, vēlams lielāka skolnieku interese par šo konkursu.</p> <p>Biznesa inkubators. Iepriekšējā periodā Cēsis labi darbojās Biznesa inkubators "Magnuss". Diemžēl jaunajā programmā tas valsts atbalstu nav guvis. Šobrīd šis ir ļoti sarežģīts jautājums, jo pašvaldības iespējas tajā iesaistīties ir ierobežotas. Pie tam, šobrīd izstrādājot jauno Inkubatoru programmu, Cēsu novadā konsultantu darbība vismaz sākumā nav paredzēta. Mēs pašvaldībā uzskatām, ka būtu nepieciešams apzināt un ieinteresēt jaunos uzņēmējus ar savām idejām, lai mēs varētu izpildīt nepieciešamos kritērijus un nodrošināt Inkubatora pakalpojumus arī Cēsu novadā.</p>															
31.	Cesvaines novads	Nesniedza informāciju.															
32.	Ciblas novads	Nesniedza informāciju.															
33.	Dagdas novads	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="479 715 757 778">Programmas nosaukums</th> <th data-bbox="757 715 1122 778">Programma mērķis</th> <th data-bbox="1122 715 1720 778">Kontaktpersona un tas kontakti</th> <th data-bbox="1720 715 2098 778">Tiešsaistes adrese par informāciju</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="479 778 757 1374">ESF projekta „Jauniešu garantijas” Nr.7.2.1.1/15/I/001 atbalsta pasākums „Darbam nepieciešamo iemaņu attīstība nevalstiskajā sektorā”</td> <td data-bbox="757 778 1122 1374">Sniegt atbalstu jauniešu darbam sabiedrības labā, kas veicina biedrību un nodibinājumu statūtos noteikto funkciju nodrošināšanu un vērsta uz jauniešu aktivitātes veicināšanu sabiedrības labā, neveicot saimniecisko darbību komerciāliem mērķiem, kas kvalificējama kā komercdarbības atbalsts, bez nolūka gūt peļņu.</td> <td data-bbox="1122 778 1720 1374"> <p>Jauniešu biedrības “Dagne” valdes priekšsēdētāja Svetlana Ilatovska, 29973451</p> <p>Jauniešu biedrības “Senna” valdes priekšsēdētāja Sanita Karpoviča, 26400887</p> <p>Jauniešu biedrības “Orhidejas” valdes locekle Anna Sevostjanova, 26353145</p> <p>Jauniešu biedrības “Deva” valdes priekšsēdētāja Taisija Šangele, 26203285</p> <p>Jauniešu biedrība “Dzirgstelītes” valdes priekšsēdētāja Gelena Radelicka, 29665701</p> <p>Jauniešu biedrība “Ašo kompānija” valdes priekšsēdētāja Olga Lukjanska, 29246185</p> </td> <td data-bbox="1720 778 2098 1374"> http://www.nva.gov.lv/ www.dagda.lv sadaļā Jauniešiem </td> </tr> <tr> <td data-bbox="479 1374 757 1439">ESF projekts „Jauniešu garantijas”</td> <td data-bbox="757 1374 1122 1439">Sekmēt jauniešu bezdarbnieku iekļaušanos</td> <td data-bbox="1122 1374 1720 1439">Jauniešu biedrības “Dagne” valdes priekšsēdētāja Svetlana Ilatovska, 29973451</td> <td data-bbox="1720 1374 2098 1439">http://www.nva.gov.lv/</td> </tr> </tbody> </table>				Programmas nosaukums	Programma mērķis	Kontaktpersona un tas kontakti	Tiešsaistes adrese par informāciju	ESF projekta „Jauniešu garantijas” Nr.7.2.1.1/15/I/001 atbalsta pasākums „Darbam nepieciešamo iemaņu attīstība nevalstiskajā sektorā”	Sniegt atbalstu jauniešu darbam sabiedrības labā, kas veicina biedrību un nodibinājumu statūtos noteikto funkciju nodrošināšanu un vērsta uz jauniešu aktivitātes veicināšanu sabiedrības labā, neveicot saimniecisko darbību komerciāliem mērķiem, kas kvalificējama kā komercdarbības atbalsts, bez nolūka gūt peļņu.	<p>Jauniešu biedrības “Dagne” valdes priekšsēdētāja Svetlana Ilatovska, 29973451</p> <p>Jauniešu biedrības “Senna” valdes priekšsēdētāja Sanita Karpoviča, 26400887</p> <p>Jauniešu biedrības “Orhidejas” valdes locekle Anna Sevostjanova, 26353145</p> <p>Jauniešu biedrības “Deva” valdes priekšsēdētāja Taisija Šangele, 26203285</p> <p>Jauniešu biedrība “Dzirgstelītes” valdes priekšsēdētāja Gelena Radelicka, 29665701</p> <p>Jauniešu biedrība “Ašo kompānija” valdes priekšsēdētāja Olga Lukjanska, 29246185</p>	http://www.nva.gov.lv/ www.dagda.lv sadaļā Jauniešiem	ESF projekts „Jauniešu garantijas”	Sekmēt jauniešu bezdarbnieku iekļaušanos	Jauniešu biedrības “Dagne” valdes priekšsēdētāja Svetlana Ilatovska, 29973451	http://www.nva.gov.lv/
Programmas nosaukums	Programma mērķis	Kontaktpersona un tas kontakti	Tiešsaistes adrese par informāciju														
ESF projekta „Jauniešu garantijas” Nr.7.2.1.1/15/I/001 atbalsta pasākums „Darbam nepieciešamo iemaņu attīstība nevalstiskajā sektorā”	Sniegt atbalstu jauniešu darbam sabiedrības labā, kas veicina biedrību un nodibinājumu statūtos noteikto funkciju nodrošināšanu un vērsta uz jauniešu aktivitātes veicināšanu sabiedrības labā, neveicot saimniecisko darbību komerciāliem mērķiem, kas kvalificējama kā komercdarbības atbalsts, bez nolūka gūt peļņu.	<p>Jauniešu biedrības “Dagne” valdes priekšsēdētāja Svetlana Ilatovska, 29973451</p> <p>Jauniešu biedrības “Senna” valdes priekšsēdētāja Sanita Karpoviča, 26400887</p> <p>Jauniešu biedrības “Orhidejas” valdes locekle Anna Sevostjanova, 26353145</p> <p>Jauniešu biedrības “Deva” valdes priekšsēdētāja Taisija Šangele, 26203285</p> <p>Jauniešu biedrība “Dzirgstelītes” valdes priekšsēdētāja Gelena Radelicka, 29665701</p> <p>Jauniešu biedrība “Ašo kompānija” valdes priekšsēdētāja Olga Lukjanska, 29246185</p>	http://www.nva.gov.lv/ www.dagda.lv sadaļā Jauniešiem														
ESF projekts „Jauniešu garantijas”	Sekmēt jauniešu bezdarbnieku iekļaušanos	Jauniešu biedrības “Dagne” valdes priekšsēdētāja Svetlana Ilatovska, 29973451	http://www.nva.gov.lv/														

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		Nr.7.2.1.1/15/I/001 bezdarbnieku ar invaliditāti iesaistīšanu atbalsta pasākumā "Subsidētā darba vieta jauniešiem bezdarbniekiem (pasākumi noteiktām personu grupām)""	sabiedrībā, konkurētspēju un iekārtošanos pastāvīgā darbā, pilnveidojot jauniešu darba prasmes un iemaņas.	LSKA Krāslavas, Dagdas, Aglonas novadu komitejas Šķaunes nodala, projektu vadītāja Sandra Drozdova, 22429754	www.dagda.lv sadaļā Jauniešiem
		Dagdas novada pašvaldības finišēts projekts „Manā pirmā darba vieta”	Augstskolu studentu veicināšanā konkurētspēju darba tirgū	Dagdas novada jaunatnes lietu speciāliste Svetlana Ilatovska, 6565224	www.dagda.lv sadaļā Jauniešiem
		Dagdas novada pašvaldības finansēts projekts "Kļūsti uzņēmējs laukos"	Aktivizēt jauniešus uzņēmējdarbības uzsākšanai laukos	Dagdas novada lauksaimnieku biedrības valdes priekšsēdētājs Artjoms Gekišs	www.dagda.lv sadaļā Jauniešiem
34.	Daugavpils novads	<p>Neformālā izglītība kompetenču attīstīšanai uzņēmējdarbības jomā: Daugavpils novada pašvaldība nepārtraukti aktualizē jauno un topošo uzņēmēju vēlmes, aktīvi sadarbojas ar sociālajiem partneriem, 2015. gadā tika organizētas šādas apmācības:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izglītojošs seminārs „Dārzeņu audzēšana” • Praktiskās apmācības „E-komercija, mājas lapas un interneta veikala izveide” • Izglītojošs seminārs „Horizon 2020 un MVU instruments” • Izglītojošs seminārs „Start - up attīstīšana” • Izglītojošs seminārs „Rūpnieciska īpašuma tiesību aizsardzības aspekti” • Izglītojošs seminārs "Ietekmīga publiskā runa" • Izglītojošs seminārs "Neverbālā komunikācija un tēla nozīme prezentācijās" • Izglītojošs seminārs "Kur rast spēku un kā cīnīties ar iekšējo izsīkumu" • Seminārs „Ko pašvaldība var sniegt uzņēmējam/ kā pašvaldībai sadarboties ar uzņēmējiem” <p>Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jāzeps Krukovskis, e-pasts: jazeps.krukovskis@dnd.lv. tālr. 26121362 http://www.daugavpilsnovads.lv/lv-uznemejdarbiba-jaunumi</p> <p>Tirdzniecības vieta “Zemnieku vakara tirdziņš” jaunajiem zemniekiem un mazajām saimniecībām: Zemnieku vakara tirdziņš sniedz iespēju jauniešiem – iesācējiem lauksaimniecības jomā, kuri vēl nav izauguši līdz lielsaimniecīkiem realizēt savu produkciju pilsētā. Pircēju tips, kas iepērkas šajā tirdziņā ir strādājoši cilvēki ar labu izglītību, kuriem ir svarīgi atbalstīt vietējo mazo biznesu un jaunus uzņēmējus, svarīga produktu kvalitāte un izcelsme un mazāk svarīga cena. Šis tirdziņš kalpo arī par savdabīgu sadarbības</p>			

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>platformu jauniešiem zemniekiem. Ir veidojusies arī veiksmīga kooperācija starp jaunajiem zemniekiem, jaunieši ir apvienojušies produkcijas realizēšanai Rīgā, Kalnciema kvartālā, tādējādi samazinot loģistikas izmaksas. Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jāzeps Krukovskis, e-pasts: jazeps.krukovskis@dnd.lv. tālr. 26121362 http://www.daugavpilsnovads.lv/lv-uznemejdarbiba-jaunum</p> <p>Skolēnu mācību uzņēmumu programma: Lai jauniešiem sniegtu zināšanas par uzņēmējdarbību, sniegtu iespējas pilnveidot viņu uzņēmējspējas, gatavojot viņus reālas uzņēmējdarbības uzsākšanai nākotnē, sadarbībā ar Daugavpils novada Izglītības pārvaldi 2014. gadā Daugavpils novads sāka iesaistīties biedrības "Junior Achievement Latvija" koordinētajā starptautiskajā skolēnu mācību uzņēmumu programmā. Arī 2015. gadā Daugavpils novada izglītības iestādes apzinājās šīs programmas sniegtās praktiskās zināšanas un artavu „uzņēmēja gēna” attīstīšanā, kā rezultātā Daugavpils novada izglītības iestādēs ir reģistrēti 3 Skolēnu mācību uzņēmumi. Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Irēna Bulaša, e-pasts: irena.bulasa@dnd.lv. tālr. 65476828 http://www.daugavpilsnovads.lv/jaunatnei-jaunumi?page=3</p> <p>Uzņēmējdarbības popularizēšanas semināri skolās: Sadarbībā ar Latgales plānošanas reģionu ik gadu 1 – 2 novada skolās tiek organizēts seminārs skolēniem „Īsteno sapni par savu biznesu!”. Semināra ietvaros vidusskolēni tiek ar uzņēmējdarbības konsultantiem, ekspertiem un pieredzējušiem uzņēmējiem, darbojas komandās un aktīvākās komandas tiek aicinātas kopā ar ekonomikas skolotāju doties mācību ekskursijā uz Latgales reģiona uzņēmumiem. Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jāzeps Krukovskis, e-pasts: jazeps.krukovskis@dnd.lv. tālr. 26121362 http://www.daugavpilsnovads.lv/lv-uznemejdarbiba-jaunumi</p> <p>Lauksaimniecības popularizēšana Daugavpils novada skolās: Daugavpils novada dome, sadarbībā ar „Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerību Kaimiņi” un Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru ik gadu organizē semināru ciklu “Lauksaimniecības popularizēšana Daugavpils novada skolās”. Tās ietvaros tiek stāstīts par Daugavpils novadu, par pašvaldības atbalstu, par jaunajām tendencēm lauksaimniecībā, par pieejamajiem atbalsta instrumentiem. Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jāzeps Krukovskis, e-pasts: jazeps.krukovskis@dnd.lv. tālr. 26121362 http://www.daugavpilsnovads.lv/lv-uznemejdarbiba-jaunum http://new.llkc.lv/</p> <p>Apmācību cikls “Uzņēmējdarbības sākumskola” Izvērtējot to, ka 2014. gada biznesa ideju konkurss „Esi uzņēmējs 2014” bija noslēdzies bez rezultātiem, kas norādīja uz nepieciešamību veikt izmaiņas turpmākajā šī konkursa organizēšanā un īstenot jaunas aktivitātes - aktīvāk izglītēt jauniešus uzņēmējdarbības jomā, tika pieņemts lēmums aktīvāk iesaistīties jauniešu izpratnes par uzņēmējdarbību, ideju ģenerēšanu un uzņēmējspēju attīstīšanā. Vērtējot apstākļus, galvenokārt ģeogrāfiski plašo novada teritoriju un esošo sabiedriskā transporta kursēšanas grafiku, ar kuru saistāma vāja semināru apmeklētība 2014. gadā, apmācībām 2015. gadā tika izvēlēts nometnes tipa modelis - apmācības tika organizētas rudens brīvlaikā, jauniešiem nodrošinot ēdināšanu un izmitināšanu Medumu speciālās internātpamatskolas telpās, kurās jaunieši nedēļas garumā tika apmācīti, izmantojot neformālas metodes - darba grupas, seminārus, pieredzes apmaiņas braucienu pie dažādu nozaru Daugavpils novada uzņēmējiem. Apmācību cikla laikā jaunieši ģenerēja un attīstīja biznesa idejas ar mērķi startēt biznesa ideju konkursos 2016. gadā.</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>Apmācību organizēšanai tika iesaistīti iekšējie pašvaldības resursi, kā arī piesaistīti profesionāli biznesa treneri. Topošajiem uzņēmējiem tika organizēti šādi semināri un apmācības:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seminārs "Uzņēmēji man apkārt - motivācija būt uzņēmējam" • Praktiskas apmācības „Mērķu meistarklase” • Pieredzes apmaiņas un iedvesmas brauciens pie Daugavpils novada uzņēmējiem • Praktiska nodarbība „Biznesa ideju tirgus” • Praktiskais seminārs „Laika menedžments” • Praktiskais seminārs „Finanšu plānošana” • Praktiskais seminārs „Biznesa plāna galveno sadaļu aizpildīšana” • Izglītojošs seminārs „Biznesa atbalsta rīki” • Praktiskais seminārs „Radošums un inovācijas” • Praktiskais seminārs „Idejas attīstība un transformācija biznesa produktā” • Praktiskais seminārs „Idejas prezentēšanas tehnika - „Storry telling”” • Praktiska nodarbība „Produkta stāsta veidošana un prezentēšana” <p>Apmācībām noslēdzoties nepilngadīgie jaunieši tika mudināti iesaistīties Skolēnu mācību uzņēmumu programmā „Junior Achievement”. Pilngadīgie jaunieši tiek gatavoti startēšanai biznesa ideju un grantu konkursos, sniedzot attālinātas konsultācijas. Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jāzeps Krukovskis, e-pasts: jazeps.krukovskis@dnd.lv. tālr. 26121362 http://www.daugavpilsnovads.lv/lv-uznemejdarbiba-jaunumi</p> <p>Daugavpils novada Skolēnu vasaras nodarbinātības programma: Daugavpils novada pašvaldība kopš 2013. gada, sadarbojoties ar novada uzņēmējiem īsteno jauniešu nodarbinātības projektu, kura laikā iespēja strādāt un apgūt pirmās darba prasmes tiek dotas 14 līdz 19 gadus veciem Daugavpils novadā deklarētajiem skolēniem. Atbalsts no uzņēmēju puses ar katru gadu pieaug. Līdzās tādām tradicionālām nozarēm kā lauku tūrisms, mazumtirdzniecība un lauksaimniecība šogad parādījās arī darbs metālapstrādes uzņēmumā, ģeodēzijas nozares uzņēmumā, kā arī radošākās profesijās muzejos un viesu namos.</p> <p>Kā viens no motivatoriem darba devējiem iesaistīties programmā ir iespēja vienkāršākos darbos aizvietot darbiniekus, kuri dodas atvaļinājumā. Novērojam tendence, ka darba devēji, kuri piedalījās 2- vai pat 3. reizi vēlas pieņemt konkrētus jauniešus, kurus iepriekšējos gados ir apmācījuši, bija arī vairāki gadījumi, kad uzņēmēji vienojās ar jauniešiem par garāku darba periodu, maksājot lielāku algu par programmā noteikto.</p> <p>Daugavpils novada pašvaldība skolēnu nodarbinātības projektu uzsāka īstenot 2013.gadā. Tas ir viens no instrumentiem, kurš tika ieviests, lai mazinātu jauniešu bezdarbu, sniedzot jauniešiem skolu brīvlaikā iegūt pirmo praktisko darba pieredzi un paaugstināt savu konkurētspēju darba tirgū.</p> <p>Izvērtējot 2015. gada vasaras nodarbinātības rezultātus un atsauksmes, šajā gadā nodrošinājām augstāku stundas likmi lauksaimniecībā nodarbinātajiem, jo tā ir prioritārākā nozare mūsu novadā. Prioritāri jauniešiem piedāvājam darba vietas uzņēmumos, atsevišķos pagastos vakanču trūkumu kompensējot ar piedāvājumiem pašvaldības iestādēs.</p> <p>Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jāzeps Krukovskis, e-pasts: jazeps.krukovskis@dnd.lv. tālr. 26121362 http://www.daugavpilsnovads.lv/lv-uznemejdarbiba-jaunumi</p> <p>Daugavpils novada mazpulki</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>Daugavpils novada izglītības iestādes ik gadu iesaistās mazpulku kustībā, tādējādi veicinot jauniešu interesi par lauksaimniecību un attīstot uzņēmēju spējas. Salienas vidusskolā mazpulks izauga par skolēnu mācību uzņēmumu un skolēni vēlas nākotnē veikt savu uzņēmējdarbību laukos, nevis strādāt citu labā.</p> <p>Par programmas īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jolanta Urbāne, e-pasts: jolanta.urbane@dnd.lv. tālr. 26823440 http://www.daugavpilsnovads.lv/jaunatnei-jaunami?page=3</p>
35.	Dobeles novads	<p>1) 2016.gada projekts "Neformālās mācīšanās aktivitātes Dobeles novada jauniešu uzņēmības un piederības apziņas stiprināšanai" Programmas nosaukums – Jaunatnes politikas programma 2016, aktivitāte 1.4. Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi veidot un stiprināt jauniešu piederības apziņu. Programmas mērķis – veidot un stiprināt jauniešu valstsgribu un piederības sajūtu Latvijas valstij un veicināt jauniešu uzņēmību, lai vairāk jauniešu iesaistītos pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs, tajā skaitā, arī veidojot Latvijas valsts simtgadei veltītās aktivitātes. Par programmas īstenošanu / ieviešanu atbildīgā kontaktpersona – Dobeles Jaunatnes iniciatīvu un veselības centrs, Jaunatnes lietu speciāliste Inita Neimane, 29345503, inita.neimane@dobelev.lv Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija – informācija par aktivitātēm pieejama http://djiivc.lv</p> <p>2) 2016.gada projekts "PROTI – DARI – ĪSTENO" Programmas nosaukums – Valsts programma, Atbalsts sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaistei neformālās izglītības aktivitātēs, sekmējot viņu līdzdalību sabiedriskajos procesos. Programmas mērķis - nodrošinās sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaisti dažādās aktivitātēs, sekmējot viņu līdzdalību sabiedriskajos procesos un tādējādi pilnveidojot šo jauniešu sociālās prasmes. Par programmas īstenošanu / ieviešanu atbildīgā kontaktpersona – Dobeles Amatniecības un vispārizglītojošā vidusskola, Indra Sproģe, 29934943, indra.sproge@dobelev.lv Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija – http://www.davv.lv/lv/projekti/projekts-%E2%80%9Cproti-%E2%80%93-dari-%E2%80%93-%C4%ABsteno%E2%80%9D-/page-2509253:0#scrollToGallery:2509253</p>
36.	Dundagas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
37.	Durbes novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
38.	Engures novads	Nesniedza informāciju.
39.	Ērgļu novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
40.	Garkalnes novads	Nesniedza informāciju.
41.	Grobiņas novads	<p>Grobiņas novada dome plāno iesaistīties divu ES fondu finansētu programmu īstenošanā: 1. Projekts "Proti un dari": a. projekta mērķis ir attīstīt mērķa grupas jauniešu prasmes un veicināt viņu iesaisti izglītībā, tai skaitā aroda apgūvē pie amata meistara, Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) vai Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) īstenotajos Jauniešu garantijas projektu pasākumos</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>vai Nodarbinātības valsts aģentūras īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos, kā arī nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā.</p> <p>b. atbildīgā persona Uldis Ķepals</p> <p>c. http://jaunatne.gov.lv/lv/jauniesu-garantija/par-projektu-proti-un-dari</p> <p>2. SAM 8.3.5. Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs:</p> <p>a. programmas mērķis ir uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs;</p> <p>b. atbildīgā persona Uldis Ķepals</p>
42.	Gulbenes novads	<p>1. Projektu konkurss "Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai"</p> <p>Projekta konkurss tiek rīkots no 2013. gada ar mērķi veicināt pašnodarbinātību un rast iespēju realizēt dzīvotspējīgas biznesa idejas ar pašvaldības grantu programmu. Konkursa nolikumā paredzētā mērķauditorija ir Gulbenes novadā dzīvojošie jaunieši. Četru gadu laikā realizētas 10 biznesa idejas, kopējais konkursa finansējums €22 082.</p> <p>Kontaktpersona: Gulbenes novada domes Attīstības un projektu nodaļas vadītāja Liēna Kazāka tālr.: 28609883 e-pasts: liena.kazaka@gulbene.lv www.gulbene.lv www.businessgulbene.lv</p> <p>2. Jauniešu programma „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai”</p> <p>LLKC Gulbenes filiālē augusta mēnesī tiek organizēta konkursa "Laukiem būt" 1.kārta. Mācību laikā jaunieši apgūs uzņēmējdarbības, finanšu plānošanas un tirgus analīzes pamatus, mācīsies sastādīt biznesa plānu. Patstāvīgi sagatavos plānu savai biznesa idejai, ar kuru vēlāk varēs piedalīties konkursā "Laukiem būt". Mācību laikā biznesa trenera un pieredzējušu lektoru pavadībā apgūs idejas ģenerēšanu un mācīsies uzstāties publikas priekšā. Apmācību laikā būs praktiskās pieredzes un veiksmes stāsti no uzņēmējiem.</p> <p>Gulbenes konsultāciju biroja uzņēmējdarbības konsultante Aija Supe tel.29465820 e-pasts: aija.supe@llkc.lv www.businessgulbene.lv www.llkc.lv</p> <p>3. Biznesa projektu konkurss "Radām novadam"</p> <p>Biznesa projektu konkurss "Radām novadam", kas divu gadu laikā 18 Latvijas novados deva iespēju izmēģināt savus spēkus uzņēmējdarbības uzsākšanā 22 studentu komandām no 11 Latvijas augstskolām.</p> <p>Konkursa mērķis bija dot iespēju apliecināt sevi Latvijas studentiem un viņu pārstāvētajām augstskolām, izstrādājot un īstenojot dažādus biznesa projektus Latvijas novados. Konkursā studentu komandām, realizējot biznesa idejas, bija jārada pēc iespējas lielāka ekonomiskā vērtība, radot jaunas darbavietas, piesaistot investīcijas, vienlaikus veicinot ekonomisko un sociālo attīstību šajos novados. Gulbenes novada komanda "Balto gulbju projekti" ierindojās godpilnajā trešajā vietā, kā arī papildus saņēma JCI Latvia un žurnāls "Kapitāls" speciālbilvu. Projektu tika realizēts sadarbībā ar JCI Latvia. JCI ir starptautiska bezpeļņas organizācija, kas darbojas vairāk nekā 100 valstīs, apvienojot vairāk nekā 200 000 aktīvu biedru visā pasaulē. Gulbenes novada domes līdzfinansējums projekta konkursam €2420.</p> <p>Kontaktpersona: Gulbenes novada domes Attīstības un projektu nodaļas vadītāja Daiga Muktupāvela tālr.: 26352192 e-pasts: daiga.muktupavela@gulbene.lv www.gulbene.lv</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>4. Seminārs "Starta komplekts jaunajam uzņēmējam" Lai informētu par nosacījumiem uzņēmējdarbības uzsākšanai un dotu stimulu realizēt savas idejas, Vidzemes plānošanas reģions sadarbībā ar Gulbenes novada domi rīko semināru „Starta komplekts jaunajam uzņēmējam”. Kontaktpersona: Gulbenes novada domes Attīstības un projektu nodaļas vadītāja Liena Kazāka tālr.: 28609883 e-pasts: liena.kazaka@gulbene.lv www.businessgulbene.lv www.vidzeme.lv</p> <p>5. Junior Achievement mācību uzņēmumu gadatirgus Junior Achievement Latvija Skolēnu mācību uzņēmumu programmas Valentīndienas gadatirgus, kurā ar savu produkciju un pakalpojumiem tika pārstāvēti 22 skolēnu mācību uzņēmumi no Gulbenes, Valmieras, Balviem, Malnavas un Ludzas. Pasākuma mērķis bija rosināt jauniešus īstenot biznesa idejas, popularizēt uzņēmējdarbības aktivitātes. Visus mācību uzņēmumus vērtēja žūrija, kuras pienākums novērtēt jauniešu biznesa idejas un izpildījumu sešās kategorijās/nominācijās: "Labākā pārdošanas komanda"; "Kvalitātes produkts"; "Videi draudzīgs produkts"; "Inovatīvs produkts"; "Labākā reklāma"; "Labākā Valentīndienas dāvana". Skolēnu mācību uzņēmums (SMU) ir praktiskās uzņēmējdarbības mācību metode, ko JA Europe tīkla organizācijas veiksmīgi īsteno 37 Eiropas valstīs. Latvijā to ieviesa 1991.gadā un pēdējos gados tā kļuvusi īpaši populāra. Kontaktpersona: Gulbenes novada 2.vidusskolas ekonomikas skolotāja Raisa Raga www.gulbene.lv</p> <p>6. Jauniešu preču tirgus Gulbenes jauniešu dienas ietvaros 29.jūlijā pie Gulbenes novada valsts ģimnāzijas norisināsies Jauniešu preču tirgus, kurā savas radītās lietas piedāvāja iegādāties jaunieši no Gulbenes un kaimiņu novadiem. Kontaktpersona: Brīvprātīgais Ilze Vanaga tālr.:26671943 e-pasts: ilze.vanaga@gulbene.lv www.businessgulbene.lv</p> <p>7. Informatīva, uz uzņēmējdarbību vērsta interneta platforma Orientējoties uz potenciālo un esošo uzņēmēju interesēm, izveidota informatīva platforma businessgulbene.lv. Mājaslapu plānots regulāri, papildināt ar aktuālu pasākumu kalendāriem, pieejamiem atbalsta instrumentiem, ieteikumiem, labās prakses piemēriem. Kontaktpersona: Gulbenes novada domes Attīstības un projektu nodaļas vadītāja Liena Kazāka tālr.: 28609883 e-pasts: liena.kazaka@gulbene.lv www.gulbene.lv www.businessgulbene.lv</p> <p>8. Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīva Biedrības "SATEKA" īsteno Latvijas lauku attīstības programmu 2014.-2020., veicinot pašnodarbinātības un biznesa ideju realizāciju ar ES struktūrfondi, piedāvājot iespēju projektus īstenot ar atbalsta intensitāti 70%, kā arī veicina jauniešu, biznesa ideju autoru izglītošanu. Kontaktpersona: biedrība "Sateka" Daiga Gargurne tālr.: 29177019 e-pasts: daiga@sateka.lv</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>www.sateka.lv</p> <p>Plānotie pasākumi jauniešu iesaistei uzņēmējdarbībā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veidot ciešu sadarbību ar reģionālajiem Biznesa inkubatoriem, veicināt biznesa ideju autoru informētību, iedrošinot un palīdzot uzņēmuma agrīnā attīstības stadijā, nodrošinot konsultācijas par biznesa inkubatoru pakalpojumiem. • Mentoringa pakalpojumi sadarbībā ar Gulbenes novada uzņēmumiem, pašvaldības iestādēm. • Organizēt ceturkšņa tematiskas tikšanās ar biznesa ideju autoriem, jauniešiem, interesentiem. • Jauno uzņēmēju forums, kas paredz regulāras ieinteresēto personu tikšanās. • Veicot ciešu sadarbību ar jauniešu centriem, popularizējot sociālo uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību, organizējot pasākumu un aktivitātes. • Apmācību un pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana. • Biznesa bibliotēka biznesa ideju autoriem. • Periodiski identificēt mērķauditorijas vajadzības un atbilstoši aptauju, individuālu interviju rezultātiem īstenot nepieciešamos pasākumus.
43.	Iecavas novads	Nesniedza informāciju.
44.	Ikšķiles novads	<p>Ikšķiles novadā jau 2 gadus tiek realizēts vietēja mēroga pašvaldības finansēts "Ikšķiles novada skolēnu biznesa ideju konkurss".</p> <p>1) programmas nosaukums: Ikšķiles novada skolēnu biznesa ideju konkurss „LABS SĀKUMS BIZNESAM!”.</p> <p>2) programmas mērķis: Konkursta mērķis ir radīt skolniekiem izpratni par uzņēmējdarbību, attīstīt spēju argumentēt un aizstāvēt savu viedokli, kā arī motivēt jauniešus sava biznesa veidošanai un attīstībai, inovatīva produkta vai pakalpojuma radīšanai.</p> <p>3) par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti: Agnese Jankuna, agnese.jankuna@ikskile.lv, 26314619</p> <p>4) tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija: http://www.ikskile.lv/index.php/jauniesu-sadala/129-joomla/jauniesiem-aktualitates/3884-jau-otro-gadu-skolenu-biznesa-ideju-konkurss-labs-sakums-biznesam</p>
45.	Ilūkstes novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
46.	Inčukalna novads	Nesniedza informāciju.
47.	Jaunjelgavas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
48.	Jaunpiebalgas novads	Nesniedza informāciju.
49.	Jaunpils novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
50.	Jēkabpils novads	<p>1. Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2007.–2013. Projekts „Bringing old traditions to modern life“. Īstenošanas laiks 01.01.2014. – 31.12.2014.</p> <p>Mērķis: Popularizēt un veicināt amatniecību ar kultūras starpniecību, stiprināt sadarbību starp pašvaldībām, veicināt sabiedrības interesi par kultūras mantojumu un tradīcijām.</p>

Nr.	Pašvaldība	<i>Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)</i>																			
		<p>Projekta iesniedzējs: Šauļu Reģionālās attīstības aģentūra. Partneri: Jēkabpils novada pašvaldība, Jelgavas novada pašvaldība, NVO no Pabariuku, Kelmē raj., Lietuvā, NVO no Luoke, Telšiu raj., Lietuvā.</p> <p>Projekta aktivitātes: Amatnieku apmācība, starptautisku festivālu un amatnieku tirdziņu organizēšana, izstāžu veidošana, iegādes, projekta administrēšana un publicitāte.</p> <p>Projekta koordinators Jēkabpils novada pašvaldībā – Gunta Dimitrijeva, t. 26625480, e-pasts gunta.dimitrijeva@jekabpilsnovads.lv</p> <p>2. 2015. un 2016.gadā projekti, kuru mērķis ir saistīts ar jauniešu uzņēmējdarbības attīstību, pašvaldībā nav īstenoti.</p> <p>3. Jēkabpils novada pašvaldība jauniešiem un citiem interesentiem sniedz informāciju par projektu iespējām Lauku atbalsta dienesta izsludinātajās aktivitātēs, piemēram - Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai, pašvaldība sniedz līdzfinansējumu biedrībām LEADER projektu realizācijai programmā “Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana”.</p>																			
51.	Jelgavas novads	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="481 614 795 710">Programmas nosaukums</th> <th data-bbox="795 614 1400 710">Programmas mērķis</th> <th data-bbox="1400 614 1691 710">Atbildīgā kontaktpersona pašvaldībā</th> <th data-bbox="1691 614 2098 710">Interneta adrese un plašāka informācija</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="481 710 795 1061">Konkurss “Esi uzņēmējs Jelgavas novadā”</td> <td data-bbox="795 710 1400 1061">Konkurss Jelgavas novada iedzīvotājiem (no 18 gadiem) “Esi uzņēmējs Jelgavas novadā” ar mērķi motivēt iedzīvotājus realizēt savas biznesa idejas jaunu produktu vai pakalpojumu radīšanai un sniegt pašvaldības atbalstu fizisku personu biznesa ideju realizācijai, kā arī sekmēt jaunu komersantu (saimnieciskās darbības veicēju) veidošanos Jelgavas novadā. Uzvara konkursā sniedz iespēju no pašvaldības saņemt finansiālu atbalstu uzņēmuma dibināšanai un atbalstu pamatkapitāla iegādei.</td> <td data-bbox="1400 710 1691 1061">Sanda Lakutijevska Tālr. 29558505 Sanda.lakutijevska@jelgavasnovads.lv</td> <td data-bbox="1691 710 2098 1061">http://www.jelgavasnovads.lv/lv/pasvaldibas-zinas/12821/atlicis-menesis-lai-pieteiktu-savu-biznesa-ideju-konkursam</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 1061 795 1284">JAUNIEŠU GARANTIJAS pasākumi</td> <td data-bbox="795 1061 1400 1284">Zaļenieku komerciālajā un amatniecības vidusskolā īsteno VIAA profesionālās pilnveides programmas (1,5 gadi dažādu profesiju apgūvē) ESF projekts “Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros”</td> <td data-bbox="1400 1061 1691 1284">Lelde Šantare Tālr.: 26305496 lelde.santare@jelgava.novads.lv</td> <td data-bbox="1691 1061 2098 1284">http://www.jelgavasnovads.lv/lv/sabiedriba/izglitiba/aktualitates/12677/sakusies-uznemsana-bezmaksas-macibam-jauniesu-garantijas-profesionalas-izglitibas-programmas</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 1284 795 1439">Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskolā ir profesionālās izglītības programma</td> <td data-bbox="795 1284 1400 1439">No 2013. gada skola kopā ar Jelgavas pašvaldību un piesaistītajiem ekspertiem uzsāka darbu pie profesionālās izglītības programmas „Augkopības tehniķis” ieviešanas un īstenošanas ESF projekta ietvaros. Programmas mērķis ir sagatavot</td> <td data-bbox="1400 1284 1691 1439">Lilita Leoho ZKAV vadītāja, mob. 29433918</td> <td data-bbox="1691 1284 2098 1439">www.zav.lv http://www.nozaruekspertupadomes.lv/aktuali/ir-javeicina-latvijas-profesionala-izglitiba-lauksaimniecibas-nozare-478</td> </tr> </tbody> </table>	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Atbildīgā kontaktpersona pašvaldībā	Interneta adrese un plašāka informācija	Konkurss “Esi uzņēmējs Jelgavas novadā”	Konkurss Jelgavas novada iedzīvotājiem (no 18 gadiem) “Esi uzņēmējs Jelgavas novadā” ar mērķi motivēt iedzīvotājus realizēt savas biznesa idejas jaunu produktu vai pakalpojumu radīšanai un sniegt pašvaldības atbalstu fizisku personu biznesa ideju realizācijai, kā arī sekmēt jaunu komersantu (saimnieciskās darbības veicēju) veidošanos Jelgavas novadā. Uzvara konkursā sniedz iespēju no pašvaldības saņemt finansiālu atbalstu uzņēmuma dibināšanai un atbalstu pamatkapitāla iegādei.	Sanda Lakutijevska Tālr. 29558505 Sanda.lakutijevska@jelgavasnovads.lv	http://www.jelgavasnovads.lv/lv/pasvaldibas-zinas/12821/atlicis-menesis-lai-pieteiktu-savu-biznesa-ideju-konkursam	JAUNIEŠU GARANTIJAS pasākumi	Zaļenieku komerciālajā un amatniecības vidusskolā īsteno VIAA profesionālās pilnveides programmas (1,5 gadi dažādu profesiju apgūvē) ESF projekts “Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros”	Lelde Šantare Tālr.: 26305496 lelde.santare@jelgava.novads.lv	http://www.jelgavasnovads.lv/lv/sabiedriba/izglitiba/aktualitates/12677/sakusies-uznemsana-bezmaksas-macibam-jauniesu-garantijas-profesionalas-izglitibas-programmas	Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskolā ir profesionālās izglītības programma	No 2013. gada skola kopā ar Jelgavas pašvaldību un piesaistītajiem ekspertiem uzsāka darbu pie profesionālās izglītības programmas „Augkopības tehniķis” ieviešanas un īstenošanas ESF projekta ietvaros. Programmas mērķis ir sagatavot	Lilita Leoho ZKAV vadītāja, mob. 29433918	www.zav.lv http://www.nozaruekspertupadomes.lv/aktuali/ir-javeicina-latvijas-profesionala-izglitiba-lauksaimniecibas-nozare-478			
Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Atbildīgā kontaktpersona pašvaldībā	Interneta adrese un plašāka informācija																		
Konkurss “Esi uzņēmējs Jelgavas novadā”	Konkurss Jelgavas novada iedzīvotājiem (no 18 gadiem) “Esi uzņēmējs Jelgavas novadā” ar mērķi motivēt iedzīvotājus realizēt savas biznesa idejas jaunu produktu vai pakalpojumu radīšanai un sniegt pašvaldības atbalstu fizisku personu biznesa ideju realizācijai, kā arī sekmēt jaunu komersantu (saimnieciskās darbības veicēju) veidošanos Jelgavas novadā. Uzvara konkursā sniedz iespēju no pašvaldības saņemt finansiālu atbalstu uzņēmuma dibināšanai un atbalstu pamatkapitāla iegādei.	Sanda Lakutijevska Tālr. 29558505 Sanda.lakutijevska@jelgavasnovads.lv	http://www.jelgavasnovads.lv/lv/pasvaldibas-zinas/12821/atlicis-menesis-lai-pieteiktu-savu-biznesa-ideju-konkursam																		
JAUNIEŠU GARANTIJAS pasākumi	Zaļenieku komerciālajā un amatniecības vidusskolā īsteno VIAA profesionālās pilnveides programmas (1,5 gadi dažādu profesiju apgūvē) ESF projekts “Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros”	Lelde Šantare Tālr.: 26305496 lelde.santare@jelgava.novads.lv	http://www.jelgavasnovads.lv/lv/sabiedriba/izglitiba/aktualitates/12677/sakusies-uznemsana-bezmaksas-macibam-jauniesu-garantijas-profesionalas-izglitibas-programmas																		
Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskolā ir profesionālās izglītības programma	No 2013. gada skola kopā ar Jelgavas pašvaldību un piesaistītajiem ekspertiem uzsāka darbu pie profesionālās izglītības programmas „Augkopības tehniķis” ieviešanas un īstenošanas ESF projekta ietvaros. Programmas mērķis ir sagatavot	Lilita Leoho ZKAV vadītāja, mob. 29433918	www.zav.lv http://www.nozaruekspertupadomes.lv/aktuali/ir-javeicina-latvijas-profesionala-izglitiba-lauksaimniecibas-nozare-478																		

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		„Augkopība” kvalifikācija - augkopības tehniķis (Jauniešu garantijas pasākuma ietvaros).	kvalificētus, darba tirgus prasībām atbilstošus speciālistus, lai nodrošinātu uzņēmējus ar kvalificētiem vidējā posma darbiniekiem. Sadarbojoties ar zemnieku saimniecībām, ņemot vērā to pieprasījumu pēc izglītotiem lauksaimniekiem, ir pilnveidota un mērķtiecīgi attīstīta profesionālās vidējās izglītības programma „Augkopība” kvalifikācija augkopības tehniķis. Skolai programmas satura, materiāli tehniskā nodrošinājuma, praktisko mācību norises vietu un darba vides jomā vislielāko atbalstu sniedz Zaļenieku pagasta z/s „Vilciņi 1” (vadītājs A. Burmistrs) un z/s „Mežacīruļi” (vadītājs J. Cīrulis), uzskatot audzēkņu iesaisti saimniecībās darba vidē balstītās mācībās par potenciālu nākotnes ieguvumu.		
		Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) pasākums vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs	Pasākuma mērķis: veicināt personu vecumā no 15 līdz 20 gadiem, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs (skolēnu) nodarbinātību vasaras brīvlaikā valsts līdzfinansētās darba vietās, nodrošinot iespēju iegūt darba pamatprasmes, iemaņas un darba pieredzi. Pašvaldībā tika iesaistīti 28 jaunieši dažādās profesijās – palīgstrādnieks, klientu apkalpošanas speciālists, skolotāja palīgs, pavāra palīgs.	Inese Skromane mob. 26547814 inese.skromane@jelgavaenovads.lv	http://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/12669/skoleniem-sacies-darbs/
		ES ERASMUS+ projekti	Projekts 2015./2016. m.g. “Praktisko zināšanu pilnveidošana Zaļenieku komerciālās un amatniecības vidusskolas audzēkņiem un pedagogiem” – mērķis ar starptautisku prakšu palīdzību atbalstīt profesionālo izglītības programmu "Restaurācija" un "Autotransports" audzēkņu iemaņu (zināšanu, prasmju un attieksmes) apguvi, lai uzlabotu viņu personīgo attīstību un nodarbinātību. Projekts 2016./2018. m.g. “Praktisko zināšanu pilnveidošana” - mērķis ar starptautisku prakšu palīdzību atbalstīt profesionālo izglītības programmu "Restaurācija", "Autotransports",	Lelde Šantare Tālr.: 26305496 lelde.santare@jelgavaenovads.lv	http://zav.lv/jaunumi/zalienieku-komercialas-un-amatniecibas-vidusskolas-audzekni-stazesies-portugale/109-zalienieku-komercialas-un-amatniecibas-vidusskolas-audzekni-stazesies-portugale

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
			<p>“Augkopības tehniķis” un “Enerģētika” audzēkņu iemaņu (zināšanu, prasmju un attieksmes) apguvi, lai uzlabotu viņu personīgo attīstību un nodarbinātību.</p>		
	<p>Jaunatnes politikas valsts programmas īstenotie projekti sadarbībā ar JSPA (Jaunatnes starptautisko programmu aģentūru)</p>		<p>1. Projekts “V.I.P. -2016” – ar mērķi īstenot neformālās mācīšanās aktivitātes Jelgavas novada jauniešiem, pilnveidot jauniešu personību attīstot dzīvei nepieciešamās kompetences, kā arī veidot un stiprināt jauniešu piederības apziņu savam novadam. 2. Projekts “HOP!” (Palēciens!) - īstenot neformālās izglītības aktivitātes, kuras veicina jauniešu iekšējo resursu un vērtību apzināšanos, pašvērtējuma nostiprināšanu, attīsta radošumu un uzņēmīgumu.</p>	<p>Inese Skromane Tāl. 26547814 inese.skromane@jelgavasnovads.lv</p>	<p>http://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/12691/jauniesi-turpina-pilnveidot-sevi-neformala-izglitiba-projekta-vip-2016-ietvaros/</p>
	<p>Biznesa inkubators Elejas pagastā izveidots sadarbībā ar Zemgales plānošanas reģionu īstenojot Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta projektu „Uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšana Zemgales reģiona pierobežas teritorijās”</p>		<p>Elejas pagastā no 2010. gada darbojas biznesa inkubators, kurā pieejamas aprīkotas telpas (datortehnika, mēbeles u.c.) Biznesa inkubators izveidots kā atbalsta instruments jauniem un nesen izveidotajiem uzņēmumiem, kas atslogo izmaksas par piemērotu telpu un aprīkojuma nomu uzsākot uzņēmējdarbību.</p>	<p>Sanda Lakutijevska Tāl. 29558505 Sanda.lakutijevska@jelgavasnovads.lv</p>	<p>http://www.jelgavasnovads.lv/lv/uznemejdarbiba/industrialas-teritorijas-un-komercplatisbas/elejas-biznesa-inkubators/</p>
	<p>Junior Achievement Latvija Līderu programma, Nometne “Savas uzņēmējdarbības uzsākšana. Biznesa kultūra. Diplomātija”</p>		<p>Nometnes mērķis ir veicināt jauniešos izpratni par uzņēmējdarbības principiem un uzsākšanu, motivēt aug par topošajiem Latvijas uzņēmējiem, izveidojot veiksmīgu personīgo biznesu. Nometnē piedalījās gan Jelgavas, gan Jelgavas novada vidusskolēni. Nometnes ietvaros jaunieši arī piedalījās dažādās diskusijās, tika organizētas meistarklases, dažādu nozares speciālistu lekcijas, biznesa simulācijas</p>	<p>Nometnes vadītāja: Dace Vīpule – Kuļika, mob. 26469253, dace.vipule-kulika@jelgavasnovads.lv</p>	<p>http://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/12742/jauniesi-apgust-zinasanas-nometne-par-uznemejdarbibu</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)		
			spēles, darbnīcas un pieredzes stāsti par starptautiskās uzņēmējdarbības principiem.	
		Plānots SAM (8.3.5.) "Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs" VIAA īstenotais projekts	Mērķis uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs izstrādājot karjeras izglītības īstenošanas plānu vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs u.c.	Dace Vīpule – Kuļika, mob. 26469253, dace.vipule-kulika@jelgavasnovads.lv
		Plānots SAM (8.3.3.) "Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā"	8.3.3.SAM mērķis ir veicināt jauniešu (15 – 29 gadiem) iesaisti izglītībā, tai skaitā aroda apgūvē, NVA vai VIAA īstenotajos Jauniešu garantijas projektu pasākumos, NVA īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos vai nodarbinātībā, kā arī nevalstisko organizāciju vai	Inese Skromane mob. 26547814 inese.skromane@jelgavasnovads.lv http://www.jelgavasnovads.lv/lv/sabiedriba/jaunatnes-lietas/aktualitates/11757/aicina-jauniesus-un-mentoruspieteikties-dalibai-projekta--proti-un-dari
52.	Kandavas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.		
53.	Kārsavas novads	Nesniedza informāciju.		
54.	Ķeguma novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.		
55.	Ķekavas novads	<p>Ķekavas novada pašvaldība jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai izmanto pašvaldības Jaunatnes iniciatīvu centra organizētās aktivitātes, kuras vairāk saistītas ar vietējo resursu izmantošanu - jaunieši iepazīstināšanu ar dažādām profesiju izvēlēm.</p> <p>1. 2015. gada IZM un JSPA programmas „Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi īstenot neformālās mācīšanās aktivitātes visiem jauniešiem popularizējot līdzdalību un aktīvu dzīves veidu” finansētais projekts “Dod pieci!”, kura ietvaros jaunieši tika iepazīstināti ar profesijām un nozarēm, kuras darbojas Ķekavas novadā, pieaicinot vietējos uzņēmējus, kā arī organizējot 2 dienu apmācības jauniešiem, motivējot viņus noticēt sev un attīstot savas spējas un talantus, pārvērst tos uzņēmējdarbības jomās.</p> <p>2. 2016. gada martā Rīgas Hanzas Rotari kluba finansētā projekta “Miera balodis” ietvaros, jaunieši tikās ar viesnīcas “Radi un Draugi” vadītāju, lai uzzinātu vairāk par viesnīcu biznesa jomu.</p> <p>Kontaktpersona: Ķekavas novada Jaunatnes iniciatīvu centra direktore Linda Vaškevica–Veita. Elektroniskā pasta adrese: linda.vaskevica@kekava.lv</p> <p>Papildus Jaunatnes iniciatīvu centra darbībām, Ķekavas novada pašvaldība realizē skolēnu prakses programmu, kuras ietvaros vidusskolas skolēni katru gadu tiek nosūtīti uz prakses vietām uzņēmumos un organizācijās Vācijā un Beļģijā. Kontaktpersona skolēnu prakses</p>		

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		jautājumos: Attīstības daļas projektu vadītājs Jānis Ābols. Elektroniskā pasta adrese: janis.abols@kekava.lv
56.	Kocēnu novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
57.	Kokneses novads	ESF projekts "Proti un Dari", kuru var netieši saistīt ar jauniešu kompetences paaugstināšanu, tostarp jauniešu uzņēmējdarbības attīstību. Par projektu atbildīgā kontaktpersona: Māra Bitāne / Attīstības nodaļas vadītāja p.i. / mara.bitane@koknese.lv / T. 65133636, 20499940 Saite uz informāciju par projektu: http://www.koknese.lv/?s=467
58.	Krāslavas novads	<p>1.Krāslavas novada dome kopš 2012.gada rīko ikgadēju konkursu "Jauniešu biznesa ideju konkurss komercdarbības uzsākšanai vai attīstībai Krāslavas novadā" ar mērķi iesaistīt jauniešus uzņēmējdarbībā. Kontaktpersona: uzņēmējdarbības atbalsta projekta koordinatore Inta Murāne, e-pasts: inta.murane@kraslava.lv.</p> <p>2.Valsts Lauku tīkla atbalsts. 2.1.Aktivitāte "Informatīvie pasākumi jauniešiem un skolēniem" apakšaktivitāte „Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares popularizēšana vispārīgajās skolās”, īsteno Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC). 2.2. Pasākums "Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai" tiek organizēts LLKC reģionu pārraudzības teritorijās, un tas ļauj lauku jauniešiem piedalīties bezmaksas apmācībās un konkursā „Laukiem būt!", kurā, veiksmīgi startējot, iespējams iegūt naudas balvas savas uzņēmējdarbības idejas realizēšanai vai attīstīšanai. Kontaktpersona: LLKC Krāslavas biroja uzņēmējdarbības konsultante Terēze Brazeviča, e-pasts: tereze.brazevica@llkc.lv. www.llkc.lv</p> <p>3.Lauku atbalsta dienesta (LAD) programma: Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai ar mērķi sekmēt gados jaunu cilvēku iesaistīšanos pastāvīgā lauksaimniecības darbībā un nodrošināt darbaspēka atjaunošanos un paaudžu nomaiņu lauksaimniecības sektorā, atbalstot gados jaunus cilvēkus, kas saimniecības vadītāja statusā pirmo reizi dibina ekonomiski dzīvotspējīgu saimniecību, lai ražotu lauksaimniecības produkciju vai savā īpašumā pārņemtu esošu saimniecību. http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/projekti-un-investicijas/atbalsta-pasakumi/6-1-atbalsts-jaunajiem-lauksaimniekiem-uznemejdarbibas-uzsaksanai-223</p>
59.	Krimuldas novads	Nesniedza informāciju.
60.	Krustpils novads	<p>Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.3. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā" projekts "PROTI UN DARI"</p> <p>Mērķis: Projekta mērķis ir attīstīt mērķa grupas jauniešu prasmes un veicināt viņu iesaisti izglītībā, tai skaitā aroda apgūvē pie amata meistara, Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) vai Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) īstenotajos Jauniešu garantijas projektu pasākumos vai Nodarbinātības valsts aģentūras īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos, kā arī nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā.</p> <p>Atbildīgā kontaktpersona Krustpils novada pašvaldībā: Angelīna Smirnova, tūrisma un jaunatnes speciāliste, e-pasts: angelina.smirnova@krustpils.lv</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
61.	Kuldīgas novads	<p>1. ESF projekts "Jauniešu garantijas pasākumi", Atbalsts pašnodarbinātības vai uzņēmējdarbības uzsākšanai Nr.7.2.1.1/15/I/001. Mērķis: Sniegt konsultatīvus un finanšu atbalsta pasākumus, kas palīdz bezdarbniekiem uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību. Kontakti: Sandis Japēņins, tālr. 20236897, http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=433&mid=440&txt=3650</p> <p>2. Erasmus+ "Business opportunities for European Young Entrepreneurs". Mērķis: Veicināt un atbalstīt uzņēmējdarbību noteiktās tautsaimniecības nozarēs, īpaši veicinot jaunu un inovatīvu uzņēmumu veidošanos un attīstību Dienvidkurzemē. Kontakti: Salvis Roga, tālr. 63429747 http://kbi.lv/lat/left/84/inkubators</p> <p>3. Junior Achievement. Mērķis: Metodiski nodrošināt jauniešiem uzņēmējdarbības izglītību ilgtermiņā. Kontakti: Daina Grīna, tālr. 63350004. http://vpg.kuldiga.lv/skola/?s=Junior+Achievement</p> <p>4. Erasmus+ Stratēģiskā partnerība "EU-PRENEURS" ("ES-UZŅĒMĒJI") Mērķis: Veicināt skolēnu starptautiskās sadarbības un uzņēmējdarbības prasmes, paaugstināt skolēnu uzņēmību un pašapziņu, mudinot nākotnē kļūt par darba devējiem. Kontakti: Lienīte Bebrīša, tālr. 27182105 http://vpg.kuldiga.lv/skola/?page_id=3418</p>			
62.	Lielvārdes novads	Ikgada – Jauniešu biznesa ideju konkurss	Jauniešu biznesa ideju konkursu organizē Lielvārdes novada pašvaldība ar mērķi stimulēt jaunu komersantu veidošanos visā novadā, motivējot novada jauniešus sava biznesa veidošanā. Lielvārdes novada jaunieši vecumā no 18 līdz 25 gadiem, kuri apņemas uzsākt komercdarbību Lielvārdes novadā, var iesniegt biznesa idejas pieteikumu. Kopējais finansējuma fonds ir 2000 EUR.	Jaunatnes lietu speciāliste Renāte Mencendorfa Tālr.: 29452874 E-pasts: renate.mencendorfa@lielvarde.lv	http://www.lielvarde.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=3073567&Itemid=1279
63.	Līgatnes novads	Nesniedza informāciju.			
64.	Limbažu novads	Projekts „Atbalsts komercdarbības uzsākšanai Limbažu novadā”, konkursa mērķis - stimulēt jaunu komersantu veidošanos Limbažu novadā. Konkursa uzvarētāji noslēdz līgumu ar Limbažu novada pašvaldību par finansējuma piešķiršanu līdz EUR 3 000,00 komercdarbības uzsākšanai. Konkursa pirmajā gadā bija noteikts pretendentu vecuma ierobežojums līdz 30 gadiem, bet otrajā konkursa gadā vecuma			

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		<p>ierobežojums tika atcelts. Neskatoties uz vecuma ierobežojuma atcelšanu, 2016. gadā konkursa uzvarētāju sastāvā 80 % ir līdz 30 gadiem topošie uzņēmēji.</p> <p>Limbažu novada pašvaldība plāno piedalīties jaunā projektā, pamatojoties uz 2016.gada 3.maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.276 "Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 3.1.1.specifiskā atbalsta mērķa „Skmēt MVK izveidi un attīstību, īpaši apstrādes rūpniecībā un RIS3 prioritārajās nozarēs” 3.1.1.6.pasākumā „Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubatori” .</p> <p>Par programmas īstenošanu atbildīgā persona – Agris Vēveris, mob.tālr. 28350218, e-pasts: agris.veveris@limbazi.lv. Plašāka informācija pieejama www.limbazi.lv</p>			
65.	Līvānu novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.			
66.	Lubānas novads	<p>Īstenotais projekts "Lubānā droši!"</p> <p>Jaunatnes politikas valsts programma 2015.gadam 1.3.apakšsadaļa „Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi īstenot neformālās mācīšanās aktivitātes visiem jauniešiem popularizējot līdzdalību un aktīvu dzīves veidu”.</p> <p>Programmas mērķis: Nodrošināt informatīvu, metodisku un finansiālu valsts atbalstu, lai radītu labvēlīgu vidi, kas palīdzētu jauniešiem uzsākt patstāvīgu dzīvi kā atbildīgam sabiedrības loceklim, nodrošinot darbu ar jaunatni Latvijā koordināciju un attīstību.</p> <p>Par īstenošanu atbildīgā kontaktpersona: Jānis Drigins, Ārvalstu finanšu instrumentu un citu programmu daļas programmas vadītājs (Tālr.: 67356253, E-pasts: janis.drigins@jaunatne.gov.lv)</p> <p>http://jaunatne.gov.lv/lv/raksti/apstiprinata-jaunatnes-politikas-valsts-programma-2015-gadam</p>			
67.	Ludzas novads	<p><i>Ikgada – Konkurss "Esi uzņēmējs Ludzas novadā!"</i></p>	<p>Ludzas novada pašvaldība izsludina biznesa ideju konkursu „Esi uzņēmējs Ludzas novadā”, kurā tika aicināti piedalīties jaunieši vecumā no 18 līdz 25 gadiem, kuri vēlas izveidot savu uzņēmumu un/vai ir ieinteresēti iegūt attiecīgās uzņēmējdarbības prasmes, zināšanas un pieredzi.</p> <p>Konkursa mērķis ir sniegt biznesa ideju autoriem nepieciešamās zināšanas, attīstīt prasmes un motivēt tos pilnveidot biznesa idejas līdz pilnvērtīgiem biznesa plāniem, kuri tiktu īstenoti dzīvotspējīgos uzņēmumos.</p> <p>Trim konkursa uzvarētājiem tiek piešķirtas naudas balvas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vieta – 800 EUR; 2. vieta – 650 EUR; 3. vieta – 550 EUR. 	<p>Ludzas novada domes priekšsēdētājas vietnieks attīstības jautājumos</p> <p>Aivars Meikšāns</p> <p>Tālr.: 65707496</p> <p>E-pasts: aivars.meiksans@ludzaspils.lv</p>	<p>http://www.ludza.lv/uznemejdarbibas-kalendars/konkurss-esi-uznemejs-ludzas-novada/</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
68.	Madonas novads	Nesniedza informāciju.
69.	Mālpils novads	<p>Erasmus+ programmas projekts "Mācīt un mācīties uzņēmējdarbību" (TELE- Teaching Entrepreneurship - Learning Entrepreneurship). Mērķi: Veicināt jauniešu nodarbinātību. Mazināt skolu nepabeigušo jauniešu skaitu. Kontaktpersona: Līvija Mukāne, tel. 26114137, e-pasts: livija.mukane@malpils.lv Tiešsaistes adrese: http://www.malpils.lv/pub/?id=356</p>
70.	Mārupes novads	<p>Skolēnu mācību uzņēmumu (SMU) konkurss. Mārupes vidusskolā komerczinību klasei reizi gadā notiek skolēnu mācību uzņēmumu (SMU) konkurss. Žūriju pārstāv uzņēmēji no biedrības "Mārupes uzņēmēji", pārstāvis no Mārupes novada Domes un ekonomikas skolotāja. Žūrija uzklasa SMU prezentācijas, kurās jaunieši stāsta par biznesa ideju, veiktajiem finanšu aprēķiniem, pašu izveidoto logo, kā arī prezentē pašu izstrādātos prototipus. SMU pirmās 3 vietas iegūst naudas balvas SMU attīstībai. Mērķis – palīdzēt jauniešiem dibināt SMU, izskaidrot un palīdzēt finanšu aprēķinu veikšanu, palīdzēt izstrādāt prototipus, vajadzības gadījumā meklējot mentora konsultāciju, veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu. Kontaktpersona: skolotāja Līga Lagzdkalne t: 29186572, lagzdkalne@inbox.lv;</p> <p>Mentoringa programma. Biedrība "Mārupes uzņēmēji" piedāvā Mentoringa programmu, kuras ietvaros jaunie, topošie uzņēmēji var bez maksas saņemt pieredzējušu uzņēmēju padomu uzņēmējdarbības uzsākšanai vai attīstīšanai. Mentoringa programmas mērķis ir atbalstīt Mārupes novada topošos un esošos uzņēmējus un veicināt jaunu uzņēmumu un darbavietu izveidi. Kontaktpersona: biedrības "Mārupes uzņēmēji" valdes priekšsēdētāja vietnieks Normunds Čiževskis, t: 29216224 normunds.cizevskis@marupesuznemeji.lv., tiešsaistes adrese: http://www.marupe.lv/uznemejiem/atbalsts-uznemejiem/</p> <p>Grantu programma "Ideju fonds." Sadarbībā ar Latvijas komercbankām izstrādājama grantu programma jauno, topošo uzņēmēju radītas biznesa idejas atbalstam. Konkursa ietvaros, viena biznesa idejas finansējuma apjoms līdz 10 000 eiro, sākotnējo biznesa izmaksu segšanai. Grantu programmai var pieteikties privātpersonas vai komersanti, kas ir reģistrējušies Mārupes novadā ne ilgāk kā 2 gadi. Par šo granta programmu tiks informēti Mārupes vidusskolas 11. un 12. klašu skolēni. Mērķis – veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu. Kontaktpersona: Mārupes novada Domes uzņēmējdarbības attīstības konsultants Liena Ādamsons, t: 29330721, liena.adamsone@marupe.lv</p> <p>Uzņēmēju dienas Mārupē. "Dzīvo Mārupē, paliec strādāt Mārupē!" - Darba birža uz kuru tiks aicināti arī novada jaunieši. Paralēli notiks skolēnu ekskursijas uz uzņēmumiem. Mērķis – parādīt jauniešiem uzņēmumu darbību konkrētā nozarē. Kontaktpersona: Mārupes novada Domes uzņēmējdarbības attīstības konsultants Liena Ādamsons, t: 29330721, liena.adamsone@marupe.lv</p> <p>Lekciju cikls novada skolās. Radīt lekciju ciklu novada skolās, kurās savā pieredzē dalīsies populāri cilvēki Latvijā, no dažādām profesijām. Lekcijās tiks sniegti praktiski padomi, notiks dalīšanās ar personīgo pieredzi, caur kuru tiks motivēti jaunieši, iet, uzdrošināties un mērķtiecīgi virzīties uz savu sapņu īstenošanu. Pieredzē dalīsies arī uzņēmēji – par mērķiem, izaicinājumiem un sasniegto, iedrošinot jauniešus uzsākt uzņēmējdarbību. Mērķis – iedrošināt jauniešus uzsākt uzņēmējdarbību un savu spēju apzināšanos. Kontaktpersona: Mārupes novada Domes uzņēmējdarbības attīstības konsultants Liena Ādamsons, t: 29330721, liena.adamsone@marupe.lv</p> <p>Biedrības „Pierīgas partnerība” tikšanās ar jauniešiem skolās. Biedrība „Pierīgas partnerība”, kas ir vietējā rīcības grupa devās uz Mārupes novada skolām un stāstīja par LEADER programmu, aicinot jauniešus iesniegt un īstenot projektus, kas veicina novadu vides attīstību, iedzīvotāju dzīves kvalitātes pieaugumu un pozitīvu teritorijas atpazīstamību. Mērķis – veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu.</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		Kontaktpersona: Valdes priekšsēdētāja: Nadīna Millere, t:26440279, nadina.millere@pierigaspartneriba.lv			
71.	Mazsalacas novads	Nesniedza informāciju.			
72.	Mērsraga novads	Nesniedza informāciju.			
73.	Naukšēnu novads	Nesniedza informāciju.			
74.	Neretas novads	Nesniedza informāciju.			
75.	Nīcas novads	Nesniedza informāciju.			
76.	Ogres novads	Nesniedza informāciju.			
77.	Olaines novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.			
78.	Ozolnieku novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.			
79.	Pārgaujas novads	Nesniedza informāciju.			
80.	Pāvilostas novads	Nesniedza informāciju.			
81.	Pļaviņu novads	<p><i>2016.gada konkurss</i> – Biznesa ideju konkursu novada iedzīvotājiem „Es varu būt uzņēmējs!”</p>	<p>Konkursa mērķis ir sniegt pašvaldības atbalstu fizisku personu biznesa ideju īstenošanai, sekmēt saimnieciskās darbības veicēju veidošanos Pļaviņu novadā un motivēt iedzīvotājus īstenot savas biznesa idejas jaunu produktu vai pakalpojumu radīšanai.</p> <p>Konkursa pieteikumu var iesniegt fiziska persona – Pļaviņu novadā deklarēts iedzīvotājs, ne jaunāks par 18 gadiem, kuram ir biznesa ideja un kurš ir gatavs to attīstīt saimnieciskās darbības uzsākšanai Pļaviņu novadā. Viena fiziska persona drīkst iesniegt vienu biznesa idejas pieteikumu.</p>	<p>Pļaviņu novada domes uzņēmējdarbības speciāliste Elita Kaņepēja Tālr.:27873332 E-pasts: business@plavinas.lv.</p>	<p>http://www.plavinunovads.lv/lv/jaunumi/konkurss-jaunajiem-uznemejiem</p>

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)				
82.	Pļaviņu novads	Pļaviņu novada ģimnāzija sadarbojas ar JUNIOR ACHIEVEMENT - YOUNG ENTERPRISE (JA-YU Latvija) biedrību, iegūstot tiesības praktizēt starptautiski atzītas Junior Achievement Worldwide mācību programmas un mācību līdzekļus.				
83.	Preiļu novads	Preiļu novada Jauniešu centrs "ČETRI" sadarbojas ar Preiļu novada Uzņēmējdarbības centru un piedāvā jauniešiem apmeklēt dažādus seminārus un apmācības tieši uzņēmējdarbības attīstībai. Uzņēmējdarbības konsultante: Ineta Liepniece Mob.26636243 e-pasta adrese: ineta.liepniece@preili.lv				
84.	Priekules novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.				
85.	Priekuļu novads	Nesniedza informāciju.				
86.	Raunas novads	Raunas novada Biznesa ideju konkurss Konkursa mērķis – motivēt Raunas novada iedzīvotājus sava biznesa veidošanai un attīstībai, inovatīva produkta/pakalpojuma radīšanai, kuri tiktu īstenoti dzīvotspējīgos uzņēmumos Latvijā. Konkursa koordinatore - Līga Salmane, t. 20113942, liga.salmane@rauna.lv http://rauna.lv/uznemejdarbiba/atbalsts-uznemejiem				
87.	Rēzeknes novads	Rēzeknes novada jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai jau 4 gadus, ikgadēji, novada jauniešu lietu budžetā tiek iekļauts 4500 EUR liels finansējums Jauno uzņēmēju projektu konkursam. Rēzeknes novada pašvaldības izglītības pārvaldes koordinētā jauno uzņēmēju projektu konkursa mērķis ir sekmēt uzņēmējdarbības attīstību Rēzeknes novada teritorijā, atbalstot jauniešu biznesa ideju īstenošanu un attīstību, kā arī popularizēt uzņēmējdarbību kā jauniešu karjeras izvēli. Jauno uzņēmēju projekta konkursa īstenošanas/ieviešanas atbildībā persona: Jānis Šaudiņš, Rēzeknes novada pašvaldības jaunatnes lietu speciālists (+371 25922018)				
88.	Riebiņu novads	Nesniedza informāciju.				
89.	Rojas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.				
90.	Ropažu novads	Nr.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti	Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)				
		1.	Pasākums „Nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs”	Veicināt skolēnu vecumā no 15 līdz 20 gadiem (ieskaitot), kuri iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs, īslaicīgu nodarbinātību vasaras brīvlaikā valsts līdzfinansētās darba vietās, nodrošinot viņiem iespēju iegūt darba pamatprasmes, iemaņas un darba pieredzi.	Sandris Krūmiņš, sandris.krumins@ropazi.lv , 67918553	http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=2&mid=536
		2.	Ēnu diena – Junior Achievement karjeras izglītības programma 1.-12. klašu skolēniem	Iepazīstināt skolēnus ar dažādu profesiju un nozaru prasībām, lai palīdzētu jauniešiem izvēlēties profesiju un atbilstoši sagatavotos darba tirgum.	Sandris Krūmiņš, sandris.krumins@ropazi.lv , 67918553	http://enudiena.lv/enudiena/
		3.	Eiropas Savienības fondu darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 7.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvu Jauniešu garantijas ietvaros” pasākums “Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros” projekts “Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros”	Palielināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvu Jauniešu garantijas ietvaros	Jānis Rencis, janis.rencis@ropazi.lv , 67918666	http://viaa.gov.lv/lat/es_fondu_projekti/jauniesugarantija/par_jauniesu_garantiju/
91.	Rucavas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.				

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
92.	Rugāju novads	Nesniedza informāciju.			
93.	Rūjienas novads	Nesniedza informāciju.			
94.	Rundāles novads	Nesniedza informāciju.			
95.	Salacgrīvas novads	<p><i>Pastāvīgi – Salacgrīvas uzņēmējdarbības atbalsta centrs</i></p>	<p>Konsultācijas tiek sniegtas par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jauna uzņēmuma dibināšana • Biznesa plāna sagatavošanā un finanšu piesaistes jautājumos (Bankas kredītu piesaistes iespējas) • Mājražotāju atbalsta jautājumos • ES fondu piesaistes jautājumos (ELFLA; EZF; LIAA; LEADER; ESF un citos) • Jauniešu biznesa plāna sagatavošanas jautājumos • Uzņēmēju apmācību iespēju jautājumos • Labas lauksaimniecības prakses jautājumos • Bioloģiskās sertifikācijas jautājumos • Iepirkuma sagatavošanas jautājumos • NIP apsaimniekošanas jautājumos • PVD un citu valsts institūciju likumdošanas jautājumos saistībā ar uzņēmējdarbību • Organizē darbu uzņēmēju konsultatīvā padome Salacgrīvas novadā • Organizē apmācības uzņēmējiem pa nozarēm pēc pieprasījuma, kā arī pieredzes apmaiņas braucienus pa nozarēm. 	<p>Salacgrīvas uzņēmējdarbības atbalsta centra vadītāja Dzintra Eizenberga Tālr.: 64071985, E-pasts: dzintra.eizenberga@salacgriva.lv</p>	<p>http://www.salacgriva.lv/lat/salacgrivas_novads/novads/centrs/</p>
96.	Regulāri – Konkurss jauniešu biznesa uzsākšanai		<p>Pašvaldība jau tradicionāli organizē konkursus jauniešu biznesa uzsākšanai. Atvēlētā summa 70 tūkstoši eiro.</p>	<p>Salacgrīvas uzņēmējdarbības atbalsta centra vadītāja Dzintra Eizenberga Tālr.: 64071985, E-pasts: dzintra.eizenberga@salacgriva.lv</p>	<p>http://www.salacgriva.lv/lat/salacgrivas_novads/uznemejdarbiba/jaunie_uzemeji/</p>
97.	Salas novads				

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)																				
		Nr.p.k.	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Par programmas ieviešanu atbildīgā persona Salas novadā	Informācija par pasākumu pieejama																
		1.	Valsts Lauku tīkla aktivitāte „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai”	Atbalstīt gados jaunu (līdz 40 gadiem) cilvēku uzņēmējdarbības uzsākšanu lauku teritorijās. Ideju konkursa “Laukiem būt” organizēšana.	Ligita Kadžule e pasts- ligita.kadzule@llkc.lv Atbildīgais SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” sadarbībā ar VLT. LLKC Lauku attīstības nodaļa koordinators – Baiba Bērziņa e-pasts- baiba.berzina@llkc.lv. un LLKC reģionālās nodaļas Jēkabpils birojā Anita Putka: anita.putka@llkc.lv.	http://www.laukutikls.lv/atbalsts-lauku-jauniesiem-uznemejdarbibas-veicinasanai																
98.	Salaspils novads	Pašvaldība līdzfinansē (1000 euro gadā) Salaspils uzņēmēju biedrības rīkotu biznesa ideju konkursu Salaspils novada jauniešiem, kura mērķis ir radīt jauniešiem izpratni par uzņēmējdarbību, attīstīt spēju argumentēt un aizstāvēt savu viedokli, kā arī motivēt jauniešus sava biznesa veidošanai un attīstībai, inovatīva produkta vai pakalpojuma radīšanai.																				
99.	Saldus novads	<table border="1" data-bbox="481 678 2027 1377"> <thead> <tr> <th data-bbox="481 678 884 774">Programmas nosaukums</th> <th data-bbox="884 678 1265 774">Programmas mērķis</th> <th data-bbox="1265 678 1624 774">Kontaktpersona atbildīgā par programmas īstenošanu/ieviešanu</th> <th data-bbox="1624 678 2027 774">Tiešsaistes adrese (plašākai informācijai)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4" data-bbox="481 774 2027 805" style="text-align: center;">AKTĪVI</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 805 884 1093">Saldus novada jauniešu un politikas veidotāju dialogs uzņēmējspēju un nodarbinātības veicināšanai Erasmus+ Jaunatne darbībā Līg. Nr. 2015-1-LV02-KA347-000669 Statuss: Aktīvs</td> <td data-bbox="884 805 1265 1093">Mērķis: Paaugstināt Saldus novada jauniešu uzņēmējspēju līmeni un līdzdalību jaunatnes politikas izstrādē nodarbinātības veicināšanai.</td> <td data-bbox="1265 805 1624 1093">Ilze Konuševska Tālr.: 28358086 E-pasts: ilze.konusevska@saldus.lv Laine Blūma Tālr.: 63807908, 25479822 E-pasts: laine.bluma@saldus.lv</td> <td data-bbox="1624 805 2027 1093">www.saldus.lv - saite uz projekta rezultātiem</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 1093 884 1377">Esmu brīvprātīgais Saldus novadā! IZM Jaunatnes politikas valsts programmas 2016. gadam 1.4.apakšsadaļa “Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi veidot un</td> <td data-bbox="884 1093 1265 1377">Mērķis: veicināt jauniešu piederības sajūtu savai valstij un jēgpilnu piedalīšanos vietējās norisēs, tai skaitā organizējot neformālās apmācības “Jauno līderu akadēmija” par brīvprātīgo darbu.</td> <td data-bbox="1265 1093 1624 1377">Liene Klagiša Tālr.: 63807950; 25479818 E-pasts: liene.klagisa@saldus.lv</td> <td data-bbox="1624 1093 2027 1377">www.saldus.lv – saite uz projekta informāciju www.saldusjauniesiem.lv</td> </tr> </tbody> </table>					Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontaktpersona atbildīgā par programmas īstenošanu/ieviešanu	Tiešsaistes adrese (plašākai informācijai)	AKTĪVI				Saldus novada jauniešu un politikas veidotāju dialogs uzņēmējspēju un nodarbinātības veicināšanai Erasmus+ Jaunatne darbībā Līg. Nr. 2015-1-LV02-KA347-000669 Statuss: Aktīvs	Mērķis: Paaugstināt Saldus novada jauniešu uzņēmējspēju līmeni un līdzdalību jaunatnes politikas izstrādē nodarbinātības veicināšanai.	Ilze Konuševska Tālr.: 28358086 E-pasts: ilze.konusevska@saldus.lv Laine Blūma Tālr.: 63807908, 25479822 E-pasts: laine.bluma@saldus.lv	www.saldus.lv - saite uz projekta rezultātiem	Esmu brīvprātīgais Saldus novadā! IZM Jaunatnes politikas valsts programmas 2016. gadam 1.4.apakšsadaļa “Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi veidot un	Mērķis: veicināt jauniešu piederības sajūtu savai valstij un jēgpilnu piedalīšanos vietējās norisēs, tai skaitā organizējot neformālās apmācības “Jauno līderu akadēmija” par brīvprātīgo darbu.	Liene Klagiša Tālr.: 63807950; 25479818 E-pasts: liene.klagisa@saldus.lv	www.saldus.lv – saite uz projekta informāciju www.saldusjauniesiem.lv
Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Kontaktpersona atbildīgā par programmas īstenošanu/ieviešanu	Tiešsaistes adrese (plašākai informācijai)																			
AKTĪVI																						
Saldus novada jauniešu un politikas veidotāju dialogs uzņēmējspēju un nodarbinātības veicināšanai Erasmus+ Jaunatne darbībā Līg. Nr. 2015-1-LV02-KA347-000669 Statuss: Aktīvs	Mērķis: Paaugstināt Saldus novada jauniešu uzņēmējspēju līmeni un līdzdalību jaunatnes politikas izstrādē nodarbinātības veicināšanai.	Ilze Konuševska Tālr.: 28358086 E-pasts: ilze.konusevska@saldus.lv Laine Blūma Tālr.: 63807908, 25479822 E-pasts: laine.bluma@saldus.lv	www.saldus.lv - saite uz projekta rezultātiem																			
Esmu brīvprātīgais Saldus novadā! IZM Jaunatnes politikas valsts programmas 2016. gadam 1.4.apakšsadaļa “Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi veidot un	Mērķis: veicināt jauniešu piederības sajūtu savai valstij un jēgpilnu piedalīšanos vietējās norisēs, tai skaitā organizējot neformālās apmācības “Jauno līderu akadēmija” par brīvprātīgo darbu.	Liene Klagiša Tālr.: 63807950; 25479818 E-pasts: liene.klagisa@saldus.lv	www.saldus.lv – saite uz projekta informāciju www.saldusjauniesiem.lv																			

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)			
		stiprināt jauniešu piederības apziņu". Līgums Nr. 4-27/25. Statuss: Aktīvs			
NOSLĒGUŠIES					
		Jauniešu uzņēmējspēju un nodarbinātības veicināšana Saldus novadā Erasmus+ Jaunatne darbībā Līg. Nr. LV-51-E1-2013-R1 Statuss: Noslēdzies	Mērķis: nacionālā līmeņa seminārs, lai stiprinātu jauniešu, izglītotāju, darba devēju un izglītības politikas veidotāju jēgpilnu sadarbību nodarbinātības veicināšanai Saldus novadā.	Laine Blūma Tālrs.: 63807908, 25479822 E-pasts: laine.bluma@saldus.lv	www.saldus.lv – saite uz projekta informāciju
		No domas līdz darbībai II IZM Jaunatnes politikas valsts programmas 2015. gadam 1.3 apakšsadaļas "Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi īstenot neformālās mācīšanās aktivitātes visiem jauniešiem, popularizējot līdzdalību un aktīvu dzīvesveidu". Līg. Nr. 4-33/6 Statuss: Noslēdzies	Mērķis: popularizēt un veicināt Saldus novada jauniešu līdzdalību novada izaugsmē, organizējot neformālās apmācības „Jauno līderu akadēmija” par projektu pieteikumu sagatavošanu un projektu īstenošanu, attīstot dzīvei un darba tirgum nepieciešamās kompetences, īpaši sociālās un pilsoniskās prasmes, pašiniciatīvu un uzņēmību.	Laine Blūma Tālrs.: 63807908, 25479822 E-pasts: laine.bluma@saldus.lv	www.saldus.lv – saite uz projekta informāciju
		Apmācību cikls Saldus novada jauniešiem "No domas līdz darbībai" IZM Jaunatnes politikas valsts programmas 2014. gadam 1.4 apakšsadaļas "Atbalsts jauniešu centru darbības nodrošināšanai pašvaldībās ar mērķi īstenot neformālās mācīšanās aktivitātes visiem jauniešiem". Līg. Nr. 4-33/3 Statuss: Noslēdzies	Mērķis: attīstīt Saldus novada jauniešiem dzīvei un darba tirgum nepieciešamās kompetences un sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu sociālo iekļaušanu, organizējot neformālo apmācību ciklu "No domas līdz darbībai"	Liene Klagiša Tālrs.: 63807950; 25479818 E-pasts: liene.klagisa@saldus.lv	www.saldus.lv - saite uz projekta informāciju www.saldusjauniesiem.lv – saite uz projekta informāciju

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)										
100.	Saulkrastu novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.										
101.	Sējas novads	Tuvākajā laikā Sējas novada dome paredz noslēgt līgumu ar Jaunatnes starptautisko programmu aģentūru par sadarbību Eiropas Savienības fondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.3. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā" projekta "PROTI un DARI!" Nr.8.3.3.0/15/I/001 īstenošanā.										
102.	Siguldas novads	<p>Jauniešu biznesa ideju konkurss "Radi Siguldai" Programmas mērķis- sekmēt jauniešu biznesa ideju attīstību, veicināt jauniešu iesaistīšanos uzņēmējdarbībā, sniegt iespēju gūt pieredzi savas biznesa idejas pārdošanā; Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti – Ina Stupele, tālr.29414798, e-pasts ina.stupele@sigulda.lv Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija - http://www.sigulda.lv/public/lat/jaunumi/11342/</p> <p>Jauniešu nodarbinātības programma Programmas mērķis - sekmēt jauniešu darba prasmes, nodrošinot tos ar darbavietām vasaras brīvlaikā. Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti – Sandra Ķirule, tālr.67970932, 26496642, e-pasts sandra.kirule@sigulda.lv; Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija - http://www.sigulda.lv/public/lat/jaunumi/11942/</p> <p>Sadarbības līgumu ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru Nr. BIZIN-SP-2016/18 par reģionālā biznesa inkubatora izveidi Siguldas novadā Programmas mērķis - reģionālā biznesa inkubatora izveide Siguldas novadā. Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti – Laura Skrodele , tālr.28357158, e-pasts laura.skrodele@sigulda.lv ;</p>										
103.	Skrīveru novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.										
104.	Skrundas novads	Skrundas novada pašvaldība šāda veida aktivitātes plāno īstenot projekta "PROTI un DARI!" ietvaros (līgums Nr. 6-13/2 par sadarbību Eiropas Savienības fondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.3. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā" projekta "PROTI un DARI!" Nr.8.3.3.0/15/I/001). Par programmas īstenošanu/ ieviešanu atbildīgā persona: Baiba Eversone, Skrundas novada pašvaldības jaunatnes lietu speciāliste (baiba.eversone@skrunda.lv / Tel. 29852292).										
105.	Smiltenes novads	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="492 1276 840 1340">Programmas nosaukums</th> <th data-bbox="840 1276 1209 1340">Programmas mērķis</th> <th data-bbox="1209 1276 1534 1340">Par programmu atbildīgais</th> <th data-bbox="1534 1276 1848 1340">Tiešsaistes adrese</th> <th data-bbox="1848 1276 2083 1340">Piezīmes</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="492 1340 840 1437">Junior Achievement Latvia</td> <td data-bbox="840 1340 1209 1437">Skolēnu mācību uzņēmumu izveide un darbība</td> <td data-bbox="1209 1340 1534 1437">Biedrība "Junior Achievement – Young Enterprise Latvija"</td> <td data-bbox="1534 1340 1848 1437">www.jal.lv</td> <td data-bbox="1848 1340 2083 1437">Piedalās vidusskolas audzēkņi</td> </tr> </tbody> </table>	Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Par programmu atbildīgais	Tiešsaistes adrese	Piezīmes	Junior Achievement Latvia	Skolēnu mācību uzņēmumu izveide un darbība	Biedrība "Junior Achievement – Young Enterprise Latvija"	www.jal.lv	Piedalās vidusskolas audzēkņi
Programmas nosaukums	Programmas mērķis	Par programmu atbildīgais	Tiešsaistes adrese	Piezīmes								
Junior Achievement Latvia	Skolēnu mācību uzņēmumu izveide un darbība	Biedrība "Junior Achievement – Young Enterprise Latvija"	www.jal.lv	Piedalās vidusskolas audzēkņi								

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)				
		Prakšu vietu nodrošināšana	Atbalsts vietējiem jauniešiem atrast studijās nepieciešamo prakses vietu	Smiltenes novada dome	www.smiltene.lv	Nav kā atsevišķs projekts.
		"Radām novadam"	Jaunradītu un īstenotu studentu biznesa projektu konkurss	SIA"3ZD"	www.radamnovadam.lv/	
106.	Stopiņu novads	<p>Stopiņu novada pašvaldība, sākot ar 2011.gadu organizē projektu konkursu</p> <p>Projektu konkursa mērķi ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekmēt vietējas nozīmes projektu realizēšanu Stopiņu novada iestādēs un citās Stopiņu novada iedzīvotājiem un viesiem publiski brīvi pieejamās vietās Stopiņu novadā; - veicināt iedzīvotāju līdzdalību Stopiņu novada dzīves norisēs; - finansiāli atbalstīt izglītības, kultūras, dažādu sociālo grupu, sporta un cita veida aktivitātes, kas saistītas ar Stopiņu novada dzīves aktivizēšanu un uzlabošanu. <p>Stopiņu novada domes finansējums vienam projektam nepārsniedz 450.00 EUR.</p> <p>Pedalīties Konkursā un pretendēt uz finansējuma saņemšanu var jebkura Uzņēmumu reģistrā reģistrēta nevalstiska organizācija, komersants, pašvaldības un valsts iestāde vai institūcija, kā arī fiziska persona, kura sasniegusi 18 gadu vecumu.</p> <p>Konkursam iesniegtos projektu pieteikumus vērtē Stopiņu novada domes Izglītības, kultūras, sporta un jaunatnes lietu komiteja.</p> <p>Saitē ir īstenotie projekti, starp tiem arī jauniešu patstāvīgi pieteiktās un īstenotās aktivitātes.</p> <p>http://www.stopini.lv/lv/projekti/stopinu-novada-pasvaldibas-finansetie-projekti</p> <p>Kontaktpersona: Ilze Kļaviņa Stopiņu novada domes Projektu vadītāja Tālr.: 27757387</p>				
107.	Strenču novads	<p>Strenču novads ietilpst biedrības Lauku partnerība "Ziemeļgauja" teritorijā, kura ar LEADER programmas atbalstu un ELFLA finansējumu realizē vietējo attīstības stratēģiju. Vietējās attīstības stratēģijā ir noteiktas 3 rīcības uzņēmējdarbības atbalstam:</p> <p>Rīcība 1.1. "Jaunu produktu radīšana un esošo attīstīšana"</p> <p>Rīcība 1.2. "Jaunu pakalpojumu radīšana un esošo attīstīšana"</p> <p>Rīcība 1.3. Vietējo produktu realizācija tirgū</p> <p>LEADER programmā atbalstu saņēmuši uzņēmumi, kuru vadībā ir stadiāli jauni cilvēki.</p> <p>LEADER ir mērķtiecīgas un savstarpēji koordinētas aktivitātes lauku attīstības veicināšanai. Viens no LEADER pieejas pamatprincipiem ir pieeja no "apakšas uz augšu", kad iniciatīva nāk no vietējiem iedzīvotājiem, iesaistoties savas teritorijas problēmu identificēšanā un risināšanā.</p> <p>Biedrības Lauku partnerība "Ziemeļgauja" administratīvā vadītāja Dagnija Ūdre: tel. 29219477</p> <p>Plašāka informācija http://www.zgauja.lv/</p>				
108.	Talsu novads	<p>Talsu novada pašvaldībā ir iesniegusi projektu Interreg Latvijas – Lietuvas programmas 2. prioritātē "Atbalsts darbaspēka mobilitātei un nodarbinātībai":</p>				

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
		<p>Programmas nosaukums - Interreg Latvijas – Lietuvas programmas Programmas mērķis - Veicināt nodarbinātības iespējas nodrošinot uzņēmējdarbības atbalstu Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti – Baiba Lorence, tālr. 22018236, e-pasts: baiba.lorence@talsi.lv Tiešsaistes adrese, kurā pieejama plašāka informācija – projekts šobrīd iesniegts izvērtēšanai, atbilde par tā apstiprināšanu/noraidīšanu tiks saņemta š.g. decembrī</p>
109.	Tērvetes novads	Nesniedza informāciju.
110.	Tukuma novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
111.	Vaiņodes novads	Nesniedza informāciju.
112.	Valkas novads	<p>2016.gadā pašvaldība uzsāks Eiropas Savienības fondu darbības programma “Izaugsme un nodarbinātība” 8.3.3. specifiskais atbalsta mērķis “Attīstīt NVA neregistrēto NEET jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā” projekta "PROTI un DARI!" īstenošanu, kur tiks iesaistīti jaunieši, kas iespējams pēc programmas īstenošanas pievērsīsies uzņēmējdarbībai. Projekta “PROTI un DARI!” mērķis ir attīstīt mērķa grupas jauniešu prasmes un veicināt viņu iesaisti izglītībā, tajā skaitā aroda apgūvē pie amata meistara, Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA) vai Valsts izglītības attīstības aģentūras (turpmāk – VIAA) īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros vai NVA īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos, kā arī nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā.</p> <p>Lūdzu apstipriniet e-pasta saņemšanu. (Vai atbildi nepieciešams iesniegt kā oficiālu vēstuli?) Ja Jums nepieciešama kāda papildus informācija, lūdzu dodiet ziņu.</p>
113.	Varakļānu novads	Nesniedza informāciju.
114.	Vārkavas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
115.	Vecpiebalgas novads	Nav īstenoti konkrēti atbalsta pasākumi.
116.	Vecumnieku novads	Nesniedza informāciju.

Nr.	Pašvaldība	Sniegtais atbalsts (pēc pašvaldības sniegtās informācijas)
117.	Ventpils novads	<p>1) Programmas nosaukums: "Solis – 2016" (pašvaldības finansējums projektiem).</p> <p>2) Programmas mērķis: veidot un attīstīt uzņēmējdarbību.</p> <p>3) Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti: Ventpils novada pašvaldības Attīstības nodaļas Uzņēmējdarbības atbalsta konsultatnte Īrisa Roze Posuma, tel. 26663245.</p> <p>4) Tiesīsaītes adrese, kurā pieejama informācija: www.ventspilsnovads.lv</p> <p>1) Programmas nosaukums: "Mēs savam novadam - 2016" (pašvaldības finansējums projektiem).</p> <p>2) Programmas mērķis: veicināt Ventpils novada kultūrvides veidošanu, labiekārtošanu, infrastruktūras attīstību.</p> <p>3) Par programmas īstenošanu/ieviešanu atbildīgā kontaktpersona un tās kontakti: Ventpils novada pašvaldības Attīstības nodaļas Uzņēmējdarbības atbalsta konsultatnte Īrisa Roze Posuma, tel. 26663245.</p> <p>4) Tiesīsaītes adrese, kurā pieejama informācija: www.ventspilsnovads.lv.</p>
118.	Viesītes novads	<p>Viesītes novada pašvaldībai nav šobrīd vietējo atbalsta instrumentu (projektu utt.), bet startējam ERASMUS+ programmas projektos, kas saistīti ar jauniešu uzņēmējdarbības attīstību.</p> <p>Par jauniešu apmaiņu projektiem atbildīgā persona: Laura Liepiņa, tel. 29334062, laura.liepina@viesite.lv</p>
119.	Viļakas novads	<p>Viļakas novada domes konkursa par finansējuma piešķiršanu topošo un jauno uzņēmēju projektiem Konkursa mērķis ir sekmēt uzņēmējdarbības attīstību Viļakas novada teritorijā, atbalstot jauniešu un jaunus uzņēmējus biznesa ideju īstenošanu un attīstību, kā arī popularizēt uzņēmējdarbību kā jauniešu karjeras izvēli.</p> <p>Konkursa projektu realizācijai paredzētais kopējais finansējums no Viļakas novada pašvaldības budžeta ir 10000,00 EUR. Vienam projektam atbalsta summa nepārsniedz 2000,00 EUR, bet var iesniegt projektus arī par mazāku summu. Līdzfinansējumu projekta iesniedzējs nodrošina 10 % apmērā no projekta kopējās summas. Līdzfinansējums ir naudas līdzekļi. Pašvaldības finansējumu piešķir pretendentiem, kuru projekti paredz ieguldījumus uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstībai un paplašināšanai, ieguldot pamatlīdzekļu (t.sk. programmnodrošinājuma) un mazvērtīgā inventāra iegādē, veicot būves būvniecības, pārbūves, ierīkošanas, novietošanas un atjaunošanas darbus un iegādājoties būvmateriālus.</p> <p>Attīstības plānošanas nodaļas projektu vadītāja Vineta Zeltkalne Tālrunis: 64507216 E-pasts: vineta.zeltkalne@vilaka.lv http://vilaka.lv/index.php?mact=CGBlog.cntnt01.detail.0&cntnt01articleid=3231&cntnt01returnid=17</p>
120.	Viļānu novads	Nesniedza informāciju.
121.	Zilupes novads	Nav īstēnoti konkrēti atbalsta pasākumi.

6.2. Anotācija

<p>Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti latviešu valodā</p> <p>Mērķis: sniegt plašāku ieskatu par Latvijas jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā, lai noskaidrotu jauniešu attieksmi, interesi un iesaisti uzņēmējdarbībā.</p> <p>Uzdevumi: apzināt pastāvošos atbalsta instrumentus jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai, sagatavot pārskatu par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā Latvijā, apzināt ārvalstu pieredzi par jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā, izstrādāt priekšlikumus jauniešu uzņēmējdarbības attīstības iespējām Latvijā.</p> <p>Galvenie identificētie izaicinājumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Latvijas jaunieši skolas vecumā ir ļoti ieinteresēti uzņēmējdarbībā, bet - (1) vecumam pieaugot, šī interese būtiski mazinās, (2) lielāka ir interese būt par uzņēmēju/pašnodarbināto vienam pašam, nevis veidot lielāku uzņēmējdarbību un nodarbināt citus. • Gandrīz visi intervētie aptaujātie jaunieši novērtē, ka būtiskākie izaicinājumi un grūtības bijušas saistītas ar informācijas pieejamību. • Izteiktas atšķirības starp Rīgas/lielo pilsētu jauniešiem un citur dzīvojošajiem - ārpus lielpilsētām dzīvojošajiem pieejamais atbalsts ir izteikti ierobežotāks. • Ar uzņēmējdarbības prasmēm un kultūru saistīta izglītība pieejama tikai nelielā daļā skolu (ko nodrošina Junior Achievement) - līdz ar to primārās intereses un zināšanu ieguve iespējama pavisam nelielai jauniešu daļai. • Uzņēmējdarbības un tās vide tēls un kultūra kopumā nav pozitīva - uzņēmēju tēls bieži tiek saistīts ar negodīgām uzņēmējdarbības praksēm, valsts institūciju kā apdraudējuma uzņēmējdarbībai tēla plaša izplatība, kā arī sociālā kapitāla zemais līmenis Latvijā - neuzticēšanās citiem, bailes dalīties ar idejām, komandas darba iemaņu trūkums, bailes no neveiksmēm. 	<p>Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti angļu valodā</p> <p>Aim: to provide more insight on participation of Latvian young people in entrepreneurship, in order to learn their attitude, interest and involvement in entrepreneurship.</p> <p>Tasks: to identify existing support instruments for the promotion of youth entrepreneurship, to prepare the report about the involvement of young people in entrepreneurship in Latvia, to identify the foreign experience of involvement of young people in entrepreneurship, to develop recommendations for youth entrepreneurship development opportunities in Latvia.</p> <p>Main challenges identified:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Latvian young people of school age are very interested in business, but - (1) with age this interest substantially decreases, (2) greater interest is to be an entrepreneur/ self-employed alone, rather than to create bigger business and employ others. • Almost all interviewees and surveyed young people assessed that the main challenges and difficulties were related to the accessibility of information. • There are explicit differences between young people of Riga/large cities and other residents - available support is much more limited for young people living outside large cities. • The education related to business skills and culture is available only in small number of schools (provided by the Junior Achievement) - hence the primary acquisition of interest and knowledge is possible only for a very small part of young people. • The image and culture of entrepreneurship and its environment is not positive in general - the image of entrepreneurs is often associated with unfair business practices, image of the state institutions as a threat to the business is wide spread, as well as the low level of social capital in Latvia - not trusting others, fear to share ideas, lack of team work skills, fear of failure.
<p>Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas</p>	<p>Jauniešu uzņēmējdarbības tēmas aktualitāte Jauniešu uzņēmējdarbības koncepti Latvijas jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā, tai skaitā starptautiskie datu salīdzinājumi Atbalsta pieejamība jauniešu uzņēmējdarbībai Nepieciešamie atbalsta veidi jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanai un attīstīšanai Ārvalstu pieredze jauniešu uzņēmējdarbības atbalstā Būtiskākie izaicinājumi jauniešu uzņēmējdarbības aktivizēšanā Latvijā</p>
<p>Pētījuma pasūtītājs</p>	<p>LR Izglītības un zinātnes ministrija</p>
<p>Pētījuma īstenotājs</p>	<p>SIA "Excolo Latvia"</p>
<p>Pētījuma īstenošanas gads</p>	<p>2016</p>

Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	Pētījuma izmaksas: 5 142,50 EUR, t.sk. PVN 21% 892,50 EUR. Finansējuma avots: LR Izglītības un zinātnes ministrija.
Pētījuma klasifikācija	Padziļinātas ekspertīzes pētījumi politikas vai tiesiskā regulējuma izstrādei, politikas analīzei un ietekmes novērtēšanai.
Politikas joma, nozare	9.2. Jaunatnes politika.
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums	Visa Latvija
Pētījuma mērķa grupa/-as	Jaunieši vecumā no 13 līdz 35 gadiem
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Jā
4) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Jā
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Jā
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	-
Kvantitatīvās pētījuma metodes:	
1) aptaujas izlases metode	Pašatlase
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	168
Kvalitatīvās pētījuma metodes:	
1) padziļināto/ekspertu interviju skaits	27
2) fokusa grupu diskusiju skaits	1
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	IZM Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta pārvaldes vecākā referente M.Arklīņa, 67047952, marika.arklina@izm.gov.lv
Pētījuma autori (autortiesību subjekti)	Gints Klāsons, Uldis Spuriņš